

Proiect de Înfrățire între ROMANIA și AUSTRIA
PHARE RO 2005/IB/JH 03

UNIUNEA EUROPEANĂ

„CONSOLIDAREA CADRULUI INSTITUTIONAL SI
LEGISLATIV IN DOMENIUL COOPERĂRII JUDICIARE
INTERNATIONALE“

Proiect finanțat prin PHARE

Proiect de Înfrățire între ROMÂNIA și AUSTRIA
PHARE RO 2005/IB/JH 03

„CONSOLIDAREA CADRULUI INSTITUȚIONAL ȘI LEGISLATIV
ÎN DOMENIUL COOPERĂRII JUDICIARE INTERNAȚIONALE“

COOPERAREA JUDICIARĂ ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ

MANUAL

Cuprins

INDEXUL ABREVIERILOR	13
PARTEA 1: DE LA CONVENȚIA DE LA BRUXELLES LA SPAȚIUL DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE	15
I. DEZVOLTAREA DREPTULUI PROCESUAL CIVIL EUROPEAN.....	16
A. NOȚIUNEA DE DREPT PROCESUAL CIVIL EUROPEAN ȘI DELIMITAREA SA... 16	
B. DE LA CONVENȚIA DE LA BRUXELLES LA TITLUL EXECUTORIU EUROPEAN.....	17
1. Evoluție istorică.....	17
2. „Schimbarea de sistem” în tehnica legislativă a DPCE	21
3. Programul de la Haga.....	23
II. INSTRUMENTE JURIDICE ÎN VIGOARE.....	25
A. CONVENȚIA DE LA BRUXELLES REFERITOARE LA COMPETENȚA JUDECĂTOREASCĂ ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ DE LA 27.9.1968 (CONVENȚIA EUROPEANĂ A INSTANȚELOR ȘI DE EXECUTARE; ULTIMA VERSIUNE: J. OF. CE 1998 C27/1) ȘI CONVENȚIA DE LA LUGANO REFERITOARE LA COMPETENȚA JUDICIARĂ ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI DE LA 16.9.1988 (CONVENȚIA DE LA LUGANO PRIVIND COMPETENȚA JUDECĂTOREASCĂ ȘI EXECUTAREA; J. OF. CE 1988 L319/9)	25
B. REGULAMENTUL (CE) NR. 44/2001 AL CONSILIULUI DIN 22.12.2000 REFERITOR LA COMPETENȚA JUDECĂTOREASCĂ ȘI RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ	27
C. REGULAMENTUL (CE) NR. 805/2004 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI DE LA 21 APRILIE 2004 PRIVIND CREAREA UNUI TITLU EXECUTORIU EUROPEAN PENTRU CREAȚELE NECONTESTATE	27
D. REGULAMENTUL (CE) NR. 1896/2006 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI DIN 12 DECEMBRIE 2006 REFERITOR LA INTRODUCEREA UNEI PROCEDURI EUROPENE A SOMAȚIEI DE PLATĂ.....	27
1. Istoric.....	27
2. Scop	27
3. Importanța.....	28
4. Domeniu de aplicare.....	28
5. Competența internațională.....	29
6. Procedura	29

E. REGULAMENTUL (CE) NR. 2201/2003 A CONSILIULUI DIN 27.11.2003 PRIVIND COMPETENȚA JUDICIARĂ, RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR ÎN CAUZELE DE FAMILIE ȘI ÎN CAUZELE REFERITOARE LA RĂSPUNDRERA PĂRINTEASCĂ; DESPRE ABROGAREA REGULAMENTULUI (CE) NR. 1347/2000 (J. OF. CE DIN 23.12.2003 L338/1).....	32
F. REGULAMENTUL (CE) NR. 1346/2000 AL CONSILIULUI DIN 29.5.2000 REFERITOR LA PROCEDURILE DE INSOLVENȚĂ (REGULAMENTUL EUROPEAN PRIVIND INSOLVENȚA; J. OF. CE DIN 30.6.2000 L160/1)	32
1. Istoric/Elaborarea.....	32
2. Obiectul reglementării.....	33
3. Domeniul de aplicare	33
4. Competența internațională.....	34
5. Dreptul aplicabil	36
6. Recunoașterea și efectele procedurilor de insolvență străine	36
7. Convocarea creditorilor.....	37
G. REGULAMENTUL (CE) NR. 1348/2000 A CONSILIULUI DIN 29.5.2000 PRIVIND NOTIFICAREA ACTELOR JUDICIARE ȘI EXTRAJUDICIARE ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ (REGULAMENTUL EUROPEAN PRIVIND NOTIFICAREA)	38
1. Introducere.....	38
2. Obiectul reglementării și structurarea Regulamentului	38
3. Domeniul de aplicare	39
4. Modalitățile de notificare	39
5. Lipsa pârâtului la judecată	42
6. Privire de ansamblu	42
H. REGULAMENTUL (CE) NR. 1206/2001 AL CONSILIULUI DIN 28 MAI 2001 PRIVIND COOPERAREA ÎNTRE INSTANȚELE STATELOR MEMBRE ÎN MATERIA OBTINERII PROBELOR ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ.....	43
1. Introducere.....	43
2. Obiectul și structura Regulamentului privind obținerea de probe	44
3. Domeniul de aplicare	44
b. Domeniul de aplicare în spațiu	45
c. Domeniul de aplicare în timp	45
4. Condiții – cadru (Art. 2 până la 9 Regulamentul privind obținerea de probe).....	45
a. Autoritatea Centrală.....	45
b. Formă și conținut	46

5.	Obținerea probelor în străinătate în vederea soluționării unui proces intern	47
7.	Procedura pronunțării hotărârilor preliminiare	50
8.	Privire de ansamblu	50
I.	DIRECTIVA 2003/8/CE A CONSILIULUI DIN 27 IANUARIE 2003 PRIVIND FACILITAREA ACCESULUI LA JUSTIȚIE ÎN CAUZELE TRANSFRONTALIERE, PRIN STABILIREA UNOR NORME MINIME ÎN CEEA CE PRIVEȘTE ACORDAREA ASISTENȚEI JURIDICE GRATUITE ÎN ASEMENEA CAUZE.....	51
1.	Elaborare	51
2.	Scopul.....	52
3.	Domeniul de aplicare	52
4.	Premise.....	53
5.	Procedura	54
6.	Limitele și durata acordării asistenței juridice gratuite	55
J.	DECIZIA CONSILIULUI DIN 28.5.2001 PRIVIND ORGANIZAREA UNEI REȚELE EUROPENE ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ	56
1.	Rețeaua autorităților	56
2.	Sisteme de informare a opiniei publice.....	57
3.	Atlasul Judiciar European în materie civilă	58
K.	DECIZIA CONSILIULUI DIN 25.5.2000 REFERITOARE LA O REȚEA COMUNITARĂ DE INSTITUȚII PUBLICE MONOSTATALE PENTRU SOLUȚIONAREA EXTRAJUDICIARĂ A LITIGIILOR ÎN MATERIA CONTRACTELOR ÎNCHEIATE DE CONSUMATORI	58
L.	CONVENȚIA DINTRE COMUNITATEA EUROPEANĂ ȘI REGATUL DANEMARCEI REFERITOR LA COMPETENȚA JUDICIARĂ ȘI RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ (JO L 299/62) ȘI.....	60
	CONVENȚIA DINTRE COMUNITATEA EUROPEANĂ ȘI REGATUL DANEMARCEI PRIVIND COMUNICAREA ȘI NOTIFICAREA ACTELOR JURIDICE ȘI EXTRAJURIDICE ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ (J.O 2005 L 300/53).....	60
III.	ACTE LEGISLATIVE ÎN CURS DE ELABORARE.....	61
A.	RECOMANDAREA DIN 22.10.2004 PENTRU O DIRECTIVĂ A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI REFERITOARE LA ANUMITE ASPECTE ALE MEDIERII ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ	61
1.	Scop	61
2.	Terminologie	62
3.	Modul de punere în practică	62
4.	Caracterul executoriu.....	62

5. Suspendarea termenelor de prescripție.....	62
6. Confidențialitatea medierii	63
B. RECOMANDAREA DIN 15.3.2005 PENTRU UN REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI PENTRU INTRODUCEREA UNEI PROCEDURI PENTRU CREAȘTELE CU VALOARE REDUSĂ (REGULAMENTUL EUROPEAN PRIVIND CREAȘTELE CU VALOARE REDUSĂ)	63
1. Stadiul elaborării.....	63
2. Scop	63
3. Domeniul de aplicare	64
4. Desfășurarea procedurii	64
5. Examinarea hotărârii.....	64
6. Comunicarea	64
7. Recunoașterea și executarea	64
C. RECOMANDARE PENTRU UN REGULAMENT AL PARLAMENTULUI ȘI AL CONSILIULUI PENTRU MODIFICAREA REGULAMENTULUI (CE) NR. 1348/2000 AL CONSILIULUI DIN 29.5.2000 PRIVIND COMUNICAREA ACTELOR JUDICIARE ȘI EXTRAJUDICIARE ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ ÎNTRE STATELE MEMBRE.....	65
1. Stadiul elaborării.....	65
2. Modificări privind conținutul	65
D. RECOMANDARE PENTRU UN REGULAMENT AL CONSILIULUI PRIVIND COMPETENȚA ȘI LEGISLAȚIA APLICABILĂ ÎN MATERIA OBLIGAȚIILOR DE ÎNTREȚINERE, RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN MATERIA OBLIGAȚIILOR DE ÎNTREȚINERE ȘI COOPERAREA ÎN DOMENIUL OBLIGAȚIILOR DE ÎNTREȚINERE (REGULAMENTUL EUROPEAN PRIVIND ÎNTREȚINEREA)	65
1. Stadiul elaborării.....	65
2. Scopul.....	66
3. Domeniul de aplicare	66
4. Competența	66
5. Dreptul aplicabil – statutul întreținerii.....	67
6. Recunoașterea și executarea.....	68
7. Evaluare	68
IV. INSTRUMENTE JURIDICE PRIVIND ANUMITE DOMENII ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT.....	69

A. ARMONIZAREA DREPTULUI PROCESUAL CIVIL EUROPEAN FĂRĂ ARMONIZAREA DREPTULUI MATERIAL?	69
B. CONVENȚIA DIN 19.6.1980 PRIVIND LEGEA APLICABILĂ OBLIGAȚIILOR CONTRACTUALE, (CONVENȚIA DE LA ROMA, ROMA I; J.O 1980 L 266/1) ȘI PROPUNEREA PENTRU UN REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI, PRIVIND LEGEA APLICABILĂ OBLIGAȚIILOR CONTRACTUALE (ROMA I) DIN 15.12.2005.	69
1. Domeniul de aplicare	69
2. Alegerea dreptului aplicabil.....	70
3. Relaționare	70
4. Dispoziții privind protecția consumatorului.....	70
5. Modificarea normelor conflictuale	71
6. Durata aplicării convenției.....	71
7. Interpretare	71
8. Privire de ansamblu	71
C. PROPUNEREA PENTRU UN REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI, PRIVIND LEGEA APLICABILĂ OBLIGAȚIILOR EXTRACONTRACTUALE (ROMA II) DIN DATA DE 22.7.2003.	71
1. Domeniul de aplicare	72
2. Alegerea dreptului aplicabil.....	72
3. NORME GENERALE CONFLICTUALE	73
D. CARTEA VERDE REFERITOARE PRIVIND DREPTURILE SUCCESORALE, 1.3.2005	73
1. Introducere.....	73
2. Conținut	74
3. Relaționare	74
4. Competența internațională.....	74
5. Valabilitatea testamentelor	74
6. Comorienți	74
7. Alegerea legii aplicabile în materia statutului succesoral	75
8. Procedura succesorală.....	75
9. Recunoaștere și executare	75
10. Certificatul de moștenitor european.....	75
11. Registrul testamentar.....	75
12. Privire de ansamblu	75

E. CARTEA VERDE PRIVIND LEGEA APLICABILĂ ȘI COMPETENȚA JUDECĂTOREASCĂ ÎN MATERIA DIVORȚULUI.....	76
1. Introducere.....	76
2. Conținut	76
F. CARTEA VERDE A NORMELOR CONFLICTUALE ÎN MATERIA REGIMUL BUNURILOR COMUNE (ALE SOȚILOR) CU REFERIRE LA COMPETENȚA JUDECĂTOREASCĂ ȘI LA RECUNOAȘTEREA RECIPROCĂ DIN 17.7.2006 (COM 2006 400 DEFINITIV).....	78
V. INTERPRETAREA IZVOARELOR DE DREPT	78
A. IMPORTANȚA COMPETENȚEI ÎN CEEA CE PRIVEȘTE INTERPRETARE NORMELOR DE CĂTRE CURTEA EUROPEANĂ DE JUSTIȚIE	78
B. PROCEDEUL DE INTERPRETARE A ACORDURILOR ȘI REGULAMENTELOR..	79
C. INTERPRETAREA CONVENȚIEI DE LA LUGANO.....	79
PARTEA 2: REGULAMENTUL CONSILIULUI (CE) NR. 44/2001 DIN 22 DECEMBRIE 2000 PRIVIND COMPETENȚA JUDICIARĂ, RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR ÎN MATERIE CIVILĂ ȘI COMERCIALĂ (J.O L 12, 16.1.2001, P. 1) (REGULAMENTUL BRUXELLES I)	80
I. CONSIDERAȚII GENERALE.....	81
A. CONVENȚIA DE LA BRUXELLES	81
B. CONVENȚIA DE LA LUGANO	81
C. REGULAMENTUL BRUXELLES I.....	81
II. DOMENIUL DE APLICARE A REGULAMENTULUI.....	82
A. DOMENIUL APLICĂRII ÎN TIMP	82
B. DOMENIUL DE APLICARE MATERIAL	83
C. COMPETENȚA INTERNAȚIONALĂ	85
D. COMPETENȚA CONFORM ALTOR IZVOARE DE DREPT	85
1. Relația dintre Regulamentul Bruxelles I și Convenția de la Bruxelles	86
2. Relația dintre Convenția de la Lugano, Convenția de la Bruxelles și Regulamentul Bruxelles I.....	86
3. Relația cu dreptul comunitar	87
4. Relația cu tratatele bilaterale și multilaterale	87
III. COMPETENȚA	87
A. COMPETENȚA EXCLUSIVĂ.....	87
B. COMPETENȚE SPECIALE.....	88
1. Competența în materie de asigurări (Art. 8-14).....	89

2.	Competența în materia contractelor încheiate de consumatori (Art. 15-17).....	90
3.	Competența în materia contractelor individuale de muncă (Art. 18-21)	93
C.	ACORDURILE PRIVIND ALEGEREA INSTANȚEI COMPETENTE	94
1.	Domeniul de aplicare	94
2.	Condiții de valabilitate	94
3.	Efectele acordurilor privind alegerea instanței competente	95
D.	Înfățișarea pârâtului în fața unei instanțe (Art. 24).....	95
E.	REGULI DE BAZĂ	97
F.	COMPETENȚE SPECIALE.....	97
1.	Locul executării obligației (Art. 5 alin. (1)).....	97
2.	Alte cazuri de competență specială	103
3.	Competența specială privind procedurile conexe (Art. 6).....	105
G.	COMPETENȚA PRIVIND MĂSURILE PROVIZORII, INCLUSIV ASIGURATORII..	106
H.	VERIFICAREA COMPETENȚEI ȘI A ADMISIBILITĂȚII ACȚIUNII	107
I.	LITISPENDENȚA ȘI CONEXITATEA.....	108
IV.	RECUNOAȘTERE ȘI EXECUTARE.....	109
A.	CONSIDERAȚII GENERALE.....	109
B.	REFUZUL RECUNOAȘTERII	110
1.	Excepția de ordine publică (Art. 34 alin. (1)).....	110
2.	Necomunicarea corespunzătoare a actului de sesizare a instanței (Art. 34 alin. (2)).....	111
3.	Hotărâri ireconciliabile – Art. 34 alin (3).....	112
4.	Alte motive de refuz.....	112
C.	PROCEDURA DE RECUNOAȘTERE ȘI A EXECUTARE	112
PARTEA 3: REGULAMENTUL (EC) NR. 805/2004 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI DIN 21 APRILIE 2004 PRIVIND CREAREA UNUI TITLU EXECUTORIU EUROPEAN PENTRU CREANȚELE NECONTESTATE JOCE DIN 30.4.2004 L 143 (TITLUL EUROPEAN EXECUTORIU – REGULAMENT – TEE)		
I.	PREMISE	115
II.	DOMENIUL DE APLICARE	115
A.	DOMENIUL DE APLICARE RATIONE MATERIAE	115
1.	Cauze civile și comerciale	115
2.	Titluri executorii care pot fi certificate ca titluri europene executorii	115
B.	DOMENIUL DE APLICARE ÎN SPAȚIU	116

C. DOMENIUL DE APLICARE ÎN TIMP	117
III. „CREANȚELE NECONTESTATE“	117
A. CREANȚE BĂNEȘTI SCADENTE	117
B. SITUAȚII DE BAZĂ	117
1. Actele autentice, hotărârile parțiale și tranzacțiile judiciare (Art. 3 alin. 1 lit. d și lit. a)	117
2. Hotărâri pronunțate în lipsă	118
C. HOTĂRÂRI JUDECĂTOREȘTI PRONUNȚATE ÎN CĂILE DE ATAC	119
IV. CERTIFICAREA CA TITLU EXECUTORIU EUROPEAN ÎN STATUL MEMBRU DE ORIGINE	120
A. PROCEDURA DE CERTIFICARE	120
1. Competența	120
2. Cererea	120
B. CONDIȚIILE CERTIFICĂRII	120
1. Elemente de bază	120
2. Condițiile de certificare ca titlu executoriu european (Art. 6 alin. 1 lit. a)	120
3. Respectarea regulilor de competență prevăzute de Regulamentul Bruxelles I (Art. 6 alin. 1 lit. b)	121
4. Respectarea prevederilor minime în cazul hotărârilor de suspendare (Art. 6 alin. 1 lit. c)	121
5. Prevederi speciale pentru protecția consumatorului în cazul hotărârilor de suspendare (Art. 6 alin. 1 lit. d)	122
6. Certificarea imposibilității de executare, respectiv a restrângerii posibilității de executare (Art. 6 alin. 2)	122
7. Certificatul de înlocuire, ca titlu executoriu european (Art. 6 alin. 3)	123
C. Emiterea certificării ca titlu executoriu european	123
1. Limba utilizată	123
2. Comunicarea certificatului către debitor	123
3. Căile de atac a creditorului împotriva refuzului emiterii certificatului	123
D. RECTIFICAREA ȘI RETRAGEREA CERTIFICATULUI DE TITLU EXECUTORIU EUROPEAN	124
1. Problema contestării hotărârii de certificare	124
2. Rectificarea certificatului	124
3. Retragera certificatului	124

4. Procedura rectificării și a retragerii	125
V. CERINȚELE MINIMALE (ART. 12-19)	125
A. CUPRINSUL ȘI RAȚIUNEA NORMELOR MINIMALE	125
B. CARACTERUL NORMELOR MINIMALE	126
C. CERINȚELE MINIMALE PRIVITOARE LA COMUNICARE	126
1. Considerații generale	126
2. Comunicarea cu confirmare de primire din partea debitorului (Art. 13)	127
3. Comunicarea fără confirmare de primire din partea debitorului (Art. 14)	128
4. Comunicarea către reprezentantul debitorului	130
D. INFORMAREA COMPLETĂ A DEBITORULUI ASUPRA PRETENȚIEI (ART. 16) 130	
1. Considerații generale	130
2. Informațiile necesare asupra pretenției	130
E. INFORMAREA CONFORMĂ PRIVIND MIJLOACELE DE CONTESTARE A PRETENȚIEI (ART. 17) (STERS)	131
1. Considerații generale	131
2. Informarea asupra condițiilor de contestare a pretenției (Art. 17 lit. a)	131
3. Informarea asupra consecințelor necontestării (Art. 17 lit. b)	131
F. RECTIFICAREA NERESPECTĂRII CERINȚELOR MINIMALE (ART. 18)	131
1. Considerații generale	131
2. Remedierea viciilor de comunicare și informare datorate neexercitării căilor de atac (Art. 18 alin. 1)	132
3. Remedierea viciilor de comunicare prin primirea personală confirmată (Art. 18 alin. 2)	132
G. CERINȚE MINIMALE PRIVIND VERIFICAREA ÎN CAZURI EXCEPȚIONALE (ART. 19)	133
1. Considerații generale	133
2. Cazurile excepționale	133
VI. ABROGAREA PROCEDURII DE EXEQUATUR ÎN STATUL MEMBRU DE EXECUTARE	134
VII. RECUNOAȘTEREA TITLULUI EXECUTORIU EUROPEAN ÎN STATUL MEMBRU DE EXECUTARE (STERS)	134
A. RECUNOAȘTEREA FĂRĂ VERIFICAREA MOTIVELOR DE RESPINGERE	134
B. TITLURI CE POT FI RECUNOSCUTE	135
C. EFECTELE RECUNOAȘTERII	135

VIII. EXECUTAREA TITLULUI EXECUTORIU EUROPEAN	135
A. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND PROCEDURA DE EXECUTARE	135
B. DOCUMENTELE CARE TREBUIE COMUNICATE DE CĂTRE CREDITOR (ART. 20 ALIN. 2).....	135
C. ELIMINAREA CERINȚEI CAUTIO JUDICATUM SOLVI (ART. 20 ALIN. 3).....	136
D. CĂILE DE ATAC PREVĂZUTE ÎN DREPTUL NAȚIONAL	136
E. REFUZUL EXECUTĂRII CA URMARE A NECONCORDANȚEI CU O HOTĂRÂRE ANTERIOARĂ (ART. 21 ALIN. 1)	136
F. INTERDICȚIA REVIZUIRII PREVĂZUTE DE ART. 21 ALIN. 2 ȘI LIMITELE SALE.....	137
1. Considerații generale.....	137
2. Refuzul executării din cauza depășirii domeniului de aplicare a Regulamentului	137
3. Întreruperea executării ca urmare a unei plângeri adresate CEDO.....	138
G. SUSPENDAREA SAU RESTRÂNGEREA EXECUTĂRII	138
1. Motivarea cererii	138
2. Măsurile prevăzute de Art. 23.....	138
IX. EXCEPȚII ÎN CAZUL TRANZACȚIILOR JUDICIARE ȘI AL ACTELOR AUTENTICE.....	139
A. CONSIDERAȚII GENERALE.....	139
B. COMPETENȚA PENTRU CEREREA DE CERTIFICARE	139
C. CERTIFICAREA.....	139
D. EFECTE	139
PARTEA 4: REGULAMENTUL (CE) NR. 2201/2003 AL CONSILIULUI PRIVIND COMPETENȚA ȘI RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRIILOR ÎN MATERIE MATRIMONIALĂ ȘI ÎN PROCEDURI PRIVIND RĂSPUNDEREA PĂRINTEASCĂ ȘI DE ABROGARE A REGULAMENTULUI NR. 1347/2000 („REGULAMENTUL BRUXELLES II BIS“)	140
I. CONTEXT ȘI DEZVOLTARE.....	141
II. DOMENIUL DE APLICARE.....	142
A. DOMENIUL DE APLICARE TEMPORAR	142
1. Acțiuni judiciare introduse după intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II bis.....	142
2. Acțiuni judiciare introduse după intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II.....	143
3. Acțiuni judiciare introduse înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II.....	143

B. DOMENIUL DE APLICARE ÎN SPAȚIU ȘI DUPĂ CALITATEA PERSOANEI	144
C. DOMENIUL DE APLICARE MATERIAL	144
1. Cauze matrimoniale (alin. (1) lit. a)).....	145
2. Procedurile privind răspunderea părintească	145
3. Procedura în cazurile de răpiri de copii	147
III. COMPETENȚA	148
A. COMPETENȚA PRIVIND DIVORȚUL, SEPARAREA DE CORP SAU ANULAREA CĂSĂTORIEI	148
1. Criteriul reședinței obișnuite	148
2. Crtiteriul cetățeniei	149
3. Competența privind cererile reconvenționale	149
4. Competența privind transformarea separării de corp în divorț.....	149
5. Competența reziduală.....	150
B. COMPETENȚA PRIVIND RĂSPUNDEREA PĂRINTEASCĂ	150
1. Competența de fond	150
2. Reglementarea dreptului de vizită în cazul deplasării	150
3. Prorogarea de competență	151
4. Prezența copilului	151
5. Măsuri provizorii și asigurătorii	152
6. Competența reziduală.....	152
C. COMPETENȚA SPECIALĂ ÎN CAZUL RĂPIRILOR DE COPII.....	152
D. VERIFICAREA COMPETENȚEI	152
1. Verificarea competenței	152
2. Declinarea competenței în favoarea unei instanțe mai potrivite	153
3. Verificarea competenței în procedura de recunoaștere și executare	154
E. PROCEDURA DE RECUNOAȘTERE ȘI EXECUTARE.....	154
1. Procedura de recunoaștere	154
2. Procedura de executare	155
IV. PROCEDURA DE ÎNAPOIERE ÎN CAZURILE DE RĂPIRE DE COPII	155
V. OBLIGAȚIILE AUTORITĂȚILOR CENTRALE ȘI ALE REȚELEI JUDICIARE EUROPENE	158
VI. SINTEZĂ: CELE MAI IMPORTANTE REGLEMENTĂRI	159

Indexul abrevierilor

CE	Comunitatea Europeană
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CEJ	Curtea Europeană de Justiție
DC	Decizia Cadru
DPCE	Drept Procesual Civil European
JO	Jurnalul Oficial
SM	Stat Membru (State Membre)
TCE	Tratatul de Constituire a Comunităților Europene
TEE	Titlul european executoriu-Regulament
TUE	Tratatul privind Uniunea Europeană
UE	Uniunea Europeană

Acest manual a fost elaborat de:

D-ra *Ioana Burduf*, consilier juridic, Direcția Drept Internațional și Tratatate, Ministerul Justiției, România

Dr. *Ulrike Frauenberger*, Lector universitar, Institutul pentru Drept Procesual Civil al Universității Viena, Austria

Mag. *Maria Kaller*, Judecător, Ministerul Federal de Justiție, Austria

Mag. *Katalin Markovits*, Judecător, Judecătoria "Innere Stadt" Viena, Austria

Dr. *Viviana Onaca*, Director adjunct, Direcția Drept Internațional și Tratatate, Ministerul Justiției, România

DI. *Flavius George Păncescu*, consilier juridic, Direcția Drept Internațional și Tratatate, Ministerul Justiției, România

Univ.-Prof. Dr. h.c. Dr. *Walter H. Rechberger*, Institutul pentru Drept Procesual Civil al Universității Viena, Austria

D-ra *Camelia Tobă*, consilier juridic, Direcția Drept Internațional și Tratatate, Ministerul Justiției, România

Partea 1:
De la Convenția de la Bruxelles la
Spațiul de libertate, securitate și justiție

I. Dezvoltarea Dreptului Procesual Civil European

A. Noțiunea de drept procesual civil european și delimitarea sa

Dreptul Procesual Civil European reglementează acele domenii ale Dreptului Procesual Civil, care privesc litigiile cu element de extraneitate privind spațiul european. Astfel Dreptul Procesual Civil European este parte integrantă a Dreptului Procesual Civil Internațional, prin care se înțeleg dispozițiile care reglementează chestiunile procedurale ce rezultă din caracterul internațional al litigiilor (civile).

Ca puncte principale pot fi menționate competența internațională a instanțelor, regulile privind recunoașterea și executarea hotărârilor străine și asistența judiciară internațională – precum notificarea sau obținerea de probe. Necesitatea unei reglementări a competenței internaționale apare din faptul că instanțele unui stat nu pot fi competente pentru toate litigiile din lume. Este vorba astfel – în limitele dreptului intern – de o repartizare internațională, adecvată, a atribuțiilor. În fond, fiecare stat are dreptul de a decide, în cadrul suveranității sale, pentru care dintre litigiile internaționale va stabili competența instanțelor sale. Este, de asemenea, la latitudinea fiecărui stat în parte să decidă care dintre hotărârile străine vor fi recunoscute și executate pe teritoriul său. De asemenea trebuie luată decizia dacă, și sub ce formă, instanțele străine vor primi asistență judiciară, în cazul în care este necesară obținerea de probe sau notificarea unor acte. Obținerea de probe sau notificarea prin intermediul instanțelor/persoanelor în străinătate, fără acordul statului în care urmează să fie obținută proba sau notificat actul, ar constitui o gravă încălcare a suveranității. În materia falimentului se poate pune problema – ce repercusiune va avea pe teritoriul unui stat, o procedură de faliment declanșată în străinătate.

Chiar din această enumerare de exemple se poate vedea că pot apărea probleme de ordin juridic în contextul conflictelor cu element de extraneitate în toate domeniile dreptului procedural civil; de aceea termenul de drept procedural civil internațional va fi utilizat aici cu precădere, față de cel de drept procesual civil internațional, termen la fel de cunoscut, deoarece acesta din urmă se referă strict la judecata propriu-zisă cu element de extraneitate.

Termenul de „referire europeană” nu se poate defini cu exactitate. În orice caz, din dreptul procesual civil european (DPCE) fac parte actele juridice care au fost elaborate pe baza Tratatului Uniunii Europene. Delimitarea domeniului de aplicare a acestor izvoare de drept față de dreptul intern, care conține de asemenea reglementări referitoare la litigiile internaționale, este însă foarte controversată (vezi, discuția de mai jos referitoare la domeniul de aplicare în spațiu și după persoană a Regulamentului Bruxelles I).

Din DPCE face parte și Convenția de la Lugano, chiar dacă nu a fost elaborată pe bazele unei norme de drept european. A avut ca scop să faciliteze statelor EFTA participarea la libera circulație a hotărârilor între statele membre CE (vezi și mai jos). Pe lângă dreptul intern și dispozițiile elaborate în baza Tratatului CE, există și numeroase izvoare de drept internațional, convenții bilaterale și multilaterale, care au de asemenea ca obiect reglementarea problemelor ridicate de litigiile internaționale.

Documentul de față își propune să prezinte numai izvoarele de drept create pe baza Tratatului de constituire a CE referitor la această tematică, problemele de ordin juridic ce pot

apărea, ca și modalitățile de soluționare ale acestora, propuse de jurisprudență și literatura de specialitate.

B. De la Convenția de la Bruxelles la titlul executoriu european

1. Evoluție istorică

În Europa au existat, încă dinaintea activităților comunităților europene în acest domeniul al izvoarelor de drept ale DPCE, nu numai dispozițiile autonome ale fiecărui stat în parte cât și o rețea, mai mult sau mai puțin densă, de convenții bilaterale care reglementau asistența judiciară reciprocă și/sau recunoașterea reciprocă și executarea hotărârilor judecătorești. O parte din aceste convenții mai sunt și astăzi în vigoare, în măsura în care nu au fost, sau sunt pe cale să fie eliminate de convențiile europene, respectiv de dreptul comunitar. Această rețea de convenții nu era însă structurată în așa fel încât recunoașterea și executarea unor hotărâri pronunțate într-unul dintre statele membre ale CE să fie garantată în oricare alt stat membru după aceleași principii.

În afară de aceasta au existat și există în continuare convenții multilaterale în domenii specializate, cum ar fi dreptul la liberă circulație (CIM; CIF; COTIF; CMR), sau pentru recunoașterea și executarea unor hotărâri arbitrale, care, dacă nu au fost deja excluse în mod expres din domeniul de aplicare, nu sunt înlăturate de dispozițiile europene, ele fiind considerate *lex specialis*.

O importanță deosebită are în acest sens Convenția de la New York din 10.06.1958 referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine, care a avut ca rezultat, impunerea, foarte importantă din punct de vedere economic, la nivel aproape mondial, a hotărârilor arbitrale. Prin aceasta se explică și faptul că CE nu mai consideră ca fiind necesar, să acționeze în domeniul impunerii hotărârilor arbitrale în Europa, deși Art. 293 (fostul Art. 220 TCE¹) stipulează simplificarea formalităților pentru recunoașterea reciprocă și executarea hotărârilor arbitrale.

Același Art. 293 a constituit și baza legislativă a primelor acte juridice în domeniul DPCE. Conform Art. 293 CE:

Tratative referitoare la egalitatea între cetățenii tuturor statelor membre

Dacă este necesar, statele membre vor purta tratative în vederea asigurării, în avantajul cetățenilor lor:

- ...
- ...
- ...

a simplificării formalităților pentru recunoașterea reciprocă și executarea hotărârilor judecătorești și a hotărârilor arbitrale.

¹ Tratatul de Constituție a Comunității Europene.

Statele membre au elaborat pe baza principiului „în favoarea cetățenilor”, acele convenții internaționale, care astăzi pot fi privite ca fiind „predecesoare” ale Regulamentului Bruxelles I și Regulamentului european privind procedurile de insolvență. Numai Convenția de la Bruxelles privind competența judecătorească și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială de la 27.9.1968 (Convenția de la Bruxelles; versiunea revizuită: J. Of. CE 1998 C27/01) a intrat în vigoare între statele membre fondatoare a UEO (Uniunea Europei Occidentale) 1973. Aceasta este fără îndoială cea mai importantă realizare în materia convențiilor a DPCE și a servit drept model pentru toate izvoarele de drept europene ce i-au urmat și care au ca obiect competența judecătorească internațională și executarea hotărârilor. Convenția de la Bruxelles este de natura dreptului internațional și de aceea mai este denumită și „drept comunitar însoțitor”, deoarece Art. 293 CE (vechiul Art. 220 Tratatul de Constituire a Comunității Europene²), a lăsat, prin *dispozițiile generale și finale*, la latitudinea statelor membre competența pentru crearea acestor izvoare de drept; competența juridică în domeniul DPCE a fost transferată abia mai târziu CE. Dezavantajul acestei forme juridice era că, în cazul aderării unor noi state membre, era necesară ratificarea de către toate statele membre a noii convenții, adaptate și prelucrate conform necesităților noilor membri. Aceasta ducea la o funcționare suprapusă și de multe ori neclară a mai multor versiuni valabile ale Convenției.

O dată cu EEA³ AUE (Actul Unic European) din 1986, integrarea europeană a înregistrat un important progres: până la sfârșitul anului 1992 trebuia ca Piața internă europeană „teritoriul fără granițe economice, în care să fie garantată libera circulație a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și capitalului” să devină treptat realitate. În Tratatul de la Maastricht (TUE) din 1992, prin care s-a obținut cea mai înaltă formă de integrare din istoria Europei, au fost ridicați cei „trei piloni” ai UE; cel de-al treilea pilon îl constituie „cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne”, din care făcea parte și cooperarea în materie civilă. După crearea Pieței Comune s-au considerat necesare unele măsuri de compensare în acest domeniu. Cel de-al treilea pilon este reglementat, ca și cel de-al doilea, interguvernamental, așadar în mod tradițional de drept internațional public. (De aceea se vorbește de „cooperare interguvernamentală”). Pentru cel de-al „treilea pilon” sunt prevăzute în tratat, ca forme de acțiune, „punctele de vedere comune ale consiliului”, care pot fi ratificate pe principiul unanimității de voturi. În plus, consiliul poate elabora convenții internaționale pe care să le supună spre ratificare statelor membre. Pe această bază a fost elaborată convenția privind la competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în cauzele de familie („Bruxelles II”, J. Of. CE 1998 C221/2) și Convenția privind notificarea actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială. (J. Of. CE 1997 C261/01), care nu a intrat în vigoare, dar care constituie baza pentru regulamentele adoptate ulterior.

Tratatul de la Amsterdam din 1997, **care avea ca scop modificarea și îmbunătățirea Tratatului de la Maastricht**, pune bazele competenței CE de emitere a unor instrumente juridice în domeniul „cooperării judiciare în materie civilă”. **Aceasta s-a întâmplat în cadrul**

² Tratatul de Constituire a Comunităților Europene, denumirea veche, dinainte de Uniunea Europeană, prescurtare în limba germană.

³ Zona Economică Europeană (European Economic Area), prescurtare în limba engleză.

„transferării” unor domenii dinspre pilonul trei înspre pilonul unu, schimbare cunoscută și sub termenul de „comunitarizare”. Marea Britanie, Irlanda și Danemarca au un statut aparte, în măsura în care nu sunt legate în principiu de instrumentele juridice ca cele descrise din Titlul IV CE, respectiv „Vize, Azil, Imigrație și alte politici referitoare la libera circulație a persoanelor”. Primele două țări menționate au însă posibilitatea de a lua parte la măsurile luate în acest domeniu („Opting-in”), în timp ce pentru Danemarca nu există aceasta posibilitate. În domeniul cooperării judiciare, aceste două state au făcut, până acum, întotdeauna uz de „Opting-in”, fără excepție. Pentru Danemarca sunt desigur necesare măsuri speciale, pentru a putea facilita participarea acestui stat la cooperarea judiciară în materie civilă, făcând abstracție de punerea în aplicare a Convenției de la Bruxelles. În acest scop au fost semnate cele două convenții între Uniune și Danemarca, prin care sunt reglementările conținute în Regulamentul Bruxelles I și Regulamentul privind notificarea actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, sunt declarate ca aplicabile și în relația cu Danemarca (pentru comparație a se vedea mai jos).

Justificarea „comunitarizării” cooperării judiciare în materie civilă a fost „apropierea obiectivă a acestui domeniu de concretizarea pieței interne europene”. Țelul este acela de a facilita fiecărui individ exercitarea drepturilor sale. Importantă era eliminarea punctelor slabe ale cooperării interguvernamentale în urma semnării Tratatului de la Maastricht: au fost criticate în special ineficiența instrumentelor juridice ale pilonului trei, respectiv dificultatea în ceea ce privește procesul de formare a voinței, din cauza existenței principiului de decizie prin unanimitate de voturi.

De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, cele menționate la Art. 293 al Tratatului de la Maastricht, a patra liniuță, și-au pierdut valabilitatea, ca urmare a dispozițiilor Art. 61c și 65 CE:

Art. 61c al Tratatului de la Maastricht prevede:

Măsuri pentru crearea unui spațiu al libertății, securității și justiției

Pentru crearea treptată a unui spațiu al libertății, securității și justiției, Consiliul promulgă

- a) ...
- b) ...
- c) *Măsuri în domeniul cooperării judiciare în materie civilă conform Art. 65;*
- d) ...
- e) ...

Art. 65 menționează:

Măsurile în domeniul cooperării judiciare în materie civilă, în cauze cu caracter transfrontalier, care trebuie întreprinse, conform Art. 67, în măsura în care sunt necesare funcționării eficiente a pieței interne europene, includ:

- a) *Îmbunătățirea și simplificarea*
 - *sistemului notificării actelor juridice și extrajudiciare în străinătate;*
 - *cooperării în domeniul obținerii de probe;*

- *recunoașterii și executării hotărârilor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială;*
- b) *Promovarea Convenției în ceea ce privește normele conflictuale și a prevederilor aplicabile în statele membre, pentru evitarea conflictelor de competență;*
- c) *Înlăturarea obstacolelor în vederea desfășurării fără probleme a proceselor civile, prin promovarea Convenției privind normele procesuale civile aplicabile în statele membre, atunci când este cazul.*

Referitor la instrumentele care au intrat în vigoare pe această bază, a se vedea și infra ---, II.

Tratatul de la Nisa din 2001 nu a adus nici o modificare în ceea ce privește competența de reglementare a cooperării judiciare în materie civilă. Procedura decizională conform Art. 67 CE a fost schimbată în urma introducerii alin. 5, astfel încât, în materia cooperării judiciare, cu excepția materiei dreptului familiei, intră în vigoare procedura de coparticipare la pronunțarea hotărârilor conform Art. 251 CE (chiar înainte de a fi plănit, prin Tratatul de la Amsterdam). Astfel principiul votului unanim din Art. 67 CE este înlocuit de principiul luării deciziei cu majoritate calificată de voturi.

În **Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa** (J. Of. CE 2004 C310/01), cooperarea judiciară în materie civilă este prevăzută la paragraful III Art. III-269. Conform acestuia, urmează să se ia unele măsuri, pe cale reglementară europeană simplă sau tip-cadru, în cazul în care se dovedește a fi necesar pentru buna funcționare a pieței comune europene, care să asigure următoarele:

- a) Recunoașterea reciprocă și executarea hotărârilor judiciare și extrajudiciare între statele membre;
- b) Notificarea actelor judiciare și extrajudiciare;
- c) Corelarea normelor de conflict și a prevederilor valabile în statele membre, în vederea evitării conflictelor de competență;
- d) Cooperarea în domeniul obținerii de probe;
- e) Accesul direct la justiție;
- f) Înlăturarea obstacolelor în vederea desfășurării fără dificultăți a procedurilor civile, prin corelarea normelor de drept procesual civil aplicabile în statele membre, atunci când este cazul;
- g) Dezvoltarea unor metode alternative pentru soluționarea conflictelor;
- h) Promovarea formării profesionale a judecătorilor și a angajaților din domeniul justiției.

În afară de aceasta, pe cale reglementară europeană simplă sau tip-cadru Consiliului trebuie luate măsuri în materia dreptului familiei ce au caracter transfrontalier. Consiliul trebuie să decidă cu unanimitate, în urma consultării Parlamentului European.

Consiliul poate apoi să ia o decizie europeană, pe baza propunerii comisiei, prin care să fie desemnate acele aspecte ale dreptului familiei cu caracter transfrontalier, care pot constitui obiectul unor instrumente juridice, ce trebuie elaborate conform procedurilor legislative ordinare. Consiliul trebuie să decidă în acest sens, cu unanimitate în urma consultării Parlamentului European.

Această cooperare poate cuprinde și elaborarea mijloacelor de armonizare a dispozițiilor legislative ale statelor membre.

Prima tentativă de intrare în vigoare a Tratatului de instituire a unei Constituții pentru Europa a eșuat din cauza neratificării „constituției” pe calea referendumurilor naționale (a se vedea și:

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.asp?id=735&lang=de&mode=g> și

http://www.europa.eu/constitution/ratification_en.htm.

2. „Schimbarea de sistem” în tehnica legislativă a DPCE

O dată cu dezvoltarea mărfurilor, serviciilor și capitalului în Europa a crescut și numărul acelor litigii cu caracter transfrontalier. Astfel a crescut și importanța DPCE. În această situație, diferențele între normele procedurale de drept intern și deosebiri în ceea ce privește accesul la justiție capătă o însemnătate deosebită: ele își găsesc utilitatea în a oferi clientului cea mai bună premisă de a-și urmări pretențiile („Forum shopping”). Este vorba de reglementări ale prevederilor privind cheltuielile, obținerea probelor sau principiile procedurale. Mijloacele legitime ale alegerii unei instanțe „potrivite” sunt acordul asupra unei instanțe de către părți (prorogare) sau și încercarea de a lega partea adversă de o instanță nefavorabilă acesteia, prin introducerea anticipată a acțiunii în fața unei instanțe competente. Acest procedeu „forum shopping” va dispărea atunci când vor fi înlăturate diferențele dintre normele procedurale de drept intern. Astfel apare chestiunea controversată privind necesitatea armonizării dreptului procesual din toate statele europene. Referitor la proiectele CE în domeniul cooperării judiciare în materie civilă, vezi în continuare. Deocamdată însă vom vorbi de importanța Convenției de la Bruxelles, cu care a început dezvoltarea.

a. Tehnica legislativă a Convenției de la Bruxelles – crearea unei competențe directe

Importanța deosebită a Convenției constă în faptul că prin această convenție este reglementată în mod unitar și direct competența internațională a instanțelor în materie civilă și comercială. Reglementarea directă a competenței internaționale înseamnă că însuși judecătorul cauzei trebuie să respecte catalogul competențelor din Partea a II-a a Convenției, în timp ce prevederile de drept intern vor fi înlăturate, în domeniul de aplicare a convenției. Datorită acestui sistem, se poate renunța la verificarea admisibilității recunoașterii și executării hotărârii și la controlul privind respectarea dispozițiilor privind competența internațională în statul de executare. Reglementarea competenței internaționale a atras după sine și necesitatea reglementării litispendenței și a conexității (Art. 21 și urm. Convenția de la Bruxelles/Tratatul de la Lugano).

Acest sistem este revoluționar și prin faptul că până la el, în convențiile bilaterale, și chiar în unele convenții multilaterale, de regulă nu era reglementată competența internațională, ci „numai” recunoașterea și executarea. Aceasta depindea, printre altele de faptul că judecătorul cauzei („primul judecător”) își întemeia competența pe o competență recunoscută prin convenție, în caz contrar, fiind refuzate recunoașterea și executarea hotărârii. În schimb, nu exista obligația (de drept internațional public) a judecătorului de a-și întemeia competența pe o asemenea regulă de competență. Competența judecătorului se putea întemeia pe orice regulă de competență prevăzută în dreptul intern.

Sistemul Convenției de la Bruxelles a fost preluat de Tratatul de la Lugano și bineînțeles și de Regulamentul Bruxelles I, la elaborarea cărora s-a încercat găsirea unor soluții pentru punctele slabe ale Convenției.

b. Cadrul unitar pentru procedura de recunoaștere și executare a titlurilor executorii străine

În vederea recunoașterii și executării hotărârilor, în Tratatate se prevede un cadru unitar (Partea a III-a Convenția de la Bruxelles/Tratatul de la Lugano/Regulamentul Bruxelles I); acolo unde nu sunt prevăzute reglementări internaționale, se aplică legislația internă.

Regulamentul Bruxelles I preia acest sistem practicat și aduce o evoluție în domeniul recunoașterii și executării, în sensul unei simplificări și accelerări a procedurii de exequatur. Conform acestuia, la cererea reclamantului, prima instanță va declara caracterul executoriu printr-o procedură grațioasă. Luarea la cunoștință a motivelor, care ar putea împiedica recunoașterea titlului executoriu în statul de executare, va avea loc numai la cererea celor care au această obligație, prin intermediul introducerii unei căi de atac. Această simplificare este menită să servească într-o primă etapă la eliminarea procedurii de exequatur. Scopul final este de fapt crearea unui spațiu juridic unitar european, din care face parte și libera circulație a hotărârilor (vezi infra). Aceasta va fi concretizată atunci când toate hotărârile vor circula fără necesitatea recunoașterii prealabile în statul de executare. Înlăturarea totală a necesității procedurii de exequatur va constitui realizarea „principiului țării de origine” în circulația hotărârilor. La verificarea standardelor minime materiale și procesuale însă, ca și la controlul competenței internaționale, nu se va putea renunța concret decât atunci când acestea vor fi realizate, respectiv uniformizate, în toate statele membre, ceea ce presupune o armonizare a dreptului privat și procedural.

c. Pasul hotărâtor către realizarea „liberei circulații a hotărârilor europene”

O schimbare importantă a sistemului înspre realizarea „liberei circulații a hotărârilor” o constituie introducerea titlului executoriu european (TEE): dacă până acum titlurile executorii de natură patrimonială din statele membre UE deveneau executorii în statele de executare, prin declararea lor ca executorii, procedura **facultativă** a Regulamentului TEE prezintă avantajul că de acum încolo „se poate renunța la acordul instanței unui al doilea stat membru (respectiv statul de executare), „împreună cu întârzierile și cheltuielile ce rezultă de aici” (pct. 9 al expunerii de motive al Regulamentul (CE) nr. 805/2004). Deosebirea fundamentală constă în faptul că la cererea creditorului, formulată în **țara de origine**, în care a reușit să obțină un titlu asupra unei creanțe necontestate, acestuia i se va elibera un certificat de „titlu executoriu european”, care are **efect executoriu pe întregul domeniu teritorial de aplicare a Regulamentului**. Acest nou sistem se aplică în momentul de față și asupra hotărârilor de încredințare și anumitor hotărâri prin care se stabilește înapoierea copilului, prin aplicarea [Art. 40 și urm. Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27.11.2003 privind competența și recunoașterea și executarea hotărârilor în cauze de familie și în procedurile referitoare la răspunderea părintească (J. Of. CE L338/01 din 23.12.2003)].

De eliminarea procedurii de exequatur în statul de executare, a fost legată și eliminarea – contestată, a posibilității de verificare a premiselor privind recunoașterea în statul de executare. Recunoașterea nu mai poate fi refuzată nici pe motivul că o hotărâre ar fi în

contradicție cu ordre-public (vezi infra). Statele membre sunt astfel obligate, în măsura în care sunt parte la Regulament, să împărtășească încrederea Legiuitorului European cu privire la respectarea statului de drept în ceea ce privește procedurile în fața instanțelor din statele membre.

Un alt pas important îl reprezintă Regulamentul procedurii de somație de plată european. Prin acesta este introdus pentru prima dată o procedură unitară de emitere a unui titlu pe plan european. Această procedură este aplicabilă, conform competenței legislative a CE, numai în litigii cu caracter transfrontalier. Deoarece însuși procedura de emitere a titlului este unitară, se poate renunța atât la verificarea, mai mult sau mai puțin limitată a titlului, pe calea procedurii de exequatur, conform Regulamentul Bruxelles I, cât și la certificarea titlului în statul de origine, conform Regulamentului TEE. Somația de plată europeană, emisă prin această procedură este comparabilă cu titlul emis conform dreptului intern.

3. Programul de la Haga

Programul multianual în vigoare în momentul de față, „**Programul de la Haga**”, în vederea atingerii obiectivelor propuse de UE, a fost aprobat de Consiliul European în sesiunea 4/5 noiembrie 2004. Prin intermediul acestui Program se continuă Programul de la Tampere, care fost aprobat de Consiliul European în sesiunea 15/16 octombrie 1999. Acesta din urmă a fost primul program anual, care a trasat prioritățile referitoare la spațiul de libertate, securitate și justiție.

Cel mai important scop politic al Programului de la Haga, în domeniul cooperării judiciare în materie civilă, îl reprezintă faptul că granițele dintre statele europene nu trebuie să mai constituie un obstacol în ceea ce privește reglementarea chestiunilor de drept civil sau introducerea unei acțiuni în justiție, și nici executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă.

Punerea în aplicare în continuare a programului de măsuri în vederea recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești, va constitui astfel prioritatea următorilor ani, astfel încât să fie încheiată până în 2011. Lucrările la următoarele proiecte vor fi executate fără întrerupere: Reglementarea normelor de conflict pentru raporturile obligaționale necontractuale („Roma II”) și contractuale („Roma I”), somația de plată europeană și instrumentele pentru o soluționare alternativă a litigiilor respectiv rezolvarea litigiilor de mică importanță. Eficiența instrumentelor existente în vederea recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești trebuie consolidată prin standardizarea procedurilor și a documentelor și prin stabilirea unui standard minim în ceea ce privește aspectele de drept procedural – cum ar fi comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare, introducerea acțiunilor în fața instanței, executarea hotărârilor și transparența cheltuielilor.

În ceea ce privește materia dreptului familiei și cea succesorală, Comisia a fost solicitată să prezinte spre dezbateri următoarele propuneri:

- Elaborarea unui proiect de instrument juridic privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor, în materia obligației de întreținere, inclusiv a măsurilor asiguratorii și de executare vremelnică, în anul 2005;
- Cartea verde privind legea aplicabilă în domeniul dreptului succesoral, incluzând problematica competenței, recunoașterii executării hotărârilor judecătorești în acest

domeniu, și problematica emiterii unui certificat de moștenitor european și a unui mecanism de stabilire fără echivoc a existenței unor acte testamentare semnate de cetățenii Uniunii Europene, în anul 2005;

- Cartea verde privind legea aplicabilă în domeniul bunurilor soților, incluzând problematica competenței judecătorești și a recunoașterii reciproce, în anul 2006;
- Cartea Verde privind legea aplicabilă în materie de divorț (Roma III), în anul 2005.

Instrumentele juridice în aceste domenii trebuie să fie elaborate până în anul 2011. Ar trebui să fie tratate probleme de drept internațional privat. La baza acestuia însă **nu** trebuie să stea conceptele armonizate de „familie”, „căsătorie”. Reglementările unitare de drept material trebuie să fie introduse numai ca măsuri adiacente, și doar în cazul în care se dovedesc a fi necesare pentru recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești, sau pentru îmbunătățirea cooperării judiciare în materie civilă. Punerea în practică a programului pentru recunoașterea reciprocă trebuie să debuteze cu o verificare amănunțită a modului de funcționare a celor mai recent adoptate instrumente juridice. Rezultatele acestei verificări trebuie să ofere indiciile necesare pentru elaborarea unor noi măsuri.

În vederea dezvoltării cooperării și pentru o bună funcționare a instrumentelor care prevăd cooperarea instanțelor sau a altor autorități, statelor membre ar trebui să li se solicite numirea unor judecători de legătură sau a altor autorități competente pentru propria țară. Comisia a fost solicitată să promoveze cooperarea dintre cei care activează în profesiile domeniul juridic, în vederea creării unui mod de lucru optim.

În materie contractuală, calitatea dreptului comunitar ar trebui îmbunătățită prin măsuri de unificare, codificare a legislației în vigoare, și prin dezvoltarea unui cadru de referință comun. Este necesară crearea unui cadru, în vederea dezvoltării unor dispoziții standard contractuale în UE, care ar putea fi utilizate de societățile și organizațiile profesionale din Uniunea Europeană.

Comisiei și Consiliului li s-a solicitat să garanteze legătura dintre legislația UE și cea internațională, și să stabilească în continuare legături mai strânse cu organizații internaționale cum ar fi Conferința de drept internațional privat de la Haga și Consiliul Europei, pentru o colaborare mai strânsă. Se dorește de asemenea o corelare a inițiativelor instrumentelor juridice ale ambelor părți și o maximizare a sinergiei dintre activitățile și instrumentele acestor organizații și instrumentele UE. Aderarea Comunității Europene la Conferința de la Haga trebuie să se finalizeze cât mai curând posibil.

Pentru punerea în aplicare a Programului de la Haga, Comisia a elaborat un plan de acțiune (Comunicare a Comisiei către Consiliul și Parlamentul European din 10.5.2005 KOM (2005) 184). Instrumentele juridice și propunerile deja existente care au apărut ca urmare a planului de acțiune, vor fi detaliate în cele ce urmează.

II. Instrumente juridice în vigoare

A. Convenția de la Bruxelles referitoare la competența judecătorească și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială de la 27.9.1968 (Convenția Europeană a instanțelor și de executare; ultima versiune: J. Of. CE 1998 C27/1) și Convenția de la Lugano referitoare la competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești de la 16.9.1988 (Convenția de la Lugano privind competența judecătorească și executarea; J. Of. CE 1988 L319/9)

Evoluția DPCE își are bazele, după cum s-a menționat anterior, în dispoziția Art. 220 (Art. 293) TCE, pentru „asigurarea simplificării formalităților pentru recunoașterea reciprocă și executarea hotărârilor judecătorești și a hotărârilor arbitrale”. În acest temei a fost elaborată de către o comisie de experți „piesa de suflet” a „dreptului procesual civil european”, Convenția de la Bruxelles, privind competența judecătorească și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială din 27.9.1968. În urma ratificării la 1.2.1973 de către cele șase state membre inițiale ale CE (Belgia, RFG, Franța, Italia, Luxemburg și Olanda), Convenția a intrat în vigoare pentru aceste state și a înlocuit atât unele reglementări proprii cât și reglementările bilaterale în domeniul de referință.

Raportul referitor la această Convenție, care a fost elaborat de către raportorul comisiei, *Jenard*, reprezintă un important ajutor în ceea ce privește interpretarea pe calea „interpretării istorice” (J. Of. CE 1979 C59/01). În lipsa delimitării competențelor juridice ale CE de atunci, Convenția reprezintă o convenție multilaterală între toate statele membre, dar nu și un instrument de drept comunitar. Se vorbește și despre „un drept comunitar accesoriu”.

Natura juridică a Convenției de la Bruxelles a făcut necesară încheierea unor „tratate de aderare” adiționale Convenției, cu ocazia celor patru extinderi ale CE. Aceste tratate au fost utilizate atât pentru introducerea adaptărilor necesare, cât și pentru unele modificări și îmbunătățiri de conținut. Tratatele de aderare au fost încheiate în anii 1978 (în urma aderării Danemarcei, Marii Britanii și Irlandei), 1982 (după aderarea Greciei) și 1989 (după aderarea Spaniei și Portugaliei). Încheierea celui de-al patrulea tratat, din 1996 a fost necesară în urma aderării Austriei, Finlandei și Suediei. Modificări de conținut au adus în special primul și cel de-al treilea tratat de aderare. Între modificările din primul tratat se numără Raportul explicativ al lui *Schlosser* (J. Of. CE 1979 C59/71). Cea de-a treia versiune a Convenției este comentată de *Almeida Cruz/Desantes Real/Jenard* (J. Of. CE 1990 C 189/35). Ratificarea versiunilor revizuite a fost necesară atât din partea „vechilor” cât și a „noilor” state membre. Aceste ratificări nu au fost efectuate simultan, astfel încât în statele membre erau în vigoare diferite versiuni ale Convenției, ceea ce a dus la probleme de delimitare intertemporală și mai ales la pierderea unei viziuni de ansamblu asupra situației juridice.

În unele state, în special Germania și Marea Britanie, au fost elaborate norme de aplicare a Convenției de la Bruxelles, care au fost extinse și asupra Regulamentului Bruxelles I (vezi pentru Germania AVAG din 19.2.2001, BGB1 2001 I 288 și pt. Marea Britanie „Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982”). Și în Austria, ratificarea Convenției de la Bruxelles și a Tratatului de la Lugano au atras schimbări majore ale legislației, care, ca în majoritatea țărilor, se referea la executarea hotărârilor străine pe teritoriul țării. Și România are deja o lege din 2003 privind competența judecătorească și recunoașterea și executarea hotărârilor

pronunțate în statele membre UE (Legea 187 din 9.5.2003, Monitorul Oficial nr. 333 din 16.5.2003, intrată în vigoare la 16.5.2004, în prezent abrogată).

Convenția de la Bruxelles se mai aplică între statele care au ratificat-o și Danemarca, însă numai până la intrarea în vigoare a Convenției semnate între CE și Danemarca, prin care se extinde aplicare Regulamentului Bruxelles I și asupra Danemarcei. Altminteri, Convenția de la Bruxelles este înlocuită, atât cât se suprapune domeniul de aplicare, de Regulamentul Bruxelles I.

Domeniul de aplicare al Convenției nu se suprapune în totalitate cu cel al Regulamentului Bruxelles I; cel din urmă se bazează pe Art. 299 TCE. Astfel, pentru unele zone dependente de statele membre, dar care sunt separate din punct de vedere teritorial, este aplicabilă Convenția (Art. 60), însă nu și Regulamentul Bruxelles I (este valabil de exemplu pentru Aruba olandeză).

Mai întâi din inițiativa Suediei în 1973, și mai târziu, în 1981, a Elveției, a fost negociat un „Tratat paralel” cu Convenția, Tratatul de la Lugano referitor la competența judecătorească și executarea hotărârilor judecătorești din 16.9.1988, între CE și Statele EFTA, care concordă în mare măsură cu Convenția de la Bruxelles. Motivul încheierii unei noi convenții multilaterale a fost acela că, fiind un „instrument de drept comunitar accesoriu”, Convenția nu putea fi ratificată de alte state ce doreau să adere, ca state membre CE. Prin semnarea Tratatului de la Lugano, Statelor EFTA de la momentul respectiv, Finlanda, Islanda, Norvegia, Austria, Suedia și Elveția le-a fost oferită posibilitatea de a participa la „libera circulație a hotărârilor” CE și la realizările Convenției de la Bruxelles, și de a beneficia de competența unitară europeneană și de procedurile armonizate de recunoaștere și încuviințare a executării hotărârilor.

Convenția de la Lugano a fost ratificată în anii '90 ai secolului trecut de toate cele 18 state semnatare. A suferit o pierdere în importanță prin aderarea Finlandei, Austriei și Suediei la UE, în urma căreia acestea se supun cu precădere Convenției în relațiile cu celelalte state membre CE. Spre deosebire de cercul limitat al membrilor Convenției, la Tratatul de la Lugano pot fi invitate să adere și alte state EFTA sau membre UE. Această oportunitate a făcut Tratatul deosebit de atractiv pentru țările est-europene, care doreau să adere la UE; astfel în relațiile cu Polonia a intrat în vigoare Tratatul de la Lugano în anul 2000. Din 1.5.2004 Polonia este însă stat membru UE, deci a devenit aplicabil cu prioritate Regulamentului Bruxelles I.

În ultimul timp însă a stagnat aderarea unor noi state membre. Aceasta își are motivația în planificarea unei noi redactări a Tratatului de la Lugano, prin care să se obțină adaptarea Tratatului la stadiul de dezvoltare european (vezi infra și următorul paragraf). Pentru a se evita ratificările succesive într-un timp foarte scurt, s-a întrerupt procedura primirii unor noi membri.

Prin conținut, Tratatul de la Lugano și Convenția de la Bruxelles au funcționat în mare parte în paralel. Convenția a cunoscut însă, după cum s-a menționat anterior, numeroase modificări prin redactările succesive adaptate noilor aderări la CE. Evoluția conținutului Convenției a fost suspendată mai apoi de ratificarea Regulamentului Bruxelles I, astfel încât s-a ajuns la numeroase diferențe substanțiale. De aceea, încă din 1998, se lucrează la o nouă redactare și adaptare a Tratatului de la Lugano la stadiul actual al

Convenției/Regulamentului Bruxelles I. După ce Curtea Europeană de Justiție a clarificat în avizul său 1/03 că *încheierea Tratatului este exclusiv de competența CE*, nu mai este necesară ratificarea de către fiecare stat membru în parte. Părțile semnatare ale „noului” Tratat de la Lugano, a cărui elaborare s-a încheiat la 12.10.2006 –

(http://www.ofj.admin.ch/etc/medialib/data/wirtschaft/ipr.Par.0022.File.temp/20061012_entw_lugano_convention-e_2.pdf) –

vor fi CE, Elveția, Islanda și Norvegia, ca și Danemarca, dar care nu este considerată stat membru în ceea ce privește cooperarea judiciară, Franța, pentru teritoriile sale de peste ocean, și Olanda, pentru Antilele Olandeze și Aruba. Pentru statele membre CE, Convenția de la Lugano reprezintă un instrument juridic al CE, iar pentru interpretarea sa este responsabilă Curtea Europeană de Justiție. Instanțele din celelalte state semnatare vor avea obligația, ca și în cazul legislației în vigoare, să creeze condițiile aplicării și interpretării Convenției conform principiilor de bază, care se regăsesc în jurisprudența instanțelor interne și a Curții Europene de Justiție.

B. Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22.12.2000 referitor la competența judecătorească și recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială

Vezi infra, Partea a II-a.

C. Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului de la 21 aprilie 2004 privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate

Vezi infra, Partea a III-a.

D. Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 referitor la introducerea unei proceduri europene a somației de plată

1. Istoric

După unele incertitudini inițiale referitoare la forma instrumentului juridic, respectiv regulament sau directivă, s-a optat pentru adoptarea unui regulament. Și pentru prezentarea sistemului procedurii au fost puse în discuție mai multe soluții. În timp ce la Bruxelles se urmărea inițial modelul german al procedurii de somație de plată, în final a fost realizată o procedură de somație de plată care este mai aproape de modelul austriac.

Pentru procesul de elaborare a legii, executare și

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=2&procnum=COD/2004/0055> .

2. Scop

Acest Regulament are ca scop **simplificarea și accelerarea procedurilor cu caracter transfrontalier privind creanțe bănești necontestate** și micșorarea și reducerea cheltuielilor de judecată prin introducerea unei proceduri europene de somație de plată. Prin stabilirea unor norme minime, prin a căror respectare se poate renunța la procedurile intermediare din statul membru de executare, care erau înainte necesare pentru

recunoaștere și executare, urmează să se faciliteze libera circulație a somațiilor de plată europene (SPEu).

Această procedură reprezintă pentru creditor o **posibilitate suplimentară, facultativă** de a-și realiza pretențiile. Reclamantul are posibilitatea de a alege dacă se va supune procedurilor prevăzute de legislația internă. Acest regulament nu presupune nici înlocuirea și nici armonizarea mecanismelor prevăzute în legislația internă pentru executarea pretențiilor necontestate.

3. Importanța

Importanța deosebită a acestui act normativ constă în faptul că pentru prima dată în spațiul CE ia naștere o procedură unitară. Prin aceasta se lărgeste simțitor protecția juridică în acele state, în care procedura de somare nu este prevăzută în reglementările interne. De aici reiese și deosebirea considerabilă față de Regulamentul privind crearea unui titlu executoriu european (a se vedea și Partea a III-a), care nu aduce atingere eliberării titlului conform prevederilor legislației naționale în cauză.

Important este de asemenea și faptul că somația de plată are caracterul executoriu al unui titlu intern în toate statele membre. Nu este necesară nici procedura de recunoaștere și executare (Art. 38 și urm. Regulamentul Bruxelles I) și nici certificarea conform Art. 5 și urm. Din Regulamentul privind titlul executoriu european.

4. Domeniu de aplicare

a. Domeniu de aplicare material

Domeniul de aplicare material (Art. 2) corespunde în linii mari celui de aplicare a Regulamentului Bruxelles I. Regulamentul este așadar aplicabil în materie civilă și comercială cu excepțiile cunoscute. **Din domeniul de aplicare sunt de asemenea excluse pretențiile extracontractuale**, care fie că fac obiectul unei înțelegeri între părți, sau al unei datorii recunoscute, fie nu fac referire la sume datorate exprimate în cifre, reprezentând contravaloarea unor bunuri imobile dintr-o proprietate comună (Art. 2 alin. 2 lit. D). În cazul pretențiilor trebuie să fie vorba de pretenții bănești exprimate în cifre și scadente. Necontestarea creanței nu reprezintă premisele unei stări de fapt; aceasta reiese mai degrabă din faptul că partea adversă nu contestă ordinul european de somație de plată.

b. Domeniu de aplicare în spațiu

Regulamentul european privind somația de plată este aplicabil în toate statele membre, cu excepția Danemarcei (pct. 31 al expunerii de motive și Art. 2 alin. 3).

Mai întâi se definește, când ne aflăm în prezența unui litigiu cu caracter transfrontalier (Art. 3). Aceasta se întâmplă când cel puțin una dintre părți, la momentul introducerii acțiunii, are domiciliul sau reședința obișnuită în afara statului membru în care este sesizată instanța. Domiciliul se stabilește conform Art. 59 și 60 ale Regulamentului Bruxelles I.

c. Domeniu de aplicare în timp

Regulamentul european de somație de plată a intrat în vigoare la 31.12.2006. El se va aplica începând cu 12 decembrie 2008, cu excepția Art. 28, 29, 30 și 31, care vor fi aplicabile începând cu 12 iunie 2008.

5. Competența internațională

Competența internațională nu este reglementată de acest regulament; pentru aceasta se aplică Regulamentul Bruxelles I. Dacă însă creanța se referă la un contract, pe care un consumator l-a încheiat, dar care nu îi slujește acestuia nici în scop profesional, nici lucrativ, iar consumatorul este pârât, atunci sunt competente numai instanțele statului membru, în care domiciliază pârâtul, conform Art. 59 al Regulamentului (CE) 44/2001 (Art. 6 alin. 2).

Competența materială este determinată tot de procedurile legislative interne.

6. Procedura

a. Cererea

Cererea de emitere a unei somații de plată se face prin completarea Formularului A din Anexa I. Condițiile referitoare la **formă și conținut** (Art. 7) sunt:

- Numele și adresele părților implicate, și, după caz, a reprezentanților acestora, ca și a instanței, unde s-a înaintat acțiunea;
- Valoarea pretenției, respectiv creanța principală și după caz, dobânda. Penalizările contractuale și alte costuri;
- În cazul dobândzilor, rata dobânzii și perioada de timp pentru care este cerută dobânda, dacă legislația țării de origine nu prevede cumva că se calculează automat, adăugându-se la creanța principală;
- Obiectul litigiului însoțit de o descriere a situației de fapt, care stă la baza creanței principale și, unde e cazul, a dobânzii;
- Menționarea probelor ce vor fi prezentate pentru dovedirea creanței;
- Motivele privind competența și caracterului transfrontalier, în sensul Art. 3.

În cerere, reclamantul trebuie să declare că își asumă întreaga răspundere pentru cele afirmate (după știință și conștiință) și că este în cunoștință de cauză că orice declarație mincinoasă poate atrage după sine sancțiunile prevăzute de legislația statului de origine.

Reclamantul poate declara, într-o anexă la cerere, că refuză preschimbarea acțiunii într-o procedură ordinară, în sensul Art. 17, în cazul în care pârâtul contestă cererea. Această declarație nu îl va împiedica pe reclamant să revină asupra ei în fața instanței, dar nu mai târziu de momentul emiterii ordinului de somație de plată.

Cererea va fi depusă pe suport de hârtie sau prin alte mijloace – chiar electronice – de comunicare, aprobate de țara de origine și aflate la dispoziția instanței de origine.

Cererea trebuie să fie semnată de reclamant sau, după caz, de reprezentantul acestuia. Dacă cererea este depusă, conform alin. 5, în format electronic, atunci trebuie să fie

îndeplinite cerințele Art. 2 alin 2 al Directivei privind semnătura electronică nr. 93/1999/CE. Această semnătură va fi recunoscută în statul de origine, fără a fi impuse alte condiții. Nu este însă necesară o semnătură electronică în cazul în care instanțele din țara de origine, ca de pildă Austria, utilizează un sistem alternativ electronic de comunicare, care stă la dispoziția unui anumit grup, format din utilizatori înregistrați și autentificați în prealabil, și care face posibilă identificarea precisă a utilizatorului.

b. Emiterea ordinului/somației de plată

Instanța chemată să emită un ordin de somație de plată verifică, conform Art. 8, „cât mai curând posibil”, pe baza formularului de cerere dacă sunt îndeplinite condițiile menționate la Art. 2,3,4,6 și 7, și dacă cererea este întemeiată. La pct. 16 al motivelor de expunere este de asemenea stipulat că, instanța trebuie să verifice și cererea, în sensul determinării competenței și al propunerii probelor, pe baza datelor conținute de formular. Prin aceasta, instanța va putea „verifica, în mod concludent, dacă cererea este întemeiată”, excluzând astfel pretențiile vădit nefondate și cererile inadmisibile. Verificarea poate fi făcută în cadrul unei proceduri automatizate/electronice.

Dacă nu sunt îndeplinite condițiile menționate în Art. 7 și dacă cererea nu este vădit nefondată sau inadmisibilă, instanța va putea fixa un termen (care poate fi prelungit) (Art. 9 alin. 2), până la care reclamantul să poată completa sau modifica cererea (Art. 9). Pentru aceasta instanța va completa Formularul B din Anexa II.

Dacă premisele aplicării sunt valabile numai parțial, instanța va da reclamantului posibilitatea de a modifica cererea (Art. 10).

Dacă sunt îndeplinite toate condițiile, instanța are obligația de a emite, în decurs de 30 de zile de la depunerea cererii, un ordin european de somație, utilizând Formularul E din Anexa V. Acesta va fi emis împreună cu o copie a formularului de cerere. Pârâtul va fi informat că are posibilitatea fie să achite reclamantului suma menționată în ordinul de somație, fie să conteste ordinul european de somație în fața instanței de origine; corespondența poștală nu este inclusă în termen. Pârâtul va fi de asemenea informat că ordinul de somație a fost emis exclusiv pe baza declarațiilor făcute de reclamant în cerere și că acestea nu au fost verificate de instanță. În plus i se va aduce la cunoștință că ordinul de somație va deveni executoriu, dacă nu va fi contestat, sau, în cazul în care va fi contestat, procedura va fi continuată de către instanța competentă a statului membru de origine, conform regulilor unui proces civil obișnuit.

c. Comunicarea

Instanța trebuie să se asigure că ordinul european de somație de plată va fi comunicat pârâtului conform normelor de drept intern, într-o formă care să respecte normele minime ale Art. 13,14 și 15. **Aceste dispoziții prevăd, ca și Regulamentul european, comunicarea cu dovada primirii de către destinatar în persoană, comunicarea fără această dovadă și notificarea către un reprezentant.**

Astfel, nu este stabilită o anumită normă aplicabilă, în ceea ce privește comunicarea; prevederile Regulamentului privind comunicarea rămân neatinse.

Rămâne deschisă întrebarea, referitoare la ce anume este aplicabil în cazul în care comunicarea a fost efectuată legal, conform dreptului intern, dar nu a corespuns standardelor minime. De asemenea nu se află nimic reglementat în chestiunea ce privește limba în care urmează să fie redactat ordinul de somație de plată ce va fi comunicat pârâtului; o soluție poate fi găsită în Art. 8 din Regulamentul privind Notificarea.

d. Acțiunea în anulare/Contestarea

Pârâtul poate contesta, conform Art. 16 la instanța de origine, ordinul european de somație de plată, prin completarea Formularului F din Anexa VI, care îi va fi notificat reclamantului odată cu ordinul de somație de plată. **Contestația nu trebuie să fie motivată.** Ea trebuie trimisă reclamantului, **în termen de 30 de zile** de la data înmânării ordinului de somație; poate fi depusă și pe alte căi de comunicație, chiar electronice, dacă sunt aprobate și utilizate de instanțele din țara de origine.

În cazul în care reclamantul nu a mai solicitat altceva, după formularea contestației, în termen, va fi introdusă procedura ordinară.

e. Ordinul European Executoriu

În cazul în care nu a fost formulată contestația la instanța de origine, în termenul specificat în Art. 16 alin. 2, cu luarea în calcul a timpului necesar pentru comunicare, instanța va declara ordinul european de somație de plată, prin Formularul G din Anexa VII, ca fiind executoriu de drept. Instanța de origine va verifica data comunicării ordinului european de somație de plată (Art. 18).

Fără a încălca dispozițiile alin. 1, premisele pentru punerea în aplicare a unei executări silite se orientează după legislația statului membru de origine.

Instanța trebuie să înmâneze reclamantului ordinul european executoriu.

f. Căi de atac

În anumite cazuri, reclamantul poate solicita conform **Art. 20 „verificarea”** ordinului european de somație de plată, după expirarea termenului menționat în Art. 16 alin. 2. Este vorba de cazul în care, ordinul european de somație de plată a fost înmănat conform Art. 14, dar termenul la care a fost înmănat, independent de voința pârâtului, nu îi dă acestuia posibilitatea de a-și pregăti apărarea, sau în caz de forță majoră și în circumstanțe neobișnuite, când, independent de voința sa, pârâtul nu a putut formula contestația. În aceste două cazuri se pornește de la premisa că el va acționa fără întârziere.

La fel se procedează și în cazul în care ordinul european de somație de plată a fost emis în mod vădit pe nedrept, nefiind îndeplinite condițiile stabilite de Regulament, sau în condiții excepționale.

Dacă cererea nu este admisă, ordinul european de somație de plată rămâne în vigoare; în caz contrar el este declarat nul.

g. Eliminarea procedurii de exequatur

Ordinul european de somație de plată este un „titlu european”, care nu necesită declararea caracterului executoriu în statul de executare și nici certificarea în statul de origine (Art. 19). El este asimilat titlurilor „pur” naționale ale statelor membre.

Cererea de executare trebuie însoțită de documentația menționată în Art. 21 Par. 2. Un refuz al executării este admis numai din motivele menționate la Art. 22. La acesta se adaugă refuzul datorat hotărârilor ireconciliabile, cu excepția situației când acest fapt putea fi invocat în cursul procedurii principale. **Ca și în cazul Regulamentului privind titlul executoriu european, nu este prevăzută verificarea titlului în ceea ce privește contradicția cu ordinea publică în statul de executare.**

Interesantă este interpretarea Art. 22 alin. 2, în special relația acestuia cu normele autonome privind executarea, conform căruia executarea „va fi” refuzată la cerere, în măsura în care pârâtul a achitat reclamantului datoria pentru care a fost emis ordinul european de somație de plată.

Nu este permisă verificarea ordinului european de somație de plată pe fond.

Conform Art. 23, executarea poate fi suspendată, dacă a fost solicitată o verificare cfm Art. 20.

h. Executarea ordinului în statul membru de executare

În ceea ce privește executarea se aplică legislația statului membru în cauză.

E. Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 a Consiliului din 27.11.2003 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în cauzele de familie și în cauzele referitoare la răspunderea părintească; despre abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (J. Of. CE din 23.12.2003 L338/1)

A se vedea și mai jos Partea a IV-a.

F. Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29.5.2000 referitor la procedurile de insolvență (Regulamentul European privind insolvența; J. Of. CE din 30.6.2000 L160/1)

1. Istoric/Elaborarea

Încă din anul 1995 a fost elaborat la nivelul Comunității o Convenție europeană privind insolvența. Acesta nu a intrat însă niciodată în vigoare, pentru că Marea Britanie nu a semnat Convenția. O dată cu adoptarea Regulamentului privind insolvența la 31.5.2002, care preia în mare parte conținutul convenției, a fost făcut un nou pas spre armonizarea dreptului la nivel comunitar. Este vorba în special de atenuarea dificultăților de până atunci în cauzele de insolvență cu caracter transfrontalier și implicit facilitarea aplicării legii la nivel comunitar.

Regulamentul european privind insolvența este un instrument juridic comunitar valabil nemijlocit, astfel încât aplicarea lui în statele membre nu necesită o procedură specială. În plus Regulamentul european privind insolvența înlocuiește convențiile bi- sau multilaterale

între statele membre (Art. 44 alin. 1 REI). Pe de altă parte, Regulamentul European privind insolvența nu împiedică un stat membru să încheie convenții cu state nemembre, care să se suprapună cu domeniul de aplicare al Regulamentului, în măsura în care convenția respectiv nu aduce atingere Regulamentului.

2. Obiectul reglementării

Regulamentul european privind insolvența nu reprezintă o reglementare unitară a procedurii de insolvență la nivel european. Materia insolvența rămâne o temă de dezvoltat pentru fiecare stat membru în parte. Regulamentul face referire la procedurile de insolvență cu element de extraneitate, astfel încât reglementările sale constituie legea aplicabilă în materia insolvenței.

În cazul în care un debitor are punctul principal de interes într-un stat membru, atunci împotriva acestuia se poate deschide o procedură primară de insolvență în sensul Regulamentului european privind insolvența. Aceasta va cuprinde întregul patrimoniu al falitului. Posibilitatea unei proceduri paralele într-un alt stat, este menită să ofere în special creditorilor șanse egale de tratament. Totuși rămâne la latitudinea statelor membre ca, în cadrul acestei proceduri, să ia măsuri privind bunurile aflate pe teritoriul lor, în vederea sustragerii acestora de la o procedură străină.

Regulamentul european privind insolvența cuprinde cinci capitole. Capitolul 1 (Dispoziții Generale) se referă strict la descrierea domeniului de aplicare, la efectele procedurii de insolvență și la legislația aplicabilă. Art. 2 cuprinde definițiile legale ale noțiunilor cele mai importante din Regulamentul. Capitolul 2 reglementează recunoașterea *ipso-iure* a procedurii de insolvență în toate statele membre. Capitolul 3 face referire la procedurile secundare de insolvabilitate în alte statele membre. Capitolul 4 se ocupă de drepturile și convocarea creditorilor, dar și de comunicarea creanțelor, în timp ce capitolul 5 (Dispoziții finale și tranzitorii) reglementează normele de aplicare și raportul cu alte convenții.

3. Domeniul de aplicare

a. Domeniul de aplicare material

Conform Art. 1 alin. 1 al Regulamentul european privind insolvența, acesta este aplicabil în cazul procedurilor care fac referire la insolvabilitatea debitorului și care au ca urmare sechestrul, în întregime sau parțial, asupra averii acestuia, cât și numirea unui lichidator judiciar. Procedurile din fiecare stat membru în parte, cuprinse în Regulament sunt menționate în Anexa A la Regulament. Debitorul poate fi persoană fizică sau juridică, comerciant sau particular. Nu sunt incluse în domeniul de aplicare procedurile de insolvență asupra patrimoniului băncilor, societăților de asigurare, fondurilor de investiții și anumitor societăți de valori. Acest domeniu se supune altor reglementări.

b. Domeniu de aplicare în spațiu

Domeniul de aplicare în spațiu al Regulamentului este definit de două criterii: în primul rând trebuie să fie vorba de o cauză de insolvență cu caracter transfrontalier, iar în al doilea rând cauza trebuie să facă o anumită referire la unul din statele membre UE, cu mențiunea ca punctul principal de referință să coincidă cu punctul principal de interes al debitorului.

Asta înseamnă că situațiile cu referire exclusiv internă nu fac obiectul acestui regulament. Nu are nici o relevanță dacă debitorul este cetățean al Uniunii, respectiv societatea își are sediul pe teritoriul UE, atâta timp cât principalul punct de interes al acestora se află în UE.

Danemarca nu este parte semnatară la acest Regulament (pct. 33 al motivelor de expunere).

c. Domeniu de aplicare în timp

Din punct de vedere temporal, Regulamentul (Art. 43 și 47) este aplicabil numai în cazul acelor proceduri ce au fost declanșate după intrarea sa în vigoare, la 31.5.2002. Pentru statele membre care au aderat ulterior, Regulamentul a intrat în vigoare o dată cu aderarea.

4. Competența internațională

Reglementările Regulamentului European privind Insolvabilitatea reprezintă o îmbinare a principiului universalității cu cel al teritorialității, în sensul că uneii proceduri principale de insolvabilitate i se atribuie valabilitate universală, în timp pot exista și proceduri speciale – procedura secundară de insolvență și procedura particulară de insolvență – cu valabilitate teritorială. Se poate vorbi de un principiu limitat al universalității.

a. Procedura principală de insolvență

Conform Art. 3 alin. 1 din Regulament este vorba de o procedură de insolvență cu **efecte universale**, care cuprinde în principiu întregul patrimoniu al debitorului aflat pe teritoriul statelor membre și care va implica toți debitorii. Procedura va fi declanșată în acel stat membru în care debitorul își are **principalul punct de interes**. Potrivit pct. 13 al motivelor de expunere va fi stabilit ca punct principal de interese locul în care debitorul își administrează interesele, și unde poate fi localizat de terți. Cel care este liber profesionist își are punctul principal de interese acolo unde își exercită profesia. În cazul persoanelor juridice sau a societăților, se presupune potrivit Art. 3 alin. 2 al Regulamentului, până la proba contrarie, că punctul principal de interese coincide cu sediul. Competența pentru executarea propriu-zisă va fi determinată conform legislației naționale.

Lichidatorul procedurii principale de insolvabilitate își poate exercita prerogativele/competențele, pe care i le atribuie statul unde este declanșată această procedură, și în alte statele membre, atâta timp cât nu este declanșată o altă procedură de insolvabilitate sau nu s-au luat măsuri asigurătorii. El poate de exemplu să îndeparteze anumite obiecte din masa falimentară dintr-un alt stat membru (Art. 18 alin. 1).

Lichidatorul în procedura principală și lichidatorii în procedurile secundare trebuie să se informeze reciproc cu privire la celelalte proceduri, în special despre stadiul comunicărilor, verificarea creanțelor și despre toate măsurile pentru finalizarea procedurii de insolvabilitate. În principiu există obligația cooperării.

b. Proceduri speciale de insolvență

ba. Procedura secundară de insolvență.

După declanșarea unei proceduri de insolvență, o instanță a unui alt stat membru poate declanșa o a doua procedură – **procedura de insolvență secundară** potrivit Art. 3 alin. 2

din Regulament, dacă debitorul are o **sucursală** în acest stat membru. Ca sucursală este definit, potrivit Art. 3 alin. 2 și Art. 2 lit. H, acel loc unde debitorul desfășoară o activitate economică, care presupune angajarea de personal și de active. Termenul de sucursală este foarte vast. Efectele procedurii de insolvență secundară se întind numai asupra patrimoniului aflat pe teritoriul statului respectiv, chiar și asupra acelor bunuri din patrimoniu care nu aparțin sucursalei. Simpla amplasare a unor bunuri patrimoniale într-un stat, nu îndreptățește declanșarea unei proceduri secundare (Art. 3 alin. 2 din Regulament).

Potrivit pct. 11 și 19 ale expunerii de motive, prin procedura de insolvență secundară se urmărește apărarea intereselor interne și eficientizarea valorificării masei falimentare.

Anexa B vede în procedurile de lichidare, care pot fi luate în considerare ca fiind proceduri secundare, o finalizare. Reglementările specifice procedurii secundare de insolvență se găsesc în Art. 27-38 Regulamentul european privind insolvența.

Potrivit Art. 29 Regulamentul european privind insolvența, numai lichidatorul judiciar în procedura principală de insolvabilitate și persoana desemnată conform legislației statului membru, în care va fi declanșată procedura secundară de insolvență, au legitimitate procesuală să declanșeze această procedură.

Procedura secundară de insolvabilitate trebuie orientată către lichidarea patrimoniului (Art. 2 lit. C Regulamentul european privind insolvența). În măsura în care pot fi satisfăcute toate creanțele prin procedura secundară de insolvabilitate, orice excedent evident va fi adus nemijlocit la cunoștința lichidatorului judiciar din procedura principală de insolvență (Art. 35).

Lichidatorul în procedura secundară de insolvabilitate are posibilitatea, potrivit Art. 18 alin. 2 al Regulamentului european privind insolvența, să ceară în orice alt stat, pe cale judiciară sau extrajudiciară, ca un bun mobil să fie transferat din statul în care a fost declanșată procedura secundară de insolvabilitate într-un alt stat, ulterior declanșării procedurii. El are legitimitate procesuală de a formula căi de atac.

bb. Procedura particulară de insolvență.

Înainte de declanșării, sau chiar **în lipsa** unei proceduri principale de insolvabilitate, poate fi declanșată, potrivit Art. 3 și 4 din Regulamentul european privind insolvența, o procedură de insolvență (**procedura particulară**) într-un alt stat membru, dacă debitorul are o **sucursală** în acel stat. Aceasta este permisă numai în următoarele cazuri:

- când legislația statului membru, unde debitorul își are punctul principal de interes, împiedică declanșarea unei proceduri principale de insolvență (de exemplu, imposibilitatea de aplicare a procedurii de insolvență unei anumite persoane), sau
- când declanșarea procedurii particulare este cerută de un creditor care are domiciliul, reședința obișnuită sau sediul în statul respectiv, în care se află și sucursala în cauză, sau
- când creanța privește sucursala.

Și această procedură este executorie numai asupra patrimoniului debitorului de pe teritoriul statului unde a fost declanșată.

Procedura particulară nu este orientată strict către lichidarea patrimoniului debitorului. Dacă ulterior va fi declanșată o procedură principală de insolabilitate, atunci procedura particulară va fi continuată ca procedură secundară de insolvență (Art. 37 din Regulamentul European privind Insolabilitatea).

c. Determinare temporală

Pentru determinarea competenței internaționale este necesar să fie stabilită cu exactitate **data de pornire**, deoarece punctul principal de interes poate fi schimbat. Trebuie luat în considerare atât **momentul declanșării procedurii de insolvență**, cât și **cel al introducerii acțiunii**. Orice schimbare, intervenită după declanșarea procedurii, este fără îndoială lipsită de importanță pentru desfășurarea ulterioară a acesteia. În Rs C-1/04 *Staubitz-Schreiber* Curtea Europeană de Justiție s-a exprimat în favoarea datei la care a fost înaintată acțiunea în instanță. Dacă un debitor își schimbă domiciliul cu puțin timp înainte de înregistrarea acțiunii, cu scopul de a se sustrage legislației naționale de insolabilitate (așa numitul *forum shopping*), aceasta va fi considerată un abuz de drept și nu va fi luată în considerare.

5. Dreptul aplicabil

În principiu, se va aplica legislația în materie a statului în care este declanșată procedura (*lex fori concursus*) (Art. 4 alin. 1 Regulament). Această legislație reglementează cu precădere premisele declanșării procedurii, care bunuri aparțin masei falimentare și în ce mod se va derula și va fi finalizată procedura.

Regulamentul european privind insolvența mai cunoaște apoi o serie de **norme de conflict**, prezentate amănunțit, cu referire la drepturile reale al terților (Art. 5), compensația (Art. 6), rezerva proprietății (Art. 7), contracte privind bunuri imobile (Art. 8), sisteme de plată și piețe financiare (Art. 9), contracte de muncă (Art. 10), efectele asupra drepturilor supuse înregistrării (Art. 11), brevete și mărci comunitare (Art. 12), acte prejudiciabile (Art. 13), protecția terțului dobânditor, care poate fi despăgubit (Art. 14) precum și efectele asupra litigiilor pendente (Art. 15). Aceste reglementări se folosesc întotdeauna cu precădere în domeniul de aplicare al Regulamentului european privind insolvența, înaintea reglementărilor de drept intern.

6. Recunoașterea și efectele procedurilor de insolvență străine

Conform principiului de bază înscris în Art. 16 al Regulamentului, procedurile de insolvență vor fi **recunoscute** în statele membre *ipso iure*, adică fără alte condiții, de îndată ce a devenit executorie hotărârea de declanșare a procedurii în statul de declanșare.

Hotărârea va fi recunoscută în alte state membre, chiar și atunci când declanșarea unei proceduri de insolvență nu este compatibilă cu dreptul intern în materia insolvenței, din motive ce țin de persoana debitorului – în unele state membre numai societățile pot fi insolvabile. În plus, este lipsit de importanță dacă hotărârea mai poate fi atacată sau nu.

Instanțele decid dacă au fost îndeplinite condițiile prevăzute de Regulament și recunosc efectele procedurii de insolvență străine, fără alte verificări.

Prin declanșarea oficială a procedurii principale de insolvență, se produc și **efectele juridice**, pe care le prevede respectivul stat membru conform reglementărilor proprii, în orice alt stat

membru. Procedurii principale de insolvență nu i se atribuie deci aceleași efecte ca unei proceduri interne. În schimb, se extind efectele „străine” și asupra celorlalte state membre. Limitări ale acestui principiu de bază reies chiar din Regulament. În cadrul Art. 5-15 sunt reglementate efectele concrete asupra dreptului real.

Dacă a fost declanșată o procedură secundară sau particulară (Art. 17 alin. 1 Regulament), efectele acestor proceduri, se suprapun în statul respectiv cu efectele procedurii principale.

Toate hotărârile pronunțate de către instanța competentă, privind derularea procedurii, finalizarea acesteia sau orice alte chestiuni care sunt în strânsă legătură cu procedura respectivă, la fel ca și tranzacțiile și măsurile asiguratorii, trebuie să fie recunoscute fără a fi necesare alte măsuri intermediare.

Într-o **procedură de insolvență secundară sau particulară** recunoașterea de către statele membre se rezumă la respectarea efectelor interne ale acestor proceduri.

Recunoașterea procedurilor străine este condiționată întotdeauna respectării dispozițiilor privind *ordre public* (Art. 26 Regulament).

7. Convocarea creditorilor

Scopul principal este tratamentul egal al tuturor creditorilor. De aceea Art. 39 Regulamentul european privind insolvența **interzice discriminarea** creditorilor străini din statele membre UE în ceea ce privește notificarea creanțelor, atât în procedurile principale, cât și în cele secundare sau particulare, și stipulează astfel **condițiile de formă** ale cererii.

Chiar și creditorii – inclusiv autoritatea financiară și casele de asigurări sociale – cu reședință obișnuită, domiciliu sau sediu într-un alt stat membru decât statul de declanșare a procedurii, își **pot notifica** creanțele în procedura de insolvabilitate **în scris**, și vor fi protejați conform Art. 39.

Pentru creditorii din state terțe, rămâne la latitudinea legii în vigoare *lex fori concursus* să stabilească condițiile notificării creanțelor.

Instanța competentă sau lichidatorul numit au datoria, potrivit Art. 40 din Regulament, să convoace creditorii cunoscuți, din alte statele membre decât cel în care a fost declanșată procedura de insolvabilitate, despre declanșarea procedurii respective.

Pentru a asigura tratamentul egal al tuturor creditorilor străini, este de datoria autorităților să dispună această convocare. Astfel, este garantat dreptul privind notificarea creanțelor și pentru acei creditorii de la care, din cauza barierelor de limbă sau a altor probleme, nu se poate aștepta să aibă aceeași viziune de ansamblu asupra procedurii de insolvență, ca și de la creditorii autohtoni. Într-un asemenea caz, în cuprinsul înștiințării scrise trebuie să se menționeze (Art. 40 alin. 2) care termene sunt de respectat, și care sunt consecințele legale ale nerespectării acestor termene. De asemenea trebuie să se specifice, dacă și creditorii privilegiați sau cei asigurați din punct de vedere material, trebuie să-și notifice creanțele.

Regulamentul european privind insolvența reglementează însă doar standardele minime. Legiuitorul intern poate să prevadă în continuare și alte obligații de informare.

Informarea trebuie făcută nemijlocit și printr-un formular, care să poată fi accesat și în format electronic. Autoritățile pot redacta acest formular în limba oficială a statului în care este declanșată procedura.

G. Regulamentul (CE) nr. 1348/2000 a Consiliului din 29.5.2000 privind notificarea actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială (Regulamentul European privind Notificarea)

1. Introducere

Reglementarea unitară a UE referitoare la comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare ajută și la crearea unui spațiu al libertății, securității și justiției și implicit la siguranța legislativă. Până acum, comunicarea actelor în cauzele cu element de extraneitate, pe teritoriul UE, avea loc în temeiul Convenției privind notificarea și comunicarea actelor judiciare în străinătate, încheiată la Haga în 1965 respectiv în temeiul Convenției privind procedura civilă încheiată la Haga în 1954. Aceste reglementări nu aveau însă caracter unitar pentru toate statele membre, ceea ce ducea la lipsa de transparență în cadrul legislativ al Europei.

Regulamentul nr. 1348/2000 înlocuiește așadar haosul creat de convențiile bi- și multilaterale printr-o reglementare unitară, astfel încât se poate renunța la cooperarea pe baza dreptului internațional general. Ca și în cazul celorlalte regulamente, în cazul Regulamentului nr. 1348/2000 competența este determinată în conformitate cu Art. 61 lit. C și Art. 65 lit. Ale Tratatului de Instituire al Comunității Europene, unde sunt menționate expres îmbunătățirea și simplificarea sistemului de comunicare a actelor în cauzele cu element de extraneitate, în cadrul statelor membre. Regulamentul se bazează pe un proiect de lege al Comisiei, din anii 90, pentru o convenție europeană privind notificarea.

Încă din anul 2006, după o primă revizuire, Comisia a formulat o propunere de modificare. Scopul este simplificarea și accelerarea și mai mult procedurii de comunicare a actelor (a se vedea și mai jos).

2. Obiectul reglementării și structurarea Regulamentului

Scopul Regulamentului nr. 1348/2000 este îmbunătățirea și accelerarea procedurii de comunicare a actelor în cauzele cu element de extraneitate, în special în cazul comunicării actelor de sesizare a instanței. În special întârzierile apărute în cadrul procedurii de sesizare a instanței, au făcut necesară o simplificare a procedurilor, fără a fi încălcate drepturile pârâtului, ca de exemplu dreptul fundamental la apărare sau dreptul la de a fi citat legal (Art. 6 Convenția Europeană a Drepturilor Omului).

Reglementările privind comunicarea actelor, care diferă de la stat membru la stat membru, nu ar trebui să fie unitare, și totuși Regulamentul European nr. 1348/2000 creează norme comune, a căror respectare este suficientă pentru o comunicare regulamentară a actelor.

Dispozițiile regulamentului se referă astfel în primul rând la aspectele privind transmiterea actelor. Comunicarea actelor judiciare reprezintă un act de suveranitate și de aceea poate fi efectuată exclusiv pe plan intern. În ceea ce privește actele care trebuie comunicate, termenele privind comunicare și forma, sunt reglementări prevăzute de *lex fori*,

Regulamentul nr. 1348/2000 dovedindu-se deficitar în unele puncte. Deoarece Regulamentul nu aduce atingere reglementărilor de drept intern în vigoare, Comisia a elaborat un manual referitor la autoritățile primitoare și actele care se comunică, care poate fi accesat și pe Internet

(sub http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_en.htm).

Regulamentul nr. 1348/2000 cuprinde 4 capitole. Capitolul 1 (Dispoziții Generale) cuprinde domeniul de aplicare și autoritățile competente. La Capitolul 2 sunt descrise modalitățile de notificare și comunicare a actelor judiciare, primirea și refuzul de primire a acestora, ca și cheltuielile rezultate în urma procedurii de comunicare. Capitolul 3 reglementează notificarea actelor extrajudiciare. Capitolul 4 (Dispoziții Finale) cuprinde reguli practice de punere în aplicare și reglementează relația cu alte convenții, ca și intrarea în vigoare.

3. Domeniul de aplicare

a. Domeniul de aplicare material

Conform Art. 1 alin. 1 din Regulamentul nr. 1348/2000 se aplică tuturor comunicărilor de acte judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială (excepțiile referitoare la domeniu se pare că au fost omise cu bună știință) dintr-un stat în altul, cu excepția cazurilor când adresa destinatarului este necunoscută (Art. 1 alin. 1). Astfel nu cade în sarcina autorității primitoare să facă investigații referitoare la adresa destinatarului. În plus, orice comunicare prin publicitate, este exceptată de către regulament, în vederea protejării pârâtului și admisibilitatea ei intră sub incidența *lex fori*.

Orice stat membru trebuie să declare autoritățile primitoare și transmițătoare, prin intermediul cărora să poată fi efectuată comunicarea, și o autoritate centrală care să ofere asistență și informații.

b. Domeniul de aplicare în spațiu

Regulamentul nr. 1348/2000 a fost aplicat inițial de toate statele membre cu excepția Danemarcei. O dată cu Hotărârea Consiliului din 20.09.2005 (J. Of. CE din 17.11.2005), a fost aprobată semnarea Convenției privind notificarea actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială dintre Danemarca și UE, astfel încât dispozițiile regulamentului se aplică de la 1.7.2007 și în cazul Danemarcei (a se vedea și mai jos).

c. Domeniul de aplicare în timp

Din punct de vedere al aplicării în timp, Regulamentul nr. 1348/2000 (Art. 25), se aplică tuturor comunicărilor care intră sub incidența sa, care au loc după intrarea în vigoare a acestuia, la 31.5.2001.

4. Modalitățile de notificare

Regulamentul nr. 1348/2000 reglementează 4 modalități de comunicare într-un alt stat membru, fără deosebire ca importanță.

Transmiterea pe cale consulară și diplomatică va fi utilizată numai în subsidiar. Modalitatea de comunicare aleasă de autorități pe, va fi decisă, după caz, în funcție de scopul comunicării.

a. Actele judiciare

aa. Comunicarea prin autoritățile primitoare și transmițătoare

Regulamentul nr. 1348/2000 descrie această modalitate de comunicare ca pe o modalitate principală. Comunicarea actelor se realizează în trei etape. Instanța trimite mai întâi actul la autoritatea transmițătoare națională. Această etapă nu are loc, dacă instanța însăși este autoritate transmițătoare, conform Regulamentului nr. 1348/2000.

Autoritatea transmițătoare dispune ulterior comunicarea actelor către destinatar. Aceasta este autoritatea denumită și autoritate primitoare. Aceasta facilitează comunicarea actelor către destinatarul care are domiciliul în statul în care se află autoritatea primitoare. Potrivit Art. 2, orice stat membru trebuie să-și desemneze propriile autorități transmițătoare și primitoare, și să informeze cu privire la coordonatele acestora și competența lor teritorială. Astfel, autoritatea transmițătoare poate determina singură autoritatea primitoare căreia trebuie să îi fie transmise actele care fac obiectul comunicării și să i se adreseze direct.

Comunicarea trebuie să fie efectuată direct și cât mai repede posibil (Art. 4), cu atât mai mult cu cât *lex fori* prevede și comunicarea actelor pe cale electronică. Pe lângă actul care trebuie notificat, autoritatea transmițătoare are obligația de a transmite și o cerere de notificare (Formularul din Anexa 1). Acesta trebuie completat în limba oficială a statului membru de primire. Toate statele membre au obligația de a face cunoscute limbile acceptate pe lângă limba lor oficială (Art. 4 alin. 3).

Înscrisul însuși trebuie să fie redactat în limba oficială, sau într-o limbă pe care destinatarul să o înțeleagă (Art. 5), altfel acesta are dreptul să refuze primirea actului (Art. 8). În cazul în care destinatarul refuză primirea, actul este restituit autorității transmițătoare. În cazul în care, în decurs de o lună, este transmisă și o traducere, atunci comunicarea este considerată ca fiind regulamentară (Curtea Europeană de Justiție din 8.11.2005 RsC-443-03 Leffler Slg I 2005-9611).

Autoritatea primitoare trebuie să confirme primirea cererii în termen de șapte zile (Art. 6) și preia astfel procedura de comunicare a actelor către destinatarul în cauză, conform dispozițiilor legislației naționale, în materie. (Art. 7).

ab. Transmiterea pe cale consulară și diplomatică

Art. 12 al Regulamentul nr. 1348/2000 permite comunicarea actelor judiciare pe cale consulară și diplomatică. Comunicarea are loc prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe al statului transmițător, care transmite actul reprezentanței consulare sau diplomatice ale statului primitor. Aceasta transmite actele, mai departe, autorității primitoare competente, care le va înmâna destinatarului.

Această modalitate de comunicare a actelor este subsidiară, fiind aplicată atunci când o altă modalitate de notificare nu este posibilă. Comunicarea actelor prin această modalitate

necesită și foarte mult timp, de aceea nu este considerată foarte interesantă din punct de vedere practic.

ac. Comunicarea actelor prin intermediul reprezentanți consulari și diplomatici

Primele etape pași coincid cu cei ai modalității de notificare prezentate anterior. În momentul când actul este primit de către reprezentanța consulară sau diplomatică, aceasta îl remite direct destinatarului, fără a fi necesară intervenția unei autorități sau al unui organ ale statului primitor.

Această modalitate de notificare nu este permisă în toate statele membre. De ex Belgia, Italia, Luxemburg și Germania s-au opus la notificarea actelor pe această cale.

ad. Notificarea prin poștă

Conform Art. 14 Regulamentul nr. 1348/2000, este permisă notificarea prin poștă a actelor judiciare, în cauzele cu element de extraneitate. Autoritățile statului primitor nu sunt implicate, interesele sale de suveranitate trecând pe un plan subsidiar. Cu toate acestea, statele membre au dreptul să stabilească anumite condiții și cerințe în ceea ce privește această modalitate de notificare. Aceste condiții vor fi aduse la cunoștința Comisiei, care le va publica în manualul său, astfel încât, autoritățile competente în materia comunicării actelor, să poată obține informații detaliate. În primul rând este vorba de informațiile referitoare la forma comunicării. Astfel, este prevăzută cel mai adesea scrisoarea recomandată cu confirmare de primire. În plus, multe dintre statele membre au formulat declarații proprii referitoare la limba de redactare a actului care trebuie să fie comunicat.

Această modalitate de comunicare este cea mai simplă și mai puțin costisitoare, deci și cea mai importantă modalitate prevăzută de regulament. Datorită posibilității statelor membre de a interveni, au existat critici la adresa regulamentului. De aceea Comisia a propus și o modificare a acestor dispoziții (a se vedea și mai jos).

ae. Comunicarea directă

Această modalitate de comunicare este permisă în mod direct între părți, respectiv prin reprezentanții lor, sau alte persoane competente (de ex. Oficiali, funcționari), fără implicarea vreunei autorități a statului. În plus, comunicarea își pierde calitatea de act în exercitarea autorității de stat. Delimitarea față de comunicarea efectuată potrivit Art. 14 Regulamentului 1348/2000 constă în faptul că în ceea ce privește comunicarea actelor prin poștă, expeditor poate fi doar autoritatea transmițătoare, în timp ce în cazul comunicării actelor potrivit Art. 15, comunicarea actelor poate avea loc și prin intermediul unui împuternicit al uneia din părți.

Această modalitate de comunicare nu prezintă foarte mare importanță în momentul de față, deoarece unele state membre au formulat rezerve față de ea. De aceea poate fi aplicată numai dacă *lex fori* prevede admisibilitatea sa.

b. Acte extrajudiciare

Comunicarea actelor extrajudiciare poate fi efectuată conform dispozițiilor Regulamentului nr. 1348/2000, în aceleași condiții ca și comunicarea actelor judiciare.

5. Lipsa pârâtului la judecată

a. Pronunțarea în lipsă

Dacă după îndeplinirea proceduri de comunicare a actelor, într-o cauză cu element de extraneitate, pârâtul nu se prezintă în instanță, trebuie verificată eficiența procedurii de comunicare, în conformitate cu dispozițiile Art. 19 Regulamentului nr. 1348/2000. Cf. Dispozițiilor Art. 19 al Regulamentului nr. 1348/2000 procedura va fi amânată (hotărârea nu se va pronunța) până când se va stabili dacă modalitatea de comunicare corespunde dispozițiilor Regulamentului sau legislației statului primitor ori dacă actul în cauză a fost înmânat destinatarului personal sau dacă a fost comunicat la domiciliul acestuia. Documentul trebuie să-i parvină pârâtului la timp, astfel încât acesta să-și poată pregăti apărarea.

Dacă se stabilește că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de Regulamentului, instanța poate pronunța o hotărâre în lipsă.

În cazul în care nu există nici un fel de dovadă de comunicare, instanța se poate totuși pronunța asupra litigiului, fiind astfel îndeplinite condițiile prevăzute la Art. 19 alin. 2 al Regulamentului nr. 1348/2000. Pentru acesta trebuie să fi trecut minim șase luni, și dovada de comunicare să nu fi putut fi obținută în ciuda tuturor eforturilor.

b. Căi de atac

Pentru a asigura protecția pârâtului, Art. 19 alin. 4 din Regulamentul nr. 1348/2000 prevede repunerea în termen.

Această repunere poate fi acceptată atunci când pârâtul, fără să i se poată reține vreo culpă, nu a fost încunoștințat în timp util, astfel încât să se fi putut apăra, iar apărarea sa să nu fi fost de la început lipsită de perspectivă. Acest motiv de repunere în termen, care este împiedicată numai de lipsa culpei pârâtului, are aceeași valoare cu o repunere garantată de dreptul intern. Repunerea în termen este însă acordată numai atunci când este solicitată într-un termen corespunzător după ce pârâtului i se aduce la cunoștință hotărârea. Statele membre au, de asemenea, posibilitatea de a fixa un termen absolut pentru formularea cererii de repunere în termen. Acest termen nu trebuie să depășească un an.

6. Privire de ansamblu

Scopul noii propuneri a comisiei (Com (2006) 751) – a se vedea și mai jos) privind Regulamentul nr. 1348/2000 este acela de a simplifica și accelera în continuare procedura de comunicare a actelor în străinătate. Pentru aceasta, trebuie revizuită și simplificată fiecare dispoziție în parte.

În cuprinsul propunerii modificate a Comisiei, este prevăzută de exemplu, îmbunătățirea evidentă a informării destinatarului cu privire la dreptul său de a refuza primirea actelor, fiind prevăzută, de asemenea, prelungirea termenului pentru exercitarea acestui drept, la 8 zile de la primirea actelor.

Pentru respectarea obligației de informare, urmează să fie utilizat un formular standard, care arată identic indiferent de limbă. Prin aceasta se urmărește ca debitorul să fie informat cu adevărat asupra drepturilor sale, pentru a le putea exercita atunci când este cazul.

De asemenea, urmează să fie simplificată și procedura de comunicare a actelor prin poștă, în sensul că statele membre nu vor mai stabili ele însele condițiile privind această modalitate de comunicare a actelor, acestea urmând să fie stabilite de către Regulament în mod unitar pentru toate statele (și anume prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire).

Mai este prevăzut și ca, pe viitor, cheltuielile ocazionate de procedura de comunicare să fie stabilite în prealabil potrivit Art. 11 alin. 2 al Regulamentului nr. 1348/2000. În momentul de față, Art. 1 alin. 1 prevede că, în cazul procedurii de comunicare a actelor, nu pot fi percepute taxe pentru operațiunile efectuate în statul primitor, cu excepția anumitor categorii de cheltuieli, cum ar fi de exemplu onorariul executorilor judecătorești (Art. 11 alin. 3).

Nu este încă stabilită data la care va fi finalizată revizuirea Regulamentului nr. 1348/2000.

H. Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în materia obținerii probelor în materie civilă și comercială

1. Introducere

Convenția de la Haga din 1970 privind obținerea de probe nu a fost ratificată de toate statele membre UE. De aceea, în cazul obținerii de probe în străinătate, nu exista un temei legal comun, pentru cooperarea cu unele state membre UE. Era necesară o reglementare unitară, care să fie aplicabilă tuturor statelor membre. Regulamentul privind obținerea de probe nu numai că umple acest gol, ci înlocuiește în același timp haosul creat de multitudinea convențiilor bi- și multilaterale, printr-o reglementare unitară și trece pe planul al doilea cooperarea în temeiul normelor generale de drept internațional. Deoarece Regulamentul nr. 1206/2001 aduce cu sine, prin dispozițiile referitoare la simplificarea și accelerarea cooperării dintre instanțe, o remediare considerabilă a celor două probleme notorii privind asistența judiciară internațională, respectiv căile sinuoase de transmitere și problemele legate de traducere, nu este de mirare că, în ciuda unor critici, au existat reacții pozitive față de regulamentul susmenționat.

Denumirea prescurtată de „Regulament european privind obținerea de probe” nu trebuie să ne inducă în eroare. Acest regulament **nu are ca scop armonizarea legislației în materia obținerii probelor**, ci numai îmbunătățirea cooperării, adică **accelerarea și simplificarea procedurii de obținere a probelor în cazul când acestea se află în străinătate**. El conferă pentru prima dată un temei legal, obținerii directe a probelor de către o instanță națională în străinătate și aduce și în domeniul asistenței judiciare tradiționale o serie de facilități.

Scopul de a facilita o cooperare între instanțele care trebuie să aplice norme procedurale de drept intern foarte diferite, determină și tehnica reglementărilor: Prin intermediul dispozițiilor facultative, alternative și trimiteri la *lex fori*, se ține seama de dreptul procesual intern. Deși Regulamentul privind obținerea de probe reprezintă, pe baza caracterului normelor sale, o normă de drept direct aplicabilă, în lipsa legilor naționale, el ar fi incomplet și parțial inaplicabil.

2. Obiectul și structura Regulamentului privind obținerea de probe

Regulamentul privind obținerea de probe reglementează cooperarea în materie civilă și comercială între instanțele diferitelor state membre privind obținerea probelor și alături de modelului de asistență judiciară tradițională, prin intermediul instanței străine (**asistența judiciară pasivă**), obținerea directă a probelor din străinătate de către instanța solicitantă. (**asistența judiciară activă**). Ca o nouă variantă flexibilă a asistenței judiciare pasive este considerată și participarea instanței solicitante la obținerea de probe de către instanța solicitată din străinătate (**obținerea directă a probelor**). O participare a părților implicate și/sau a instanței solicitante poate avea loc și fără a fi necesară o deplasare, cu ajutorul mijloacelor de comunicare moderne (de ex. Prin videoconferință). Orice instanța va acționa conform propriei *lex fori*, dar va ține cont, după caz, de normele de drept procesual al celeilalte instanțe implicate. De asemenea sunt reglementate explicit condițiile-cadru (ca de ex. Competența și modalitățile de transmitere) ca și întrebările cu potențial conflictual (drepturile minime al părților, motivele de refuz).

Regulamentul privind obținerea de probe este structurat pe **trei capitole**. Capitolul 1 (Dispoziții Generale) se rezumă la descrierea domeniului de aplicare, inițierea cooperării nemijlocite între instanțe, ca și desemnarea unei autorități centrale pentru fiecare stat membru și stabilirea atribuțiilor acesteia. Capitolul 2 conține cinci subcapitole referitoare la dispozițiile materiale: transmiterea cererii de comisie rogatorie, (partea 1), primirea cererii de comisie rogatorie (partea 2), obținerea probelor de către instanța solicitată (partea 3), obținerea directă a probelor de către instanța solicitantă (partea 4) și cheltuielile (partea 5). Capitolul 3 (Dispoziții finale) conține reglementări practice și reglementează relația cu alte convenții ca și intrarea în vigoare.

3. Domeniul de aplicare

Regulamentul privind obținerea de probe se aplică **în materie civilă și comercială**, dacă o instanță a unui stat membru solicită instanței competente unui alt stat membru să obțină anumite probe, sau dacă dorește ea însăși să obțină probe într-un alt stat membru (Art. 1 alin. 1 Regulamentul privind obținerea de probe). Potrivit Art. 249 alin. 2 al Tratatului de Instituire a Comunității Europene, Regulamentul este de directă aplicare și înlătură dispozițiile contrare de drept intern sau cele prevăzute de alte convenții internaționale.

a. Domeniul de aplicare material

Din punct de vedere material, Regulamentul privind obținerea de probe se aplică în cazul cererilor de asistență judiciară activă sau în cazul aprobării cererilor de asistență judiciară pasivă, prin intermediul unei instanțe în vederea utilizării probelor în cadrul unei proceduri prealabile (în vederea asigurării probelor) sau pendinte, în materie civilă și comercială. Controversatele *pre-trial discovery*⁴ sau *fishing expeditions*⁵ sunt exceptate. Termenul de materie civilă și comercială trebuie interpretat separat, în paralel cu Art. 1 alin. 1 din

⁴ Punerea la dispoziția celeilalte părți a întregului material probator, n. trad.

⁵ Acțiuni la nimereală, pentru a vedea dacă iese ceva.

Regulamentul Bruxelles I, dar trebuie avut în vedere că Regulamentul privind obținerea de probe nu prevede excepții în ceea ce privește domeniul de aplicare. El este astfel aplicabil și în ceea ce privește procedurile necontencioase și procedurile de faliment. Excepție face și aici procedura de arbitraj, însă nu este prevăzut în mod expres, nicăieri, că acestea nu pot face uz de ceastă nouă reglementare.

b. Domeniul de aplicare în spațiu

Domeniul de aplicare **în spațiu** al Regulamentului european privind obținerea de probe cuprinde în momentul de față toate statele membre UE, cu excepția Danemarcei (Art. 1 alin. 3).

c. Domeniul de aplicare în timp

Regulamentul privind obținerea de probe a intrat în vigoare la 1.7.2001 și se aplică, începând cu data de 1.1.2004, mai întâi pentru UE-14 (cu excepția Danemarcei).

Domeniul de aplicare a fost extins la data de 1.5.2004, cuprinzând și noile state membre, ca urmare a ultimei aderări. Începând cu data de 1.1.2007 el se aplică și în România și Bulgaria.

4. Condiții – cadru (Art. 2 până la 9 Regulamentul privind obținerea de probe)

Din punct de vedere practic, cel mai important progres al Regulamentului European privind Obținerea de Probe, constă în faptul că pune bazele **Condițiilor – cadru pentru cererile de comisie rogatorie**: Art. 2 inițiază cooperarea directă între instanțe. Art. 3 prevede desemnarea unei autorități centrale în fiecare stat membru și stabilește atribuțiile acesteia. Art. 4 prevede condițiile de formă și conținut a cererilor de comisie rogatorie. Art. 5 reglementează problemele legate de limbă. Art. 6 introduce principiul comunicării celei mai rapide. Art. 7-9 stabilesc în detaliu, în ce mod și în ce termen trebuie să răspundă instanța solicitată în urma primirii unei cereri de comisie rogatorie. În plus este facilitată cooperarea internațională prin intermediul celor zece formulare, care acoperă aproape toată paleta de acte procedurale. Pe această cale procedurile sunt standardizate și totodată este dezamorsată problema traducerii. Completarea prin intermediul unui manual ajută în ceea ce privește aplicarea practică.

Cooperarea directă între autorități (Art. 2 al Regulamentului privind obținerea de probe) este inițiată conform Art. 1 alin. 1 lit. A) al Regulamentului privind obținerea de probe, pentru toate tipurile de cereri de comisie rogatorie, respectiv pentru solicitarea de asistență judiciară „activă” tradițională ca și pentru obținerea directă a probelor. Instanța competentă din punct de vedere teritorial și datele de contact necesare, pot fi găsite în manualul la Regulamentul privind obținerea de probe.

a. Autoritatea Centrală

Potrivit Art. 3 al Regulamentului privind obținerea de probe, fiecare stat membru are obligația de a desemna (minim) o autoritate centrală; statele cu organizare federală pot desemna și mai multe autorități centrale. Autoritatea Centrală oferă informații instanțelor străine, este partener de dialog în cazul în care apar diferite probleme și poate transmite cererea de comisie rogatorie – de ex. În cazul competenței incerte – mai departe, către instanța

competentă. Statele membre au de asemenea posibilitatea de a desemna autoritatea centrală drept **autoritatea competentă în materia cererilor de comisie rogatorie având ca obiect obținerea directă a probelor.**

b. Formă și conținut

Forma și conținutul unei cereri de comisie rogatorie nu pot fi reglementate în totalitate de către Regulamentul privind obținerea de probe, deoarece ele se bazează în primul rând pe dreptul procesual intern.

Art. 4 prevede însă un minim de reguli privind conținutul, cum ar fi precizări referitoare la instanța solicitantă și cea solicitată, felul și obiectul cauzei și o prezentare concisă a stării de fapt, descrierea probei cât și, dependent de acesta, dacă este vorba de audierea unei persoane sau prelevarea unei alt mijloc de probă, câteva detalii importante. Pe lângă acest conținut obligatoriu, cererea ar trebui de asemenea să mai conțină:

- solicitările privind obținerea probelor de către instanță, prin intermediul mijloacelor de comunicare moderne (de ex prin videoconferință), și
- solicitările privind respectarea unei anumite modalități de obținerea a probelor potrivit Art. 10 alin. 3 Regulamentul privind obținerea de probe, cum ar fi informare unei părți sau unui martor asupra obligativității de a spune adevărul și asupra dreptului de a refuza depunerea mărturiei;
- precizările referitoare la intenția de participare a părților sau a reprezentanților acestora, respectiv la solicitarea prezenței lor în cazul în care este dorită.

Pentru redactarea cererii sunt prevăzute formulare speciale, nefiind necesare alte formalități, ca de ex. Autentificarea. Cererile trebuie transmise în cel mai scurt timp, potrivit Art. 6 Regulamentul privind obținerea de probe, putând fi utilizate și tehnici de comunicare moderne, ca de pildă fax sau e-mail, dacă legislația statului membru respectiv prevede aceste modalități de transmitere.

Cererea trebuie să fie redactată într-**una din limbile oficiale** ale statului membru solicitat, sau într-o altă limbă acceptată de acesta. Aici trebuie specificat, dacă cealaltă (celelalte) limbă (limbi) va fi acceptată numai pentru completarea formularelor sau și pentru documentele anexate cererii de comisie rogatorie. Limbile acceptate de statele membre sunt de asemenea menționate în manual.

c. Cererea de comisie rogatorie

ca. Primirea cererii

Când o instanță primește o cerere de comisie rogatorie dintr-un alt stat membru, trebuie să respecte **termenul de soluționare** prevăzut la Art. 7-10: Primirea cererii trebuie confirmată în decurs de șapte zile (Formularul B). Dacă cererea nu corespunde cerințelor prevăzute la Art. 5 și 6 din punct de vedere al limbii utilizate sau a modului de transmitere, sau dacă instanța solicitată nu este competentă, aceasta din urmă va informa instanța solicitantă și va **transmite** cererea instanței competente.

cb. Cereri incomplete

Dacă cererea nu poate fi soluționată din cauza conținutului incomplet, instanța solicitantă trebuie informată în maximum 30 de zile, cu solicitarea de a rectifica cererea (Art. 8 alin. 1 Regulamentul privind obținerea de probe). Art. 10 alin. 1 al Regulamentului recomandă soluționarea neîntârziată și stabilește ca **termen maxim 90 de zile**. Nu este prevăzută însă nici o sancțiune în cazul în care termenul acesta este depășit. Dacă însă este înaintată o cerere incompletă, și dacă a fost făcută o mențiune în acest sens pe confirmarea de primire, atunci termenul se calculează potrivit Art. 10 alin. 1 Regulamentul privind obținerea de probe, începând cu data primirii cererii completate regulamentar de către instanța solicitată (Art. 9 alin. 1 Regulamentul privind obținerea de probe).

Numeroasele informații practice, cum ar fi denumirea și adresa autorităților centrale și a instanțelor, competența teritorială, limba utilizată și mijloacele de comunicare acceptate de fiecare stat membru în parte, se regăsesc în **Manualul Comisiei** la Art. 19. Ele pot fi accesate și online, în așa numitul **Atlas Judiciar** pe pagina principală a site-ului UE (http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_de.htm?countrySession=15&). Acolo se poate căuta, cu ajutorul unui motor de căutare, simplu și direct după țară, cod poștal sau localitate. Formularele pot fi de asemenea completate și online, și fie tipărite, fie transmise direct prin Email.

5. Obținerea probelor în străinătate în vederea soluționării unui proces intern

Regulamentul privind obținerea de probe reglementează **două tipuri diferite de proceduri referitoare la obținerea de probe**: O instanță poate **solicita unei instanței străine să obțină probele** (Art. 1 alin. 1, lit. A), Art. 10-16 Regulamentul privind obținerea de probe), sau autorității (centrale) competente ale statului membru respectiv (Art. 2 alin. 1 lit. B) să aprobe **obținerea directă de probe de către instanța solicitantă, în străinătate** (Art. 17).

Ambele modalități prevăzute de Regulamentul privind obținerea de probe au aceeași forță. Altă premisă ar fi ca una dintre părți să formuleze o cerere corespunzătoare și să depună un avans pentru cheltuieli, astfel încât obținerea de probe în străinătate să fie garantată instanței, iar statul membru respectiv să-și fi dat aprobarea (Art. 17 Regulamentul privind obținerea de probe).

a. Obținerea directă a probelor în străinătate

Prin aceasta, Regulamentul privind obținerea de probe reprezintă un element de noutate din punct de vedere al conținutului față de legislația anterioară. Acordul de suveranitate preluat este depășit, iar instanța de judecată însăși poate să obțină în mod direct probe într-un alt stat membru, și să exercite astfel un act al autorității de stat. Instanța solicitantă trebuie să obțină pentru aceasta, aprobarea statului membru solicitat, de a obține în mod direct probele. Cererea este redactată, utilizând formularul I, potrivit Art. 17 Regulamentul privind obținerea de probe, fiind adresată direct autorității competente, care în mod normal, are obligația de drept comunitar de a aproba obținerea directă a probelor. Autoritatea centrală poate desigur stabili condițiile de obținere a probelor și/sau să instituie controlul prin instanța competentă din punct de vedere teritorial. Organizarea activității pentru obținerea probelor este în sarcina instanței solicitante: trebuie să stabilească locul și ora, și să convoace persoanele implicate.

În măsura în care participanții se află în străinătate, se aplică dispozițiile Regulamentului 1348/2000.

Având în vedere **interzicerea aplicării măsurilor de constrângere** (Art. 17 alin. 2 Regulamentul privind obținerea de probe), în vederea asigurării eficienței activității de obținere a probelor, se poate observa și **dezavantajul** acestui tip de asistență judiciară. Nici instanța solicitantă, și nici instanța solicitată, nu pot asigura obținerea de probe prin aplicarea unor măsuri de constrângere. De aceea, modalitatea obținerii directe de probe este de regulă utilizată, numai când o persoană dispusă să depună mărturie se află în străinătate și nu poate sau nu vrea să se înfățișeze în fața instanței de judecată, sau când un obiect care trebuie examinat nu poate fi adus în țară din motive legale sau obiective. Astfel, **tipul principal de cauză pentru soluționarea căreia este utilizată această modalitate a obținerii de probe**, în care se va aplica, este **cercetarea la fața locului situat în zonele apropiate de frontieră**.

b. Obținerea indirectă (mijlocită) a probelor

În măsura în care participarea părților implicate în procedura de obținere a probelor este pusă sub semnul întrebării, neputând fi exclusă necesitatea aplicării unor măsuri de constrângere, este indicată așa numita obținere mijlocită a probelor, în locul unei obțineri directe de către instanța solicitantă (Art. 10 alin. 3 și 4, Art. 12 Regulamentul privind obținerea de probe). În acest caz, obținerea probelor va fi **coordonată de instanța străină solicitată**, care poate dispune și aplicarea unor măsuri de constrângere, în cazul în care este necesar. Instanța solicitantă, sau un reprezentant al acesteia, are posibilitatea de a participa la procedura de obținere a probelor (vezi și Art. 11 și 12), cu informarea instanței solicitată.

Chiar dacă obținerea mijlocită se desfășoară **conform normelor de drept procesual străin**, și, foarte posibil, într-o altă limbă, ea se impune întotdeauna atunci când forța probatoare a dovezilor **nu este valorificată la maxim** prin procedura de obținere tradițională a probelor. Formularea inflexibilă a întrebărilor adresate martorilor de către instanța solicitantă și cunoștința deficitară a instanței solicitate în ceea ce privește amănunțele cauzei, pot constitui un obstacol. Rezultatul poate pierde din valoare și prin transmiterea pe cale scrisă, în timp ce prin simpla prezență instanța poate să-și facă o impresie nemijlocită referitoare la rezultatul probatoriului și să se convingă de credibilitatea persoanelor audiate. Printr-o participare – ce necesită a fi aprobată – a instanței solicitante, pot fi remediate și celelalte dezavantaje ce pot apărea în desfășurarea unei astfel de proceduri. Dacă în urma interogatoriului lucrurile se dovedesc a sta complet diferit, atunci se pot lua măsuri adecvate de prevenire: se va permite adresarea unor întrebări de către reprezentantul instanței solicitante, care este prezent la audiere, pentru a atenua lipsa de flexibilitate a întrebărilor prestabilite, și care îi vor oferi reprezentantului instanței solicitante posibilitatea de a adresa întrebări menite să aducă clarificări. Un alt avantaj important al obținerii mijlocite a probelor este ca obținerea de probe să fie efectuată de către instanța solicitată, astfel să fie create condițiile organizatorice corespunzătoare, invitând traducători și punând la dispoziție spații optime de desfășurare a activității.

c. Cheltuieli

Pentru soluționarea cererilor de comisie rogatorie, nu este prevăzută nici o compensare a cheltuielilor (Art. 18 Regulamentul privind obținerea de probe), cheltuielile ocazionate de activitatea de obținere a probelor limitându-se astfel în principal la cheltuieli de deplasare și cazare a reprezentanților instanței solicitante.

6. Asistență judiciară activă prin instanța străină

Dacă nu poate avea loc obținerea dialogată a probelor din motivele mai sus menționate, sau dacă aceasta nu pare a fi concludentă, instanța solicitantă are posibilitatea de a **solicita** instanței străine obținerea de probe. Pentru aceasta, transmite conform Art. 2, alin. 1, Regulamentul privind obținerea de probe, cererea de comisie rogatorie către instanța străină competentă din punct de vedere teritorial. Ea are obligația, pe lângă formalitățile menționate, să informeze asupra situației de fapt, care stă la baza litigiului. În cazul în care trebuie audiată o persoană, se impune formularea unor întrebări concrete. Instanța străină poate să fie de asemenea solicitată, să ia în considerare eventualele „prevederi speciale” ale dreptului procesual intern, în special atunci când *lex fori* a instanței solicitante impune prevederi mai stricte referitoare la obținerea de probe.

Dacă părțile implicate și/sau reprezentanții legali doresc să participe la activ la obținerea probelor în străinătate, trebuie informată instanța solicitată iar instanța solicitantă trebuie să comunice toate datele necesare pentru ca instanța solicitată să poată înștiința aceste persoane. Părțile implicate și reprezentanții lor, conform Art. 10 alin. 3 Regulamentul privind obținerea de probe, au atât dreptul de a fi prezente la obținerea probelor, cât și dreptul de a **participa activ**. Instanța solicitată poate stabili anumite condiții privind participarea persoanelor susmenționate.

Instanța solicitantă, are posibilitatea de a participa la obținerea de probe (Art. 12 Regulamentul privind obținerea de probe) în măsura în care aceasta nu contravine legislației statului membru solicitat. Participarea are loc la cerere, aceasta fiind redactată utilizând Formularul A.

a. Respingerea cererii de comisie rogatorie

Instanța străină solicitată, poate să **respingă** cererea numai în condițiile stricte prevăzute de Art. 14 al Regulamentul privind obținerea de probe, în cazul în care obiectul cererii nu intră sub incidența domeniului de aplicare a Regulamentului și/sau nu este de competența instanței conform legislației interne a statului membru solicitat. Respingerea poate fi dispusă și din motive formale:

- atunci când instanța solicitantă nu a dat curs solicitării de rectificare sau completare a cererii de comisie rogatorie,
- atunci când avansul cheltuielilor ocazionate de plata experților, interpreților, utilizarea mijloacelor speciale de comunicare, nu a fost achitat.

Conform Art. 14 alin. 1, un alt motiv de respingere poate fi și acela că una din părți, ce urmează a fi audiată, face uz de **dreptul de a refuza depunerea mărturiei**. La o analiză mai

atentă, în acest caz, nu este vorba de o respingere a solicitării, ci doar de o motivare a nesoluționării acesteia.

O condiție generală referitoare la *ordre public- ordinea publică* nu mai este prevăzută.

b. Executarea (Îndeplinirea) cererii și proceduri care au loc după soluționarea cererii

Instanța solicitată efectuează obținerea probelor conform **dreptului său procesual**. Ca urmare, toate eventualele măsuri de constrângere în vederea asigurării cooperării, sunt supuse reglementărilor *lex fori* străine.

Regulamentul privind obținerea de probe deschide în principiu, posibilitatea unei obțineri a probelor în străinătate **cu ajutorul mijloacelor de comunicare moderne** și o reglementează explicit, atât în ceea ce privește participarea la obținerea probelor de către instanța străină (Art. 12 alin. 4), cât și în ceea ce privește obținerea directă a probelor de către instanța solicitantă (Art. 17). Ca mijloace tehnice, se au în vedere în special, video- și teleconferința.

După finalizarea procedurii de obținere a probelor, instanța solicitată transmite imediat răspunsul, instanței solicitante (Art. 16 din Regulamentul privind obținerea de probe).

7. Procedura pronunțării hotărârilor preliminiare

În măsura în care litigiul are ca obiect **interpretarea Regulamentului nr. 1206/2001**, se impune formularea unei cereri având ca obiect pronunțarea unei hotărâri preliminare, adresată Curții Europene de Justiție. În acest caz, trebuie avut în vedere că Art. 68 din Tratatul de Constituire a Comunității Europene, limitează competența în ceea ce privește admisibilitatea, la instanțele supreme.

8. Privire de ansamblu

Regulamentul privind obținerea de probe, extinde considerabil posibilitatea de a valorificării probelor în vederea soluționării unei cauze cu element de extraneitate. Prin intermediul relației directe dintre instanțe și prin posibilitatea utilizării formularelor, Regulamentul privind obținerea de probe aduce simplificări care au efect pozitiv asupra termenului de finalizare. Instanțele trebuie să respecte termenele prevăzute de Regulamentul privind obținerea de probe și să soluționeze cererea de comisie rogatorie în decurs de 90 de zile. În același timp, Regulamentul privind obținerea de probe, aduce o soluție în ceea ce privește problemele privind asistența judiciară internațională, prin dispozițiile care reglementează dreptul de refuza depunerii mărturiei, și problemelor de limbă, și creează anumite facilități. Cu ajutorul Manualului, sunt reglementate în același timp, problemele care apar în activitatea practică a instanțelor. Regulamentul privind obținerea de probe reprezintă astfel un **progres important**.

I. Directiva 2003/8/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 privind facilitarea accesului la justiție în cauzele transfrontaliere, prin stabilirea unor norme minime în ceea ce privește acordarea asistenței juridice gratuite în asemenea cauze.

1. Elaborare

Dreptul la libera circulație a forței de muncă, garantat de Tratatul de instituire a CE, are ca rezultat o creștere a numărului litigiilor cu element de extraneitate. De acest drept nu beneficiază numai întreprinzători cu mare potențial financiar; tot mai des sunt implicați în litigii cu element de extraneitate și întreprinzători cu potențial financiar mai mic. Astfel, este posibil ca în timpul unui concediu, sau a unei deplasări pentru cumpărături, să fi implicat într-un accident de circulație, sau poți să achiziționezi în străinătate mărfuri care mai târziu să se dovedească a fi defecte sau periculoase. De asemenea, este posibil ca fostul soț (soție) să se mute în străinătate, fapt care ar putea duce acolo, la declanșarea unui litigiu (ex.: privind obligația de întreținere).

Persoanele care doresc sau trebuie să inițieze un proces în străinătate, ar putea avea nevoie, în mai multe etape, de asistența juridică gratuită:

- Consilierea juridică primară înaintea începerii procesului, în statul lor de reședință;
- Procesul propriu-zis, când trebuie avute în vedere onorariul unui avocat și scutirea de plata cheltuielilor de judecată;
- Faza de executare a hotărârii; sau
- Soluționarea pe cale extrajudiciară.

Principiul conform căruia lipsa mijloacelor financiare nu trebuie să împiedice pe nimeni să-și exercite drepturile, are rădăcini vechi, de sute de ani și se regăsește în toate legislațiile statelor membre, sub diverse forme. În special, în cazul când partea dorește să obțină asistență gratuită în străinătate, apar o serie întreagă de probleme: asistența juridică gratuită se acordă în fiecare stat membru în proporții diferite. La baza sistemelor de subvenționare a cheltuielilor de judecată stau concepte total diferite: în timp ce în unele state se urmărește accesul optim la justiție, în alte state membre asistența juridică gratuită este privită ca parte a ajutorului social și este acordată numai celor mai nevoiași. În unele statele membre, avocații primesc din partea statului un onorariu corespunzător, în timp ce avocații din alte state, își pun la dispoziție serviciile (fie de bună-voie, fie obligatoriu), fără plată, respectiv pentru sume derizorii. Înainte de toate, acordarea asistenței gratuite, are o legătură strânsă cu condițiile diferite din fiecare stat membru. Astfel, a fost exclusă adesea condiția existenței domiciliului în statul în care se află instanța; parțial au fost excluse și condițiile privind starea materială a solicitantului asistenței juridice gratuite sau cele privind temeinicia și șansele de câștig ale procesului. Există situații când a fost avută în vedere cetățenia solicitantului asistenței juridice gratuite sau cel puțin, principiul reciprocității. La aceasta s-au adăugat dificultățile legate de accesul la informațiile referitoare la aceste condiții și problemele de limbă. Convențiile internaționale existente în materia acordării asistenței juridice gratuite (Convenția de la Strasbourg din 1977 privind transmiterea cererilor de acordare a asistenței juridice gratuite și Convenția de la Haga din 1980 privind la facilitarea accesului internațional la justiție) nu au oferit o soluție, în ceea ce privește criteriul teritorial, deoarece nu au fost ratificate de către toate statele membre.

Asistența juridică gratuită prezintă o importanță deosebită, în special în ceea ce privește soluționarea cauzelor cu element de extraneitate. Elementul de extraneitate are ca efect o creștere considerabilă a cheltuielilor, și ne referim aici în special la cheltuielile legate de deplasare și traducere. În plus, este necesar ca partea care dorește sau trebuie să inițieze un proces în străinătate, să angajeze adesea, doi avocați; unul în statul de reședință (în special pentru consilierea anticipată) și unul în statul în care se află instanța (pentru procesul propriu-zis) – fapt care va conduce de asemenea la creșterea cheltuielilor.

Statele membre (pe atunci 15) ale UE, au hotărât, la Consiliul European de la Tampere, care a avut loc în perioada 15-16 octombrie 1999, să ia măsuri comune pentru înlăturarea dificultăților în vederea desfășurării fără impedimente a proceselor civile. A fost declarat, ca scop principal, crearea unor standarde minim comune, în materia asistenței juridice gratuite. În consecință, în februarie 2000, a fost publicată Cartea Verde a Comisiei (asistența juridică gratuită în materie civilă: probleme ale părților implicate în cauze cu element de extraneitate; COM 2000 51 definitiv). Dreptul la asistența juridică gratuită a fost stabilit în mod expres în Art. 47 alin. 3 Carta Drepturilor Fundamentale a UE (Art. II-107 ediția – UE). La 27.1.2003, Consiliul a emis „Directiva 2003/8/CE în vederea facilitării accesului la justiție cu privire la litigiile cu caracter transfrontalier, prin stabilirea normelor comune minime, referitoare la asistența juridică gratuită în cazul unor astfel de litigii”. Aceasta trebuia transpusă în practică, în mare parte până la 30 noiembrie 2004 (parțial până la 30 mai 2006), în legislația internă (Art. 21 Directiva privind asistența juridică gratuită).

2. Scopul

Nici mijloacele financiare deficitare ale unei părți implicate ca reclamant sau pârât într-un litigiu și nici dificultățile apărute ca urmare a elementului de extraneitate al unei cauze, nu trebuie să îngreudească accesul efectiv la justiție (Preambul punctul 6 Directiva privind asistența juridică gratuită). Urmând principiul subsidiarității (Preambul punctul nr. 7 al Directivei privind asistenței juridice gratuite), acest scop trebuie atins prin crearea unor norme comune minime. Prin acestea, procedura de acordare a asistenței juridice gratuite în cauzele cu caracter transfrontalier urmează să fie simplificată, uniformizată (parțial) și accelerată.

3. Domeniul de aplicare

Directiva se aplică în cazul litigiilor civile și comerciale cu element de extraneitate (Preambul, punctul nr. 9 și Art. 1 al Directivei privind asistența juridică gratuită). Astfel, procedurile administrative și cauzele pur interne, nu sunt cuprinse. Un litigiu este considerat – conform definiției legale prevăzută la Art. 2 alin. 1 al Directivei privind asistența juridică gratuită –, ca fiind un litigiu cu element de extraneitate, atunci când solicitantul asistenței juridice gratuite își are domiciliul sau reședința într-un alt stat membru (stat de domiciliu) decât statul în care e află instanța sau decât statul de executare. Domiciliul este stabilit conform Art. 59 al Regulamentul Bruxelles I, ceea ce înseamnă că se va lua în considerare sensul termenului de „domiciliu”, definit în dreptul intern. Criteriul de stabilire al acestuia din punct de vedere temporal este momentul formulării cererii de acordare a asistenței juridice gratuite.

Directiva se aplică exclusiv persoanelor fizice (Art. 3 alin. 1 din Directiva privind asistența juridică gratuită). Este sub semnul întrebării dacă excluderea completă a persoanelor juridice

este îndreptățită; în fapt Art. 4 conține o interdicție cuprinzătoare a discriminării, prin care statele membre sunt obligate să acorde asistența juridică gratuită tuturor cetățenilor UE și ai altor state terțe care locuiesc de drept în statul membru, „fără nici o discriminare” (a se vedea și Motivul de expunere nr. 13 al Directivei privind asistența juridică gratuită). Între statele membre are prioritate Directiva privind asistența juridică gratuită, iar față de statele terțe rămân aplicabile Convențiile menționate mai sus (punctul nr. 32 din preambulul Directivei privind asistența juridică gratuită). În ceea ce privește statele membre Directiva nu se aplică în relația cu Danemarca.

4. Premise

a. Premise subiective

Acordarea asistenței juridice gratuite este condiționată de incapacitatea persoanei (fizice), datorată situației materiale precare, de a suporta ea însăși (Art. 5 din Directiva privind asistența juridică gratuită), alin.țial sau integral, cheltuielile de judecată – cu respectarea condițiilor prevăzute la Art. 3 alin. 2 din Directiva asistenței juridice gratuite).

Verificarea situației materiale intră în atribuțiile statului în care se află instanța, pe baza unor criterii obiective, cum ar fi veniturile, patrimoniul, ca și situația familială, inclusiv aprecierea resurselor economice ale persoanelor care sunt dependente din punct de vedere financiar de reclamant.

În funcție de aceste criterii obiective, statul membru ar putea stabili anumite cote limită, la a căror depășire (care poate fi contestată), se presupune că persoana în cauză dispune de suficiente mijloace pentru desfășurarea procesului. Având în vedere condițiile de viață, care încă sunt diferite de la stat membru la stat membru și a diferențelor în ceea ce privește quantumul cheltuielilor de judecată, s-a renunțat la stabilirea unor valori orientative, unitare la nivel european. Renunțarea, fără excepție, la cotele limită stabilite de statul în care se află instanța, ar dezavantaja solicitantii care provin din țări relativ bogate, care solicită asistența gratuită în țări mai sărace. Venitul lor – relativ scăzut în țara de domiciliu – ar putea fi considerat prea ridicat pentru beneficia de asistență gratuită, conform cotelor stabilite de către statul în care se află instanța. În asemenea cazuri, poate fi făcută dovada, conform Art. 5 alin. 4 din Directiva privind asistența juridică gratuită, că solicitantul nu poate suporta cheltuielile de judecată (a se vedea și punctul nr. 5 din preambulul Directivei privind asistența juridică gratuită). Modalitatea prin care va fi făcută această va fi stabilită de către legislația internă a statelor membre.

În cazul în care solicitantul are efectiv, în mod concret, alte posibilități, are acces la alte căi în ceea ce privește plata cheltuielilor de judecată, cum ar fi de ex. O asigurare pentru cheltuielile de judecată, nu-i se va acorda asistență juridică gratuită (Art. 5 alin. 4 din Directivă).

b. Premise obiective

Statele membre pot prevedea ca pentru „proceduri vădit nefondate/neîntemeiate” să nu acorde asistență juridică gratuită. Contribuția statului pentru asistența juridică gratuită, este îndreptățită numai atunci când demersurile efectuate de alin.te în cursul procesului sau apărarea sunt rezonabile. O solicitare vădit nefondată poate fi respinsă (Art. 13 alin. 3 lit. Al Directivei privind asistența juridică gratuită) chiar de către autoritatea transmițătoare (a se

vedea mai jos), însă respingerea trebuie să fie motivată. Deoarece hotărârea de a acorda asistența juridică gratuită este la latitudinea statului în care se află instanța (Art. 12 din Directivă, a se vedea mai jos), această procedură trebuie aplicată cu precauție.

În lipsa perspectivelor unei soluționări pozitive, statul solicitat, poate respinge sau sista acordarea asistenței juridice gratuite. Art. 6 alin. 2 și 3 din Directivă (formulate criptic) solicită în schimb ca părții implicate să-i fi fost acordată consiliere juridică anticipată și să nu-i fie restricționat „accesul la justiție”. În plus trebuie să se țină seama de „esența cauzei” și de importanța litigiului pentru reclamant. Ca exemple (negative), Directiva face referire la cauzele care au ca obiect un prejudiciu adus imaginii reclamantului fără a exista prejudicii materiale sau financiare, sau la pretențiile rezultate ca urmare a activității de întreprinzător (Art. 6 alin. 3 Directivei).

5. Procedura

Cererea pentru acordarea asistenței juridice gratuite poate fi adresată autorității competente din statul de domiciliu (autoritatea transmițătoare) sau autorității competente a statului în care se află instanța (autoritatea primitoare) (Art. 13 din Directivă). Statele membre au obligația, conform Art. 14 să aducă la cunoștința Comisiei, autoritățile desemnate a fi autorități transmițătoare și primitoare. Acestea vor fi publicate atât în „Atlasul Judiciar European în Materie Civilă”:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/la_information_en.htm,

cât și în Buletinul Oficial European. Orice modificare în acest sens, trebuie adusă la cunoștința Comisiei de către statele membre cu minim 2 luni înainte de intrarea în vigoare pe plan intern.

Pentru a facilita accesul la asistența juridică gratuită, Comisia a elaborat doua formulare standard: formularul standard pentru transmiterea cererilor de asistență juridică gratuită între autoritățile judiciare ale statelor membre (J.O 2003 L 26/41) și formularul standard pentru înaintarea cererii de asistență juridică gratuită (J.O 2004 L 365/27). Cererile trebuie completate în limba (limbile) statului membru în care se află autoritatea primitoare. În această limbă (limbi) trebuie traduse și anexele. Statele membre au și posibilitatea conform Art. 14 alin. 3 din Directivă să accepte ca cererile pentru acordarea asistenței juridice gratuite să fie redactate și în alte limbi. Autoritatea transmițătoare competentă sprijină solicitantul, asigurându-se că cererea este însoțită de toate anexele necesare. În plus, trebuie să acorde solicitantului asistență, cu privire la efectuarea traducerii actelor anexate. (în limba autorității primitoare).

Autoritatea transmițătoare are obligația de a transmite autorității primitoare cererea (completată în mod corespunzător) în termen de 15 zile de la primire (Art. 13 alin. 4 al Directivei). Statul de domiciliu nu poate solicita plata, pentru serviciile de transmitere a cererii și pentru asistența acordată solicitantului. Totuși poate fi prevăzut ca solicitantul să achite costurile traducerii în cazul în care cererea de asistență judiciară gratuită este respinsă de autoritatea primitoare.

Conform Art. 12 din Directivă, asistența juridică gratuită poate fi respinsă de către autoritatea competentă a statului solicitat. Acordarea asistenței juridice gratuite are ca temei *lex fori*; prin intermediul directivei sunt indicate numai standardele minime ale unei subvenții

corespunzătoare (a se vedea mai jos). Perspectivele acordării asistenței pot fi estimate de către solicitant numai în urma consultării *legii* străine. Cererea poate fi respinsă chiar de către autoritatea transmițătoare dacă este vădit nefondată sau nu intră în domeniul de aplicare a Directivei (Art. 13 alin. 3). Respingerea totală sau parțială a solicitărilor de către autoritatea transmițătoare sau primitoare trebuie motivată (Art. 15 alin. 2 al Directivei). În plus, solicitantul are dreptul de a fi informat de către autoritate, în detaliu, despre stadiul soluționării cererii sale. Împotriva cererii respinse, solicitantului trebuie să aibă la dispoziție, conform Art. 15 alin. 3 al Directivei, o cale legală de atac (cu excepția hotărârilor pronunțate de instanțele supreme).

Statele membre pot prevedea pentru fiecare etapă a procedurii o nouă verificare a cererii pentru acordarea asistenței juridice gratuite (Art. 9 alin. 4 al Directivei); formularea unei noi cereri nu poate fi însă solicitată. Procedura de executare este considerată ca fiind o altă „etapă a procedurii” și nu impune formularea unei noi cereri. Statele membre pot prevedea reglementări conform cărora asistența juridică gratuită acordată, să fie retrasă în cazul în care situația financiară a beneficiarului se îmbunătățește sau dacă se dovedește că a obținut asistență gratuită prezentând date false cuprindere la situația sa.

Statul solicitat acordă asistența juridică gratuită și trebuie să suporte, în principiu, și cheltuielile rezultate. Următoarele cheltuieli trebuie însă suportate de statul de domiciliu al solicitantului, conform Art. 8 din Directivă: cheltuielile ocazionate de asistența oferită de către un avocat local (sau o altă persoană împuternicită legal pentru consiliere juridică) până la primirea cererii pentru acordarea asistenței gratuite de către statul solicitat; cheltuielile ocazionate de traducerea cererii și a actelor anexate, în cazul în care cererea pentru acordarea asistenței gratuite este transmisă prin intermediul autorității transmițătoare.

6. Limitele și durata acordării asistenței juridice gratuite

Directiva nu stabilește conținutul concret al „asistenței juridice gratuite europene „indicând doar standardele minime pentru o „asistență juridică gratuită corespunzătoare”. Asistența juridică gratuită este considerată corespunzătoare dacă sunt respectate condițiile prevăzute de Art. 3 și Art. 7 din Directivă. Aici sunt cuprinse:

- Cheltuielile ocazionate de consilierea juridică prealabilă;
- Cheltuielile ocazionate de sesizarea instanței și reprezentarea în fața instanței; angajarea unui avocat va fi necesară în mod normal și în cazul în care reprezentarea de către un avocat nu este obligatorie, pentru că în caz contrar, partea domiciliată în străinătate nu-și va putea apăra drepturile în fața instanței;
- O scutire totală sau parțială de la plata cheltuielilor de judecată (punctul nr. 11 din preambulul Directivei);
- Plata serviciilor efectuate de interpreți și plata traducerilor necesare;
- Cheltuielile de deplasare în cazul în care este necesară prezența personală a solicitantului; aceasta se reduce însă numai la acele situații în care posibilitățile oferite de Regulamentul 1206/2001/CE al Consiliului din data de 28 mai 2001 referitor la cooperarea dintre instanțele statelor membre în domeniul obținerii probelor în

materie civilă și comercială (J.O 2001 L 174/1; Regulamentul privind obținerea de probe) nu sunt suficiente ;

- Cheltuielile ocazionate de executarea hotărârii (punctul nr.20 din preambulul Directivei). În cazul în care partea dorește recunoașterea și executarea într-un alt stat decât cel al instanței care a pronunțat-o, asistența juridică gratuită va fi acordată în conformitate cu dispozițiile legii aceluși stat (Art. 9 alin. 2 din Directivă). Trebuie avut în vedere faptul că în anumite cazuri acordarea asistenței gratuite este reglementată deja de Art. 50 al Regulamentului Bruxelles I.
- Asistența juridică gratuită se va acorda și pentru procedurile extrajudiciare când părțile implicate vor fi obligate în acest sens, prin lege sau de către instanța care va dispune în acest sens. Statului membru va decide (pct. Nr. 12 din preambulul Directivei), dacă sumele plătite de partea adversă, imputate beneficiarului asistenței juridice gratuite intră și ele sub incidența asistenței juridice gratuite. Oricum rămâne la latitudinea statului membru să ia măsuri mai favorabile – putând depăși standardele minime (punctul nr. 31 din preambulul Directivei).

J. Decizia Consiliului din 28.5.2001 privind organizarea unei rețele europene în materie civilă și comercială

Rețeaua Europeană de Justiție în materie civilă și comercială a fost creată pe baza modelului Rețelei Europene de Justiție în materie penală. La Rețeaua Europeană de Justiție în materie civilă și comercială participă toate statele membre mai puțin Danemarca. Prin Rețeaua Europeană de Justiție este prevăzută o îmbunătățire substanțială a cooperării judiciare în materie civilă și comercială între statele membre și facilitarea accesului la legislație al cetățenilor. Ideile principale ale Rețelei Europene de Justiție sunt crearea unei legături între organele autorităților naționale și Comisia Europeană, cât și a unui sistem informațional dedicat opiniei publice care să cuprindă informații despre temeiul juridic al cooperării judiciare în materie civilă și comercială.

1. Rețeaua autorităților

Din această rețea fac parte reprezentanți ai autorității judiciare și administrative a statelor membre, care se întrunesc de mai multe ori pe an, pentru a face schimb de experiență și de informații și pentru a dezvolta cooperarea dintre statele membre. Aceste întâlniri au loc cel puțin de 2 ori pe an (Art. 9 alin. (1) din Decizia de înființare a Rețelei Judiciare Europene).

Rețeaua autorităților administrative este menită să dezvolte încrederea reciprocă și să conducă la o aplicare mai eficientă a dreptului comunitar. În fond, își propune să acorde sprijinul persoanelor care se confruntă cu litigii transfrontaliere. Mecanismele cooperării deja reglementate de anumite convenții internaționale nu sunt menite să fie înlocuite de Rețeaua Judiciară Europeană, trebuind să existe o cooperare strânsă între ele (pct. 11 din Preambul din Decizia de înființare a Rețelei Judiciare Europene).

În vederea îndeplinirii obligațiilor care rezultă din decizia e reies din Decizia de înființare a Rețelei Judiciare Europene în materie civilă și comercială, statele membre au instituit puncte de contact (Art. 2 alin. (1) lit. A) din Decizie). Numărul acestora diferă substanțial de la stat membru la stat membru, în special datorită repartizării competențelor și a sistemelor

legislative interne, diferite de la stat la stat. Germania se află pe primul loc cu 17 puncte de contact, Franța are doar 3, în timp ce alte țări (mai mici) au prevăzut un singur punct. Există, de asemenea, posibilitatea să fie acceptate și alte autorități ca membre ale rețelei (Art. 2, alin. (1) lit. D) din Decizie). Multe dintre statele membre au făcut uz de această posibilitate. În cazul în care sunt prevăzute mai multe puncte de contact și/sau alte autorități, statul membru trebuie să se îngrijească de funcționarea lor.

Fiecare persoană care reprezintă un punct de contact, trebuie să stăpânească, pe lângă limba maternă, cel puțin încă o limbă oficială UE (Art. 7 din Decizie). Fiecare membru al rețelei deține o listă cu toți ceilalți membrii (adrese de contact, competențe lingvistice și după caz, obligația specifică fiecăruia în cadrul rețelei). Obligația comună a membrilor rețelei este de îmbunătățire a aplicării legislației transfrontaliere prin punerea la dispoziție de informații și crearea unor contacte directe între diferitele instanțe.

2. Sisteme de informare a opiniei publice

Al doilea pilon al Rețelei Judiciare Europene este sistemul de informare publică menit să ofere o vedere de ansamblu asupra numărului mare de norme ale domeniului cooperării judiciare în materie civilă și comercială. Pe pagina de internet <http://ec.europa.eu/civiljustice/> sunt puse la dispoziție informații referitoare, în special, la următoarele teme:

- Instrumente juridice comunitare referitoare la cooperarea judiciară în materie civilă și comercială, în vigoare sau în curs de elaborare;
- Măsuri naționale de punere în aplicare a acestor instrumente;
- Trăsături fundamentale ale jurisprudenței Curții Europene de Justiție cu referire la domeniul de aplicare a cooperării judiciare în materie civilă și comercială;
- Alte convenții internaționale în acest domeniu.

În plus, fiecare stat membru, cu excepția Danemarcei, are propriile pagini de web pe care sunt puse la dispoziție informații referitoare la propriile sisteme legislative interne. Informațiile sunt oferite în toate limbile oficiale ale UE. Astfel, este posibil să primești informații referitoare la problematica răspunderii părintești, conform dreptului portughez, în limba suomi. Informațiile nu sunt însă menite să răspundă la probleme juridice concrete, sau să ofere consiliere juridică pentru cazuri concrete.

Printre temele expuse sub formă de „fișe de țară” (Art. 15 din Decizie), inserate pe website, pot fi enumerate:

- organizarea judiciară,
- competența judecătorească,
- asistența juridică gratuită,
- comunicarea actelor,
- obținerea de probe,
- măsuri provizorii și măsuri asiguratorii,
- executarea sentințelor judecătorești,

- divorțul,
- răspunderea părintească,
- insolvabilitatea,
- procedurile alternative de soluționare a conflictelor.

Informațiile puse la dispoziție pe pagina de internet sunt actualizate periodic (Art. 16 din Decizie). În martie 2007 însă, nu erau accesibile nici un fel de informații referitoare la România sau Bulgaria.

În raportul său referitor la organizarea Rețelei Judiciare Europene (COM 2006 203 definitiv) Comisia a luat atitudine critică împotriva dezvoltării de până atunci a Rețelei Judiciare Europene. În special, se critică activitatea parțial deficitară a statelor membre la dezvoltarea acestei rețele. Astfel, pentru continuarea dezvoltării, comisia a formulat următoarele cerințe:

- toate punctele de contact principale ale statelor membre, trebuie să se dedice activității lor din rețea, activitate pentru care trebuie să primească din partea statelor membre, împuternicirea și resursele necesare;
- în toate statele membre, trebuie să funcționeze pe lângă instanțe, parteneri de dialog ai punctelor de contact;
- trebuie depuse mai multe eforturi pentru completarea paginii de internet a rețelei în ceea ce privește conținutul și redactarea în limbi străine;
- în cadrul rețelei, trebuie organizate forumuri de dialog on-line;
- punctele de contact, vor fi accesibile treptat opiniei publice prin mijloacele de comunicare on-line.

3. Atlasul Judiciar European în materie civilă

Se poate accesa și „Atlasul Judiciar European”:
(http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_en.htm).

Prin această pagină de internet a Consiliului European este posibilă localizarea instanțelor competente pentru domeniul cooperării judiciare în materie civilă și comercială și a celorlalte autorități. În plus, formularele existente, pot fi completate direct, traduse în alte limbi și apoi transmise în siguranță.

K. Decizia Consiliului din 25.5.2000 referitoare la o rețea comunitară de instituții publice monostatale pentru soluționarea extrajudiciară a litigiilor în materia contractelor încheiate de consumatori

În decizia sa, Consiliul își exprimă intenția de a crește încrederea consumatorilor în funcționarea pieței comunitare, cât și în capacitatea ei de a se folosi de posibilitățile acestei piețe la întreaga dimensiune. În acest scop, va trebui îmbunătățit accesul la legislație, conform Consiliului European în sesiunea sa din 15-16 octombrie 1999 de la Tampere, cât și va trebui promovată dezvoltarea unor proceduri mai utilizabile, mai eficiente și mai puțin costisitoare, în vederea soluționării litigiilor în materie de drept al consumatorului, la nivel interstatat și comunitar.

Comisia a fost solicitată să pună în vedere, organizațiilor extrajudiciare și autorităților centrale, elaborarea pe cât posibil a unor măsuri practice în favoarea consumatorilor. Pe baza acestui instrument juridic, Comisia a elaborat Recomandarea din 4.4.2001 privind principiile de bază referitoare la soluționarea litigiilor în materie de drept al consumatorului, pe baza Acordului dintre organizațiile extrajudiciare (J.O .1 2001 L 109/56). Principiile de bază descrise în această recomandare, nu trebuie să aducă atingere principiilor de bază ale Recomandării 98/257/CE. Acestea din urmă trebuie avute în vedere în acele proceduri extrajudiciare care independent de însemnătatea lor, prin intervenția activă a unui terț, propune sau indică părților implicate soluționarea problemei – conform legii printr-o hotărâre formală, cu caracter executoriu sau informativ, având ca rezultat soluționarea unor litigii. Principiile de bază ale recomandării obiective ar trebui să fie valabile numai pentru procedura de soluționare a litigiilor în materie de drept al consumatorului, care constituie o alternativă la soluționarea litigiilor judiciare. Aceasta nu este valabilă pentru procedurile legate de acțiunile consumatorilor, care sunt inițiate de societăți în cadrul cărora firma negociază direct cu consumatorul sau pentru proceduri care se desfășoară de către sau la cererea unei firme.

Principiile de bază în vigoare sunt imparțialitatea, transparența, eficiența și corectitudinea.

Imparțialitatea va fi asigurată prin aceea că persoanele care aplică procedura vor fi numite pentru o anumită perioadă și nu vor putea fi suspendate fără un motiv întemeiat; un conflict de interese presupus sau real între aceste persoane și una din părțile implicate, este exclus și aceste persoane trebuie să informeze ambele părți înaintea declanșării procedurii, despre imparțialitatea și competența lor.

Transparența va fi asigurată prin acordarea de informații referitoare la desfășurarea procedurii, felul litigiilor care pot fi soluționate prin această procedură, anumite restricții legate de aplicabilitatea acestei proceduri, limbi străine, planificare, durata procedurii, costuri și efectul juridic al unei rezolvări amiabile pentru soluționarea litigiului.

Eficiența trebuie asigurată prin procedură ușor accesibilă, după caz, prin mijloace electronice, costuri de procedură scăzute sau inexistente, libertatea la reprezentare și prin desfășurarea rapidă a procedurii.

Corectitudinea procedurii trebuie asigurată prin informarea părților asupra dreptului lor de a nu participa la procedură sau de a se retrage oricând și în orice etapă de desfășurare din procedură și să conteste calea legală sau să se adreseze pentru soluționarea litigiului unei autorități extrajudiciare, în cazul în care nu sunt mulțumite de rezultate sau modul de desfășurare al procedurii. În plus, părțile implicate, trebuie să poată prezenta instituțiilor competente, nestingherit și pe baza confidențialității, toate informațiile sau probele care i se par relevante pentru caz, în afară de cazul în care părțile s-au declarat de acord cu transmiterea acestor informații celeilalte părți; nici una din părți nu are drept de pronunțare față de informațiile și probele părții adverse.

Ambele părți implicate trebuie să fie încurajate să colaboreze nemijlocit pe parcursul procedurii prin aducerea unor completări necesare unei rezolvări corecte a litigiului și înainte să consimtă la soluționarea litigiului, să primească un termen de gândire corespunzător în care să studieze modalitatea de soluționare. Înaintea consimțământului consumatorului la soluționarea propusă, ar trebui să fie informat în mod clar și într-o limbă inteligibilă despre drepturile sale, ca de exemplu respingerea soluției și despre urmările acordului său.

Dintre litigiile care pot fi soluționate pe cale amiabilă, se deosebește acela în care responsabilul – A.D.R. – le propune părților implicate o soluție. Și pentru acest tip de procedură, Comisia a stabilit o serie de principii de bază. Recomandarea Comisiei din 30.3.1998, referitoare la principiile de bază pentru instituții care sunt responsabile pentru soluționarea extrajudiciară a litigiilor (JO1 1998 L 115/31) conține 7 principii de bază care trebuie respectate în procedurile respective: independența, transparența, procedura contradictorie, eficiența, legalitatea, libertatea de acțiune și reprezentarea.

Comisia a organizat două rețele europene în care sunt incluse instituții ale statelor membre a căror scop comun este să faciliteze accesul consumatorilor la proceduri extrajudiciare în vederea soluționării litigiilor cu caracter transfrontalier atunci când întreprinzătorul nu are reședința în statul membru de domiciliu al consumatorului (a se vedea http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_de.htm). Pentru promovarea unor forme alternative de soluționare a litigiilor, Comisia a făcut în oct. 2004 o propunere referitoare la o Directivă cadru privind medierea (a se vedea și mai jos).

L. Convenția dintre Comunitatea Europeană și Regatul Danemarcei referitor la competența judiciară și recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 299/62) și

Convenția dintre Comunitatea Europeană și Regatul Danemarcei privind comunicarea și notificarea actelor juridice și extrajudiciale în materie civilă și comercială (J.O 2005 L 300/53)

În momentul de față Danemarca nu participă la titlul IV din Tratatul de Instituire a CE. Instrumentele juridice comunitare în domeniul cooperării judiciare în materie civilă, în special Regulamentul Bruxelles I, nu sunt astfel aplicabile în Danemarca. Danemarca și-a exprimat de mai multe ori interesul de a lua parte la regimul Regulamentului Bruxelles I. Danemarca este parte semnată a Convenției de la Bruxelles din 1968, predecesoarea Regulamentului Bruxelles I. Întrucât aplicarea în Danemarca a Regulamentului Bruxelles I, ar restabili unitatea dreptului comunitar existent înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului, Comisia a considerat că ar fi în interesul comunitar să extindă asupra Danemarcei reglementările Regulamentului Bruxelles I și a Regulamentului 1348/2000, care este în strânsă legătură cu acesta, pe calea unei convenții internaționale .

Convenția paralelă conține în special următoarele reglementări:

- Reguli corespunzătoare referitoare la rolul Curții Europene de Justiție, în vederea asigurării **interpretării unitare** a instrumentului juridic intrat în vigoare prin Convenția Paralelă dintre Danemarca și celelalte state membre;
- O procedură care să-i permită Danemarcei să accepte modificările viitoare ale instrumentului juridic fundamental, cu ajutorul Consiliului și să accepte măsurile privind punerea în practică a instrumentului juridic, emise conform Art. 202 din Tratatul de Constituire a CE;
- O clauză conform căreia Convenția este abrogată în cazul în care Danemarca refuză să accepte asemenea modificări și măsuri privind punerea în practică viitoare;

- Reglementări privind precizarea obligațiilor Danemarcei de a negocia convenții cu state terțe referitoare la domenii care intră sub incidența domeniului de aplicare a Convenției Paralele;
- Posibilitatea de denunțare a Convenției Paralele prin aducerea la cunoștința celorlalte state, parte la convenție.

Comisia aprobase propunerile pentru Deciziile Consiliului care împuternicesc Comunitatea să semneze și să ratifice Convenția Paralelă cu Danemarca la 15 și 18 aprilie 2005. În urma aprobării de către Parlamentul European la 23 martie 2006, Consiliul a semnat Convenția din partea Comunității la 27 aprilie 2006.

La 18 ianuarie 2007, Danemarca a adus la cunoștința Comunității Europene că a ratificat cele două „Acorduri Paralele” care vor extinde asupra Danemarcei reglementările Regulamentul Bruxelles I cât și a Regulamentul European privind Notificarea. Ratificarea daneză permite **intrarea în vigoare a celor două acorduri la 1 iulie 2007**.

III. Acte legislative în curs de elaborare

Inițial, Dreptul Procesual Civil European era considerat cel mai dinamic domeniu legislativ al Comunității Europene. Comisia a făcut uz deja de mai multe ori de competența în materie civilă nou creată, conform Art. 65. Aceasta a condus deja la concluzia că „armonizarea Dreptului Procedural European, înaintea cu o viteză amețitoare”. Această dezvoltare extinsă nu este însă întotdeauna salutăată. Astfel, au existat deja remarci ironice conform cărora piața comunitară nu ar funcționa mai bine doar pentru că sunt simplificate divorțurile. Conform acestui punct de vedere, se poate trage concluzia din principiul de subsidiaritate al Art. 5 din Tratatul de Constituire a CE, că în ceea ce privește competența judiciară a CE, din acest domeniu, ea este mai degrabă de negat.

În același timp există la nivel comunitar planuri cuprinzătoare referitoare la armonizarea altor domenii de drept procedural (internațional):

A. **Recomandarea din 22.10.2004 pentru o Directivă a Parlamentului European și a Consiliului referitoare la anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială**

SEK (2004) 1314 (COM 2004 718 definitiv – COD 2004/0251).

1. Scop

Scopul acestei recomandări a Comisiei este promovarea medierii ca procedură de soluționare a litigiilor în materie civilă și comercială. Accesul la legislație trebuie să fie îmbunătățit și astfel să se concretizeze unul dintre scopurile principale ale măsurilor politice pentru crearea unui spațiu al libertății, securității și justiției.

Propunerea de Directivă ia în calcul reacțiile la Cartea Verde din 2002 referitoare la procedurile alternative de mediere a litigiilor în materie civilă și comercială și cele ale Codexului European al regulilor de comportament privind mediatorii care a fost elaborată în 2004 și aprobat de experții europeni. Se concretizează interesul general asupra unei

proceduri de mediere a litigiilor care este mai economică și mai simplă decât procedurile judiciare și cvasi-judiciare (cum ar fi procedura de divorț, procedurile referitoare la reclamațiile consumatorilor sau deciziile experților). Accesul la mediere trebuie să fie ușurat pe două căi:

- sunt prevăzute norme minime comune în cadrul comunității referitoare la unele aspecte ale procedurii civile pentru a asigura o relație corespunzătoare între mediere și procedura judiciară;
- se acordă posibilitatea instanțelor statelor membre să promoveze activ utilizarea medierii fără ca aceasta să fie obligatorie sau condiționată.

2. Terminologie

Prin „**Mediere**” se înțeleg toate procedurile, indiferent de denumirea lor, în care două sau mai multe părți aflate în litigiu sunt sprijinite de o terță parte în vederea obținerii unui acord referitor la soluționarea litigiului. Nu are importanță dacă procedura a fost inițiată de părțile în litigiu, propusă de o instanță, sau recomandată de legislația internă a unui stat membru. Eforturile instanței de conciliere a litigiului în timpul unei proceduri juridice litigioase, nu sunt cuprinse aici. Ca „**mediator**” este desemnată o terță parte care realizează o mediere indiferent de denumire sau de activitatea desfășurată în statul membru respectiv și de felul în care a fost solicitată să pună în aplicare medierea.

3. Modul de punere în practică

Este prevăzută obligativitatea statelor membre de a da instanțelor posibilitatea de a propune părților în litigiu o mediere fără a le obliga. Nu trebuie să se aducă atingere reglementărilor juridice interne ale fiecărui stat membru, conform cărora aplicarea medierii înainte sau după inițierea acțiunii, este obligatorie sau implică anumite sancțiuni.

4. Caracterul executoriu

Statele membre trebuie să se asigure că un asemenea acord referitor la concilierea litigiului la cererea părților implicate, poate fi confirmat sub forma unei sentințe, unei hotărâri, unui document sau sub orice altă formă, de către o instanță sau o autoritate.

Prin această confirmare, acordul trebuie să fie recunoscut ca executoriu, asemenea unei sentințe conform dreptului intern, în măsura în care Convenția nu încalcă dreptul european sau dreptul intern al statului membru în care a fost inițiată acțiunea. Prin aceasta se urmărește ca un asemenea acord să poată fi recunoscut și executat în întreaga Uniune asemenea unei sentințe sau unei alte hotărâri.

5. Suspendarea termenelor de prescripție

Pentru a promova medierea, termenele de prescripție privind cererile care fac obiectul medierii, trebuie să fie suspendate după începerea litigiului, până la momentul: pe care îl hotărăsc de comun acord, părțile care solicită un mediator; când o instanță dispune medierea; când apare obligativitatea medierii conform legislației interne a statului membru.

În cazul în care medierea nu duce la nici un rezultat, fixarea termenului următor se va face începând cu momentul în care una din părți, ambele părți sau mediatorul declară că

medierea a luat sfârșit. Acest termen trebuie să fie de minim o lună cu excepția cazului când acțiunea trebuie depusă înaintea expirării termenului unei dispoziții provizorii sau a altei măsuri asiguratorii.

6. Confidențialitatea medierii

Dacă în urma încheierii unei medieri este declanșată o acțiune civilă, mediatorul nu are voie nici să depună mărturie și nici alte probe (elemente sau documente menite să facă proba corectitudinii unui act juridic sau a unei afirmații) în următoarele cazuri:

- disponibilitatea sau solicitarea uneia dintre părți de preluare a procedurii de mediere;
- atitudinea părților implicate în mediere față de o posibilă soluționare a litigiului;
- explicații sau mărturii ale uneia dintre părți, în timpul medierii, inclusiv aprobarea de soluționare a litigiului din partea mediatorului;
- propuneri ale mediatorului;
- documentația completă, elaborată exclusiv în scopul soluționării litigiului, pe calea medierii.

Informațiile menționate mai sus nu vor fi acceptate ca probe în cadrul unei proceduri civile, dacă nu se dovedesc a fi necesare pentru executarea unui acord de soluționare a litigiului obținut pe calea medierii sau din motive de menținere a ordinii publice sau dacă mediatorul și părțile nu consimt la prezentarea lor.

Trebuie asigurată calitatea medierii.

B. Recomandarea din 15.3.2005 pentru un Regulament al Parlamentului European și al Consiliului pentru introducerea unei proceduri pentru creanțele cu valoare redusă (Regulamentul European privind creanțele cu valoare redusă)

1. Stadiul elaborării

Comisia a prezentat la 15.3.2005, o recomandare pentru un regulament de introducere a unei proceduri europene pentru creanțele cu valoare redusă. Din partea consiliului a fost propusă la 30.9.2005 și la 2.5.2006 câte o recomandare modificată a regulamentului. Ultima dintre ele aduce o schimbare considerabilă. La 7.11.2006, a fost prezentat Raportul Parlamentului European referitor la recomandarea regulamentului, raport care aduce și el câteva modificări. Discuțiile referitoare la o procedură a creanțelor de valoare redusă sunt în derulare. Aici vom aminti numai conceptele de bază vizibile momentan.

Pentru stadiul lucrărilor legislative a se vedea

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=de&DosId=192645.

2. Scop

Prin intermediul acestui regulament, se dorește crearea unei proceduri eficiente, pentru creanțe de valoare redusă, reglementate unitar la nivel european.

3. Domeniul de aplicare

Domeniul de aplicare obiectiv corespunde celui al Regulamentului Bruxelles I, procedura însă este aplicabilă numai creanțelor, care la momentul introducerii acțiunii nu depășesc 2000 euro net.

Dacă în proiectul de elaborare mai era încă prevăzut că procedura va fi valabilă și pentru litigii interne, domeniul de aplicare este totuși limitat la **litigii cu caracter transfrontalier**. Se vorbește despre un element de extraneitate relevant, când cel puțin una dintre părți își are domiciliul într-un alt stat membru decât cel al instanței solicitate.

4. Desfășurarea procedurii

Procedura este **inițiată** la **cererea** creditorului fiind redactată utilizând unui formular (Art. 3 alin. (1) anexa 1). Aceasta poate fi înaintat și prin fax sau e-mail, în măsura în această modalitate este prevăzută în dreptul intern. Procedura **se desfășoară**, în principal, **în scris, dacă nu cumva instanța consideră necesară dezbateră verbală. În decurs de 4 săptămâni, pârâtul trebuie să formuleze un răspuns**, utilizând, de asemenea, un formular (Art. 4, alin. (3)). În urma răspunsului, instanța poate fie să se pronunțe, fie să solicite părților informații suplimentare, fie să dispună o dezbateră verbală (Art. 5, alin. (1)). Dezbateră verbală se poate desfășura și sub formă de audio-, video- sau e-mail conferință (Art. 6, alin. (1)). Dacă pârâtul **nu formulează nici un răspuns va fi pronunțată o hotărâre în lipsă** (Art. 5, alin. (3)). Hotărârea va avea caracter executoriu imediat.

5. Examinarea hotărârii

Reclamantul poate solicita examinarea hotărârii, potrivit Art. 16, în cazul în care formularul de cerere sau citația pentru termenul de judecată a fost comunicată fără confirmare de primire, iar comunicarea nu a fost efectuată în timp util astfel încât să-și poată pregăti apărarea sau dacă pârâtul, datorită unui caz de forță majoră sau a unor circumstanțe deosebite și fără culpa sa, nu a putut să conteste creanța

6. Comunicarea

Recomandarea de regulament prevede și măsuri referitoare la comunicare. Aceasta trebuie să fie efectuată în principiu prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire (Art. 11, alin. (1)). Trebuie respectate condițiile prevăzute în Art. 14 din Regulamentul European privind Comunicarea.

7. Recunoașterea și executarea

Referitor la recunoaștere și executare propunerea de regulament urmează modelul primului Regulament. Nici în Regulamentul European privind creanțele de valoare redusă nu mai este prevăzută procedura de exequatur.

C. Recomandare pentru un Regulament al Parlamentului și al Consiliului pentru modificarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului din 29.5.2000 privind comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială între statele membre

1. Stadiul elaborării

La data 11 iulie 2005, Comisia a făcut o recomandare pentru un regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare Regulamentului European de Notificare, de care s-a ocupat în continuare Comisia Juridică a Parlamentului European. La 14.2.2006, Comisia Social-Economică a Parlamentului European a luat poziție referitor la recomandare. Consiliul a căzut de acord în sesiunea sa din 1.6.2006 asupra textului regulamentului și a supus recomandarea unei noi redactări. În plenul sesiunii din 4.7.2006, Parlamentul European a fost de acord cu propunerea Comisiei cu câteva amendamente și a solicitat Comisiei să prezinte o propunere modificată care să presupună o redactare complet nouă a Regulamentului cu amendamentele propuse. Modificările propuse de Parlamentul European apar în textul asupra căruia a convenit împreună cu Consiliul la 1.6.2006.

În legătură cu stadiul elaborării a se vedea și:

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=de&DosId=193100.

2. Modificări privind conținutul

A se vedea în comparație H.8 sus.

D. Recomandare pentru un Regulament al Consiliului privind competența și legislația aplicabilă în materia obligațiilor de întreținere, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materia obligațiilor de întreținere și cooperarea în domeniul obligațiilor de întreținere (Regulamentul European privind întreținerea)

1. Stadiul elaborării

La 15.12.2005 Comisia a primit o propunere pentru un Regulament al Consiliului referitor la un Regulament privind întreținerea. La 20.4.2006, a fost acceptată luarea de poziție a CEES (Comisia Europeană Economică și Socială). Luarea de poziție a însărcinaților europeni pentru protecția datelor, a urmat la 15.5.2006. Acest act legislativ urmează să fie elaborat în strânsă colaborare cu Conferința Internațională de Drept Privat de la Haga (de comparat Convenția de la Haga, de la 24 oct. 1956, despre dreptul copiilor de beneficia de întreținere, Convenția de la Haga din 15 aprilie 1958 referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor în materia obligației de întreținere privind copii, Convenția de la Haga din 2 oct. 1973, Convenția de la Haga din 2 oct. 1973, privind la recunoașterea și executarea hotărârilor în materia obligațiilor de întreținere. În plus ar mai fi de menționat în acest context, Convenția Națiunilor Unite de la New York din 20 iunie 1956, privind la obținerea pensiei de întreținere în străinătate.) care urmează să actualizeze Convențiile existente în domeniul obligațiilor de întreținere.

Referitor la stadiul elaborării legislative a se vedea și:

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=de&DosId=193665.

2. Scopul

Cu ajutorul regulamentului, cei care sunt îndreptățiți să primească întreținere, vor fi puși în situația să obțină simplu, repede și în mare parte gratuit un titlu executoriu care poate fi valabil în spațiul juridic european și poate avea ca efect plata regulată a întreținerii datorate. Pentru aceasta sunt necesare măsuri în toate domeniile care sunt relevante pentru cooperarea judiciară în materie civilă și care depășesc măsura practică până acum în cadrul cooperării judiciare (în special în ceea ce privește Reglementările referitoare la dreptul intern în materia executării): **competența internațională, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor de întreținere și înlăturarea obstacolelor de drept procedural**. Răspunsul la aceste probleme trebuie să fie dat de un singur instrument juridic.

3. Domeniul de aplicare

Acest regulament își găsește aplicarea în materia obligațiilor de întreținere care rezultă dintr-o relație familială sau din legături care au conform dreptului în cauză un rezultat asemănător.

4. Competența

Competența în general este a instanțelor statului membru din locul, în care pârâtul își are reședința (Art. 3 lit. A) Regulamentul European privind Întreținerea) sau în care persoana îndreptățită să primească întreținere își are domiciliul (Art. 3 lit. B) Regulamentul privind întreținerea). Este prevăzută și instanța competente cu soluționarea cauzelor având ca obiect statutul unei persoane sau răspunderea părintească dacă pe lângă acesta se solicită și întreținerea cu excepția cazului când această competență se bazează numai pe cetățenia uneia dintre părți sau când competența în materie de încredințare este determinată în sensul regulamentului (CE) numărul 2201/2003 dacă este însoțită de o solicitare de întreținere.

Conform Art. 4 Regulamentul European privind Întreținerea, o instanță poate, printr-un **accord privind instanța competente** privitor la o solicitare de întreținere existentă sau viitoare („dacă nu implică un copil sub 18 ani”), să fi declarată competentă dacă cel puțin una dintre părți își are domiciliul stabil pe teritoriul aflat sub suveranitatea unui stat membru. Acordul este unul exclusiv. Acordul trebuie să fie redactat în formă scrisă, această condiție fiind considerată îndeplinită atunci când transmiterea sa are loc pe cale electronică, în cazul în care este posibilă o consemnare de durată a acordului.

O instanță a unui stat membru poate deveni competentă și dacă pârâtul se înfățișează în fața ei. Aceasta nu este valabilă în cazul în care se prezintă pârâtul pentru a invoca lipsa competenței sau când pe baza Art. 4, o altă instanță are competența exclusivă. Demn de menționat este că determinarea competenței nu se limitează la cazurile internaționale. Aceasta ar însemna că și o competență, ar putea fi limitată în cauzele în materia întreținerii. Rămâne deschisă întrebarea dacă s-ar putea face uz de o competență internă.

Ca alte competențe sunt menționate la Art. 6 competența instanțelor statului membru a cărei cetățenie o au și atât cel care are dreptul de întreținere cât și debitorul obligației (lit. A)) respectiv în cauzele având ca obiect întreținerea între soți sau foști soți, instanțele statului membru pe a cărui teritoriu s-a aflat reședința comună a celor 2 soți, dacă această locuință comună mai exista cu mai puțin de 1 an înaintea introducerii acțiunii (lit. B)). Reglementările privind litispendența (Art. 7 Regulamentul European privind Întreținerea), conexitatea (Art. 8

Regulament) și măsurile provizorii (Art. 10 Regulament) sunt cunoscute din Regulamentul Bruxelles I (a se vedea și mai sus).

Instanța are datoria să se declare, în cadrul unei **verificări din oficiu a competenței**, ca necompetentă dacă este sesizată într-o cauză pentru care nu este competentă conform Regulamentului (Art. 11 Regulamentul European privind Întreținerea).

5. Dreptul aplicabil – statutul întreținerii

Art. 12 limitează reglementările dreptului aplicabil obligației de întreținere; potrivit Art. 18 domeniul de aplicare al reglementărilor se extinde și asupra unor cauze din state terțe (aplicare ca *loi uniforme*).

În ceea ce privește obligația de întreținere este aplicabilă legea statului pe teritoriul căruia își are domiciliul creditorul obligației. **Dreptul instanței sesizate** se aplică atunci când cel îndreptățit la întreținere nu poate solicita întreținere de la întreținător conform dreptului aplicabil descrise în la alin. 1 sau dacă persoana îndreptățită la întreținere formulează solicită aceasta, iar dreptul aplicabil este cel al statului de reședință al creditorului obligației de întreținere. Dacă cel îndreptățit la întreținere nu-și poate impune pretenția în fața debitorului obligației de întreținere, în temeiul niciuneia din legislațiile susmenționate, iar obligația de întreținere se dovedește a avea o strânsă legătură cu un alt stat, având în vedere chestiuni care țin de situația de fapt existentă, în special legate de statul cetățeniei comune pe care o au ambele părți, atunci trebuie aplicata legea statului respectiv.

Alegerea dreptului aplicabil este însă admisibilă, în conformitate cu principiile de bază prevăzute de Art. 14.

Potrivit Art. 17, vor fi determinate, conform dispozițiilor în materia obligației de întreținere, următoarele:

- existența și limitele pretențiilor formulate atât de creditorul cât și de debitorul obligației de întreținere;
- posibilitatea executării unor pretenții retroactive;
- modul de calculare și indexare al sumelor datorate;
- termenele de prescripție și cele prevăzute pentru introducerea acțiunii;
- dreptul unei autorități publice care a plătit întreținerea celui îndreptățit, la rambursarea sumei în limitele obligației debitorului.

La stabilirea cuantumului obligației de întreținere se va ține seama, independent de dispozițiile legale în vigoare, și de necesitățile creditorului și de posibilitățile financiare ale debitorului.

Dispozițiile pe care se întemeiază acest regulament trebuie să fie aplicabile și atunci când ele nu sunt reglementate de dreptul intern al unui stat membru (Art. 18).

Art. 19 se referă la **Renvoi**: potrivit alin. 2, în cazul în care regulamentul face trimiteri la legislația unui stat, se referă la normele în vigoare ale acestui stat cu excepția reglementărilor de drept internațional privat. Dacă este aplicabilă legislația unui stat terț și dacă reglementările dreptului internațional privat (DIP) ale acestui stat fac trimitere la legislația unui alt stat, atunci instanța sesizată va aplica legea internă a propriului stat.

Demnă de menționat este și renunțarea la contradicția cu – **ordre public** (Art. 20). Astfel, o dispoziție a regulamentului nu este aplicabilă atunci când contravine în mod vădit cu principiile fundamentale ale dreptului aplicat. Aplicarea unei dispoziții legislative a unui stat membru nu trebuie însă să fie respinsă pe acest motiv.

6. Recunoașterea și executarea

După modelul Titlului executoriu european, Titlul privind obligația de întreținere trebuie să fie direct executoriu (Art. 25); o diferență hotărâtoare constă în faptul că sunt prevăzute intervenții considerabile în dreptul procesual național. Nu vor mai fi necesare nici certificarea, precum nici procedura de exequatur.

La cap. 4 sunt prevăzute „dispoziții procedurale comune”, standarde minime ale procedurilor care se referă la **comunicarea actelor** (Art. 22) și **revizuire** (Art. 24) și care să nu fie puse în aplicare numai în etapa de verificare a procedurii, ci și în timpul desfășurării acesteia. Procedura de **executare a titlului de întreținere** este reglementată de legea statului de executare (Art. 27). Conform modelului Regulamentul privind titlul executoriu european, titlul în cauză nu poate fi verificat iar invocarea *ordre public/exceptiei de ordine publică* este exclusă. Art. 33 reglementează refuzul sau suspendarea executării. Pot fi invocate următoarele motive:

- debitorul prezintă elemente noi sau necunoscute primei instanțe la momentul pronunțării sentinței.
- debitorul a solicitat, conform Art. 24, revizuirea hotărârii primei instanțe, iar cererea de revizuire nu a fost încă soluționată;
- Debitorul și-a achitat deja datoria;
- Dreptul privind executarea hotărârii primei instanțe este parțial sau total prescris
- Hotărârea primei instanțe este incompatibilă cu o altă hotărâre pronunțată în statul membru de executare sau cu o hotărâre care îndeplinește condițiile necesare pentru recunoașterea ei în statul membru de executare.

Reglementările referitoare la **poprirea salariului și a conturilor** (Art. 34 și Art. 35 din Regulament), constituie și în acest caz o imixtiune în dreptul intern.

7. Evaluare

Proiectul de față poate fi desemnat ca fiind revoluționar din mai multe puncte de vedere. Acest aspect se referă la disponibilitatea de a interveni în dreptul național rămas până acum neatins, CE neavând nicio competență în acest sens. Trebuie criticată de asemenea, tehnica legislativă deficitară care îngreunează considerabil interpretarea. Așa numitul eurocentrism se face din ce în ce mai puternic resimțit, în ciuda faptului că acționează pripit și necugetat. Există de aceea temerea că acesta va provoca o împotrivire și față de acele domenii în care există tendințe de armonizare.

IV. Instrumente juridice privind anumite domenii ale Dreptului Internațional Privat

A. Armonizarea dreptului procesual civil european fără armonizarea dreptului material?

Armonizarea dreptului procesual european este un pas important în ceea ce privește libera circulație a sentințelor. Mult dorita armonizare a sentințelor, va putea fi obținută numai atunci când și normele conflictuale vor fi uniformizate. Pentru aceasta, a fost încheiat Convenția din 19.6.1980 („Convenția de la Roma”) privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale. Această convenție urmează să „ia forma” de regulament. Activitatea de armonizare a normelor conflictuale, în materie delictuală, este în curs de desfășurare; urmează și un „normele conflictuale în materia dreptului familiei” (a se vedea mai jos).

Astfel, nu vor fi însă înlăturate acele diferențe din dreptul material, care pot conferi avantaje considerabile părților implicate în litigii printr-o alegere avantajoasă a instanței de judecată. Spațiul legislativ european unitar va fi creat complet numai atunci când și dreptul material în domeniile care prezintă importanță din punct de vedere economic, va avea o formă unitară.

B. Convenția din 19.6.1980 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, (Convenția de la Roma, Roma I; J.O 1980 L 266/1) și propunerea pentru un regulament al Parlamentului European și al Consiliului, privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) din 15.12.2005.

Prin alegerea instanțelor unui anumit stat membru este posibilă stabilirea legislației aplicabile într-o anumită cauză. Pentru a diminua acest risc, statele membre au încheiat în 1980, potrivit aceluiași temei juridic, Convenția de la Roma privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale. Aceasta a intrat în vigoare la 1 aprilie 1991.

1. Domeniul de aplicare

Convenția e aplică în materia obligațiilor contractuale, în cauzele care au o vădită legătură cu legislația mai multor state (Art. 1, Roma I) chiar și când este vorba de dreptul unui stat nesemnatar. Convenția nu se aplică în următoarele cazuri:

- Chestiuni privind statutul persoanei, capacitatea juridică, a persoanelor fizice, obligațiilor contractuale privind testamente și succesiuni, regimurilor matrimoniale și altor obligații provenite din relații de familie.
- Obligații provenite din titluri de valoare (de ex. Polițe, cecuri, cambie la purtător);
- Acorduri de arbitraj și alegere a instanței competente;
- Chestiuni reglementate de dreptul societăților, asociațiilor și al altor persoane juridice,
- Situației în care se pune problema dacă un intermediar poate angaja, față de terți, persoana în contul căreia ea pretinde că acționează sau problemei dacă un organ al societății, asociației sau al persoanei juridice poate angaja, față de terți, această societate, asociație sau persoană juridică;
- Constituirea de „trusturi” și relațiile juridice rezultate ca urmare a acesteia;

- Obținerea probelor și chestiuni privind procedura;
- Contracte de asigurări, care acoperă riscurile existente pe teritoriul statelor membre (contractele de reasigurare intră însă sub incidența acestui acord).

2. Alegerea dreptului aplicabil

Părțile contractante pot alege dreptul aplicabil întregului contract încheiat, sau unei părți a acestuia (Art. 3 Roma I). De comun acord pot schimba acest drept, pe care l-au ales împreună.

În cazul în care, toate celelalte părți în cauză, se află la momentul alegerii dreptului aplicabil, pe teritoriul aceluiași stat, nu se poate deroga – prin alegerea dreptului unui alt stat, indiferent dacă părțile au ales sau și o instanță străină – de la legislația statului respectiv .

3. Relaționare

Dacă părțile contractante nu au specificat dreptul aplicabil, contractul se va supune legislației statului, cu care se dovedește a avea cea mai strânsă legătură (localitatea în care se află domiciliul sau sediul central a prestatorului de servicii, localitatea în care se află sediul central sau o sucursală a firmei prestatoare de servicii: „locul prestației caracteristice”; etc.) (Art. 4 Roma I).

Există două situații când se face excepție de la această regulă:

- Atunci când contractul are ca obiect un teren, acesta se va supune legilor statului, pe teritoriul căruia se află terenul în cauză;
- În cazul transportului de mărfuri, este aplicabilă legea locului de încărcare sau descărcare a mărfurilor, sau a sediului central al expeditorului.

4. Dispoziții privind protecția consumatorului

În vederea protejării consumatorului, pentru livrarea de bunuri mobile sau prestarea de servicii către consumator, sunt prevăzute reglementări speciale (Art. 5 Roma I). Astfel de contracte intră sub incidența legii aceluși stat, pe teritoriul căruia domiciliază consumatorul, în cazul în care părțile contractante nu decid altfel. În nici un caz ,alegerea legii aplicabile, nu are voie să constituie un dezavantaj pentru consumator, sau să îl priveze pe acesta de protecția, pe care i-o acordă statul său de reședință, în măsura în care aceasta îi este mai favorabil.

Aceste norme nu se aplică nici contractelor de transport, nici contractelor referitoare de prestare de servicii, în alt stat decât statul de reședință al consumatorului.

În ceea ce privește contractele și raporturilor de muncă, se aplică legislația statului pe teritoriul căruia angajatul își desfășoară activitatea, sau cea a statului pe teritoriul căruia se află sucursala, care l-a angajat, sau legislația statului cu care se dovedește a avea cea mai strânsă legătură (Art. 6 Roma I). Alegerea unei alte legi nu poate să prejudicieze protecția angajatului.

5. Modificarea normelor conflictuale

Un stat membru care dorește să introducă o nouă normă conflictuală pentru o anumită categorie de contracte, care intră în domeniul de aplicare al Convenției, sau care dorește să adere la o convenție multilaterală în această materie, trebuie să informeze toate statele semnatare cu privire la intenția sa (Art. 24f Roma I). Oricare dintre statele membre își poate exprima poziția și poate solicita organizarea de consultări în decurs de șase luni. Dacă nu sunt solicitate consultări, sau dacă aceste consultări care nu ajung la nici un rezultat, în decurs de doi ani (în situația când este vorba de o convenție multilaterală acest termen este e un an), statul solicitant poate să își modifice legea, respectiv să adere la convenția multilaterală.

6. Durata aplicării convenției

Convenția este în vigoare pe o perioadă de zece ani. Ea poate fi reînnoită tacit la fiecare cinci ani și poate fi denunțată de către statele contractante (Art. 30 Roma I).

7. Interpretare

În 1998 au fost semnate două protocoale referitoare la interpretarea Convenției de către Curtea Europeană de Justiție în vederea pronunțării unor sentințe prealabile. Un al treilea protocol, semnat în 1980 și completat în 1996, împuternicește Danemarca, Finlanda și Suedia să-și păstreze reglementările interne referitoare la problematica legată de transportul maritim de mărfuri.

8. Privire de ansamblu

Prin propunerea pentru un regulament se urmărește transformarea Convenției existente într-un instrument comunitar, Convenția de la Roma fiind în prezent, singurul instrument juridic, care are forma unei convenții internaționale, în domeniul Dreptului Internațional Privat, la nivel comunitar. Cu această ocazie, urmează să fie actualizate și clarificate anumite dispoziții ale Convenției de la Roma.

Modificările vor afecta în special domeniul de aplicare material, alegerea dreptului, contractele de consum, contractele de reprezentare, normele de intervenție, valabilitatea contractelor din punct de vedere formal, cesiunea creanțelor, cesiunea legală a creanțelor, pluralitatea debitorilor și compensația legală.

Dezbaterile științifice continuă.

Pentru informații privind stadiul elaborării, a se vedea și:

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.conform?CL=de&DosId=193666.

C. Propunerea pentru un Regulament al Parlamentului European și al Consiliului, privind legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale (Roma II) din data de 22.7.2003.

În sesiunea 15/16 octombrie 1999 de la Tampere, Consiliul European a aprobat punerea în aplicare a principiului fundamental al recunoașterii reciproce a sentințelor judecătorești, ca punct principal de acțiune în vederea creării unui spațiu legislativ european. În programul de măsuri, pentru punerea în practică a principiului fundamental al recunoașterii reciproce, se

subliniază faptul că în ceea ce privește măsurile de armonizare ale normele conflictuale, este vorba de măsuri auxiliare, menite să faciliteze această punere în practică. De aceea, normele conflictuale, în vigoare în statele membre, trebuie să conțină, în interesul unei piețe interne europene perfect funcționale, indiferent de instanță, aceleași puncte de convergență pentru reglementarea legislației aplicabile. Astfel ar duce la o soluționare previzibilă a litigiilor, și ar promova siguranța juridică și libera circulație a sentințelor judecătorești.

La 21.2.2006 a fost aprobată, de către Comisie, o propunere modificată (COM 2006 83 definitiv).

1. Domeniul de aplicare

Acest Regulament va fi aplicabil obligațiilor extracontractuale, în materie civilă și comercială, în cazul existenței elementului de extraneitate. Nu se va aplica în materie de fiscală și vamală și nici în materia dreptului administrativ.

Regulamentul nu se va aplica nici în următoarele cazuri:

- Obligații extracontractuale care provin din raporturi de familie sau alte relații similare, care are produc efecte similare conform legii aplicabile acestora, inclusiv obligațiile de întreținere;
- Obligații extracontractuale, care provin din regimul bunurilor comune (ale soților) și a patrimoniului succesoral, care are produc efecte similare conform legii aplicabile acestora;
- Obligații extracontractuale din polițe, cecuri, cambie la purtător și alte titluri de valoare negociabile, în măsura în care aceste obligații sunt rezultate datorită caracterului negociabil al acestor titluri;
- Răspunderea legală personală a asociațiilor și a organelor unei societăți pentru datoriile acesteia, a unei uniuni sau unei persoane juridice, ca și răspunderea legală individuală a persoanelor însărcinate cu verificarea obligatorie a actelor contabile;
- Obligații extracontractuale, care rezultă dintr-o relație între beneficiar, custode și beneficiarul unei „trust”, relație care a fost creată benevol și confirmată în scris,
- Obligații extracontractuale care provin daune nucleare;
- Obligații extracontractuale care provin din răspundere statului pentru acțiunile întreprinse în exercitarea autorității de stat („acta iure imperii”);
- Obligații extracontractuale ce rezultă din încălcarea dreptului la viață privată, sau a drepturilor privind persoana de către mass-media;
- Chestiunile privind obținerea probelor și procedura, cu respectarea dispozițiilor articolului 19.

2. Alegerea dreptului aplicabil

Conform Art. 4 Roma II, principiul fundamental al alegerii legii aplicabile, este cel al liberei alegeri. Dacă însă toate celelalte elemente componente ale cauzei, se află la momentul apariției litigiului, într-un alt stat decât cel al cărui drept fusese ales, atunci aplicarea

reglementărilor, de la care nu este permisă derogarea, nici prin acordul părților, trebuie să rămână neatinsă de către legea aleasă de părți.

3. Norme generale conflictuale

În lipsa unei alegeri privind legea aplicabilă, în conformitate cu Art. 4 Roma II, în cazul unei obligații extracontractuale provenite dintr-o acțiune nepermisă, trebuie aplicată legislația statului pe teritoriul căruia s-a produs sau amenință să se producă paguba. Aceasta se aplică, indiferent pe teritoriul cărui stat s-a produs incidentul, și pe teritoriul cărui stat, sau căror state se pot observa pagubele. În cazul în care garantul și păgubitul au, la momentul producerii pagubei, domiciliul pe teritoriul aceluiași stat, atunci obligația extracontractuală trebuie să se supună legilor statului respectiv. Dacă din totalitatea circumstanțelor, reiese că obligația extracontractuală are o legătură vizibil mai strânsă cu alt stat, atunci trebuie aplicată legislația statului respectiv. O legătură vizibil mai strânsă cu alt stat trebuie să reiasă în special dintr-un raport juridic între părți, ca un contract, care se află în strânsă legătură cu respectiva obligație extracontractuală. Pentru aprecierea existenței unei legături mai strânse cu un alt stat, trebuie luate în calcul în special așteptările părților referitoare la legislația aplicabilă.

În cazurile următoare sunt prevăzute reglementări speciale:

- Garanția pentru un produs (Art. 6 Roma II)
- Practici ilicite (Art. 7 Roma II)
- Pagube ecologice (Art. 8 Roma II)
- Încălcarea drepturilor de proprietate intelectuale (Art. 9 Roma II)
- Obligații extracontractuale rezultate din îmbogățirea nejustificată (Art. 10 Roma II)
- conducerea unei firme fără mandat

Informații privind la stadiul elaborării, a se vedea și:

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.conform?CL=de&DosId=184392 .

D. Cartea verde referitoare privind drepturile succesoriale, 1.3.2005

1. Introducere

Datorită mobilitatea crescândă în cadrul UE, și implicit prin localizarea patrimoniului unei persoane în diferite state membre, procedurile succesoriale devin din ce în ce mai complicată. Comisia a propus astfel o Carte Verde, care să se ocupe de problematica referitoare privind drepturile succesoriale, normele conflictuale și dreptul procesual. În momentul de față, nu poate fi luată în considerare o armonizare a dreptului în materia succesiunilor, nu în ultimul rând, din cauza reglementărilor naționale foarte diferite de la stat membru la stat membru. Pentru a facilita accesul la testamente și certificarea dreptului la succesiune la nivel european, se preconizează înregistrarea tuturor testamentelor pe teritoriul fiecărui stat membru și introducerea unui certificat de moștenitor european.

2. Conținut

În primul rând trebuie determinată legea aplicabilă. Pentru una și aceeași cauză, care are legătură cu mai multe legislații, nu întotdeauna este aplicabil același drept. În primul rând trebuie existe o armonizare a normelor conflictuale ale tuturor statelor membre în materia succesiunilor,. În același timp este necesară delimitarea domeniului de aplicare a acestor norme.

3. Relaționare

Se face referire la punctele de convergență ale legislațiilor. Comisia propune, în acest sens, o anumite flexibilitate, deoarece nu consideră ca fiind cea mai bună soluție într-un cauză succesorală, nici relaționarea la cetățenie, și nici la locul de reședință (cea obișnuită sau ultima). S-ar putea acorda celor implicați dreptul de a se exprima cu privire la criteriile de stabilire a legislației aplicabile.

4. Competența internațională

O importanță deosebită prezintă și determinarea competenței internaționale, pentru că, numai în anumite state, este obligatorie sesizarea unei anumite instanțe, în ceea ce privește cauzele succesoriale. Și aici trebuie reglementat dacă poate exista numai un punct de convergență, sau mai multe. Ar fi de preferat adoptarea unei soluții flexibile. Trebuie de asemenea determinată competența persoanelor sau autorităților din afara sistemului judiciar, cum ar fi notarii. Majoritatea statelor au proceduri, care se derulează exclusiv prin asemenea autorități. Este necesar să se stabilească, dacă aceștia au voie să îndeplinească anumite formalități, care să poată fi ulterior recunoscute și executate în oricare dintre statele membre.

Normele nu sunt propuse pentru a fi aplicate numai în cauzele intra comunitare, ci trebuie să fie aplicabile și în relația cu statele terțe. În acest caz – al competenței unei instanțe dintr-un stat terț – statelor membre trebuie să li se atribuie „o altă competență”, pentru a nu transfera întreaga competență asupra acelu stat terț.

5. Valabilitatea testamentelor

Comisia consideră important ca atât normele conflictuale ale fiecărui stat, cât și reglementările care determină valabilitatea testamentelor, să fie asimilate. În special reglementările referitoare la capacitatea de a testa, la formă și la cerințele de conținut privind dispozițiile testamentare sunt prezentate încă foarte diferit.

6. Comorienți

În cazul în care două persoane, care s-au numit reciproc ca fiind moștenitor unul altuia, decedează în urma aceluiași eveniment (așa-numiți comorienți), executarea testamentară nu trebuie îngreunată prin aplicarea unor legislații diferite. Prin Cartea Verde, Comisia încearcă să găsească soluții la convenirea asupra statutului succesoral, pentru ca administrarea succesiunii să nu devină imposibilă.

7. Alegerea legii aplicabile în materia statutului succesoral

În vederea unei desfășurări mai flexibile, testatorul trebuie să aibă posibilitatea de a alege, în cadrul unei ordini succesorale testamentare sau legale, statutul succesoral și/sau instanța competentă în ceea ce privește patrimoniului său succesoral. Majoritatea legislațiilor, nu permit acest lucru, în momentul de față. Ar fi o soluție, ca în acest sens, legea aplicabilă să fie stabilită după criteriul acordului de voință al moștenitorilor.

8. Procedura succesorală

Consultarea Comisiei s-a referit și la dreptul asupra unei cote părți din masa succesorală, la trustul succesoral și la problematica respingerii, în cazul aplicării dreptului unui stat terț. De asemenea trebuie stabilite normele de coliziune aplicabile în ceea ce privește chestiunile prealabile(cum ar fi valabilitatea unei căsătorii).

9. Recunoaștere și executare

În sfârșit, trebuie determinat, dacă recunoașterea și executarea actelor judiciare și extrajudiciare (de ex. notariale) pot avea loc în statul de executare și fără procedura de exequatur. O asemenea reglementare are la baza încrederea reciprocă a statelor membre, păstrându-se totuși câteva motive de refuz (a se vedea, de asemenea dispozițiile Regulamentului privind titlul executoriu european).

10. Certificatul de moștenitor european

Ca instrument menit să faciliteze dovada calității de moștenitor, este planificată introducerea unui „certificat de moștenitor european”. Cu ajutorul acestuia, moștenitorul ar putea să-și intre în drepturi, fără a mai fi nevoie de inițierea unei alte proceduri. Încă nu este stabilit, care sunt condițiile care urmează să fie îndeplinite în vederea emiterii și care ar putea fi efectele juridice pe care la va produce.

11. Registrul testamentar

Este prevăzută introducerea în toate statele membre a unui sistem de înregistrare unitar al testamentelor, care să faciliteze operațiunea de găsirea a testamentelor – în special a celor redactate în străinătate – și care să fie accesibil, pe cale electronică, atât cetățenilor, cât și autorităților.

12. Privire de ansamblu

Până în prezent, Parlamentul European nu s-a putut pune de acord în vederea unei decizii în acest sens. În proiectul unui raport al președintelui comisiei este prezentată însă o propunere legislativă pentru anul 2007, pe care Parlamentul trebuie să o prezinte Comisiei. Acest raport este accesibil la:

http://www.euroalin.l.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/pr/614/614735/614735de.pdf

E. Cartea Verde privind legea aplicabilă și competența judecătorească în materia divorțului

1. Introducere

În momentul de față, nu există nici un fel de norme de drept comunitar, care să stabilească legislația aplicabilă în materie de divorț. Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 (Bruxelles II – a se vedea mai sus) stabilește numai reglementări referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor în cauzele matrimoniale. Acestea se referă însă exclusiv la aspecte procesuale, și nu la dreptul material.

Deoarece numărul „căsătoriilor internaționale”, în care soții au cetățenie diferită, este în continuă creștere, se impune clarificarea, la nivel comunitar, a anumitor probleme ce pot apărea în cazul unui divorț.

Comisia a propus această Carte Verde, în primul rând pentru alinierea prevederilor referitoare la normele conflictuale și la dreptul aplicabil. Este necesară facilitarea accesului la justiție în ceea ce îi privește pe cetățeni, ceea ce va crește și încrederea în drept, deoarece, în momentul de față există și asemenea reglementări care conduc la soluții ce nu sunt întotdeauna în interesul în drept al părților.

Normele conflictuale în vigoare, în momentul de față, în statele membre, îmbracă forme foarte diferite. De aceea este de multe ori greu de dedus care lege în cauză trebuie aplicată. Pe de altă parte, există posibilitatea de a influența procedura de divorț, numai prin alegerea instanței de judecată („forum shopping”).

În anumite situații, Comisia consideră normele de coliziune ale unor state membre prea rigidă. Aceste norme ar putea avea ca rezultat o singură posibilitate de soluționare, care poate fi nesatisfăcătoare pentru părți. Introducerea unei anumite autonomii a părților implicate, în ceea ce privește legislația aplicabilă, ar putea avea ca efect încredere în drept. Prin aceasta s-ar putea rezolva și anumite probleme, cum ar fi o cele ocazionate de o eventuală schimbare de domiciliu; astfel, așteptările soților ar putea fi mai ușor satisfăcute.

2. Conținut

a. Normele conflictuale

Comisia propune chiar păstrarea status quo-ului, în cazul în care statele membre ar fi de părere că nu sunt necesare modificări legislative.

Cealaltă modalitate prevede armonizarea normelor conflictuale. În acest sens, criteriile trebuie stabilite în așa fel, încât să se asigure într-o mare măsură previzibilitatea și în același timp, o anumită autonomie a părților implicate, în vederea obținerii unui rezultat satisfăcător pentru cetățeni. Scopul final este ca divorțul să fie supus legislației cu care are cea mai strânsă legătură. Criteriile care se vor lua în calcul, printre altele, sunt cetățenia (comună a) soților, ultimul domiciliu comun sau *lex fori*.

b. Alegerea legii aplicabile

În vederea unei desfășurări mai flexibile, este de dorit, ca soții să aibă măcar posibilitatea, limitată, de decide singuri cu privire la aplicabilă propriului lor divorț. Acesta ar fi un avantaj pentru ambele părți, în special în cazul unui divorț de comun acord.

În același timp – în special în dreptul familial – părțile implicate trebuie să se bucure de o protecție deosebită. Pentru a atinge acest scop, libertatea de a alege ar putea fi limitată numai la anumite legi, cu care soții ar avea o legătură mai strânsă. În plus, alegerea legii ar putea fi condiționată de anumite cerințe legate de modalitatea și momentul alegerii legii aplicabile. Comisia oferă ca exemplu faptul că alegerea trebuie făcută în scris la momentul introducerii acțiunii de divorț. De asemenea, ar putea fi impuse clauze de protecție împotriva unor presiuni nelegitime sau în favoarea copiilor celor doi soți.

c. Alegerea instanței competente

O altă posibilitate ar fi aceea ca soții, în loc să decidă asupra legii aplicabile, să cadă de acord asupra instanței, care să fie competentă în materie de divorț. Astfel nu ar mai face o alegere de drept material. Instanța, declarată astfel competentă, ar analiza, pe baza normelor conflictuale interne, ce drept ar putea fi aplicabil în această cauză.

Aceasta propunere ar putea fi luată în considerare, în special în situațiile în care, conform reglementărilor în vigoare privind competența, nicio instanță (a unui stat membru) nu este competentă, din cauză ca cei doi soți fie nu au fie cetățenie comună, fie nu au domiciliu comun. Și în acest caz, ar putea exista o limitare, la instanțele statelor membre, cu care soții au o legătură mai strânsă.

d. Declinarea competenței în cauzele de divorț

În cazul în care o instanță (la solicitarea părților) va constata că o altă instanță este competentă cu privire la soluționarea respectivei cauze, aceasta ar putea să își decline competența în favoarea altei instanțe – ceea ce eludează principiul *lis pendens*. O asemenea declinare ar trebui să aibă loc cu respectarea unor condiții foarte stricte și nu ar trebui să aibă ca efect tergiversarea procesului.

e. Dispozițiile Regulamentului Bruxelles I, privind competența

Și aici, Comisia recomandă modificarea reglementărilor rigide, privind competența, în măsura în care, acestea conduc la aplicarea unei legi, cu care soții nu au nici cea mai mică legătură.

În situația când sunt competente instanțele unui stat terț, pot exista dificultăți în ceea ce privește recunoașterea hotărârii, pentru că aceasta ar trebui recunoscută conform dispozițiilor dreptului intern, în vigoare, și nu potrivit dispozițiilor prevăzute de Regulamentului Bruxelles II.

f. Privire de ansamblu

Pentru a epuiza toate posibilitățile, în final, Comisia ia în considerare o combinație a acestor propuneri privind soluțiile.

Dispozițiile privind dreptul aplicabil în materie de divorț și separare („Roma III”) sunt cuprinse în propunerea Comisiei din 17.7.2006 de modificare a Regulamentului Bruxelles la **(Propunere pentru un Regulament al Consiliului de Modificare a Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 privind competența în materie matrimonială și introducerea prevederilor referitoare la dreptul aplicabil în acest domeniu din 17.7.2006, COM 2006 399 definitiv).**

Ar fi de menționat în special faptul că în ceea ce privește convențiile privind instanța competentă în cauzele de familie, acestea nu ar trebui admise necondiționat, precum și că ar trebui definite în mod autonom competențele exclusive care urmează să înlăture prevederile interne ale statelor membre.

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.conform?CL=de&DosId=194499

F. Cartea Verde a normelor conflictuale în materia regimul bunurilor comune (ale soților) cu referire la competența judecătorească și la recunoașterea reciprocă din 17.7.2006 (COM 2006 400 definitiv)

Prin această reglementare propusă nu se urmărește numai alegerea legii aplicabile, ci trebuie cuprinse și competența judecătorească și recunoașterea și executarea.

Obiectul reglementării îl constituie bunurile comune ale soților și efectele patrimoniale ale altor forme de conviețuire.

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.conform?CL=de&DosId=194518

V. Interpretarea Izvoarelor de drept

A. Importanța competenței în ceea ce privește interpretare normelor de către Curtea Europeană de Justiție

Importanța de care se bucură Convenția de la Bruxelles și Regulamentele ce o urmează se datorează nu numai faptului că reglementează în mod revoluționar competența internațională, ci și modului în care a fost interpretată de Curtea Europeană de Justiție. În principiu, Convenția de la Bruxelles reprezintă, după cum a fost deja menționat, un contract de drept internațional care, neavând caracter de drept comunitar, nu intra sub incidența competenței de interpretare a Curții Europene de Justiție. Curtea Europeană de Justiție a fost însă împuternicită să interpreteze Convenția de la Bruxelles, odată cu transformarea Protocolului de la Luxemburg din 1971 într-un Acord. Astfel s-a obținut o interpretare și o aplicare a Convenției pe un principiu unitar, asemenea unui drept comunitar, nefiind supusă divergențelor de interpretare a instanțelor naționale. Numai prin monopolul Curții Europene de Justiție de interpretare a dreptului comunitar se poate asigura o punere în aplicare unitară în toate statele membre. De abia prin aceasta, devine posibilă **dezvoltarea** unui „Drept procesual civil european” **unitar**.

De aceea, cea mai importantă **metodă de interpretare a surselor judiciare** este **interpretarea autonomă a tratatelor**. Aceasta înseamnă că interpretarea termenilor juridici se va face, în principiu, fără recurgerea unilaterală la dreptul național, la *lex fori*, sau la dreptul material aplicabil, pentru a obține *lex causae*. Contractul, respectiv Regulamentul, sunt de interpretat în special după scopuri și mijloace („*effet utile*”), o importanță deosebită revenind și armonizării legislațiilor. Importantă este de asemenea și interpretarea termenilor, care trebuie să aibă în vedere toate limbajele contractuale obligatorii (Art. 68 Convenția de la

Bruxelles), interpretarea sistemului și cea a istoriei. Interpretarea istorică este ușurată în special de rapoartele cu privire la Convenția de la Bruxelles, respectiv la Convențiile de aderare elaborate de raportori ai comisiilor de specialiști, care au redactat aceste acorduri (de aderare). Pentru acele documente juridice care au fost elaborate ca acorduri dar nu au intrat în vigoare, ci au fost transformate în regulamente, sunt de bază tot rapoartele menționate.

B. Procedeele de interpretare a acordurilor și regulamentelor

Pentru interpretarea acordurilor respectiv a regulamentelor, cea mai importantă **procedură** este cea a **sentinței anticipate**, după modelul Art. 234 Tratatul de constituire a CE (ex. Art. 177 TCE), și care a fost prevăzută pentru interpretarea Convenției de la Bruxelles în Protocolul de la Luxemburg din 1971; acesta mai este în vigoare pentru Danemarca, pentru o scurtă perioadă. O dată cu intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles este aplicabil Art. 68 TCE, care prevede câteva devieri de la reglementarea generală a Art. 234 TCE. Conform acesteia, instanța supremă a unui stat membru prezintă spre aprobarea Curții de Justiție, problema interpretării valabilității reglementărilor Titlului IV TCE, sau a actelor juridice emise de organele UE/CE, ce reies din acestea.

C. Interpretarea Convenției de la Lugano

Convenția de la Lugano nu a fost interpretată în mod unitar de nici un for legislativ propriu. Nici statele EFTA nu ar fi vrut să se supună vreunei jurisprudențe a Curții Europene de Justiție. În Protocolul nr. 2 referitor la Tratatul de la Lugano, statele semnatare se obligau să respecte principiile fundamentale ale jurisprudenței propriilor instanțe și „ să dea socoteală reciproc” față de Convenția de la Lugano. Reprezentanții Statelor Membre și a statelor EFTA se asigurau de asemenea reciproc, în declarații cu referire la Convenția de la Bruxelles și la Convenția de la Lugano, că vor ține cont de principiile fundamentale ale jurisprudenței (a Curții Europene de Justiție și a instanțelor naționale). Ca interpretare autentică a Convenției de la Lugano sunt considerate acele hotărâri ale Curții Europene de Justiție referitoare la Convenția de la Bruxelles, care au fost valabile până la semnarea Convenției de la Lugano.

„Ediția nouă” a Convenției de la Lugano va reprezenta pentru statele membre ale CE un act juridic al Comunității, care va intra sub incidența interpretării Curții Europene de Justiție, conform Art. 68 din tratatul de constituire a CE. Asemănător situației juridice deja existente, instanțele celorlalte state semnatare, care sunt legate ca membri ai CE, vor trebui să țină cont, în aplicarea și interpretarea Convenției, de principiile fundamentale conținute în hotărârile de bază ale instanțelor interne și ale Curții Europene de Justiție. Aceste ultime state, vor avea posibilitatea de a participa la procedura de pronunțare a hotărârilor preliminare prin prezentarea unor puncte de vedere.

Partea 2:
Regulamentul Consiliului (CE) nr. 44/2001 din 22 decembrie 2000
privind competența judiciară, recunoașterea și executarea
hotărârilor în materie civilă și comercială
(J.O L 12, 16.1.2001, p. 1)
(Regulamentul Bruxelles I)

I. Considerații generale

A. Convenția de la Bruxelles

În Art. 220 din Tratatul de instituire a Comunității Europene din 27 martie 1957 (acum Art. 293 din Tratatul de instituire a Comunității Europene), Statele Membre s-au obligat să înceapă negocierile între ele pentru a asigura, în folosul cetățenilor lor, printre altele „simplificarea formalităților pentru recunoașterea și executarea reciprocă a hotărârilor judecătorești și a sentințelor arbitrale“. În vederea îndeplinirii acestor obiective, dar și în vederea unei extinderi substanțiale a atribuțiilor, o comisie de experți a elaborat o convenție privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, care a fost semnată la data de 27 septembrie 1968 de către primele șase State Membre ale Comunității Europene, la Bruxelles (Convenția de la Bruxelles) și care a intrat apoi în vigoare între aceste state la data de 1 februarie 1973. Această Convenție a fost completată prin așa-numitul Protocol explicativ de la Luxemburg din 3 iunie 1971, prin care competența privind interpretarea unitară a contractelor a fost transferată în sarcina Curții Europene de Justiție. Fiecare instanță națională este îndreptățită la elaborarea hotărârii preliminare. În cazul Convenției de la Bruxelles este vorba despre o Convenție multilaterală. Convenția de la Bruxelles se aplică în prezent numai în relația cu Danemarca.

B. Convenția de la Lugano

Convenția de la Bruxelles nu prevede posibilitatea aderării statelor care nu sunt membre ale CE (UE). Cum însă se poate încheia o convenție cu state terțe interesate, a fost elaborat proiectul unui convenții paralele cu cea de la Bruxelles. Convenția a fost adoptată în cadrul unei conferințe care a avut loc în perioada 12-16 septembrie 1988 la Lugano și prezentată în vederea semnării. Cum textul Convenției de la Lugano corespunde, cu puține excepții, celui al Convenției de la Bruxelles, jurisprudența Curții Europene de Justiție, în ceea ce privește Convenția de la Bruxelles, poate fi aplicată și în ceea ce privește Convenția de la Lugano. Convenția de la Lugano este de asemenea o convenție multilaterală.

C. Regulamentul Bruxelles I

După ce Consiliul a fost împuternicit, prin Convenția de la Amsterdam, prin titlul IV (Art. 61 și urm. din Reg. CE), „pentru crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție“, să elaboreze instrumente juridice, care printre altele urmau să simplifice recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (Art. 65 din RCE), a apărut Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Regulamentul Bruxelles I).

Regulamentul Bruxelles I preia în mare sistematica și conținutul Convenției de la Bruxelles, dar începând cu Art. 7, nu mai corespunde numerotarea articolelor.

Explicație: Cum dispozițiile Convenției de la Bruxelles corespund în mare măsură celor ale Regulamentului Bruxelles I, acestea vor fi interpretate în continuare de către Curtea Europeană de Justiție.

Dispozițiile Regulamentului Bruxelles I sunt interpretate potrivit Art. 68 din Tratatul de instituire a Comunității Europene (versiunea consolidată): Conform acestei prevederi, o instanță a unui Stat Membru „ale cărei hotărâri nu mai pot fi atacate printr-o cale de atac prevăzută în dreptul intern” trebuie să se adreseze Curții Europene de Justiție, în vederea pronunțării de către aceasta a unei hotărâri preliminare, în ceea ce privește valabilitatea sau interpretarea actelor juridice respective. Spre deosebire de Protocolul de la Luxemburg la Convenția de la Bruxelles nu toate instanțele naționale, ci doar instanțele de ultim grad de jurisdicție se pot adresa Curții Europene de Justiție.

În continuare, Regulamentul Bruxelles I va fi numit Regulament. Articolele menționate fără a se indica sursa, se referă la Regulamentul Bruxelles I.

II. Domeniul de aplicare a Regulamentului

A. Domeniul aplicării în timp

Regulamentul este direct aplicabil. Pentru a fi aplicabil nu este necesar nici un act normativ intern. În ceea ce le privește pe „vechile” State Membre, Regulamentul a intrat în vigoare la data de 1 martie 2002, în ceea ce privește Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Letonia, Polonia, Slovacia, Slovenia, Republica Cehă, Ungaria și Cipru, Regulamentul a intrat în vigoare la data de 1 mai 2004, în ceea ce privește România și Bulgaria, Regulamentul a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2007.

În principiu, prevederile Regulamentului privind recunoașterea și executarea sunt aplicabile doar în situația în care la momentul introducerii acțiunii, acesta era în vigoare nu numai în Statul Membru de origine, ci și în Statul Membru de executare. (Art. 66 alin. (1)).

Art. 66 alin. (2), extinde însă domeniul de aplicare în timp, prin menționarea altor două situații de fapt:

În cazul în care acțiunea a fost introdusă în Statul Membru de origine, înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului, hotărârile pronunțate ulterior acestui moment, vor putea fi recunoscute și executate, în conformitate cu dispozițiile Capitolului III, atunci când:

- a) Acțiunea a fost introdusă, după ce fie Convenția de la Bruxelles, fie Convenția de la Lugano, intraseră în vigoare atât în Statul Membru de origine, cât și în Statul Membru în care trebuie recunoscută hotărârea;
- b) În toate celelalte cazuri în care instanța a fost competentă, în baza unor dispoziții care erau în concordanță cu dispozițiile privind competența, prevăzute la capitolul II sau într-o convenție dintre cele două State Membre, care era în vigoare la momentul introducerii acțiunii.

Prevederea de la lit b) prezintă importanță din punct de vedere al recunoașterii și executării hotărârilor românești, având în vedere Legea nr. 187/2003, deoarece prevederile acestei legi sunt în concordanță cu dispozițiile capitolului II al Regulamentului, privind competența.

B. Domeniul de aplicare material

Conform Art. 1, prezentul Regulament este aplicabil doar în materie civilă și comercială. Art. 1 alin. (2) stabilește care sunt domeniile în care prezentul regulament nu se aplică. Astfel sunt excluse, de exemplu, cauzele privind starea și capacitatea persoanelor fizice, cauzele succesoriale, falimentul, tranzacțiile și arbitrajul.

În ceea ce privește definirea noțiunii de „materie civilă și comercială”, CEJ a dispus interpretarea în mod autonom din punctul de vedere al Regulamentului, ceea ce înseamnă că ea nu trebuie să fie interpretată raportat la dreptul intern al fiecărui Stat Membru, în parte, ci la obiectivele și structura Regulamentului, și după aceea la principiile generale care derivă din corpus-ul sistemelor legislative naționale.

LTU/Eurocontrol (14 octombrie 1976, LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG v Eurocontrol):

În această procedură, reclamanta Eurocontrol a solicitat instanței germane competente să încuviințeze executarea silită a unei hotărâri pronunțate de o instanță belgiană, prin care s-a dispus ca pârâta LTU să-i plătească primei anumite sume, impuse de Eurocontrol drept taxe de utilizare a echipamentului și a serviciilor sale. Eurocontrol a stabilit, la încheierea contractului, în mod unilateral, ca loc de executare a obligației, locul sediului său social și a ales instanțele interne competente pentru judecarea litigiilor cu privire la îndeplinirea obligațiilor contractuale.

CEJ a considerat că, deși este posibil ca anumite hotărâri pronunțate în cadrul unor proceduri în care sunt implicate o autoritate publică și o persoană de drept privat să intre în sfera de aplicare a Convenției (în prezent, a Regulamentului), situația se schimbă atunci când autoritatea publică este implicată într-un litigiu privitor la exercitarea autorității sale de stat. Aceasta este situația în cazul unui litigiu – la fel ca acesta – care se referă la recuperarea unor taxe, datorate de o persoană de drept privat, unei autorități publice sau unui organism internațional, pentru utilizarea echipamentului și a serviciilor furnizate de către acesta, în special atunci când această utilizare este obligatorie și exclusivă. Se aplică, cu atât mai mult, atunci când nivelul taxelor, metodele de calcul și procedurile de colectare sunt stabilite în mod unilateral față de utilizatorii, când autoritatea respectivă a desemnat în mod unilateral, ca loc de executarea a obligațiilor contractuale, locul sediului său și a ales instanțele interne pentru judecarea litigiilor. În baza acestor criterii, se exclude din sfera de aplicare a Convenției (acum a Regulamentului) o hotărâre pronunțată într-un litigiu dintre o autoritate publică și o persoană de drept privat, când acest litigiu se referă la măsuri luate de către autoritatea publică în exercitarea autorității sale de stat.

În cazul *Waidmann/Sonntag (21 aprilie 1993, Volker Sonntag v Hans Waidmann, Elisabeth Waidmann și Stefan Waidmann)*, CEJ a plecat de la următoarea situație de fapt: Thomas Waidmann, elev al unei școli publice din landul Baden-Wuerttemberg a suferit, la data de 8 iunie 1984, în timpul unei excursii școlare în Italia, un accident mortal, în munți. Profesorul însoțitor, dl. Volker Sonntag a fost trimis în judecată în fața Tribunalul Penal din Bolzano, pentru ucidere din culpă. Părinții și fratele lui Thomas Waidmann au fost introduși în cauză, la data de 22 septembrie 1986, în calitate de parte civilă împotriva profesorului inculpat, în vederea obținerii, în urma condamnării acestuia a unor despăgubiri pentru prejudiciul cauzat. Încheierea de ședință pronunțată în acest sens, i-a fost comunicată debitorului.

La data de 25 ianuarie 1988 a avut loc dezbateră pe fond, în fața Tribunalului Penal Bolzano. Debitorul a fost reprezentat de un avocat. Prin sentința pronunțată în aceeași zi, debitorul a fost găsit vinovat de ucidere din culpă și a fost condamnat la plata unui avans în valoare de 20 milioane Lire către creditori și la suportarea cheltuielilor de judecată. Sentința a fost comunicată debitorului și a devenit executorie.

CEJ a considerat, în acest context, că acțiunea civilă având ca obiect solicitarea de daune pentru repararea unui prejudiciu cauzat unei persoane, ca urmare a comiterii unei fapte penale, este de natură civilă, chiar dacă a fost exercitată într-o procedură penală. În unele sisteme de drept ale statelor contractante, pretențiile privitoare la repararea unui prejudiciu, cauzat ca urmare a comiterii unei fapte penale, sunt considerate, în general, pretenții civile. Comportamentul unui profesor al unei școli publice, în ceea ce privește supravegherea elevilor într-o excursie organizată de școală nu este considerat, de către legislația majorității Statelor Membre, ca exercitare a autorității de stat, deoarece acesta nu exercită atribuții care derogă de la regulile aplicabile persoanelor de drept privat.

Aceleași principii au fost aplicate și la pronunțarea sentinței CEJ din data de 15 februarie 2007 (Lechouritou ș.a).

Litigiul privea masacrarea populației civile, comisă de către soldații forțelor militare germane, la data de 13 decembrie 1943, căreia i-au căzut victime 676 de locuitori ai localității Kalavrita (Grecia).

În anul 1995, reclamantii au introdus o acțiune la Polymeles Protodikeio Kalavriton (Tribunalul de Primă Instanță Kalavrita), prin care au solicitat condamnarea Republicii Federale Germania la repararea prejudiciului material și la repararea financiară a prejudiciului moral și a suferinței psihice, care le-au fost cauzate datorită atitudinii forțelor militare germane.

Operațiunile întreprinse de forțele militare sunt considerate o exprimare clară a suveranității statale, mai ales din cauză că ele sunt decise în mod unilateral de către autoritățile statale competente și se prezintă ca legate inseparabil de politica externă și de apărare a statelor.

Acțiuni ca acelea, care au stat la baza acțiunii reclamantilor, introduse în fața instanțelor elene, în vederea obținerii de daune, trebuie privite ca rezultat al exercitării autorității de stat de către statul respectiv, la momentul comiterii lor.

Având în vedere jurisprudența constantă, o procedură ca cea aflată pe rolul instanței menționate nu intră în domeniul de aplicare al Convenției de la Bruxelles, așa cum acesta este definit la Art. 1 alin. (1) pct. 1 al acesteia.

Regulamentul nu se aplică în următoarele situații, conform Art. 1 alin. (2):

- (a) starea și capacitatea persoanelor fizice, regimurile matrimoniale, testamente și succesiuni;
- (b) falimente, concordate sau proceduri similare;
- (c) securitate socială;
- (d) arbitraj.

C. Competența internațională

O altă condiție referitoare la aplicarea Regulamentului, deși nescrisă, este existența unui element de extraneitate. Având în vedere că scopul regulamentului este unificarea competenței internaționale, el nu trebuie aplicat cauzelor pur interne. Cât de intensiv ar trebui să fie elementul de extraneitate, depinde de la caz la caz. Dacă părțile domiciliază în State Membre diferite, atunci este evident elementul de extraneitate.

CEJ a avut în vedere la pronunțarea hotărârii *Owusu/Jackson* (1 martie 2005, *Andrew Owusu v N. B. Jackson, proprietar al firmei „Villa Holidays Bal-Inn Villas” și alții*) faptul că și atunci când pentru aplicarea dispozițiilor Convenției (acum: Regulamentul), privind competența, este necesară existența unui element discutabil de extraneitate, acest element nu trebuie să rezulte neapărat (pentru a fi aplicabile dispozițiile Art. 2), din faptul că, datorită obiectului litigiului sau a domiciliului părților, sunt atrase mai multe state contractante în acest litigiu. Implicarea unui stat contractant și a unui stat terț, de exemplu, datorită faptului că reclamantul sau un pârât sunt domiciliați în primul stat și evenimentul litigios a avut loc în cel de-al doilea, poate să constituie, de asemenea, un element de extraneitate al raportului juridic în discuție.

Hotărârea a avut la bază următoarea situație de fapt:

În data de 10 octombrie 1997, dl. Owusu (reclamant), cetățean britanic cu domiciliul în Marea Britanie a suferit un accident foarte grav în cursul unei vacanțe în Jamaica. A sărit în mare într-un loc în care apa îi ajungea până la șolduri și s-a lovit cu capul de un banc de nisip subacvatic și și-a fracturat cea de a 5-a vertebră cervicală. În urma accidentului, dl. Owusu a intentat în Marea Britanie o acțiune împotriva d-lui Jackson, având ca obiect obținerea de daune, având la bază nerespectarea contractului, pârâtul fiind domiciliat, de asemenea, în statul respectiv. Dl. Jackson îi închiriasse d-lui Owusu o casă de vacanță în Mammee Bay (Jamaica). Dl. Owusu susținea că în contract, prin care i se prevedea accesul la o plajă privată, era prevăzută implicit și condiția că plaja va fi, în mod adecvat, sigură și liberă de pericole ascunse.

CEJ a stabilit, în acest caz, că pentru a se aplica Art. 2 din Convenția de la Bruxelles, nu este neapărat necesar, ca datorită obiectului litigiului sau domiciliului părților să fie implicate mai multe state contractante în litigiu. Implicarea în litigiu a unui stat contractant și a unui stat terț, de exemplu, faptul că reclamantul sau un pârât domiciliază în primul stat și evenimentul litigios a avut loc în cel de-al doilea, poate constitui de asemenea un element discutabil de extraneitate, în ceea ce privește respectivul raport juridic. O asemenea situație poate să ridice în statul contractant, cum este cazul în această procedură, problema stabilirii competenței internaționale a instanțelor, care constituie, conform pct. 3 din Preambul, unul din obiectivele Convenției de la Bruxelles.

D. Competența conform altor izvoare de drept

Scopul dreptului civil european este, fără îndoială, să aducă prin armonizare o simplificare. Cu toate acestea este inevitabil ca acum diferite izvoare de drept să coexiste. Domeniul de aplicare a acestor izvoare de drept trebuie diferențiat și delimitat. Astfel, se aplică, împreună: Dreptul procesual civil intern (pentru cazuri interne), dreptul procesual civil internațional (intern) (pentru cauze cu element de extraneitate în raport cu state terțe) Dreptul procesual

civil european (pentru cauze cu element de extraneitate în spațiul UE și CE) Dreptul bi- și multilateral al statelor (în raport cu state semnatare ale convențiilor).

1. Relația dintre Regulamentul Bruxelles I și Convenția de la Bruxelles

Conform Art. 68, între statele membre, Regulamentul Bruxelles I înlocuiește Convenția Bruxelles. Conform Art. 1 alin. (3), prin noțiunea de „Stat Membru” este definit fiecare Stat Membru, cu excepția Regatului Danemarcei.

Trebuie ținut seama, în orice caz, că ulterior, prin Convenția între Comunitatea Europeană și Regatul Danemarcei, privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO nr. L 299 din 16.11.2005), domeniul de aplicare al Regulamentului a fost extins pentru a include și Danemarca.

2. Relația dintre Convenția de la Lugano, Convenția de la Bruxelles și Regulamentul Bruxelles I

La Art. 54b din Convenția de la Lugano este stabilită delimitarea între Convenția de la Lugano și Convenția de la Bruxelles. Deoarece conform Art. 68 alin. (2) din Regulamentul Bruxelles I, orice trimitere la Convenția de la Bruxelles trebuie înțeleasă ca o trimitere la Regulamentul Bruxelles I, această reglementare se aplică și în relația statelor parte la Regulamentul Bruxelles I cu statele parte la Convenția de la Lugano.

Art. 54b din Convenția de la Lugano are următorul cuprins:

„RAPORTUL CU CONVENȚIA DE LA BRUXELLES ȘI CU CELELALTE CONVENȚII”

Art. 54b

1. Prezenta Convenție nu trebuie să aducă atingere aplicării de către Statele Membre ale Comunităților Europene a Convenției privind competența și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, semnată la Bruxelles în data de 27 septembrie 1968, precum și Protocolului privind interpretarea acestei Convenții de către Curtea Europeană de Justiție, semnat la Luxemburg în data de 3 iunie 1971, așa cum a fost modificat prin Convențiile de aderare la respectiva Convenție și de Protocolul menționat anterior, semnate de statele în curs de aderare la Comunitățile Europene, toate aceste Convenții și Protocoale fiind denumite, în cele ce urmează, „Convenția de la Bruxelles”.
2. Cu toate acestea, prezenta Convenție trebuie să fie aplicată în orice caz:
 - (a) în chestiuni de competență judiciară, atunci când pârâțul își are domiciliul pe teritoriul unui stat contractant care nu este membru al Comunităților Europene, sau atunci când prin Art. 16 sau Art. 17 din prezenta Convenție li se conferă o astfel de competență instanțelor acestui stat contractant;
 - (b) în caz de litispendență sau conexitate, așa cum se prevede la Art. 21 și Art. 22, când procedurile sunt instituite într-un stat contractant care nu este membru al Comunităților Europene și într-un stat contractant care este membru al Comunităților Europene;
 - (c) în chestiuni de recunoaștere și de executare, când fie statul de origine, fie statul solicitat nu sunt membre ale Comunităților Europene.”

3. Relația cu dreptul comunitar

Conform Art. 67, Regulamentul nu trebuie să aducă atingere aplicării dispozițiilor privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materii speciale, prevăzute în reglementările existente și viitoare de drept comunitar (de exemplu: Regulamentul CE privind marca comunitară).

4. Relația cu tratatele bilaterale și multilaterale

În măsura în care au fost încheiate Convenții bi – și multilaterale între Statele Membre acestea sunt înlocuite în principiu de dispozițiile Regulamentului.

Regulamentul nu aduce atingere convențiilor **bi – și multilaterale** încheiate între Statele Membre și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în anumite domenii speciale (Art. 71).

III. Competența

A. Competența exclusivă

Deoarece anumite materii sunt relaționate deosebit de strâns cu un anumit Stat Membru, sau au legătură cu interesul public al unui Stat Membru în situații particulare, Art. 22, reglementează, în cazurile enumerate exhaustiv în cuprinsul său, competența exclusivă a anumitor instanțe. Cazurile de competență exclusivă au următoarele puncte comune:

- Nu se poate încheia un acord privind alegere instanței competente;
- O instanță necompetentă care a fost sesizată de către reclamant, nu poate deveni competentă prin faptul că reclamantul a sesizat-o. (Art. 24);
- Dacă este sesizată o instanță a unui Stat Membru, cu o acțiune într-o materie asupra căreia are competență exclusivă un alt Stat Membru, prima instanță sesizată trebuie să se declare din oficiu necompetentă, în orice stadiu al procedurii (Art. 25);
- În situația în care instanța sesizată în vederea recunoașterii, nu se declară necompetentă (conform Art. 22), ne aflăm în prezența unui motiv de refuz al recunoașterii (Art. 35 alin. (1)).

Următoarele instanțe au competență exclusivă, indiferent de domiciliu (Art. 22):

1. În cazul acțiunilor care au ca obiect drepturile reale, privind bunuri imobile sau închirierea sau arendarea bunurilor imobile sunt competente instanțele din Statul Membru pe teritoriul căruia este situat imobilul. Motivul pentru care li s-a conferit competența exclusivă instanțelor statului pe teritoriul căruia este situat imobilul este avantajul că aceste instanțe fiind situate în apropierea bunului, pot obține probe într-un mod mai simplu, din rațiuni de proximitate, și au acces mai ușor la dreptul aplicabil, având în vedere numeroasele reglementări speciale în această materie (*CEJ, în hotărârile din 14 decembrie 1977 în cauza Sanders v Van der Putte și din 15 ianuarie 1985 în cauza 241/83 Roesler v Rottwinkel (1985) și altele*).

Noțiunile de „bunuri imobile” și „drepturi reale” nu sunt definite în izvoarele de drept european. Acești termeni trebuie să fie interpretați în mod autonom, și nu din perspectiva dreptului statului în care se află bunul.

Conform definiției CEJ în cauza *Reichert/Dresdner Bank I* (10 ianuarie 1990, Mario P. A. Reichert și alții v Dresdner) drepturile reale „sunt acțiuni care au ca obiect drepturi reale asupra bunurilor imobile și au ca scop stabilirea dimensiunii sau existenței unui bun imobil, a proprietății, posesiei sau existenței altor drepturi reale asupra acestuia și să se asigure deținătorilor respectivelor drepturi protecția prerogativelor conferite de poziția lor juridică”.

Noțiunile de închiriere și arendare cuprind și leasingul imobiliar.

Excepție: Totuși în cazul acțiunilor având ca obiect închirierea sau arendarea bunurilor imobile, în scopul utilizării personale temporare pentru o perioadă maximă de șase luni consecutive, sunt competente și instanțele Statului Membru în care domiciliază pârâtul, în măsura în care chiriașul sau arendașul sunt persoane fizice, iar atât proprietarul cât și chiriașul sau arendașul domiciliază în același Stat Membru (închirierile de case sau apartamente de vacanță).

2. În cazul acțiunilor având ca obiect valabilitatea constituirii, nulitatea sau dizolvarea societăților sau a persoanelor juridice sau valabilitatea actelor organelor acestora, sunt competente instanțele Statului Membru în care-și are sediul societatea sau persoana juridică. Pentru determinarea sediului, instanța aplică normele sale de drept internațional privat.
3. În cazul acțiunilor care au ca obiect valabilitatea înregistrărilor în registrele publice, sunt competente instanțele Statului Membru pe teritoriul căruia se păstrează registrul.
4. În cazul acțiunilor care au ca obiect înregistrarea sau valabilitatea brevetelor, mărcilor desenelor sau modelelor industriale, precum și a altor drepturi similare care necesită depunerea sau înregistrarea, sunt competente instanțele Statului Membru pe teritoriul căruia a fost solicitată sau s-a efectuat depozitul sau înregistrarea sau unde se consideră, în temeiul unui instrument comunitar sau unei convenții internaționale că acestea au avut loc.
5. În cazul procedurilor care au ca obiect executarea silită a hotărârilor, sunt competente instanțele Statului Membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea.

B. Competențe speciale

Regulamentul I Bruxelles prevede reglementări speciale pentru anumite tipuri de contracte, Când este vorba despre contracte de asigurare, de consum sau de muncă, competența este stabilită exclusiv în conformitate cu legislația în aceste materii. Invocarea altor situații de fapt cu privire la competență este exclusă.

O altă particularitate constă în aceea că aceste competențe ale instanțelor se referă la persoane fizice. O schimbare în ceea ce privește persoana care se constituie parte la contract (de pildă prin cesiune) poate avea ca efect schimbarea instanței competențe.

Aceste reglementări speciale extind și domeniul de aplicare a Regulamentului. În cazul contractelor de asigurare, de consum și de muncă este suficient ca pârâtul să aibă o filială (care nu e de sine stătătoare) într-un Stat Membru. Nu are importanță unde își are pârâtul sediul. De aceea reglementările se aplică și când pârâtul își are sediul într-un stat terț.

De pildă în situația unei cauze în materie de consum în filiala bucureșteană a unei societăți cu sediul în SUA.

1. Competența în materie de asigurări (Art. 8-14)

Reglementările privind competența în materie de asigurări au prioritate și valabilitate exclusivă. Ele îl protejează pe asigurat deoarece legiuitorul european consideră că asiguratul necesită protecție, din punct de vedere social. Protecția asiguratului constă în faptul că acestuia i se oferă dreptul de a alege să introducă acțiunile împotriva asigurătorului, ori la locul propriului său domiciliu, ori în statul în care domiciliază asigurătorul.

Asigurătorul, poate să introducă acțiuni doar la instanțele din statul de domiciliu al asiguratului. Astfel admisibilitatea unor acorduri privind alegerea instanței competente este foarte limitată.

Nerespectarea acestei dispoziții are drept consecință nerecunoașterea hotărârii.

Reglementările speciale pentru contractele de asigurare sunt valabile doar pentru asigurările private. Apoi dispozițiile sunt valabile doar pentru asigurările directe și nu pentru cele cu reasigurare (*Curtea Europeană de Justiție, 13.7.2000 Group Jost/Universal*). Deși prin aceste reglementări asiguratul aflat, în mod normal, pe o poziție inferioară, din punct de vedere economic ar trebui protejat, aceste dispoziții se aplică și cu privire la societățile (întreprinderile) asigurate. Cu toate acestea, Art. 14 permite, derogând de la regula generală, acorduri privind alegerea instanței competente în cazul contractelor de asigurare asupra riscurilor mari.

a. Acțiuni împotriva asigurătorului

Art. 9 alin. (1): Acțiunile împotriva asigurătorului pot fi introduse la următoarelor instanțe:

La instanțele din statul său de reședință (competența teritorială se stabilește conform dreptului intern al respectivului Stat Membru).

Acțiunile formulate de către deținătorul poliței de asigurare, de către asigurat sau de către un beneficiar vor fi introduse la instanța locului unde își are reședința reclamantul. Această instanță nu avantajează doar partea contractantă, ci și pe beneficiar (de pildă cel al unei asigurări pe viață). Obiectul acțiunii îl constituie cel mai adesea acțiunile de despăgubire.

În caz că este vorba de un co-asigurator, acțiunea va fi introdusă la instanței competente pentru asigurătorul principal.

O altă competență opțională este prevăzută la Art. 10: În cazul asigurării de bunuri imobile, asiguratul poate introduce acțiunea împotriva asigurătorului la instanțele de la locul producerii prejudiciului.

Conform Art. 11 alin. (2), în cazul unei acțiuni formulate de către persoana vătămată împotriva celui care i-a cauzat prejudiciul (asiguratul), atât persoana vătămată cât și

asiguratul pot introduce societatea de asigurări în cauză. Existența unei asemenea pretenții direct valabile, este determinată conform legislației în temeiul căreia a fost încheiat contractul de asigurare. Cum Art. 11 alin. (2) face trimitere la Art. 8, Art. 9 și Art. 10, poate fi introdusă o acțiune directă împotriva asiguratorului la reședința asiguratorului, la sediul asiguratului, la locul producerii prejudiciului sau la locul unde se află obiectul asigurat.

b. Acțiunile asiguratorului împotriva asiguratului

Conform Art. 12, acțiunile asiguratorului împotriva asiguratului (cel mai adesea în legătură cu plata primei de asigurare) nu pot fi introduse decât la instanțele statului în care își are reședința asiguratul. Și aici competența teritorială din interiorul Statului Membru se determină după dreptul național al acestui Stat Membru.

Prin Art. 12 alin. (2) o cerere reconvențională conexă a asiguratorului, conform Art. 6 alin. (3), se face la una dintre instanțele menționate la alin. (3).

c. Admisibilitatea acordurilor privind alegerea instanței competente

Conform Art. 13, un astfel de acord poate fi încheiat doar după nașterea litigiului. Aceasta este situația în care deținătorul poliței poate vedea clar că va urma în mod nemijlocit o procedură în fața instanței. Se presupune că, în acest moment, deținătorul poliței ar trebui să poată să analizeze toate aspectele și consecințele unui acord privind alegerea instanței competente.

Un acord privind alegerea instanței competente este de asemenea admisibil atunci când îi permite deținătorului poliței, asiguratului sau unui beneficiar să sesizeze alte instanțe decât cele indicate la Secțiunea 3 sau atunci când acordul este încheiat între un deținător al poliței și un asigurător, ambii fiind domiciliați sau avându-și reședința obișnuită în momentul încheierii contractului în același Stat Membru, astfel încât să fie justificată competența instanțelor acestui stat.

2. Competența în materia contractelor încheiate de consumatori (Art. 15-17)

În timp ce, chiar și pentru întreprinzători este dificil să participe procese în străinătate, dificultățile care apar în acest context (limbă străină, drept procesual străin, deplasare) pot face participarea la un proces imposibilă pentru un consumator. Pentru a evita acest rezultat nedorit, dreptul european privind competența, introduce o privilegiere (favorizare) a consumatorului.

a. Cine trebuie să fie considerat consumator?

Conform Art. 15, consumatorul este o persoană care încheie un contract într-un scop care se consideră că se situează în afara domeniului său profesional. Dacă un contract conține și aspecte profesionale sau comerciale, dar și particulare, atunci conform CEJ se ajunge la o „contaminare” a laturii private astfel încât întregul contract trebuie să fie considerat profesional (*hotărârea CEJ din data de 20.1.2005, Gruber/Bay Wa*). O altă premisă este că nici cealaltă parte contractantă nu trebuie să fie considerată consumator.

DI. Gruber este de profesie agricultor și deține în proprietate o fermă construită în jurul unei piețe (Vierkanthof), localizată în Austria de Sus, aproape de granița cu Germania. Folosește

circa 10 camere pentru locuit, împreună cu familia. În curte, ține peste 200 de porci și tot aici sunt și silozuri pentru furaje și o sală mare pentru echipamente. În curte sunt depozitate între 10 și 15% din totalul de furaj necesar pentru fermă. Suprafața fermei folosită în scopuri personale reprezintă puțin mai mult de 60% din suprafața totală utilă a clădirii.

Bay Wa administrează un număr de afaceri organizate separat unele față de celelalte în Germania. La Pocking (Germania), destul de aproape de granița cu Austria are o afacere cu materiale de construcții, un magazin de articole de construcție și de grădinărit. Aceasta a publicat niște broșuri publicitare care au fost distribuite și în Austria. Dl. Gruber și-a cumpărat țigle pentru acoperișul clădirii fermei. Dl. Gruber susține că țiglele livrate de Bay Wa și folosite pentru acoperișul fermei prezentau diferențe însemnate de culoare, în ciuda garanției că avea să fie o culoare uniformă, astfel încât acoperișul a trebuit să fie refăcut. Dl. Gruber a decis, prin urmare, să introducă o acțiune al tribunalul de Land Steyr (Austria), în baza garanției oferite, acțiunea având ca obiect obținerea de daune prin care să i se ramburseze prețul de cumpărare al țiglelor și cheltuielile efectuate pentru repararea acoperișului. În această speță, CEJ trebuia să decidă dacă acest contract urma să fie considerat drept un contract încheiat de către un consumator:

O persoană care a încheiat un contract al cărui obiect privește un scop care parțial se situează în domeniul său profesional și parțial în afara cadrului activității sau a profesiei sale, nu poate invoca regulile speciale de competență prevăzute la Art. 13-15 din Convenția de la Bruxelles (acum Art. 17 bis din Regulament), cu condiția ca scopul activității sau al profesiei să fie atât de secundar, încât să fie neglijabil în contextul general al respectivei afaceri, iar faptul că elementul privat este predominant, să nu prezinte nicio importanță.

b. Contractele încheiate de consumatori

Prevederile speciale pentru consumatori se aplică numai pretențiilor contractuale, nu și pretențiilor bazate pe răspunderea delictuală sau pretențiilor bazate pe îmbogățire fără just temei. Dispozițiile cuprinse în Secțiunea 4 nu sunt aplicabile contractelor de transport, cu excepția contractelor de călătorie, care prevăd, la un preț global (forfetar) servicii combinate, de transport și cazare. Deoarece tocmai aceste contracte sunt importante în mod special pentru consumatori, ele sunt incluse în domeniul de aplicare al Regulamentului.

O firmă de turism străină care își organizează călătoriile cu preț forfetar, prin agenții de turism din România sau prin internet (orientat și spre România), intră de aceea în domeniul de aplicare al reglementărilor speciale pentru consumatori.

Conform Regulamentului, doar următoarele contracte specifice (menționate la Art. 15 alin. (1)) sunt considerate contracte încheiate consumatori:

- Contractele de vânzare cumpărare având ca obiect bunuri mobile, cu plata în rate,
- Contractele de împrumut sau alte forme de credit, rambursabil în rate, încheiate în scopul cumpărării unor asemenea bunuri, sau,
- În toate celelalte cazuri, în care contractul a fost încheiat cu un partener care desfășoară activități comerciale sau profesionale în Statul Membru de domiciliu al consumatorului, sau care, prin orice alte mijloace își direcționează activitățile

comerciale și profesionale spre acel Stat Membru sau spre mai multe state, inclusiv Statul Membru respectiv iar contractul intră în sfera de acțiune a acestor activități.

Ideea principală a acestei reglementări este să-l protejeze pe consumator, când încheie contractul cu o firmă străină care nu are sediul în statul de domiciliu al consumatorului. În multe cazuri consumatorul care încheie un contract cu o societate străină, care nu are sediul în statul său de domiciliu, nu are cunoștință despre modalitățile de contractare cu o firmă străină, fiind astfel necesară protecția sa.

În cazul altor contracte încheiate de consumatori nu sunt aplicabile prevederile speciale din Secțiunea 4.

c. Reglementarea competenței (Art. 16)

- Consumatorul poate introduce o acțiune împotriva celeilalte părți contractante fie la instanțele din statul membru unde domiciliază partea în cauză, fie la instanțele de la locul unde domiciliază consumatorul.

Competența nu depinde de locul unde domicilia consumatorul în momentul încheierii contractului, ci se schimbă odată cu domiciliul consumatorului, dacă acesta își schimbă domiciliul. Prevederea de la Art. 16 alin. (1) reglementează nu numai competența instanțelor unui Stat Membru, ci și competența teritorială a unei anumite instanțe dintr-un Stat Membru.

- Acțiunile împotriva unui consumator pot fi introduse de către cealaltă parte contractantă doar la instanțele Statului Membru în care domiciliază consumatorul.

d. Admisibilitatea acordurilor privind alegerea instanței competente

Reglementarea competenței este asigurată printr-o limitare cuprinzătoare a prorogării, pentru a împiedica situația în care întreprinzătorul se folosește de superioritatea sa economică și îl constrânge pe consumator să încheie un acord dezavantajos, privind alegerea instanței competente.

Prin urmare, în conformitate cu Art. 17, se poate deroga de la prevederile acestei Secțiuni, doar pe calea unui acord:

1. încheiat ulterior nașterii litigiului; sau
2. care-i permite consumatorului să sesizeze alte instanțe decât cele menționate la această Secțiune; sau
3. încheiat de consumator și cealaltă parte contractantă, în momentul încheierii contractului ambii fiind domiciliați sau avându-și reședința obișnuită în același Stat Membru, justificând astfel competența instanțelor acelu Stat Membru, cu condiția ca un astfel de acord să nu fie inadmisibil conform legislației Statului Membru respectiv.

Prin această clauză întreprinzătorul se poate proteja față de o schimbare a instanței competente ca urmare a schimbării reședinței consumatorului. Consumatorul ar putea să introducă acțiunea la locul reședinței sale din acea perioadă și ar trebui să fie chemat în judecată tot acolo, chiar dacă după încheierea contractului își schimbă domiciliul.

3. Competența în materia contractelor individuale de muncă (Art. 18-21)

Asemănător conceptului care stă la baza reglementărilor în materia contractelor încheiate de consumatori și în materie de asigurări, Regulamentul reflectă, prin dispozițiile cuprinse în secțiunea 5, o preocupare cu privire la necesitatea protecției angajaților. Angajatului i se oferă un drept de a opta între mai multe instanțe competente, în timp ce angajatorul poate introduce acțiuni doar la instanțele de la domiciliul angajatului. Această reglementare este asigurată doar prin limitările prorogării.

O încălcare a dispozițiilor Secțiunii 5 nu are drept consecință o posibilitate de refuz a recunoașterii și a executării hotărârii, deoarece această secțiune nu este menționată la Art. 35 alin. (1).

a. Contractele de muncă

Regulamentul nu oferă o definiție explicită a noțiunii de „contract de muncă”. Acest termen trebuie să fie interpretat autonom, ceea ce înseamnă că trebuie avută în vedere doar intenția Regulamentului și nu se interpretează conform dreptului intern. Decisiv este ca munca să fi fost prestată în conformitate cu instrucțiunile și în raport de subordonare, și ca angajatul să fie încadrat în întreprinderea angajatorului.

b. Prevederi privind competența (Art. 19 și Art. 20)

Angajatul îl poate chema în judecată pe angajator

(1) în fața instanțelor Statului Membru unde domiciliază; sau

(2) în alt Stat Membru:

(a) în fața instanțelor de la locul unde angajatorul își desfășoară de obicei activitatea, sau în fața instanțelor în circumscripția cărora și-a desfășurat ultima oară activitatea, sau

(b) dacă angajatul nu-și desfășoară de obicei activitatea sau nu și-a desfășurat de obicei activitatea pe teritoriul aceluiași stat, în fața instanțelor de la locul unde este sau a fost situată întreprinderea la care acesta este angajat.

Această prevedere prezintă importanță în cazul angajaților care nu își desfășoară activitatea într-un singur loc (șoferi de camion, însoțitori de bord).

Angajatorul poate introduce o acțiune împotriva angajatului doar la instanțele Statului Membru în care domiciliază angajatul.

Prevederile Secțiunii 5 reglementează numai competența instanțelor unui Stat Membru. Instanța competentă din punct de vedere teritorial, din respectivul Stat Membru, este stabilită conform dreptului intern.

c. Admisibilitatea acordurilor privind alegerea instanței competente (Art. 21)

Regulile de competență prevăzute la alin. (5) sunt în avantajul clar al angajatului, de aceea au mai trebuit consolidate prin limitări de prorogare. Angajatorul nu trebuie să aibă posibilitatea eludării regulilor, prin intermediul unui acord cu conținut diferit.

Prin urmare se poate deroga de la prevederile Secțiunii 5 doar în baza unui acord privind competența:

- (1) care este încheiat ulterior nașterii litigiului; sau
- (2) care-i permite angajatului să introducă acțiuni la alte instanțe decât cele menționate în cuprinsul prezentei Secțiuni.

C. Acordurile privind alegerea instanței competente

Regulamentul nu pune la dispoziție doar instanțele la alegere, ci le și oferă părților posibilitatea să aleagă o instanță competentă pentru anumite litigii.

1. Domeniul de aplicare

Conform Art. 23 alin. (1), pentru aplicarea sa este suficient ca una dintre părți să-și aibă domiciliul pe teritoriul unui Stat Membru și ca părțile să fie de acord asupra competenței instanțelor unui Stat Membru. Ultima condiție este lămuritoare, pentru că izvoarele de drept european nu pot să reglementeze competența instanțelor din afara domeniului lor de aplicare. Cu toate acestea, dispoziția trebuie aplicată în mod limitat și nu se aplică decât cu privire la cauzele cu element de extraneitate. Nu depinde de conținutul/dimensiunea elementului de extraneitate. Conform jurisprudenței Curții Europene de Justiție este suficientă și o legătură cu un stat terț (*13.7.2000 Group Josi/Universal*; *9.11.2000 Coreck Maritime/Handelsveem*; *1.3.2005 Owusu/Jackson*).

2. Condiții de valabilitate

Acordul privind alegerea instanței competente este valabil numai atunci când se referă la un litigiu ce a apărut sau ce poate apărea în legătură cu un raport juridic determinat. Scopul este să se împiedice faptul ca un partener de afaceri aflat într-o situație mai defavorabilă fie constrâns în ceea ce privește alegerea instanței competente, pentru proceduri care încă nu pot fi prevăzute.

Pentru valabilitate, este de asemenea necesar ca acordul să corespundă voinței reale a părților și ca una dintre cerințele formale prevăzute. La Art. 23 să fie îndeplinită. Aceste două condiții trebuie întrunite cumulativ. Astfel, nu este suficient să existe acordul de voință reală, fără respectarea condițiilor de formă. De asemenea nu este suficient, ca, de pildă, să se respecte forma scrisă, cerută, în cazul în care cealaltă parte contractantă dovedește că acordul nu corespunde voinței sale reale.

Dispoziții privind forma:

- forma scrisă (Art. 23 alin. (1) lit. a), primul caz)

Pentru îndeplinirea condiției de formă este suficient să existe un document scris cu privire la acordul privind alegerea instanței competente și nu este obligatoriu ca acesta să fie și semnat. Nu este necesar nici ca acordul să fie cuprins într-un singur document, sunt suficiente și două documente corespondente. Acordul privind alegerea instanței competente poate să fie cuprins și în Codul Muncii, important este ca partea contractantă să fi avut aceste documente la dispoziție, la momentul încheierii contractului și ca partea contractantă să fi fost informată în acest sens.

Acordul privind alegerea instanței competente trebuie să fie redactat în aceeași limbă ca și contractul sau cel puțin în limba vorbită de una dintre părțile contractante.

Conform Art. 23 alin. (2) comunicările în format electronic sunt echivalente cu forma scrisă, dacă permit consemnarea pe un suport durabil a acordului. Prin această dispoziție este oferită posibilitatea încheierii acordurilor privind alegerea instanței competente, în domeniul comerțului electronic.

- verbal cu confirmare scrisă

Când părțile au încheiat verbal un contract, acordul privind alegerea instanței competente fiind încheiat, de asemenea, pe cale verbală, este suficient și dacă una dintre părți confirmă acordul în scris. Acordul de voință și în acest caz indispensabil.

- conform uzanțelor existente

În cazul unor relații contractuale de mai lungă durată este posibil ca părțile contractante să fi respectat întotdeauna înțelegerile verbale, precum și acorduri verbale privind alegerea instanței competente. Ar fi nedrept ca după un exercițiu îndelungat, una dintre părțile contractante să invoce lipsa formei scrise, cu toate că încheierea acordurilor verbale constituie un obicei statornicit între ambele părți.

- Uzanțe comerciale internaționale

3. Efectele acordurilor privind alegerea instanței competente

Efectele acordului privind alegerea instanței competente.

Acordul privind alegerea instanței competente are ca efect faptul că instanța aleasă dobândește competență exclusivă iar, acțiunea nu poate fi introdusă în fața niciunei alte instanțe. Dacă totuși este sesizată o altă instanță decât cea aleasă, aceasta poate deveni competentă prin înfățișarea pârâtului în fața acesteia.

4. Interdicții cu privire la încheierea acordurilor privind alegerea instanței competente

Cum acordurile privind alegerea instanței competente pot fi folosite de partea aflată într-o situație mai favorabilă din punct de vedere economic pentru a face uz de superioritatea sa și în ceea ce privește alegerea instanței competente, Art. 23 alin. (5) prevede limitări ale admisibilității acordurilor privind alegerea instanței competente. Astfel acordurile privind alegerea instanței competente, nu sunt admisibile în materie de asigurări, contracte încheiate de consumatori și în materia dreptului muncii, decât cu respectarea anumitor prevederi foarte stricte. În cazurile instanțelor care au competență exclusivă, conform Art. 22, acordurile privind alegerea instanței competente sunt, de asemenea, inadmisibile.

D. Înfățișarea pârâtului în fața unei instanțe (Art. 24)

O instanță a unui Stat Membru care nu este competentă în conformitate cu prevederile europene privind competența poate deveni competentă și prin faptul că pârâtul se înfățișează în fața acesteia. Pârâtului i se oferă astfel posibilitatea de a încheia ulterior un acord privind alegerea instanței competente.

Astfel, dacă o instanță necompetentă dintr-un Stat Membru este sesizată cu o cerere, trebuie să i-o comunice imediat pârâtului și nu să se sesizeze din oficiu cu privire la necompetența sa. Fac excepție numai competențele exclusive (Art. 22), în cazul cărora instanța trebuie să verifice competența, din oficiu, și în cazul în care se constată competența exclusivă a unei alte instanțe dintr-un Stat Membru, instanța în cauză trebuie să se declare necompetentă din oficiu, înainte de a fi comunicat pârâtului și în orice stadiu al procedurii.

Dacă pârâtul se înfățișează în fața instanței, fără a contesta competența, instanța devine competentă și atunci, când în mod normal, în baza celorlalte prevederi privind competența, ea nu ar fi fost competentă. Dacă în schimb pârâtul consideră că instanța nu este competentă și nu vrea să accepte procedura în fața acestei instanțe, atunci trebuie să invoce excepția de necompetență.

Pârâtul trebuie să invoce excepția de necompetență, înainte de a accepta procedura, și anume cât de curând posibil, însă în nici un caz după acea înfățișare, „considerată conform dreptului procesual intern, ca prima înfățișare la care pârâtul își prezintă apărarea în fața instanței sesizate”. (*CEJ 4 iunie 1981, Elefanten Schuh GmbH v Pierre Jacqmain*).

Articolului 24 nu se aplică, de asemenea, dacă contestarea competenței nu este preliminară oricărei susțineri în apărare referitoare la fond, cu condiția să nu aibă loc după înaintarea susținerilor, care, conform legislației naționale procedurale trebuie să fie considerate drept prima apărare destinată instanței sesizate (*4 iunie 1981, Elefanten Schuh GmbH v Pierre Jacqmain*).

Dacă pârâtul nu invocă, la acest moment, excepția de necompetență a instanței sesizate, atunci pârâtul nu o va mai putea invoca, ulterior.

Conform Art. 24, i se permite pârâtului pe lângă invocarea excepției de necompetență, să își formuleze o apărare cu privire la fondul cauzei, fără a-și pierde, cu toate acestea, dreptul de a invoca. De aceea, nu dăunează dacă pârâtul își formulează o apărare cu privire la fondul cauzei (*CEJ, 22 octombrie 1981, Établissements Rohr Société anonyme v Dina Ossberger*).

Dacă pârâtul domiciliat într-un Stat Membru este chemat în judecată în fața unei instanțe a unui alt Stat Membru și nu se înfățișează, atunci instanța trebuie să examineze, să își verifice competența din oficiu și să se declare necompetentă, dacă este cazul, de asemenea, din oficiu, în situația în care competența sa nu rezultă din dispozițiile prezentului Regulament (Art. 26). Instanța nu trebuie să se declare necompetentă până când nu se stabilește dacă pârâtul a avut posibilitatea de a primi actul de sesizare a instanței sau un document echivalent într-un interval suficient de timp pentru a-și putea pregăti apărarea, sau că au fost întreprinse toate demersurile necesare în acest sens (Art. 26 alin. (2)). Totuși, poate fi riscant pentru pârât să nu se înfățișeze în fața instanței și să aibă încredere în faptul că instanța va decide corect în ceea ce privește verificarea competenței sale, fără alte informații de la pârât. Dacă instanța decide în mod incorect că este competentă, necompetența ei nu mai poate fi invocată în procedura de recunoaștere și executare.

Doar consumatorii și asigurații sunt protejați de Regulament într-o asemenea măsură încât instanța de executare poate verifica în aceste cazuri, în mod excepțional, competența primei instanțe și poate refuza recunoașterea.

E. Reguli de bază

Conform Art. 2 pârâtul care domiciliază într-un Stat Membru trebuie să fie acționat în justiție numai în fața instanțelor din acest stat.

Conform Art. 59 alin. (1), pentru a determina dacă o parte are domiciliul pe teritoriul Statului Membru ale cărui instanțe sunt sesizate, aceste instanțe aplică dreptul intern. În situația în care o parte nu are domiciliul pe teritoriul unui Stat Membru ale cărui instanțe sunt sesizate, atunci, pentru a stabili dacă partea își are domiciliul în alt Stat Membru, instanța trebuie să aplice legea Statului Membru respectiv.

La Art. 60, Regulamentul definește ca sediu al unei societăți, sau al unei persoane juridice, locul în care respectiva își are:

- (a) sediul social, sau
- (b) administrația centrală, sau
- (c) centrul activității economice.

Articolul 3

Persoanele care au domiciliul pe teritoriul unui Stat Membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor altui Stat Membru, numai conform dispozițiilor secțiunilor 2-7 ale acestui capitol. Criteriile privind competența și domiciliul nu sunt aplicate, în aceste situații.

Articolul 4

În situația în care pârâtul nu își are domiciliul într-un Stat Membru, atunci și competența instanței unui Stat Membru, va fi stabilită conform dreptului intern și nu conform regulamentului, cu excepția situației în care ne aflăm în prezența unei competențe speciale, conform Art. 22 sau a fost încheiat un acord privind alegerea instanței competente, prin care părțile au convenit asupra competenței instanței unui Stat Membru (Art. 23). Conform Art. 23, este suficient, în ceea ce privește competența, ca una dintre părțile în cauză (nu în mod necesar reclamantul) să fie domiciliată într-un Stat Membru.

F. Competențe speciale

1. Locul executării obligației (Art. 5 alin. (1))

a. Considerații generale

Din punct de vedere practic, competența instanței de la locul executării obligației este cea mai importantă, dintre competențele speciale menționate mai sus.

În cele mai multe cazuri regulamentul leagă determinarea competenței de elemente care țin de situația de fapt, cum ar fi domiciliul, centrul de afaceri, locul executării obligației, producerii prejudiciului, pentru a facilita cât mai mult aplicarea regulilor. În cazul legăturii cu locul executării obligației, determinarea competenței se face pe baza unui element normativ (locul executării obligației), astfel încât se pune problema determinării juridice a locului executării obligației.

Determinarea locului executării depinde de soluțiile foarte diferite, oferite parțial de normele diferitelor sisteme de drept intern, cu privire la întrebarea, care este locul unde obligația se consideră executată. Criteriul ales de regulament oferă o simplificare numai pentru o parte a cazurilor, deoarece numai pentru o parte din cazuri poate fi aplicat criteriul legăturii cu o anumită stare de fapt, în vederea stabilirii competenței, iar în restul cazurilor, elementul normativ, rămâne criteriul aplicabil.

Prevederile privind stabilirea competenței după criteriul locului executării sunt aplicabile doar în materie contractuală (*ECJ din 27 octombrie 1998, Réunion européenne/Spiethoff's Bevrachtingskantor*).

b. Probleme speciale de drept civil

Cesiunea: Când o persoană își cesionează drepturile asupra unui contract, cesiunea nu schimbă cu nimic competența instanței. Se schimbă doar persoanele creditorului și debitorului, nu și locul executării.

Cu toate acestea, enunțul anterior nu este valabil atunci când o persoană avantajată din punct de vedere al instanței competente este parte contractantă. Aceste persoane sunt consumatorul, angajatul și contractantul unei asigurări. Astfel, când un consumator își cesionează drepturile contractuale către un antreprenor, acesta nu poate beneficia de competența de care putea beneficia consumatorul.

Obiectul procesului este existența unui contract: Conform jurisprudenței Curții Europene de Justiție, competența stabilită pe criteriul executării obligației, se aplică și atunci când este vorba despre existența contractului (*Curtea Europeană de Justiție vom 4.3.1982 Effer/Kantner u.a.*). Verificarea competenței depinde într-un asemenea caz de soluționarea principalei probleme a procesului. De regulă, răspunsul la întrebarea privind competența se dă abia după răspunsul la întrebarea principală privind existența contractului. În scopul eficienței instanța trebuie să-și verifice competența numai pe baza datelor furnizate de către reclamant. Dacă se constată inexistența contractului, atunci instanța trebuie să se pronunțe în acest sens, și nu să pronunțe doar o hotărâre privind necompetența.

Mai multe locuri de predare: dacă vânzătorul dintr-un contract efectuează livrări în mai multe locuri diferite, se pune întrebarea dacă acțiunea poate fi introdusă la instanțele fiecărui loc de predare, sau dacă la locul unei livrări nu pot fi emise pretenții decât privind predarea efectuată acel loc. Într-un caz asemănător s-a pronunțat Curtea Europeană de Justiție, însă în legătură cu plata de daune ex delictu: (*Curtea Europeană de Justiție 7.3.1995 Shevill/Presse Alliance (Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL and Chequepoint International Ltd v Presse Alliance SA)*):

Presse Alliance SA, care publică ziarul France-Soir, a publicat la 23.9.1989 un articol referitor la o operațiune pe care ofițerii de la brigada anti-drog a poliției franceze o desfășuraseră la o casă de schimb din Paris, gestionată de către Chequepoint SARL. Articolul respectiv, care se baza pe informațiile puse la dispoziție de agenția France Presse, menționa compania „Chequepoint” și „o tânără femeie, pe nume Fiona Shevill-Avril”. Fiona Shevill fusese angajată temporar timp de trei luni de zile în vara anului 1989 de către Chequepoint SARL în Paris. La 26 septembrie 1989, ea s-a reîntors în Anglia. D-ra Shevill a considerat că articolul menționat a fost într-atât de calomnios la adresa ei, încât sugera că ea

făcuse parte dintr-o rețea de traficanți de droguri, pentru care spălase bani. A intentat, la 17.10.1989 o acțiune la Curtea de Apel din Anglia și Țara Galilor prin care a solicitat daune pentru calomnie din partea Presse Alliance SA din pricina exemplarelor ziarului France-Soir care fuseseră distribuite în Anglia și în Țara Galilor.

CEJ a considerat următoarele:.. În cazul unei calomnii printr-un articol de presă distribuit pe teritoriul mai multor state contractante, locul producerii prejudiciului, în sensul acestei jurisprudențe, poate fi considerat numai locul unde se află centrul de afaceri al editorului publicației litigioase, deoarece acesta reprezintă locul producerii prejudiciului și locul unde au fost făcute și puse în circulație afirmațiile calomnioase.

Instanțele locului unde se află centrul de afaceri al editorului publicației calomnioase, trebuie, de aceea, să fie competentă în ceea ce privește pronunțarea unei hotărâri cu privire la acțiunea avînd ca obiect acordarea de daune pentru prejudiciul cauzat ca urmare a unei activități nepermise.

Însă și instanțele oricărui stat contractant (acum: Stat Membru) în care a fost distribuită publicația calomnioasă și unde partea vătămată susține că i-a fost lezată reputația, sunt, din punct de vedere teritorial, cele mai în măsură să evalueze lezarea reputației, care a avut loc pe teritoriul statului respectiv și să stabilească valoarea daunelor corespunzătoare.

Este adevărat că există dezavantaje legate de existența mai multor instanțe care să hotărască asupra aceluiași litigiu; însă reclamantul are mereu opțiunea de a introduce acțiunea fie în fața instanțelor de la domiciliul pârâtului, fie în fața instanțelor de locul centrului de afaceri al editurii responsabile pentru publicația defăimătoare.

c. Acorduri cu privire la locul executării

Cum locul executării este criteriul de stabilire a competenței unei instanțe, competența instanței poate fi modificată și printr-un acord cu privire la locul executării. Un astfel de acord are același efect ca un acord privind alegerea instanței competente. Pentru un acord cu privire la locul executării, nu trebuie îndeplinite condițiile de formă prevăzute la Art. 23. Curtea Europeană de Justiție a încercat să rezolve această contradicție în decizia *Mainschiffahrts-Genossenschaft/Les Gravières Rhénanes (20 February 1997, Mainschiffahrts-Genossenschaft eG (MSG) v Les Gravières Rhénanes SARL)*.

Mainschiffahrts-Genossenschaft eG (MSG) („MSG”), a introdus o acțiune împotriva Les Gravières Rhénanes SARL („Gravières Rhénanes”), cu sediul în Franța, avînd ca obiect acordarea de daune pentru un prejudiciu cauzat unui vas pentru căile interioare navigabile, aflat în proprietatea reclamantei, pe care aceasta îl închiriasse temporar pârâtei, în baza unui contract încheiat verbal.

Vasul respectiv a fost folosit în principal la transportul unor încărcături de pietriș pe Rin. Cu câteva excepții, locurile de încărcare erau toate localizate în Franța, în timp ce marfa era descărcată exclusiv în Franța. Conform afirmațiilor reclamantei, vasul a fost avariat de către pârâtă, din cauza aparaturii utilizate în vederea descărcării. Reclamanta a intentat o acțiune în fața Schiffahrtsgericht (Instanței Maritime) Würzburg. Ea a considerat că, în conformitate cu dispozițiile Art. 17, alin. (2), pct. 1, teza 3 din Convenție (acum: Art. 23 alin. (1) din Regulament) putea să sesizeze această instanță, deoarece părțile căzuseră de acord ca

Würzburg, locul centrului de afaceri al MSG, să fie considerat locul executării obligației, instanțele din Würzburg fiind astfel competente.

CEJ a considerat că, și atunci când părțile sunt libere să cadă de acord asupra unui loc de executare a obligațiilor contractuale, care să difere de cel care ar fi stabilit conform legislației aplicabile contractului, fără a trebui să respecte condițiile de formă, ele nu au dreptul, având în vedere sistemul stabilit de Convenție (acum: Regulament) să desemneze un loc al executării obligației, cu scopul unic de a stabili instanțele competente, acest loc, neavând însă nici o legătură în fapt cu realitatea contractului, și unde nu pot fi executate obligațiile contractuale, în conformitate cu condițiile contractului.

Această abordare se bazează, în primul rând, pe condițiile Art. 5 alin. (1) din Convenție (acum: Regulament), care justifică stabilirea competenței instanțelor de la locul unde obligația contractuală „a fost sau ar fi trebuit să fie executată”. Astfel, această dispoziție stabilește competența instanței de la locul executării efective, având în vedere legătura sa cu situația de fapt.

Ar trebui să se aibă în vedere că stabilirea unui loc al executării care nu are nici o legătură în fapt cu obiectul contractului, este fictivă; ea are scopul unic de a stabili instanțele competente. Astfel de acorduri care conferă competență sunt reglementate prin Art. 17 din Convenției (acum Art. 23 din Regulamentului) și, ca atare, trebuie să respecte anumite condiții speciale privind forma.

Prin urmare, în situația în care există un astfel de acord, nu numai că nu există o legătură directă între litigiu și instanțele sesizate, însă mai există și o eludare a Art. 17 (acum Art. 23), care, motivează competența exclusivă, înlăturând orice legătură obiectivă dintre raportul juridic care stă la baza litigiului și instanța desemnată prin acord, solicită, tocmai din acest motiv, respectarea celor mai stricte condiții în ceea ce privește forma acestei prevederi.

Regulamentul face distincția între contractele de vânzare cumpărare și contractele de prestări servicii, pe de o parte, și celelalte contracte, pe de altă parte. În cazul contractelor de vânzare cumpărare și al prestării de servicii, Regulamentul, în cea de-a doua teză a alin. 1 de la Art. 5 oferă o definiție autonomă a locului de executare a „obligației respective” și încearcă să stabilească criteriile obiective, în vederea stabilirii competenței. În ceea ce privește contractele de vânzare cumpărare, locul executării este considerat cel în care, conform contractului, bunurile au fost sau ar fi trebuit livrate. În cazul prestării de servicii, este vorba de locul în care, la fel, conform contractului, serviciile au fost sau ar fi trebuit să fie prestate. Această stabilire pragmatică a locului de executare a obligațiilor, care se bazează pe un criteriu pur factual, se aplică indiferent de felul obligației care stă la baza litigiului, chiar dacă această obligație reprezintă plata financiară a unei contraprestații prevăzute prin contract. Se aplică și în situația în care acțiunea se referă la mai multe obligații (COM/99/0348 final). În cazul în care contractul a fost executat, și produsele au fost livrate, respectiv serviciile au fost prestate, stabilirea Statului Membru ale cărui instanțe sunt competente, nu prezintă nici o dificultate.

De exemplu: o firmă italiană livrează pantofi la București; un zugrav austriac primește o comandă să zugrăvească fațada unei case din Germania.

Dacă predarea produselor sau prestarea serviciului nu are loc conform contractului, atunci sunt întâmpinate dificultăți în ceea ce privește Statului Membru ale Căruia instanțe sunt competente.

De exemplu: vânzătorul italian întârzie predarea mărfii, așa că firma română își preia produsele din depozitul de la Roma; zugravul austriac nu se prezintă la locul prestării serviciului, în Germania. În aceste cazuri rămâne în continuare de rezolvat problema privind noțiunea normativă de loc al executării obligației. Și în aceste situații trebuie verificat, care este legislația aplicabilă contractului și, conform acestei legislații, urmează să se stabilească unde ar fi trebuit să aibă loc predarea sau prestarea, pentru a fi astfel determinat Statul Membru ale cărui instanțe sunt competente.

d. Contractele de vânzare de bunuri (Art. 5 alin. (1) lit. b))

În situația vânzării de mărfuri, locul executării obligației este definit ca acel loc dintr-un Stat Membru, unde, conform contractului, mărfurile au fost livrate sau ar fi trebuit livrate conform contractului.

Regulamentul nu definește noțiunea de „contract de vânzare de mărfuri”. De aceea, acest termen ar trebui interpretat în mod autonom. Conform jurisprudenței constante a CEJ, din necesitatea aplicării unitare a dreptului comunitar și a principiului egalității, rezultă că este necesar ca noțiunile unei prevederi de drept comunitar, pentru a cărei clarificare, în ceea ce privește sensul sau domeniul ei de aplicare, nu se face nicio trimitere expresă la legislația Statelor Membre, să fie interpretate în mod autonom și unitar de către întreaga Comunitate; interpretarea respectivă trebuie să aibă în vedere contextul prevederii și scopul acesteia (*Cauza din 18.1.1984, Ekro v Produktschap voor Vee en Vlees [1984] ECR 107, alineatul 11*).

De aceea concretizarea noțiunii de contract de vânzare de mărfuri, trebuie să rezulte – cu respectarea metodei de comparare a dreptului, aplicată de către CEJ – din substratul interpretării date de către fiecare Stat Membru în parte.

Din moment ce Convenția Națiunilor Unite privind contractele de vânzarea internațională de mărfuri (CISG) este aplicabilă în aproape toate Statele Membre, pare plauzibilă aplicarea definiției contractului de vânzarea de mărfuri utilizată de CISG, fără să fie comparate normele de drept intern ale fiecărui Stat Membru (*CEJ 9 octombrie 2002, Hans Fuchs Versandschlachtere KG v Comisia Comunităților Europene*). Conform acestei definiții, contractul de vânzarea de mărfuri este un contract care îl pe obligă vânzător la predarea mărfurilor și la transferarea dreptului de proprietate asupra bunurilor și pe cumpărător la preluarea mărfurilor și la plata prețului.

e. Contractele de prestări servicii

În cazul prestării de servicii, locul executării obligației trebuie să fie locul din Statul Membru, unde serviciile au fost sau ar fi trebuit să fie prestate conform contractului.

Noțiunea de „prestări de servicii” nu este definită de către Regulament, astfel încât ar trebui să fie interpretată în mod autonom. Art. 50 din Tratatul privind instituirea Comunității europene (versiunea consolidată) oferă doar o definiție generală:

Prestările de servicii în sensul prezentului tratat sunt acele servicii prestate, de regulă, contra cost, cu condiția să nu intre în domeniul de aplicare a prevederilor în materia liberei circulației a bunurilor, capitalurilor și persoanelor.

Sunt considerate „prestări de servicii”, îndeosebi:

- (a) activitățile cu caracter industrial;
- (b) activitățile cu caracter comercial;
- (c) activitățile meșteșugarilor;
- (d) activitățile liber profesionale.”

Noțiunea de prestări de servicii ar trebui să cuprindă activitatea de prestare, care trebuie să fie urmată de obținerea unui anumit rezultat. Contractele de muncă și de asigurări nu sunt considerate contracte de prestări servicii, deoarece Regulamentul prevede reguli speciale pentru aceste contracte.

f. Alte tipuri de contracte

Acestea sunt contractele care nu sunt contracte de vânzare de mărfuri sau de prestare de servicii, sau, sunt contracte de vânzare de mărfuri sau de prestare de servicii, în cazul cărora locul de executare al obligațiilor contractuale nu este într-un Stat Membru sau sunt contracte de vânzare care au ca obiect bunuri imobile.

Spre deosebire de contractele de vânzare de mărfuri sau de prestare de servicii, Regulamentul nu oferă, în cazul acestor alte contracte o definiție autonomă a locului executării obligației. De aceea, pentru stabilirea competenței, este necesară, în primul rând, încadrarea și caracterizarea obligației contractuale care stă la baza litigiului, cu luarea în considerare a tuturor punctelor de reper existente. Astfel, noțiunile de *obligație* și *Contract sau pretenții izvorâte dintr-un contract* trebuie să fie interpretate în mod autonom, adică independent de noțiunile utilizate de către legislațiile interne. În al doilea rând, instanța trebuie să stabilească, dacă respectivul tip de raport juridic, este supus unei unei reglementări internaționale unitare.

În cazul în care se aplică, în mod clar dreptul unitar material (cum ar fi Convenția Națiunilor Unite privind contractul de vânzare internațională de mărfuri) atunci se face trimitere la Dreptul Internațional Privat.

În caz contrar, instanța sesizată trebuie să stabilească dreptul aplicabil, în conformitate cu propriile sale norme de drept internațional privat (legea aplicabilă) sau în conformitate cu Convenția de la Roma din data de 19 iunie 1980 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (după intrarea în vigoare a acesteia). În final, după stabilirea dreptului aplicabil, instanța trebuie să determine locul executării obligației în conformitate cu dispozițiile dreptului respectiv (*Austria, Curtea Supremă de Justiție, 16.5.2001, CEJ 6 octombrie 1976, Industrie Tessili Italiana Como v Dunlop AG*).

2. Alte cazuri de competență specială

a. Competența în materia obligațiilor de întreținere (Art. 5 alin. (2))

O persoană domiciliată într-un Stat Membru poate fi acționată în justiție în alt Stat Membru, într-o cauză în materia obligațiilor de întreținere, în fața instanței de la locul unde domiciliază sau are reședința obișnuită, creditorul obligației de întreținere, sau, în situația unei cauze în materia obligațiilor de întreținere conexe cu o cauză având ca obiect statutul unei persoane, în fața instanței care, conform dreptului statului său, este competentă cu privire la asemenea cauze.

Competență, nu depinde de faptul dacă persoana îndreptățită la întreținere este majoră sau nu.

b. Competența în materie delictuală sau cvasi-delictuală (Art. 5 alin. (3))

Persoana cu domiciliul într-un Stat Membru poate fi chemată în judecată în alt Stat Membru, într-o cauză având ca obiect comiterea unui delict sau unui cvasi-delict, sau pretenții izvorâte din comiterea unui delict, în fața instanței de la locul s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.

Având în vedere faptul că Art. 5 alin. (3) reglementează nu numai situațiile în care s-a produs deja fapta prejudiciabilă, dar și pe cele în care aceasta riscă să se producă, el poate fi aplicat și în cazul aplicării măsurilor provizorii, cum ar fi ordonanțele provizorii.

Conform jurisprudenței constante a CEJ, expresia „locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă” trebuie înțeleasă în așa mod, astfel încât să se aibă în vedere atât locul unde s-a produs prejudiciul, cât și locul unde a avut loc fapta cauzatoare de prejudiciu. Astfel pârâtul poate fi chemat în judecată, la alegerea reclamantului, atât în fața instanței de la locul unde s-a produs prejudiciul, cât și în fața celei de la locul unde a avut loc fapta cauzatoare de prejudiciu.

Hotărârea din cauza Bier/Potasse (30 noiembrie 1976, *Handelskwekerij G. J. Bier BV v Mines de potasse d'Alsace SA*) a avut la bază următoarea situație de fapt:

O întreprindere cu activitate în domeniul horticulturii, cu sediul în circumscripția Tribunalului de Primă Instanță din Rotterdam, a intentat o acțiune împotriva Mines de Potasse D'Alsace, cu sediul la Mulhouse (Franța), pentru poluarea apelor Rinului prin deversarea de deșeuri saline, provenind de la întreprinderea pârâtului. Activitatea de horticultură a reclamantului depindea, în ceea ce privește irigarea, de apele Rinului. Conținutul ridicat de sare al acestora a produs pagube plantațiilor reclamantei și i-a obligat să ia măsuri care au implicat cheltuieli mari, pentru a limita pagubele. Reclamantul a considerat că această salinizare excesivă a Rinului se datorează în principal deversării masive efectuate de pârât. Din acest motiv, pârâtul a intentat o acțiune în scopul stabilirii răspunderii pârâtului.

Întrebarea adresată CEJ în scop de lămurire preliminară a fost următoarea: dacă cuvintele „locul unde s-a produs evenimentul cauzator de daune” trebuiau să fie înțelese ca însemnând „locul unde s-a produs paguba”, sau mai curând ca „locul unde s-a produs evenimentul care a avut drept consecință apariția pagubelor”. Adică cine este competentă, instanța din Rotterdam sau o instanță din Franța?

CEJ a subliniat că locul unde s-a produs evenimentul cauzator de prejudiciu, la fel cum și locul unde s-a produs paguba pot, în funcție de caz, să constituie un criteriu important din punctul de vedere al stabilirii instanței competente. Având în vedere legătura strânsă dintre părțile componente ale fiecărui tip de răspundere, nu pare a fi adecvat să se opteze pentru unul dintre cele două criterii menționate, în scopul excluderii celuilalt, din moment ce fiecare dintre acestea poate, în funcție de circumstanțe, să fie extrem de util din punctul de vedere al probatorului și al desfășurării procedurilor.

Deși CEJ interpretează în sens larg expresia „locul unde s-a produs evenimentul cauzator de daune”, ea nu trebuie interpretată ca referindu-se la locul unde este domiciliat reclamantul, ca punct în care îi „sunt concentrate bunurile”, pentru că reclamantul a suferit pagube financiare cauzate de pierderea a unei părți din bunurile sale, datorită unei fapte care s-a produs într-un alt stat contractant.

Această problemă a fost ridicată într-un litigiu între de dl. Kronhofer, domiciliat în Austria, împotriva d-nei Maier, d-lui Möller, d-lui Hofius și d-lui Karan (denumiți în cele ce urmează „pârâții din acțiunea principală”), fiecare dintre ei domiciliați în Germania. În cadrul acțiunii, dl. Kronhofer pretinde daune pentru pierderea financiară pe care susținea că o suferise drept consecință a comportamentului necorespunzător al pârâților din acțiunea principală, în calitate de administratori sau consultanți de investiții ai firmei Protectas Vermögensverwaltungs GmbH (denumită în cele ce urmează „Protectas”), de asemenea cu sediul înregistrat în Germania. Dl. Kronhofer i-a chemat în judecată pe pârâți, în fața tribunalului de Land Feldkirch (Austria). Pârâții din acțiunea principală l-au convins pe dl. Kronhofer, prin telefon, să încheie un contract de investiții în acțiuni. Cu toate acestea, nu l-au avertizat cu privire la riscurile implicate în tranzacționare. În consecință, dl. Kronhofer a transferat suma totală de 82.500 USD în noiembrie și în decembrie 1997 într-un cont de investiții al Protectas în Germania, care ar fi fost apoi utilizată pentru tranzacționarea speculativă de acțiuni la Bursa de Mărfuri din Londra. În consecință, s-a pierdut prin tranzacție o parte din suma de bani transferată, iar d-lui Kronhofer i s-a returnat doar o parte din capitalul investit.

Instanța sesizată s-a adresat Curții Europene de Justiție, în vederea pronunțării unei hotărâri preliminare, și anume dacă expresia „locul unde s-a produs evenimentul cauzator de prejudiciu” din Art. 5 alin. (3) din Convenție trebuie să fie interpretată astfel încât să se refere la locul domiciliului reclamantului, ca punct în care îi „sunt concentrate bunurile”, pentru că reclamantul a suferit pagube financiare cauzate de pierderea unei părți a bunurilor sale, datorită unei fapte care s-a produs într-un alt stat contractant.

CEJ a considerat că, în situația acțiunii principale, locul prejudiciului și locul evenimentului cauzator al prejudiciului erau ambele în Germania. Trăsătura distinctivă a acestei situații constă în faptul că se spune că prejudiciul pe care reclamantul susține că l-a suferit în alt stat contractant i-a afectat toate bunurile sale simultan.

Într-o astfel de situație nu există nimic care să justifice atribuirea de competență instanțelor unui alt stat contractant decât cel pe al cărui teritoriu a avut loc evenimentul care a cauzat prejudiciul și unde a apărut paguba, adică toate elementele care atrag răspunderea juridică. Atribuirea de competență astfel nu ar îndeplini nici un obiectiv cu privire la probatoriu sau la desfășurarea procedurilor.

După cum a susținut Instanța, termenul de „locul unde s-a produs evenimentul cauzator de prejudiciu” nu poate fi interpretat atât de larg încât să includă orice loc unde se pot resimți consecințele negative ale unui eveniment, care a provocat deja pagube care apar, în fapt, în altă parte.

Într-o astfel de situație cum este cea din acțiunea principală, o astfel de interpretare ar însemna că stabilirea instanței competente ar depinde de chestiuni care nu sunt certe, cum ar fi locul în care „sunt concentrate bunurile” părții vătămate, și, astfel, ar contraveni consolidării protecției juridice a persoanelor stabilite în Comunitate, ceea ce este unul dintre obiectivele Convenției, deoarece i se permite reclamantului să identifice ușor instanța în fața căreia își poate intenta acțiunea, iar pârâtul poate să prevadă, în mod rezonabil, care este instanța în fața căreia poate fi chemat în judecată. În plus, în majoritatea situațiilor ar fi obligatoriu să se stabilească competența instanțelor de la domiciliul reclamantului. După cum a constatat Curtea, Convenția (acum Regulamentul) nu favorizează o astfel de soluție cu excepția anumitor situații, prevăzute în mod expres (*10 iunie 2004, Rudolf Kronhofer v Marianne Maier și alții*).

c. Competența în materia răspunderii civile în procedurile adiționale (Art. 5 alin. (4))

O persoană domiciliată într-un Stat Membru poate fi chemată în judecată în alt Stat Membru într-o cauză civilă având ca obiect obținerea de despăgubiri sau repunerea în situația anterioară, datorită săvârșirii unei infracțiuni, în fața instanței penale, sesizate cu acțiunea principală, în măsura în care această instanță se poate pronunța cu privire la pretenții civile, conform dreptului intern al respectivului stat.

d. Competența privind sucursalele, filialele sau sediile secundare (Art. 5 alin. (5))

O persoană domiciliată într-un Stat Membru poate fi chemată în judecată în alt Stat Membru într-un litigiu care a luat naștere ca urmare a exploatarea unei sucursale, filiale sau a unei alte unități, în instanțele de la locul unde se află acestea.

3. Competența specială privind procedurile conexe (Art. 6)

Regulamentul stabilește anumite instanțe competente pentru anumite proceduri conexe.

a. Instanța competentă în baza Art. 6 alin. (1)

Când există mai mulți pârâți și pretențiile formulate împotriva lor sunt foarte strâns legate între ele, atunci toate persoanele pot fi chemate în judecată în fața instanței de la domiciliul unuia dintre pârâți. Condiția este ca pretențiile să fie atât de strâns legate între ele, încât fie oportună pronunțarea unei singure hotărâri, astfel încât să se evite riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile. Această cerință este îndeplinită, de regulă, în cazul unor debitori care răspund solidar, ca de pildă în cazul unei acțiuni împotriva debitorului principal și a chematului în garanție.

b. Competența privind cererile de chemare în garanție sau de intervenție (Art. 6 alin. (2))

O persoană domiciliată într-un Stat Membru poate fi chemată în judecată, în cazul formulării unei cereri de chemare în garanție sau de intervenție, în fața instanței care judecă cererea

principală, cu condiția ca cererea să nu fi fost formulată doar cu scopul de a priva persoana respectivă de instanța competentă, în ceea ce o privește.

c. Competența privind cererile reconvenționale (Art. 6 alin. (3))

O persoană domiciliată într-un Stat Membru poate fi, de asemenea, chemată în judecată în cazul formulării unei cereri reconvenționale, care are la bază același contract sau aceeași situație de fapt ca și cererea principală, în fața instanței care judecă cererea principală.

G. Competența privind măsurile provizorii, inclusiv asiguratorii

Și măsurile provizorii reprezintă hotărâri, în conformitate cu Art. 32 din Regulament și, prin urmare, trebuie să fie recunoscute și executate la fel ca și hotărârile definitive Art. 31 face trimitere la dreptul intern, în ceea ce privește condițiile, forma, conținutul și efectele.

Ca și celelalte prevederi ale Regulamentului, Art. 31 trebuie să fie interpretat în lumina hotărârilor preliminare ale Curții Europene de Justiție, cu privire la Convenția de la Bruxelles. Jurisprudența CEJ a limitat în mod clar domeniul de aplicare a Art. 31: aplicarea Art. 24 din Convenția din 27 septembrie 1968, acum Art. 31 din Regulament este condiționată de existența unei legături reale între aceste măsuri și competența teritorială a instanței sesizate, din statului contractant (acum: membru).

De asemenea, trebuie ținut seama, în cazul când se dispune executarea provizorie a unei obligații principale contractuale, că aceasta constituie numai atunci o măsură provizorie în sensul Art. 24 din Convenției din 27 septembrie 1968, (acum Art. 31 din Regulament) când este garantată returnarea sumei în cauză către pârât, în situația în care reclamantul nu are câștig de cauză în ceea ce privește acțiunea principală și atunci când măsura solicitată nu privește decât anumite bunuri ale pârâtului, care se află sau ar trebui să se afle în circumscripția teritorială a instanței sesizate (*CEJ; 17 noiembrie 1998, Van Uden Maritime BV, utilizând și denumirea comercială de Van Uden Africa Line v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line și alții*). Astfel pentru a fi aplicabil Regulamentul și pentru recunoaștere și executare, trebuie să existe o anumită legătură în ceea ce privește situația de fapt și un caracter provizoriu al hotărârii.

În plus, CEJ a considerat, în repetate rânduri, că dispozițiile capitolului II și III din Regulament, au scopul de a se asigura că procedurile, în urma cărora sunt pronunțate hotărâri judecătorești, au fost îndeplinite cu respectarea **dreptului de apărare** în **procedurile contradictorii**. O altă condiție, prevăzută la capitolul III, de care depind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești, nu se consideră îndeplinită în situația unor măsuri provizorii dispuse sau admise de instanță, atunci când partea adversă nu a **fost citată** sau când se solicită executarea hotărârii fără ca hotărârea să fi fost comunicată părții în cauză. În consecință, asemenea hotărâri judecătorești nu pot fi recunoscute și executate în conformitate cu dispozițiile Capitolului III din Regulament.

(*CEJ, 21 Mai 1980, Bernard Denilauler v SNC Couchet Frères*).

H. Verificarea competenței și a admisibilității acțiunii

Conform Art. 25, instanța a unui Stat Membru este sesizată cu o acțiune, pentru care instanțele unui alt Stat Membru au **competență exclusivă** în temeiul Art. 22, trebuie să-și decline competența din oficiu.

Listă de control

Este vorba de o cauză cu element de extraneitate?	Nu →	Nu este aplicabil Regulamentul
↓ Da ↓		
Este vorba o cauză civilă și comercială? (Art. 1(1))	Nu →	Nu este aplicabil Regulamentul
↓ Da ↓		
Este vorba o materie exceptată? (Art. 1 (2))	Da →	Nu este aplicabil Regulamentul
↓ Nu ↓		
Intră cauza în domeniul de aplicare temporală a Regulamentului? (Art. 66)	Nu →	Nu este aplicabil Regulamentul
↓ Da ↓		
Există vreo competență exclusivă? (art. 22)	Da →	Competența conform art. 22
↓ Nu ↓		
Pârâtul s-a înfățișat în fața instanței?	Da →	Instanța sesizată devine competența
↓ Nu ↓		
Este vorba de o cauză în materie de asigurări?	Da →	Competența conform art. 8-14
↓ Nu ↓		
Este vorba de o cauză în materia contractelor încheiate de consumatori?	Da →	Competența conform art. 15-17
↓ Nu ↓		
Este vorba de o cauză în materia dreptului muncii?	Da →	Competența conform Art. 18-21
↓ Nu ↓		
Există un acord privind alegerea instanței competente?	Da →	Competența conform Art. 23
↓ Nu ↓		
Există o competență specială ?	Da →	Acțiunea poate fi introdusă la instanțele prevăzute la art. 5 și art. 6
↓ Nu ↓		
Pârâtul ar trebui să fie chemat în judecată în Statul Membru unde își are domiciliul (art. 2)		

Sursa: *Mayr/Czernich*, Europäisches Zivilprozessrecht (Drept civil procesual european)

I. Litispendența și conexitatea

În multe situații, reclamantul poate să-și aleagă și alte instanțe competente, pe lângă cea de la domiciliul său. Având în vedere faptul că există mai multe instanțe competente, există posibilitatea apariției unor proceduri paralele, introduse în fața unor instanțe diferite, din State Membre diferite, având același obiect. Astfel Regulamentul conține dispoziții privind litispendența, pentru a împiedica faptul ca pe rolul a două instanțe să existe proceduri paralele și să fie pronunțate hotărâri paralele. În cazul în care o sentință pronunțată anterior într-un Stat Membru, într-o procedură paralelă, prejudiciază instanța din alt Stat Membru, atunci este posibil ca această instanță să fie legată de hotărârea pronunțată anterior, cu toate că cele constatate, prin intermediul probelor, în cadrul celei de a doua proceduri, indică altceva. Dacă instanța nu este legată de hotărârea anterioară, atunci există posibilitatea pronunțării unor hotărâri ireconciliabile, care nu vor fi recunoscute în respectivul Stat Membru, conform Art. 34, alin. (3).

De aceea, Art. 27 prevede că, în cazul în care pe rolul unor instanțe ale unor State Membre diferite, există cauze, **privind aceleași pretenții, între aceleași părți**, atunci cea de-a doua instanță sesizată trebuie să suspende cauza din oficiu, până când se stabilește competența primei instanțe sesizate.

CEJ a dat o interpretare autonomă, din punctul de vedere al Regulamentului, a noțiunii de obiect al litigiului. Astfel, există litispendență, când *nucleul* ambelor proceduri se referă la același obiect.

În speța *Gubisch/Palumbo* (8 Decembrie 1987, *Gubisch Maschinenfabrik KG v Giulio Palumbo*) hotărârea s-a pronunțat, având la bază următoarea situație de fapt:

DI. Palumbo a intentat o acțiune în constatare împotriva Gubisch în fața Tribunale di Roma pentru a se constata că un contract de vânzare cumpărare, încheiat între cei doi, nu produce efecte, motivând că el își retrăsese comanda înainte ca aceasta să ajungă la Firma Gubisch pentru a fi acceptată. El a solicitat să se constate că acel contract nu produce efecte, datorită lipsei acordului de voință și, de asemenea, a solicitat rezilierea contractului, deoarece termenul de livrare nu a fost respectat de Firma Gubisch. Firma Gubisch a invocat, conform Art. 21 din Convenție (Art. 27 din Regulamentu) necompetența Tribunalului din Roma, motivând că a ea introdus prima o acțiune în fața Tribunalului de Land Flensburg, împotriva lui Palumbo, având ca obiect executarea contractului, și anume să plata prețului de cumpărare a utilajului. CEJ a considerat că Art. 21 din Convenție (Art. 27 din Regulament) se aplică atunci când părțile sunt aceleași în ambele procese și când ambele acțiuni au același obiect. Elementele esențiale ale situației prezentate sunt acelea că aceleași părți sunt părți în litigii din state contractante (State Membre) diferite, litigiile având *același temei*, respectiv aceeași relație contractuală. Astfel, se pune problema, dacă aceste două litigii au același *obiect*, având în vedere faptul că în primul caz era vorba de o acțiune în executare, iar în al doilea caz, o acțiune privind constatarea neproducerii efectelor sau rezilierea, privind același contract. Astfel, efectele contractului constituie **nucleul** ambelor litigii. Având în vedere aceste aspecte procesuale, se constată că ambele litigii au același obiect, iar această noțiune nu poate fi limitată la identitatea formală a celor două acțiuni.

După ce a fost stabilită competența primei instanțe, orice altă instanță sesizată ulterior trebuie să-și decline competența în favoarea primei instanțe sesizate.

Art. 30 definește în mod autonom data la care se consideră o procedură ca fiind pe „rol”, în sensul Art. 27 și Art. 28. Art. 30 propune o cale care armonizează diferitele sisteme procedurale din Statele Membre, și care garantează în același timp *egalitatea de arme* a reclamantilor și protecția față de un abuz procesual (COM(1999) 348 final). Data la care trebuie să se considere o acțiune ca fiind pe „rol” este diferită, în funcție de normele procesuale aplicabile:

- în Statele Membre, în care acțiunea trebuie introdusă instanță înainte de a fi comunicată pârâtului, acțiunea este pe rol de la momentul depunerii acesteia la instanță, cu condiția ca reclamantul să ia toate măsurile necesare pentru ca acțiunea să fie comunicată pârâtului.
- în Statele Membre, în care comunicarea precede depunerii acțiunii la instanță, acțiunea se consideră ca fiind pe rol atunci când actul a fost primit de către autoritatea competentă cu privire la comunicare (și nu la data comunicării efective a actului), cu condiția ca reclamantul să depună acțiunea la instanță, în termenul prevăzut de legea aplicabilă de către instanța competentă.

În situația în care procedurile care nu au același obiect și care nu sunt între aceleași părți sunt atât de strâns legate, respectiv sunt proceduri conexe, este mai eficient ca ele să fie judecate împreună, pentru evitarea pronunțării unor hotărâri ireconciliabile, astfel încât fiecare instanță sesizată ulterior **poate** să suspende procedura (Art. 28).

În situația în care aceste acțiuni sunt pe rol la o primă instanță, orice altă instanță, ulterior sesizată, **poate** să se declare, de asemenea, necompetentă, la cererea unei părți, când prima instanță sesizată este competentă pentru judecarea cauzei și conexarea este admisibilă, conform legislației aplicabile (Art. 28 alin. (2)). În situația în care instanța sesizată ulterior dorește să-și decline competența în favoarea celei dintâi sesizate, atunci acțiunile trebuie să fie pendinte în primul grad de jurisdicție, pentru că altfel părțile și-ar putea pierde avantajele dublei jurisdicții. (Art. 28).

IV. Recunoaștere și executare

A. Considerații generale

Hotărârile sunt acte pronunțate în exercitarea autorității de stat și produc efecte numai pe teritoriul statului ale cărui instanțe le-au pronunțat. În afara statului ele produc numai efectele admise de către celălalt stat. Altfel nu folosesc decât ca mijloace de probă. În ultimul caz reclamantul ar trebui să introducă o nouă procedură în al doilea stat asupra aceluiași obiect, pentru a-și impune pretențiile în celălalt stat. Instanța celui alt stat ar avea de ales dacă va avea încredere în hotărârea pronunțată de prima instanță sau dacă va iniția o procedură proprie în vederea obținerii probelor. Aceasta ar face circulația hotărârilor judecătorești între state foarte complicată.

Instituția recunoașterii unei hotărâri străine simplifică circulația hotărârilor judecătorești între state, prin aceea că o hotărâre nu este privită în statul străin ca probă, ci tot ca o hotărâre. Celei de-a doua instanțe îi rămâne verificarea hotărârii primei instanțe.

Art. 36 prevede în mod expres că hotărârea statului străin nu trebuie sub nici o formă verificată în ceea ce privește fondul. A doua instanță verifică doar existența sau inexistența respectării condițiilor de formă. A doua instanță nu are dreptul să verifice corectitudinea fondului.

Hotărârea străină produce apoi în statul de executare aceleași efecte ca în statul de origine, chiar dacă aceste efecte juridice sunt necunoscute în statul de executare.

Conform Art. 33 hotărârile dintr-un Stat Membru sunt recunoscute deplin drept într-un alt Stat Membru, fără să fie necesare proceduri speciale.

Dacă un creditor vrea să execute o creanță constatată printr-o hotărâre judecătorească pronunțată în alt stat, atunci formulează o cerere de exequatur privind hotărârea străină, în Statul Membru de executare. Asupra acestei cereri va decide instanța Statului Membru de executare, prin intermediul unei hotărâri. Instanța verifică condițiile recunoașterii și executării, care sunt la fel, și pronunță o hotărâre prin care declară hotărârea în cauză executorie, hotărâre prin care, implicit, hotărârea este și recunoscută. Declararea ca executorie constituie recunoașterea hotărârii. Odată declarat fiind caracterul executoriu, atunci hotărârea poate fi executată în Statul Membru, la fel ca o hotărâre pronunțată în respectivul stat.

Numai dacă însăși recunoașterea este obiectul procedurii, fiecare dintre părți poate cere conform Art. 33 alin. (2) o constatare judecătorească a recunoașterii. Procedura de constatare de sine stătătoare este importantă în cazul hotărârilor de constatare, pentru că aceste hotărâre nu pot fi executate.

Conform regulamentului toate sentințele judecătorești în cauze civile și comerciale din statele membre sunt recunoscute și executate, chiar dacă sentința are la bază o situație pur internă.

Conform Art. 57 și Art. 58 și actele autentice și tranzacțiile judiciare pot fi recunoscute și executate, conform dispozițiilor Regulamentului.

B. Refuzul recunoașterii

O hotărâre nu poate fi recunoscută, pentru următoarele motive enumerate la Art. 34 și Art. 35 alin (1):

1. Excepția de ordine publică (Art. 34 alin. (1))

Apare când conținutul hotărârii și al procedurii pe care s-a bazat sunt vădit contrare valorilor fundamentale ale statului în care trebuie recunoscută și executată. Cum se presupune că toate Statele Membre UE se bazează pe același sistem de valori, contradicția cu ordinea publică nu poate fi invocată ca motiv de refuz al recunoașterii decât în cazuri absolut excepționale.

Astfel, Curtea Europeană de Justiție a admis refuzul recunoașterii din motivul excepției de ordine publică în următorul caz.

Împotriva d-lui Krombach a fost începută o procedură de cercetare în Germania, pentru decesul fetei în vârstă de 14 ani, de cetățenie franceză. Ulterior, procedura a fost suspendată.

Ca urmare a unei plângeri penale formulate de dl. Bamperski, tatăl tinerei fete, a fost începută o procedură de cercetare și în Franța, instanțele franceze considerând că sunt competente în virtutea faptului că victima era de cetățenie franceză, iar acțiunea penală a fost introdusă în fața Curții de Jurați din Paris.

Acțiunea penală și acțiunea civilă formulată de către tatăl victimei (numită în continuare procedură de azeziune), au fost comunicate dlui Krombach. Deși s-a dispus ca dl. Krombach să se prezinte în fața instanței, el nu s-a prezentat la dezbaterile de fond. Prin urmare, Cour d'Assises din Paris a aplicat procedura judecării în lipsă, reglementată în Art. 627 și următoarele din Codul de Procedură Penală francez. Conform Art. 630 din Codul respectiv, niciun avocat al apărării nu poate să se înfățișeze în numele acuzatului lipsă, iar Cour d'Assises s-a pronunțat fără să-l audieze pe avocatul apărării, mandatat de dl. Krombach să-l reprezinte și a pronunțat o sentință, la data de 9.3.1995 prin care acesta a fost condamnat la 15 de ani de închisoare, după ce a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii de vătămare corporală care a avut ca urmare moartea victimei, fără intenția de a o ucide. Prin hotărârea din 13 martie 1995, Cour d'Assises, s-a pronunțat cu privire la acțiunea civilă și a dispus, de asemenea în lipsă, ca dl. Krombach să plătească d-lui Bamperski daune în cuantumul de 350.000 FRF.

CEJ a considerat că: Aplicarea excepției de ordine publică prevăzută la Art. 27, alin. (1) din Convenției (acum: 34 alin. (1) din Regulament) poate fi avut în vedere doar în situația în care recunoașterea sau executarea hotărârii pronunțate într-un alt stat contractant (acum: Membru) ar putea fi contrară ordinii de drept din statul în care se solicită executarea într-o măsură inacceptabilă, deoarece încalcă un principiu fundamental. Pentru a fi respectată interdicția oricărei re-examinări a fondului unei hotărâri străine, încălcarea respectivă ar fi trebuit să constituie o nerespectare manifestă fie a statului de drept, conceptualizat ca esențial în cadrul ordinii de drept a statului în care se solicită executarea, fie a unui drept recunoscut ca fiind fundamental în cadrul respectivei ordini de drept.

Ca reacție la plângerea depusă de dl. Bamperski, tatăl tinerei fete, s-a deschis o anchetă preliminară și desfășurarea unui proces echitabil și este unul dintre drepturile fundamentale care derivă din tradițiile constituționale comune Statelor Membre. De aceea încălcarea acestui drept poate constitui un motiv pentru refuzul recunoașterii.

2. Necomunicarea corespunzătoare a actului de sesizare a instanței (Art. 34 alin. (2))

Hotărârile străine pronunțate fără ca dl. Krombach, pârâtul să se fi putut apăra nu sunt recunoscute. Dacă s-a pronunțat o hotărâre, iar pârâtul nu a fost informat deloc sau nu a fost informat la timp, atunci el poate invoca acest motiv în cadrul procedurii de recunoaștere, cu condiția să nu fi putut face acest lucru prin intermediul unei căi de atac (de pildă printr-un apel împotriva hotărârii) încă din timpul procedurii inițiale.

Faptul dacă pârâtului actul de sesizarea a instanței i-a fost comunicat în timp util sau nu, depinde de timpul pe care l-a avut pentru a-și pregăti apărarea. Un proces civil în străinătate

are nevoie de o perioadă mai lungă de pregătire - trebuie căutat eventual un avocat în străinătate sau efectuate traduceri.

Pârâtului trebuie să îi fie comunicat actul de sesizare a instanței și de așa manieră încât să-și poată organiza apărarea. Comunicarea actului de sesizare a instanței într-o limbă pe care pârâtul nu o cunoaște, se consideră a nu fi fost făcută într-o manieră care să-i permită să se poată apăra.

Poate constitui un motiv de nerecunoaștere dacă nu i s-a pus deloc la dispoziție actul de sesizare a instanței, pentru că astfel a fost încălcat și Art. 6 CEDO (Carta Europeană a Drepturilor Omului). Faptul dacă pârâtul a luat cunoștință efectiv despre actul comunicat, în timp util și în mod corespunzător, nu este decisiv (16 iunie 1981, Klomps/Michel).

Pârâtul invocă acest motiv de refuz numai dacă nu a putut aduce în discuție această motiv în procedura inițială. Dacă neglijează acest lucru, nu mai poate invoca acest motiv privind comunicarea nici în procedura de recunoaștere.

3. Hotărâri ireconciliabile – Art. 34 alin (3)

Dacă hotărârea care trebuie recunoscută și o hotărâre a statului unde trebuie recunoscută produc efecte contradictorii, hotărârea nu trebuie recunoscută. Nu este esențial, care dintre hotărâri a fost pronunțată prima.

4. Alte motive de refuz

Faptul că aceasta contravine dispozițiilor unei convenții bilaterale (Art. 72)

Încălcarea prevederilor privind competența, în ceea ce privește competențele speciale sau competența în materie de asigurări și în materia contractelor încheiate de consumatori.

C. Procedura de recunoaștere și a executare

Înainte ca o sentință să poată fi pusă în executare într-un alt Stat Membru, trebuie să fie declarată executorie în respectivul Stat Membru.

Procedura de recunoaștere și executare este demarată printr-o cerere adresate instanței competente. Cererii trebuie să i se atașeze hotărârea străină străină în original sau copie legalizată.

Una dintre problemele marcante în cazul punerii în executare a hotărârilor străine era înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului, faptul că hotărârile pronunțate în diferite state sunt formulate atât de diferit, încât dispoziția referitoare la executarea silită, din cuprinsul dispozitivului hotărârii era dificil de identificat. Venind în întâmpinarea acestei probleme Regulamentul stabilește un formular unic pentru Europa. În acest formular instanța de origine trebuie să menționeze toate datele importante ale hotărârii ce trebuie pusă în executare (Anexa V). Creditorul poate formula doar o cerere privind declararea caracterului executoriu sau să o conexeze pe aceasta cu cererea de executare.

A doua instanță nu are, conform Art. 41, permisiunea de a verifica dacă există motive pentru refuzul recunoașterii, ci trebuie să declare în mod automat caracterul executoriu.

Debitorului îi este comunicată de această hotărâre și el are posibilitatea să declare recurs, în care să folosească toate argumentele împotriva hotărârii. Termenul prevăzut pentru declarea recursului este de o lună dacă debitorul are domiciliul în statul de executare, altfel de două luni (Art. 43 (5)).

Dacă nu declară recurs sau dacă recursul este respins, procedura de punere în executare este introdusă, la cererea creditorului. Aceasta nu se deosebește de procedura pentru executarea unei hotărâri interne.

Partea 3:
Regulamentul (EC) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al
Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui titlu executoriu
european pentru creanțele necontestate
JOCE din 30.4.2004 L 143
(Titlul european executoriu – Regulament – TEE)

I. Premise

Crearea unui „titlu executoriu european” a fost decisă (în cele din urmă) la o reuniune a miniștrilor justiției ai Uniunii Europene, la Stockholm, în februarie 2001. La 18.4.2002 a fost prezentată prima propunere a Comisiei (COM [2002] 159 final – 2002/0090 [CNS], JOCE din 27.8.2002 C 203 E/86), pe 11./12.12.2002 luarea de poziție a Consiliului Economic și Social European (JOCE din 8.4.2003 C 85/01). Prin procedura codeciziei introdusă prin Tratatul de la Nisa (Art. 251, 189b TCE) și Parlamentul European a fost implicat în elaborarea regulamentelor; raportul său datează din 8.4.2003 (JOCE din 12.3.2004 C 64 E/79) și a avut ca efect modificarea propunerii Comisiei din 11.6.2003 (COM [2003] 341 def – 2002/0090 [COD]). Pe 6.2.2004 a fost adoptat punctul de vedere comun al Consiliului (JOCE din 30.3.2004 C 79 E/59), acceptat de Comisie la 9.2.2004 (Comunicarea Comisiei către Parlamentul European COM [2004] 90 def – 2002/0090 [COD]). La 21.4.2004 Regulamentul a putut fi în cele din urmă adoptat în Consiliu cu majoritatea calificată (doar Olanda a votat împotriva) (Regulamentul [CE] nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului Europei din 21 aprilie 2004 privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate, JOCE din 30.4.2004 L 143/15). Conform Art. 33, Regulamentul a intrat în vigoare pe 21.1.2005 și se aplică în mod direct din data de 21.10.2005.

II. Domeniul de aplicare

A. Domeniul de aplicare *ratione materiae*

1. Cauze civile și comerciale

Domeniul concret de aplicare a TEE, anume **cauzele civile și comerciale**, indiferent de natura instanțelor, corespunde cu cel al Regulamentului Bruxelles I. Textul al Art. 2 alin. 1 TEE depășește Art. 1 alin. 1 al Regulamentului Bruxelles I atunci când menționează explicit excluderea răspunderii statului pentru acte/omisiuni săvârșite în exercitarea autorității publice („*acta iure imperii*”; din punctul de vedere al conținutului însă, nu există nicio deosebire).

Corespunzător Regulamentului Bruxelles I sunt cuprinse și **hotărârile privind obligația de întreținere**, chiar dacă nu sunt în legătură cu o cauză de dreptul familiei. Sunt cuprinse de asemenea în mod expres acordurile referitoare la întreținere încheiate de către o autoritate publică sau certificate de către aceasta (Art. 4 alin. 3 lit. b TEE). Nu sunt cuprinse cauzele de dreptul familiei, atâta timp cât acestea țin de domeniul de activitate al Regulamentului Bruxelles II.

2. Titluri executorii care pot fi certificate ca titluri europene executorii

În ceea ce privește tipurile de titluri executorii cuprinse, domeniul de aplicare al Regulamentului TEE se suprapune în mod fundamental cu Regulamentul Bruxelles I. Conform Art. 3 alin. 1 al Regulamentului TEE intră în discuție „**hotărâri judecătorești, tranzacții judiciare și acte autentice privind creanțe necontestate**”.

În ceea ce privește conceptul de „hotărâre” din Art. 4 alin. 1 al Regulamentului TEE folosește definiția legală prevăzută la Art. 32 al Regulamentului Bruxelles I.

Privitor la definiția actului autentic prevăzută la Art. 4 alin. 3 lit. a din Regulamentul TEE, jurisprudența Curții Europene de Justiție este în acord cu noțiunea de act autentic conținută în cuprinsul TCE. Legat de acest lucru, la alin. 3 lit. b **acordurile privitoare la obligația de întreținere** sunt considerate acte autentice când acestea sunt încheiate de o **autoritate publică** sau certificate de aceasta. Astfel, Regulamentul TEE preia reglementarea specială prevăzută la Art. 57 alin. 2 din Regulamentul Bruxelles I.

„Tranzacția judiciară” definită în Art. 24 alin. 1 al Regulamentului TEE trebuie înțeleasă în același sens cu prevederea cuprinsă în Art. 58 al Regulamentului Bruxelles I.

Certificarea unei hotărâri ca titlu executoriu european include și dispoziția din cuprinsul acesteia referitoare la costurile (inclusiv dobânzile) legate de aceste proceduri. Există o excepție, conform Art. 7 al Regulamentului TEE doar atunci când debitorul a contestat în mod expres, după *lex fori*, obligația de plată a cheltuielilor; în acest caz, doar hotărârea de fond poate fi certificată ca TEE. Aceasta trebuie însă să cadă sub incidența domeniului concret de aplicare al Regulamentului și să privească ea însăși o pretenție pecuniară. Dispozițiile privind plata cheltuielilor în materiile exceptate (Art. 2 alin. 2 al Regulamentului TEE) nu sunt executorii.

În cazul dispozițiilor privitoare la cheltuielile conținute în cuprinsul unor **hotărâri de respingere a cererii** se poate pune problema dacă acestea ar putea fi înscrise noțiunii de cerere privitoare la o creanță necontestată conform Art. 3 al Regulamentului TEE. Deoarece atât în cererea de chemare în judecată, cât și în întâmpinarea sau cererea reconvențională a pârâtului, este contestată implicit pretenția părții adverse privind cheltuielile de judecată, în discuție intră numai situațiile enumerate în cuprinsul Art. 3 alin. 1 al Regulamentului TEE.

B. Domeniul de aplicare în spațiu

Regulamentul TEE se aplică – indiferent de cetățenia sau domiciliul părților – **titlurilor emise în toate Statele Membre ale Uniunii Europene, cu excepția Danemarcei**. În timp ce Regatul Unit și Irlanda (vezi statutul lor de excepție prevăzut la Art. 69 TCE referitor la Art. 3 al protocolului referitor la poziția Regatului Unit și a Irlandei față de Convenția de la Amsterdam, JOCE din 10.11.1997 C 340/99) au făcut uz de posibilitatea lor de *opting in* (vezi pct. 24 din Preambul), Danemarca nu participă, în general, la măsurile luate în domeniul cooperării judiciare în materie civilă (pct. 25 din Preambul).

Domiciliul joacă un rol numai atunci când debitorul este **consumator** : conform Art. 6 alin. 1 lit. d al Regulamentului TEE acesta trebuie – dacă a încheiat în calitate de consumator contractul care stă la baza creanței necontestate, în măsura în care este vorba despre o hotărâre pronunțată în lipsă –, să aibă domiciliul în Statul Membru de origine.

Din domeniul de aplicare, identic din punct de vedere material și teritorial, al Regulamentului Bruxelles I și al TEE, reiese că **toate titlurile executorii care se întemeiază pe dispozițiile referitoare la competență ale Regulamentului Bruxelles I** pot fi certificate ca TEE. Același lucru este valabil și pentru titlurile executorii în cazul cărora, Statul Membru de origine s-a pronunțat în baza unei norme de drept intern (autonom) privind **competența**. Astfel de titluri sunt executorii, de asemenea conform Art. 35 alin. 3 din Regulamentul Bruxelles I, și în alte state membre fără verificarea competenței.

C. Domeniul de aplicare în timp

După modelul Regulamentelor de la Bruxelles, Regulamentul privind titlurile executorii se aplică numai în ceea ce privește hotărârile sau tranzacțiile judiciare pronunțate/încheiate **după intrarea sa în vigoare** (vezi Art. 33 din 21.1.2005). În cazul tranzacției încuviințate de către instanță nu se ia în considerare momentul încheierii acesteia, ci al încuviințării sale (Art. 26).

III. „Creanțele necontestate“

A. Creanțe bănești scadente

Un titlu executoriu european se poate realiza doar asupra unei **creanțe bănești**. De aceea, în cuprinsul titlului trebuie să fie menționată suma în cifre și moneda; de asemenea, rata dobânzii trebuie să fie menționată cu exactitate, astfel încât să fie posibilă înscrierea în formularul prevăzut în Anexele I-III.

Creanța bănească trebuie să rămână scadentă sau data scadenței trebuie să fie menționată în titlul executoriu. Aceste premise nu există în cazul unei creanțe bănești a cărei executare este condiționată de o contraprestație; în acest caz o certificare ca titlu executoriu european nu este posibilă.

B. Situații de bază

Art. 3 alin. 1 pct. 2 al regulamentului definește **noțiunea de „creanță necontestată“**. Conform pct. 5 din Preambul, aceasta ar trebui să „cuprindă toate situațiile în care debitorul nu a contestat ulterior felul și quantumul unei creanțe bănești și în care creditorul nu a obținut o hotărâre judecătorească sau un titlu executoriu împotriva debitorului, care să necesite acordul expres al debitorului, precum o tranzacție sau un act autentic“. Este vorba despre **două situații distincte**; 1. cazul în care debitorul **a recunoscut în mod expres creanța**, 2. cazul în care **a fost de rea-credință**, deci **nu a contestat creanța**.

1. Actele autentice, hotărârile parțiale și tranzacțiile judiciare (Art. 3 alin. 1 lit. d și lit. a)

Din categoria actelor autentice menționăm, în primul rând, **actele cu titlu executoriu emise de notari**.

Recunoașterea expresă a unei creanțe în cursul procesului are ca efect, conform dispozițiilor procesuale, pronunțarea unei **hotărâri de achiesare**. Nu are importanță dacă, potrivit *lex fori*, este reglementată această categorie de hotărâri. În cazul în care o recunoaștere (producătoare de efecte juridice) a debitorului este singurul temei care stă la baza unei hotărâri judecătorești, ne aflăm de asemenea în prezența unei creanțe necontestate, în conformitate cu Art. 3 alin. 1 lit. a) din Regulament. Dacă în conformitate cu *lex fori*, o achiesare este posibilă și în fața instanței de apel, atunci și ce-a de-a doua instanță poate emite, la rândul ei, un titlu executoriu european, fără a mai fi vorba despre o creanță care nu a mai fost contestată niciodată (ceea ce tocmai lit. a) nu cere).

În ceea ce privește **tranzacția**, la lit. a) se face referire atât la o tranzacție „încuviințată de către instanță”, cât și despre una „încheiată în fața instanței, în timpul unui proces”. Este suficient deci ca părțile să se prezinte în fața instanței la momentul încuviințării tranzacției, ce va fi consemnată de către instanță în cuprinsul unui proces verbal.

2. Hotărâri pronunțate în lipsă

a. Creanțe niciodată contestate (Art. 3 alin. 1 lit. b)

Premisa, pentru a ne afla în situația prevăzută de lit. b) este ca debitorul să **nu fi contestat niciodată** creanța, pe întreaga durată a procesului. De aceea nu este suficientă o contestare în timpul procedurilor prealabile. De asemenea nu poate exista o contestare a creanței nici atunci când debitorul se prezintă în instanță, invocând doar necompetența instanței, fără a contesta creanța. Apărarea debitorului de imposibilitate a plății datoriei din cauza anumitor dificultăți („exclusiv din cauza dificultăților materiale” conform COM (2002) 159 def 22), nu poate fi considerată o contestare a creanței. Conform pct. 6 al Preambulului, nu poate fi vorba de o contestare a creanței nici atunci când debitorul „nu se prezintă la dezbateri sau nu răspunde solicitării instanței de a comunica, în scris, intenția de a se apăra.”

Existența unei contestări asupra creanței producătoare de efecte, se stabilește conform „normelor procedurale ale Statului Membru de origine”, adică în funcție de **lex fori**. Astfel va trebui clarificat, conform motivării din COM (2003) 341 def 3, dacă „o contestare a creanței este valabilă doar atunci când este conformă normelor procedurale din Statul Membru de origine (cu concluzia logică, că o creanță poate fi considerată necontestată atunci când o încercarea de contestare nu corespunde acestor norme)”. Ca exemplu poate fi menționată situația în care un debitor contestă personal creanța în cadrul procedurii din fața instanței, dar conform *lex fori* are nevoie de reprezentarea printr-un avocat.

b. Creanțe ulterior necontestate (Art. 3 alin. 1 lit. c) din Regulament)

La lit. c) este vorba despre cazul în care debitorul **a contestat inițial** în timpul procedurilor judiciare creanța, **dar ulterior nu s-a prezentat ori nu a fost reprezentat** la ședințele de judecată. S-a avut în vedere situația procedurilor simplificate cum ar fi procedurile somației de plată, în cazul căreia debitorul recurge la o procedură simplificată de a contesta creanța, pentru a câștiga timp, iar ulterior „stă departe” de întreaga procedură. În motivația Comisiei (Com. (2002) 159 def 6) se precizează faptul că neprezentarea debitorului la un termen pentru care a fost citat în vederea contestării unei creanțe formulate de acesta „poate fi socotită ca decizie a debitorului de a nu mai contesta creanța”.

Atitudinea debitorului trebuie privită, în conformitate cu lit. c), ca **o recunoaștere tacită a creanței sau a stării de fapt susținută de creditor**. Așa cum în cazul prevăzut de lit. b) atitudinea debitorului este interpretată în funcție de *lex fori*, potrivit lit. c), trebuie calificată și ca o recunoaștere (există proceduri judiciare conform cărora însăși creanța poate fi recunoscută, în timp ce în alte proceduri judiciare, recunoașterea se poate referi doar la starea de fapt susținută).

Nu poate fi vorba despre o **îndatorare** a debitorului în lipsa acestuia. Propunerea Parlamentului European de a include o „cerință de îndatorare” a fost respinsă, deoarece hotărârile pronunțate în lipsă ar fi exceptate în mare parte de Parlamentul European la

domeniul de aplicare al TEE. Potrivit motivației Comisiei (COM (2003) 341 def 6; vezi și luarea de poziție COM (2004) 90 def 7), instanța, de regulă, poate doar să verifice dacă procedura de citare a fost legal îndeplinită, nu însă și dacă neprezentarea debitorului se datorează culpei acestuia.

C. Hotărâri judecătorești pronunțate în căile de atac

Prin Art. 3 alin. 2 sunt incluse în domeniul de aplicare al Regulamentului și hotărâri pronunțate ca urmare a atacării unor hotărâri investite cu titlu executoriu, deși în acest caz nu mai este vorba despre hotărâri privitoare la creanțe ulterior necontestate. Această dispoziție este o consecință a renunțării la propunerea Comisiei de a face posibilă certificarea unei hotărâri ca fiind titlu executoriu ulterior investirii cu formulă executorie (COM (2002) 159 def 6), întrucât nu s-a reușit definirea conceptului de forță executorie în așa fel încât toate Statele Membre să fie mulțumite. În consecință, conform Art. 6 alin. 1 lit. a) din Regulament, este suficient un **titlu executoriu provizoriu** ca premisă pentru certificarea ca titlu executoriu european (ceea ce este în conformitate și cu Regulamentul Bruxelles I, care, la Art. 38 alin. 1 prevede că **orice** hotărâre executorie din Statul Membru de origine (chiar și provizorie) poate fi declarată executorie în Statul Membru de executare. Referitor la modul în care trebuie tratată o hotărâre certificată ca titlu executoriu european, care (ulterior) este contestată în Statul Membru de origine, s-a stabilit că o hotărâre, odată confirmată ca titlu executoriu european, **nu mai poate ieși din domeniul de aplicare** al Regulamentului. Conform motivării Consiliului, în punctul de vedere comun (CE nr. 19/2004 JOCE C 79 E/59 [80]), debitorul trebuie să fie pus în imposibilitatea de a-l împiedica pe creditor să beneficieze de titlul executoriu european, doar prin simpla introducere a unei căi de atac.

Posibilitatea ca o hotărâre pronunțată într-o cale de atac să poată fi confirmată ca titlu executoriu european depinde de **desfășurarea evenimentelor în timp**, între momentul acordării certificării ca titlu executoriu european și cel al introducerii căii de atac; astfel, dacă o cale de atac împotriva unei hotărâri pronunțate în lipsă este introdusă abia după certificarea aceleia ca titlu executoriu european, **certificarea rămâne valabilă**. În sens contrar, o hotărâre nu mai poate fi confirmată ca titlu executoriu european odată ce a fost atacată, chiar și în cazul în care cererea de certificare a fost introdusă anterior căii de atac.

Dacă hotărârea certificată ca titlu executoriu european a încetat să fie executorie (s-a limitat sau s-a suspendat caracterul său executoriu) ca urmare a unei căi de atac introduse de către debitor, atunci acesta poate, conform Art. 6 alin. 2 din Regulament, să solicite un certificat care precizează suspendarea sau limitarea forței executorii. În cazul în care o hotărâre certificată ca titlu executoriu european a fost contestată iar (ulterior) a fost pronunțată în Statul Membru de origine o hotărâre executorie, creditorul poate, conform Art. 6 alin. 3 din Regulament, să solicite eliberarea unui certificat de înlocuire.

IV. Certificarea ca titlu executoriu european în Statul Membru de origine

A. Procedura de certificare

1. Competența

Solicitarea certificării trebuie **introdusă la instanța de origine**, în sensul Art. 4 pct. 6) Instanța sau autoritatea ce trebuie să decidă asupra cererii este stabilită conform dreptului intern al Statului Membru de origine. Propunerea inițială a Comisiei (COM (2002) 159 def JOCE din 27.8.2002 C 203/86) a fost în sensul ca instanța de origine să fie competentă și pentru pronunțarea hotărârii, ceea ce a dat naștere unor critici justificate, întrucât, în acest caz, examinatul devine chiar examinatorul.

2. Cererea

Cererea având ca obiect certificarea unei hotărâri privind o creanță necontestată, ca titlu executoriu european poate fi introdusă „în orice moment“, deci nu doar atunci când există deja o hotărâre privind o asemenea creanță. În primul rând trebuie avută în vedere ipoteza introducerii cererii de certificare **simultan cu introducerea cererii de chemare în judecată**. Certificarea ca titlu executoriu european poate fi comunicată creditorului împreună cu hotărârea.

Nu este vorba despre o **comunicare către debitor a cererii** de certificare ca titlu executoriu european. Acest lucru era prevăzut în propunerea modificată a Comisiei (Com (2003) 341 def 6) în vederea protejării dreptului debitorului de a fi audiat, pentru a-i oferi debitorului posibilitatea de a contesta legalitatea emiterii certificării, dar s-a renunțat la acest lucru, pentru că acum există posibilitatea rectificării sau retragerii, conform Regulamentului (Art. 10). Deoarece comunicarea către debitor a cererii având ca obiect certificarea nu este exclusă în mod explicit, ea nu este în nici un caz inadmisibilă.

B. Condițiile certificării

1. Elemente de bază

Prevederile Art. 6 alin. 1 **lit. a) și b) din Regulamentul** privind certificarea unei hotărâri ca titlu executoriu european, respectiv posibilitatea de a avea forță executorie în Statul Membru de origine, precum și respectarea normelor privind competența cuprinse în Regulamentul Bruxelles I, trebuie să constituie o condiție pentru **toate** hotărârile privind creanțele necontestate. Condițiile menționate în alin. 1 **lit. c) și d)**, respectiv respectarea standardului minim al capitolului III, sunt valabile doar în ceea ce privește **hotărârile pronunțate în lipsă**, în sensul Art. 3 alin. 1 lit. b) sau c). **În oricare dintre aceste cazuri** trebuie verificat dacă este vorba de o hotărâre privind o creanță necontestată, în sensul Art. 3, alin. 1, lit. b), lucru ce trebuie menționat în formularul prevăzut în Anexa I Z 8.

2. Condițiile de certificare ca titlu executoriu european (Art. 6 alin. 1 lit. a)

În mod corespunzător cu prevederile Art. 38 din Regulamentul Bruxelles I, lit. a) cuprinde singura cerință ca hotărârea să aibă forță executorie **în Statul Membru de origine**, ceea ce

include și **posibilitatea ca ea să aibă forță executorie provizorie**. Întrucât măsurile asiguratorii sunt prevăzute doar pentru cazul în care debitorul introduce o cale de atac împotriva hotărârii confirmate ca titlu executoriu european sau solicită rectificarea, respectiv retragerea certificării, prin posibilitatea unei hotărâri de a fi „pusă în executare” trebuie înțeleasă **aptitudinea sa pentru o executare satisfăcătoare**.

3. Respectarea regulilor de competență prevăzute de Regulamentul Bruxelles I (Art. 6 alin. 1 lit. b)

Instanța de origine nu poate lua în considerare o competență ce intră în contradicție cu dispozițiile din Regulamentul Bruxelles I privind competența prevăzută în materia asigurărilor (Art. 8 și urm. din Regulament) și a **competenței exclusive** (Art. 22 din Regulament). Regulamentul Bruxelles I prevede, la rândul său, o interdicție de verificare a competenței instanțelor de origine în cadrul procedurilor de recunoaștere și executare (vezi Art. 35 alin. 3 și Art. 45 alin. 1 din Regulamentul Bruxelles I), însă exclude dintre acestea materia asigurărilor și a competențelor exclusive (Art. 35 alin. 1 din Regulamentul). Pentru chestiunile privind consumatorii, exceptate de asemenea de la interdicția de verificare, este valabilă norma specială din alineatului 1 lit. d), ce limitează mai tare certificarea ca titlu executoriu european a unui titlu emis împotriva unui consumator.

De asemenea, nu are importanță – la fel ca în Regulamentul Bruxelles I (vezi Art. 45 alin. 1 în comparație cu Art. 35 alin. 1 de la Bruxelles) – dacă instanța de origine a respectat regulile de competență prevăzute la Art. 18 din Regulamentul Bruxelles I, în materia litigiilor de muncă. Deoarece angajatul ce trebuie protejat apare adesea ca reclamant, controlul competenței nu ar fi în avantajul acestuia.

Trebuie ținut cont de faptul că intervenția în proces, conform Art. 24 din Regulamentul Bruxelles I în **materie de asigurări**, ar putea justifica competența, în ciuda unei încălcări a regulilor de competență din Art. 8 din Regulament, în timp ce nerespectarea competențelor exclusive ale Art. 22 din Regulament prin intervenția în proces nu poate fi remediată. Dacă intervenientul este admis potrivit modalităților de mai sus într-o cauză în materie de asigurări și o hotărâre de achiesare este pronunțată (Art. 3 alin. 1 lit. a), atunci certificarea ei ca titlu executoriu european este posibilă, în ciuda contradicției față de regulile de competență prevăzute de Regulamentul Bruxelles I.

4. Respectarea prevederilor minime în cazul hotărârilor de suspendare (Art. 6 alin. 1 lit. c)

Hotărârile pronunțate în conformitate cu prevederile Art. 3 alin. 1 **lit. b) sau c)** din Regulament pot fi certificate ca titluri executorii europene, în conformitate cu Art. 6 alin. 1 lit. c), doar atunci când procedura de judecată din Statul Membru de origine a corespuns prevederilor minime procedurale (Art. 12 din Regulament). Astfel, dreptul la apărare al debitorului este garantat pentru toate acele cazuri în care o creanță este considerată necontestată din cauza faptului că debitorul **nu a fost introdus în cauză** (motivarea propunerii Comisiei COM (2002) 158 def 8). Notificarea debitorului în legătură cu cererea formulată împotriva lui și cu pașii necesari în vederea contestării acestei creanțe trebuie garantată, conform prevederilor Regulamentului. Ca urmare a schimbării de sistem făcute în baza Regulamentului, această verificare, ce conform Regulamentul Bruxelles I, are loc în

cadrul motivului de renunțare prevăzut la Art. 34 nr. 2, **se efectuează în statul în care a fost pronunțată hotărârea.**

5. Prevederi speciale pentru protecția consumatorului în cazul hotărârilor de suspendare (Art. 6 alin. 1 lit. d)

Când la baza hotărârii stă un contract încheiat de un consumator într-un scop care nu poate fi asociat cu activitatea sa profesională sau promoțională, iar **debitorul este consumatorul**, această hotărâre poate fi certificată ca titlu executoriu european doar atunci când a fost pronunțată împotriva consumatorului, în Statul Membru în care acesta **își avea domiciliul în momentul introducerii cererii de chemare în judecată** conform Art. 59 din Regulamentul Bruxelles I. Definiția contractului consumatorului prevăzută de Regulament este mai cuprinzătoare decât noțiunea de chestiune privind consumatorul din Art. 15 alin. 1 din Regulament, în măsura în care nu se prevede nicio limitare cu privire la anumite tipuri de contracte și nici nu este necesară vreo legătură cu statul de domiciliu al consumatorului.

În Regulament, privilegiul oferit consumatorului constă în faptul că **poate ignora procedurile judiciare din alte state membre**, astfel încât să se poată apăra în fața instanțelor din statul său de domiciliu împotriva decalării ca executorie a unei hotărâri pronunțate în străinătate, în conformitate cu Regulamentul Bruxelles I, în măsura în care reglementările privind competența prevăzute de Regulament nu au fost respectate în statul unde a fost pronunțată hotărârea. Însemnătatea practică a posibilității obținerii unui titlu executoriu european împotriva unui consumator este de altfel mică, pentru că patrimoniul consumatorului se află de obicei în statul său de domiciliu.

Reglementarea specială prevăzută de Art. 6 alin. 1 lit. d) este valabilă **numai pentru hotărâri pronunțate în lipsă (Art. 3 alin. 1 lit. b) și c)**, nu însă și în cazul creanțelor recunoscute în mod expres (Art. 3 alin. 1 lit. a) și d). Acest lucru este justificat de faptul că un consumator care recunoaște în mod expres creanța nu mai are nevoie de protecție specială.

6. Certificarea imposibilității de executare, respectiv a restrângerii posibilității de executare (Art. 6 alin. 2)

Debitorul poate, conform alin. 2 – printr-o cerere introdusă în orice moment la instanța de origine – să solicite să îi fie emisă o **contra-certificare/certificatul care precizează că hotărârea nu mai este executorie sau că i-a fost limitat caracterul executoriu** (formularul prevăzut la Anexa IV) în care să fie menționat faptul că aceasta nu este executorie sau că a fost limitat caracterul executoriu al acesteia. **Caracterul executoriu încetează**, în special, atunci când o hotărâre certificată ca titlu executoriu european este desființată în Statul Membru de origine. În statul membru de executare, debitorul poate utiliza certificatul susmenționat împotriva executării solicitate de către creditor.

Ca motive pentru restrângerea caracterului executoriu, în cuprinsul formularului prevăzut la Anexa IV, pct. 5 sunt enumerate exemplificativ cazurile când o hotărâre certificată ca titlu executoriu european este suspendată, restrânsă la măsuri asiguratorii sau condiționată de constituirea unei garanții care nu s-a rambursat încă.

7. Certificatul de înlocuire, ca titlu executoriu european (Art. 6 alin. 3)

Dacă în urma atacării unei hotărâri certificate ca titlu executoriu european, în Statul Membru de origine a fost pronunțată o nouă hotărâre investită cu titlu executoriu, creditorului i se poate elibera oricând la cerere, un certificat **de înlocuire** (ca titlu executoriu european) (formularul în Anexa V). Acest certificat de înlocuire substituie certificarea inițială ca titlu executoriu european (vezi formularul în Anexa V.B), care astfel rămâne fără obiect.

Totodată, **condițiile prevăzute la Art. 6 alin. 1** trebuie verificate și în cazul certificatului de înlocuire (vezi formularul din Anexa V). Cerințele minimale **prevăzute la** capitolul III trebuie să fie îndeplinite, conform Art. 12 alin. 2 (la care face trimitere Art. 6 alin. 3), doar atunci când condițiile enumerate de Art. 3 alin. 1 **lit. b) sau c)** sunt cerute la momentul pronunțării hotărârii în calea de atac, aflându-ne, deci, în situația hotărârilor pronunțate în lipsă.

C. Emiterea certificării ca titlu executoriu european

1. Limba utilizată

Limba utilizată în certificarea ca titlu executoriu european (formularul prevăzut în Anexa I) este cea **în care a fost redactată hotărârea**. Deoarece formularele nu trebuie completate decât cu nume și cifre sau bifate rubrici, se pornește de la premisa că o traducere a certificatului în statul membru de executare nu este necesară. Dacă în cuprinsul formularului au fost înscrise mențiuni individuale, conform Art. 20 lit. c) din Regulamentul, creditorul poate solicita traducerea în statul membru de executare.

2. Comunicarea certificatului către debitor

Regulamentul nu prevede nimic referitor la comunicarea certificatului către debitor, astfel încât aceasta – din perspectiva Regulamentului – nu apare ca fiind necesară. Din considerații generale această comunicare **este imperios necesară** și de aceea trebuie în mod obligatoriu **prevăzută în legislația internă a statului** respectiv. Dacă hotărârea de certificare nu îi este comunicată debitorului, acesta ar lua cunoștință de ea doar odată cu comunicarea hotărârii prin care se dispune executarea în Statul Membru de executare. În cazul în care comunicarea nu avut loc nici în cursul procesului care a stat la baza titlului, debitorul fiind privat de dreptul de apărare, acesta ar lua cunoștință de procesul din străinătate prin intermediul hotărârii privind executarea în Statul Membru de executare și abia în acest moment ar putea întreprinde primii pași pentru a dobândi informații despre acest titlu.

Deoarece Art. 10 din Regulament permite rectificarea respectiv retragerea certificării la cererea debitorului ca urmare a efectelor **puternice** ale hotărârii de certificare, este necesar ca și debitorului să îi fie comunicată această hotărâre – și anume imediat după emiterea ei.

3. Calea de atac a creditorului împotriva refuzului emiterii certificatului

Regulamentul nu prevede nicio reglementare privitoare la restituirea sau respingerea unei cereri având ca obiect emiterea certificării ca titlu executoriu european. Deoarece dispozițiile Art. 10 alin. 4 din Regulament referitoare la inexistența unei căi de atac împotriva emiterii certificatului de titlu executoriu european se referă doar la „eliberarea certificatului” ca titlu executoriu european, rămâne la latitudinea dreptului intern al Statului Membru de origine

dacă introducerea căii de atac poate fi considerată admisibilă. Cu toate acestea, este **recomandată cu insistență** admisibilitatea unei căi de atac împotriva restituirii sau a respingerii unei cereri privind emiterea certificatului de titlu executoriu european, fiind vorba de o hotărâre care influențează în mod clar poziția juridică a creditorului. Dacă nu poate obține pentru titlul său de executare „exequatur-ul valabil în toată Europa”, adică certificarea ca titlu executoriu european, se recomandă ca titlului său executoriu să fie declarat executoriu în Statul Membru de executare, conform dispozițiilor Regulamentului Bruxelles I.

D. Rectificarea și retragerea certificatului de titlu executoriu european

1. Problema contestării hotărârii de certificare

Art. 10 din Regulament reglementează la alin. 1-3, **posibilitățile de rectificare și revocare a certificatului de titlu executoriu european**, pentru a menționa, apoi, la alin. 4 că **nicio cale de atac** nu poate fi introdusă împotriva emiterii acestui certificat. Astfel este exprimat un compromis: în proiectul inițial al Comisiei (COM (2002) 159 def 24), în conținutul actualului alin. 4 era cuprinsă singura afirmație legată de căile de atac împotriva certificatului de titlu executoriu european. Împotriva acestui lucru s-a invocat pe bună dreptate faptul că din punctul de vedere al unui stat de drept este inacceptabil ca o hotărâre judecătorească atât de importantă să fie pronunțată fără nicio garantare a dreptului la apărare al debitorului și fără ca acesta să aibă posibilitatea introducerii unor căi de atac.

2. Rectificarea certificatului

Un certificat poate fi rectificat atunci când „din cauza unei erori materiale apare o neconcordanță între hotărâre și certificat” (Art. 10 alin. 1 lit. a). În luarea de poziție a Comisiei (COM (2004) 90 def 3) se vorbește despre „rectificarea erorilor privind conținutul în cuprinsul certificatului (de exemplu, erori de ortografie)”. În ciuda folosirii ambigue a noțiunii de „eroare materială”, este neîndoielnic faptul că textul se referă **doar la greșeli de redare** a conținutului hotărârii în cuprinsul certificatului.

În discuție intră toate redările greșite ale mențiunilor din cuprinsul titlului în certificat, anume mențiunile din formularul prevăzut la Anexele I Y2 – 5 și Z 6. Exemple practice sunt: redarea greșită a numelui sau a adresei creditorului sau a debitorului ori redarea greșită a cuantumului creanței în cauză.

3. Retragerea certificatului

Certificatul este retras atunci când **din punctul de vedere al condițiilor stabilite de Regulament**, „a fost în mod cert eliberat neîntemeiat” (Art. 10 alin. 1 lit. b). Formularea ambiguă va putea fi depășită prin considerarea termenului „în mod cert” limitativ, **prima facie** ca lipsit de semnificație (mai corect: *pro non scripto*), pentru că, de regulă, ceea ce este incorect va fi și *in mod cert* incorect. **În niciun caz** nu trebuie să se înțeleagă din această cerință, **obstacole mari în ceea ce privește retragerea**; cu precădere, nu trebuie să se tragă din acest fapt concluzia că certificatul poate fi retras doar atunci când lipsa unei condiții reiese în mod cert doar din cuprinsul acestui certificat.

În ceea ce privește condițiile de la lit. b), se pot ridica **întrebările** dacă titlul este cuprins în domeniul de aplicabilitate a Convenției conform Art. 2; dacă este vorba de o creanță

necontestată în sensul Art. 3; dacă instanța de origine a omis o competență exclusivă a Regulamentului Bruxelles I (Art. 6 alin. 1 lit. b); dacă hotărârea pronunțată în lipsă a fost pronunțată cu respectarea normelor minimale ale Art. 12 și urm. al TEE în ceea ce privește comunicările și informarea debitorului. Dacă se ajunge la concluzia că **una dintre aceste condiții lipsește**, respingerea cererii de retragere pentru motivul că certificatul *nu* a fost eliberat în mod cert pe nedrept nu poate fi pronunțată; mai mult, certificatul **trebuie retras**.

4. Procedura rectificării și a retragerii

Rectificarea și retragerea certificatului au loc **doar la cerere**. Aceasta trebuie adresată instanței de origine, în sensul alin. 1 (vezi Art. 4 pct. 6). Art. 10 nu cuprinde alte dispoziții în ceea ce privește procedura de rectificare și retragere; mai mult, alin. 2 prevede că se aplică legislația Statului Membru de origine.

În ceea ce privește atacarea unei hotărâri de respingere a unei cereri de rectificare sau retragere a certificatului, este valabil același principiu ca în cazul unei hotărâri de respingere a unei cereri de eliberare a certificatului. Astfel, prin analogie, legiuitorul național este sfătuit să admită calea de atac.

În Anexa VI a Regulamentului se află și un **formular** pentru cererea de rectificare sau retragere a unui certificat de titlu executoriu european. Întrucât potrivit prevederilor alin. 3 cererile „*pot*” fi redactate utilizând acest formular, **recurgerea la acesta este facultativă**. Chiar și atunci când o asemenea cerere este redactată cu ajutorul formularului, ea trebuie să cuprindă o expunere a motivelor, cererea neputând fi altfel verificată.

V. Cerințele minimale (Art. 12-19)

A. Cuprinsul și rațiunea normelor minimale

Cerințele minimale prevăzute la capitolul III sunt valabile **în primul rând pentru hotărârile pronunțate în lipsă** conform Art. 3 alin. 1 lit. b) sau c) (alin. 1), dar și – fără prea mare însemnătate practică – pentru emiterea certificatului de titlu executoriu european sau a unui certificat de înlocuire conform Art. 6 alin. 3 în ceea ce privește o hotărâre care a fost pronunțată ca urmare a atacării unei alte hotărâri, dacă la momentul pronunțării hotărârii în calea de atac au fost îndeplinite premisele prevăzute la Art. 3 lit. b) sau c). Ele trebuie să asigure, conform pct. 12 din motivele de expunere „**ca debitorul să fie informat în timp util și de o asemenea manieră astfel încât să își poată formula apărarea asupra procesului intentat împotriva sa, a condițiilor în care poate participa și asupra procedurii de atacare a creanței în cauză și a consecințelor absenței sale de la judecată**”. Este vorba deci, înainte de toate, de **dreptul la apărare al debitorului** care nu a fost introdus în cauză (care nu participă la procedură).

Cerințele minimale cuprind pe de o parte reguli privind comunicarea actului de sesizare a instanței, respectiv citația pentru termenul de judecată (Art. 13-15) și reguli privind informarea conformă a debitorului cu privire la cerere, pe de altă parte dispoziții cu privire la procedura ce trebuie îndeplinită pentru contestarea creanței (Art. 17). Acestea li se adaugă prevederile Art. 18, care se referă la modul de remediere în chestiuni privitoare la comunicări

și la informare, precum și Art. 19, care impune, ca standard minimal suplimentar, pentru cazuri excepționale, ca debitorul să aibă posibilitatea de a solicita o verificare a hotărârii pronunțate împotriva sa.

B. Caracterul normelor minimale

Întrucât aria de competență a Art. 65 TEE se referă doar la litigii cu caracter transfrontalier, cerințele minimale nu au caracterul unor reguli imperative pe care instanța de origine să fie obligată să le aplice. Prin urmare, cerințele minimale sunt doar **reguli de apreciere pentru procedura de certificare în Statul Membru de origine**, care nu trebuie să certifice ca titlu executoriu european hotărârile pronunțate pe teritoriul său, dacă normele sale procedurale (chiar și respectate) nu corespund normelor minimale prevăzute de Regulament.

C. Cerințele minimale privitoare la comunicare

1. Considerații generale

Cerințele minimale prevăzute la Art. 13-16 care privesc comunicarea actului de sesizare a instanței sau a altuia similar sunt de o importanță deosebită pentru că (numai) respectarea lor justifică renunțarea la controlul prevăzut la Art. 34 pct. 2 din Regulamentul Bruxelles I. Noțiunile de „act de sesizare a instanței” și „act similar” corespund celor din cuprinsul Art. 34 al Regulamentului Bruxelles I.

Conform pct. 1 din preambul, modalitățile de comunicare reglementate de Regulament trebuie să fie caracterizate fie prin „**siguranță absolută (Art. 13)**” fie printr-un „**grad ridicat de probabilitate (Art. 14)**”, astfel încât să se considere că destinatarului i-a parvenit actul în cauză. Între cele două categorii nu există o ierarhie. Autoritatea competentă a realiza comunicarea are, de aceea, posibilitatea **alegerii libere** între metodele de comunicare enumerate în Art. 13 și 14 și nu trebuie să încerce întâi o comunicare personală. Prevederile se referă la **orice tip de comunicare; nu se face nicio deosebire** între comunicările în străinătate și cele interne.

Modalitățile de comunicare prevăzute la Art. 13 împlinesc *per se* cerințele minimale de procedură, în timp ce modalitățile de comunicare prevăzute la Art. 14 sunt suficiente doar dacă debitorul solicită o verificare a hotărârii pronunțate în lipsă. În toate aceste cazuri dovada comunicării actelor către debitor în persoană sau către reprezentantul său se realizează prin intermediul **confirmării de primire** (Art. 15). Această confirmare de primire (datată) provine în cazurile prevăzute la alin. 1 lit. a), c) și d) **de la debitor în persoană** (respectiv de la reprezentantul său), iar în cazul de la alin. 1 lit. b), **de la autoritatea competentă a realiza comunicarea**. Această confirmare de primire nu constituie doar un mijloc de probă, ci și un element al normelor minimale. Chiar și atunci când comunicarea poate fi dovedită în alt mod, certificarea ca titlu executoriu european trebuie să fie respinsă, în cazul în care confirmarea de primire lipsește sau este nedată.

Dovada de comunicare, conform Art. 10 al TEE privind comunicarea actelor îndeplinește condițiile normelor minimale prevăzute de Regulament, doar pentru anumite forme de comunicare. În lipsa semnăturii debitorului aceasta nu este suficientă conform dispozițiilor referitoare la comunicări, prevăzute de Art. 13 al 1 lit. a), c) și d).

În formularul din Anexa I se cer numai date sumare, respectiv dacă comunicarea trebuia efectuată în conformitate cu prevederile Art. 13, 14 precum și indicarea uneia din normele de mai sus în temeiul căreia a fost efectuată. În toate cazurile, organul de executare nu mai are voie să verifice comunicarea.

Deoarece Regulamentul nu prevede nicio dispoziție în ceea ce privește comunicarea *în timp util*, acesta rămâne la latitudinea *lex fori*.

2. Comunicarea cu confirmare de primire din partea debitorului (Art. 13)

a. Comunicarea personală cu confirmare de primire (Art. 13 alin. 1 lit. a)

Spre deosebire de comunicările efectuate în conformitate cu alin. 1 lit. c) și d), în cazul acestei modalități de comunicare **nu** se cere ca debitorul să **trimită înapoi** confirmarea de primire. Primirea unei simple confirmări de primire (semnătură de primire) nu este totuși suficientă pentru îndeplinirea premiselor de la lit. a), pentru că în acest caz nu este vorba despre o comunicare personală, ci despre una pe cale poștală, reglementată la lit. c).

Comunicările fictive, ca de pildă *remise au parquet* – ul francez, **sunt inadmisibile**.

b. Comunicarea personală cu proces verbal emis de către agentul procedural (persoana care comunică) (Art. 13 alin. 1 lit. b)

În acest caz dovada de comunicare este semnată de „persoana competentă care a efectuat comunicarea”. Această persoană este fie „un funcționar de stat, fie orice altă persoană care a fost autorizată în Statul Membru în care are loc comunicarea să efectueze și să confirme comunicarea” (Propunerea Comisiei COM (2002) 159 def 12). În cuprinsul dovezii de comunicare, lângă data comunicării trebuie menționat fie că debitorului i-a parvenit actul, fie că **a refuzat în mod nejustificat** primirea acestuia. Motivele pentru un refuz justificat al primirii pot ține de normele privind comunicarea din Statul Membru de origine, de regulile privitoare la competența internațională (mai ales din Art. 8 al Regulamentului, conform căruia debitorul poate refuza primirea unui înscris, dacă nu înțelege limba în care este redactat), sau de legislația statului în care are loc comunicarea, atâta timp cât aceasta este aplicabilă în conformitate cu prevederile Art. 7 alin. 1 lit. a) din Regulamentul (CE) nr. 1348/2000, respectiv Art. 5, alin. 1, lit. a) al Convenției de la Haga din 25.11.1965 sau atâta timp cât aceasta conține anumite rezerve (de exemplu, limba în care este redactat actul).

c) Comunicarea prin poștă cu scrisoare recomandată cu confirmare de primire (Art. 13 alin. 1 lit. c)

În cazul unei comunicări prin poștă, **debitorul** trebuie **să fi trimis confirmarea de primire** semnată și datată.

d. Comunicarea pe cale electronică cu confirmare de primire (Art. 13 alin. 1 lit. d)

Și în cazul unei comunicări electronice (de exemplu, prin fax sau e-mail), **debitorul** trebuie **să trimită confirmarea de primire** semnată și datată. Nu există reglementări privind forma confirmării de primire. De asemenea, nu este clar stabilit faptul dacă o confirmare de primire transmisă electronic (în format electronic) este suficientă.

e. Comunicarea citațiilor (Art. 13 alin. 2)

Dispoziția din Art. 13 alin. 2 are însemnătate practică doar pentru citațiile care nu sunt înmânate debitorului împreună cu actul introductiv către instanță. Citația pentru un termen de judecată poate fi înmănată debitorului fie printr-una din modalitățile menționate la Art. 13 alin. 1, fie instanța comunică acestuia termenul la o dezbateră anterioară cu privire la aceeași creanță, cu menționarea comunicării în încheierea de ședință.

3. Comunicarea fără confirmare de primire din partea debitorului (Art. 14)

a. Considerații generale

În cuprinsul Art. 14 alin. 1 sunt enumerate exhaustiv **șase modalități de comunicare cu confirmare de primire**. Modalitățile de comunicare au **aceleși rang** cu cele prevăzute la Art. 13; nu există o ierarhie a modalităților de comunicare ce prevăd mai întâi o încercare de comunicare personală conform Art. 13. Același rang îl au și modalitățile de comunicare prevăzute la Art. 14.

Conform motivării propunerii Comisiei (COM (2002) 159 def 11), actul ce trebuie comunicat intră în posesia debitorului potrivit modalităților de comunicare prevăzute de Art. 14, fiind „în sarcina debitorului să se asigure că documentul îi va parveni”. Întrucât în acest caz primirea de către debitor nu este absolut certă, precum în cazul modalităților de comunicare prevăzute de Art. 13, existând doar **un înalt grad de probabilitate a primirii**, sunt aplicabile și cerințelor minimale suplimentare prevăzute de Art. 19 alin. 1 lit. a) din Regulament, în vederea asigurării protecției debitorului: dacă debitorului nu i-au parvenit, din motive independente de acesta, actele ce trebuie comunicate în timp util astfel încât să se poată apăra, trebuie să existe, ca **premisă suplimentară** pentru certificarea drept titlu executoriu european, o **posibilitate de verificare a hotărârii**.

b. Modalitățile de comunicare (Art. 14 alin. 1)

Comunicarea substitutivă la locuința debitorului (Art. 14 alin. 1 lit. a)

Din textul Art. 14 alin. 1 lit. a) reiese faptul că prin „adresa privată” se înțelege locuința debitorului. Va fi aici vorba de obicei despre **locul unde se desfășoară efectiv principalele aspecte ale vieții sale**. Prevederile de la Art. 14 alin. 1 lit. a) se aplică tuturor **persoanelor fizice** și persoanelor juridice (pentru care este aplicabil și Art. 14 alin. 1 lit. b).

Persoana care primește actele, conform Art. 14 alin. 1 lit. a) trebuie **să locuiască** cu debitorul sau să fie **angajatul acestuia**. O ședere temporară sau domiciliere la aceeași adresă (dar nu în aceeași locuință) nu sunt suficiente.

În cazul comunicării personale către persoanele menționate la Art. 14 alin. 1 lit. a), se consideră îndeplinite cerințele prevăzute la pct. 15 al preambulului doar atunci când „acestor persoane le-a parvenit efectiv documentul respectiv”. În concluzie, refuzul nejustificat al primirii de către una dintre aceste persoane, altul decât refuzul nejustificat al debitorului prevăzut de Art. 13 alin. 1 lit. b), **nu este echivalent** cu o comunicare conformă.

Dacă debitorul este **întreprinzător privat sau persoană juridică**, actul poate fi comunicat personal uneia dintre persoanele angajate de către el în incintele sale comerciale (la sediul societății).

Comunicarea substitutivă prin depunerea în cutia poștală (Art. 14 alin. 1 lit. c)

Din alcătuirea sistematică a dispoziției se trage concluzia că, și în acest caz, cutia poștală trebuie să fie localizată la adresa menționată la Art. 14 alin. 1 lit. a) respectiv lit. b). În cazul depunerii în cutia poștală nu se ține cont dacă aceasta îndeplinește sau nu condițiile necesare în vederea depozitării în siguranță a corespondenței.

Comunicarea substitutivă prin depunerea înscrisului la oficiul poștal sau la autoritățile competente (Art. 14 alin. 1 lit. d)

Dacă actul este depus la oficiul poștal sau la autoritatea competentă, este necesară o înștiințare scrisă cu privire la acest fapt, care trebuie să fie depusă în cutia poștală a debitorului. În cuprinsul acestei informări, actul va fi menționat ca fiind un *act judiciar* sau se va face precizarea că procedura de comunicare prin înștiințare se consideră îndeplinită și că, prin urmare, încep să curgă termenele.

Comunicarea pe cale poștală fără confirmare de primire (Art. 14 alin. 1 lit. e)

Comunicarea simplă pe cale poștală, fără o certificare din partea persoanei care efectuează comunicarea (agentul procedural) sau fără o confirmare de primire din partea destinatarului (cum sunt cerute de Art. 14 alin. 3 lit. a)-d) este permisă doar atunci când debitorul are adresa în Statul Membru de origine, deci acolo unde s-a pronunțat hotărârea și unde a fost emis certificatul privind titlul executoriu european. Conform luării de poziție a Comisiei (COM (2004) 90 def 10), în acest caz există „o foarte mare probabilitate“ ca actul să fi fost primit de destinatar.

Comunicarea pe cale electronică cu confirmare automată de transmitere (Art. 14 alin. 1 lit. f)

În cazul comunicării electronice cu confirmare automată de transmitere nu se mai cer a fi îndeplinite dispozițiile privitoare la comunicarea electronică prevăzute la Art. 13 alin. 1 lit. d), deoarece aici nu mai este necesară **confirmarea de primire din partea debitorului**. În cazul comunicării prin fax este suficientă confirmarea automată de transmitere a aparatului de la care se transmite înscrisul, iar în cazul comunicării prin e-mail este suficientă confirmarea de pe serverul provider -ului expeditorului. Această modalitate de comunicare electronică este permisă doar atunci când, în prealabil, debitorul și-a manifestat în mod expres acordul cu privire la această modalitate de comunicare.

c. Prezumția de cunoaștere a adresei exacte a debitorului (Art. 14 alin. 2)

Dispozițiile Art. 14 alin. 2 exclud modalitățile de comunicare prevăzute la Art. 14 atunci **când nu poate fi cunoscută adresa exactă a debitorului**. Astfel, Regulamentul nu permite modalități de comunicare „care se bazează pe ficțiunea juridică conform căreia în lipsa adresei corecte înscrisul ajunge totuși în posesia debitorului“ (Motivarea propunerii Comisiei COM (2002) def 12). În acest context, modalitățile de comunicare precum *remise au parquet* din dreptul francez ori comunicarea publică efectuată conform Art. 185 din codul de procedură civilă german **nu** îndeplinesc cerințele minimale ale Regulamentului.

d. Dovada de comunicare și confirmarea de primire (Art. 14 alin. 3)

În cazul modalităților de comunicare prevăzute la Art. 14 alin. 1 **lit. a-d**, este necesară întocmirea și semnarea unei dovezi de comunicare de către **persoana însărcinată a realiza comunicarea (agentul procedural)**; aceasta trebuie să conțină modalitatea și data comunicării precum și date de identificare privind persoana căreia i-a fost comunicat actul. Conform Art. 14 alin. 1 **lit. a) și b)**, **comunicarea poate fi**, de asemenea, certificată printr-o **confirmare de primire din partea destinatarului**. Comunicările efectuate conform dispozițiilor Art. 14 alin. 1 **lit. a-d**, pot fi certificate doar prin dovada de comunicare corespunzătoare; fără o asemenea dovadă de comunicare nefiind posibilă certificarea ca titlu executoriu european.

4. Comunicarea către reprezentantul debitorului

Toate comunicările efectuate conform Art. 13 sau Art. 14 din Regulament pot fi efectuate, în virtutea Art. 15 și prin comunicarea actului către **reprezentantului debitorului**. Prin „reprezentant“ se înțelege atât reprezentantul **legal** (în cazul minorilor sau a persoanelor juridice), cât și cel desemnat, sau cel împuternicit pentru a-l reprezenta pe debitor în fața instanței (vezi pct. 16 din Preambul).

Admisibilitatea comunicării către un reprezentant poate fi verificată în mod distinct, în baza normei de drept comunitar prevăzute la Art. 15. Cerința **minimală** prevăzută de acest articol este **îndeplinită** și atunci când comunicarea a fost efectuată către un reprezentant, chiar dacă **lex fori nu o permitea**.

D. Informarea completă a debitorului asupra pretenției (Art. 16)

1. Considerații generale

Al doilea aspect important al cerințelor minimale ce trebuie respectate în cazul hotărârilor pronunțate în lipsă, este reprezentat de informarea completă a debitorului asupra **elementelor esențiale ale creanței** care îi este opozabilă. Aceste informații sunt necesare pentru ca debitorul să se decidă dacă și cum se va apăra împotriva pretenției ridicate. Articolul 16 impune menționarea datelor despre creanță în cuprinsul actului introductiv de instanță sau al unui act echivalent.

2. Informațiile necesare asupra pretenției

Menționarea **numelui și adreselor părților** (lit. a) precum și **valoarea creanței** (lit. b) sunt subînțelese. De asemenea, menționarea ratei dobânzii și a perioadei pentru care se percep dobânzile (lit. c) corespunde regulilor principale prevăzute de legislația națională.

Mențiunea cu privire la cauza pretenției (lit. d) se referă la „foarte scurta descriere a motivului cererii“, care „în procedura de somație este de obicei suficientă și corespunde și cerințelor pentru o certificare ca titlu executoriu european“ (Luarea de poziție a Comisiei COM (2004) 90 def 5).

E. Informarea conformă privind mijloacele de contestare a pretenției (Art. 17) (STERS)

1. Considerații generale

Al treilea aspect important al cerințelor minimale se referă la **informarea conformă** a debitorului cu privire la **mijloacele necesare pentru contestarea pretenției** precum și **cu privire la consecințele necontestării**.

Informarea prevăzută la Art. 17 nu trebuie inclusă doar în cuprinsul actului introductiv de instanță sau al altui înscris echivalent respectiv printr-o informare care este comunicată împreună cu actul introductiv, ci trebuie prevăzută și în cuprinsul citației pentru un termen de judecată, respectiv al unei informări comunicate odată cu citația (dacă respectiva contestație ar trebui făcută la acel termen de judecată).

2. Informarea asupra condițiilor de contestare a pretenției (Art. 17 lit. a)

Condițiile ce trebuie îndeplinite pentru contestarea pretenției sunt descrise în mod detaliat, însă într-o prezentare exemplificativă. Astfel, sunt menționate:

- **Termenul** pentru depunerea unei contestații scrise respectiv termenul de înfățișare;
- **Denumirea și adresa autorității** căreia i se adresează răspunsul, respectiv locul unde trebuie să se prezinte debitorul și;
- Informații cu privire la obligativitatea **reprezentării prin avocat**.

3. Informarea asupra consecințelor necontestării (Art. 17 lit. b)

Deoarece consecințele necontestării sau ale neprezentării sunt interpretate conform *lex fori*, Art. 17 lit. b) se mărginește la a le enumera în mod **exemplificativ**: posibilitatea pronunțării unei hotărâri în lipsă și posibilitatea obligării debitorului la plata cheltuielilor de judecată.

F. Rectificarea nerespectării cerințelor minimale (Art. 18)

1. Considerații generale

Certificatul de titlu executoriu european poate fi eliberat și atunci când în procedura din Statul Membru de origine **nu au fost respectate** cerințele minimale prevăzute la Art. 13-17, în măsura în care sunt îndeplinite o serie de condiții, care nu-l mai protejează pe debitor. Cu toate acestea, dreptul debitorului la apărare este garantat.

Art. 18 are ca model Art. 34 alin. 2 din Regulamentul Bruxelles I. Conform acestuia, o eroare de formă în procedura comunicării nu trebuie să împiedice declararea ca executoriu a unui titlu, dacă respectiva comunicare a fost efectuată în timp util și **în asemenea mod încât pârâtul să se fi putut apăra**. În plus, conform acestei dispoziții, pârâtul poate invoca motivul de nerespectare a dreptului la apărare doar în situația în care nu ar fi putut remedia această lipsă în procedura de fond (privind titlul), printr-o cale de atac. Această **obligativitate a exercitării căii de atac** este reglementată de Art. 18 alin. 1.

Într-o anumită corespondență cu dispozițiile Art. 34 alin. 2 din Regulamentul Bruxelles I, Art. 18 prevede **două situații de fapt ce vizează rectificarea**: Art. 18 alin. 1 reglementează

situația încălcării normelor minimale ce privesc comunicarea și informarea, care pot fi rectificate atunci când au fost respectate dispozițiile Art. 18 alin. 1 lit. a) și b), însă debitorul nu a atacat hotărârea (lit. c). Conform Art. 18 alin. 2, încălcările cerințelor minimale ce privesc comunicarea pot fi rectificate (doar) dacă se dovedește, din atitudinea debitorului din cursul procedurii judiciare, că a primitul totuși în timp util actul ce trebuia comunicat, astfel încât și-ar fi putut exercita dreptul la apărare.

2. Remedierea viciilor de comunicare și informare datorate neexercitării căilor de atac (Art. 18 alin. 1)

În cazul în care niciuna din cerințele minimale prevăzute la Art. 13-17 **nu** sunt respectate, hotărârea va putea fi totuși certificată ca titlu executoriu european, dacă sunt îndeplinite **toate cerințele minimale dispuse de Art. 18 alin. 1 lit. a)-c)**. Acestea sunt:

Comunicarea hotărârii în conformitate cu cerințele minimale prevăzute de Art. 13 sau Art. 14 (lit. a).

Posibilitatea introducerii unei căi de atac și informarea asupra procedurii (lit. b).

Posibilitatea debitorului de a introduce o cale de atac în Statul Membru de origine constituie „premise centrală” a rectificării. Calea de atac trebuie, să ofere posibilitatea ca un viciu de procedură (în cazul de față, comunicarea necorespunzătoare) să fie remediat. Astfel, trebuie să existe posibilitatea unei „reexaminări nelimitate”, ceea ce înseamnă că **nu este suficientă** o cale de atac prin care constatările cu privire la situația de fapt privind comunicarea sunt contestate în mod restrictiv.

De asemenea, informarea cu privire la procedura de exercitare a căilor de atac este obligatorie: pârâtul trebuie să fie informat în mod corect și complet în cuprinsul hotărârii, asupra procedurii exercitării căii de atac, asupra denumirii și a adresei autorității unde trebuie introdusă, precum și termenul în care trebuie exercitată calea de atac.

În cazul în care condițiile de la Art. 18 lit. a) și lit. b) sunt îndeplinite, atunci încălcarea cerințelor minimale prevăzute la Art. 13-17 se consideră remediată, atâta timp cât debitorul nu atacă hotărârea conform lex fori. Dacă termenul în care poate fi introdusă calea de atac nu s-a împlinit, hotărârea nu poate fi certificată ca titlu executoriu european.

3. Remedierea viciilor de comunicare prin primirea personală confirmată (Art. 18 alin. 2)

Încălcarea condițiilor prevăzute la Art. 13 sau Art. 14, deci a **cerințelor privitoare la comunicare** (nu și cele privitoare la informarea asupra procedurii de urmat, conform Art. 16 și Art. 17) poate fi rectificată atunci când se dovedește din atitudinea debitorului din cursul procedurii judiciare, că a primitul totuși în timp util actul care trebuia comunicat, astfel încât și-ar fi putut exercita dreptul la apărare. Este necesar ca debitorul „să confirme el însuși în mod explicit sau implicit prin „atitudinea sa” primirea în timp util a actului (COM (2004) 90 def 7).

G. Cerințe minimale privind verificarea în cazuri excepționale (Art. 19)

1. Considerații generale

Art. 19 instituie mai puțin condiții pentru o revizuire cu caracter excepțional, cât o nouă cerință minimală ce trebuie respectată pentru certificarea ca titlu executoriu european a unei hotărâri (vezi și luarea de poziție a Comisiei COM (2004) 90 def 11): astfel, în conformitate cu *lex fori*, debitorul trebuie să **beneficieze de dreptul de a solicita o revizuire a hotărârii** în situația în care acesta nu a avut cunoștință de existența vreunui caz de comunicare substitutivă, efectuată printr-una din modalitățile prevăzute la Art. 14, și în absența oricărei culpe din partea sa (vezi și pct.14 din Preambul) sau dacă – indiferent de modalitatea prin care a fost efectuată comunicarea– nu a putut contesta creanța din cauza intervenției unui caz de forță majoră (Art. 19 alin. 1 lit. b).

Dreptul debitorului de „a solicita o revizuire a hotărârii” trebuie înțeles – conform Art. 18 alin. 1 lit. b) – ca o posibilitate de a introduce **o cale de atac care să permită realizarea unei revizuii nelimitate/nerestricționate** a hotărârii. Art. 19 alin. 2 prevede, în mod expres, posibilitatea ca *lex fori* să permită o revizuire în „condiții mai favorabile” decât a celor dispuse de Art. 18 alin. 1.

2. Cazurile excepționale

a. Informarea cu întârziere a debitorului cu privire la o comunicare de înlocuire conform Art. 14

Ipoteza prevăzută la Art. 19 alin. 1 **lit. a)** este menită a crea o compensare a faptului că o comunicare efectuată printr-una din modalitățile Art. 14 oferă doar o probabilitate ridicată ca actul care trebuia să fie comunicat să ajungă la destinatar (Luarea de poziție a Comisiei COM (2004) def 4). Informarea cu întârziere **nu trebuie să se datoreze culpei debitorului**. Pot fi considerate, ca posibile cauze pentru informarea cu întârziere, forța majoră sau circumstanțele excepționale (Art. 19 alin. 1 lit. b)

b. Forța majoră și circumstanțele excepționale

Pentru toate modalitățile de comunicare prevăzute la Art. 13 și Art. 14 din Regulamentul este valabilă **clauza generală** prevăzută la Art. 19 alin. 1 **lit. b)**: conform acesteia, în cazul în care debitorul nu a putut contesta creanța din motive de forță majoră sau circumstanțe excepționale, fără să aibă vreo culpă în acest sens, acesta trebuie să aibă posibilitatea revizuirii hotărârii.

Atât în cazul forței majore cât și al circumstanțelor excepționale, prevederea finală, oarecum neclară a Art. 19 alin. 1, cere ca debitorul să „acționeze rapid”. Astfel, *lex fori* nu trebuie să-i ofere debitorului posibilitatea de a solicita o revizuire a hotărârii pe o perioadă nelimitată, cerințele minimale prevăzute la Art. 19 fiind deja respectate dacă o asemenea cale de atac este disponibilă **cel puțin** în cazul în care debitorul acționează neîntârziat.

VI. Abrogarea procedurii de exequatur în Statul Membru de executare

Articolul 5 cuprinde principalul obiectiv al Regulamentului, și anume abrogarea procedurii de exequatur. Cu excepția incompatibilității cu o hotărâre pronunțată anterior, care, conform Art. 21, poate oferi debitorului dreptul la solicitarea respingerii executării de către instanța competentă din Statul Membru de executare, **motivele de refuz ale recunoașterii** prevăzute la Art. 34 și Art. 35 din Regulamentul Bruxelles I **nu se aplică** în ceea ce privește Regulamentul 805/2004. Nu intră în discuție verificarea titlului executoriu european în temeiul *ordinii publice* din Statul Membru de executare.

Verificarea garantării dreptului la apărare al debitorului este lăsată în seama Statului Membru de origine, în conformitate cu Art. 12; dacă dreptul la apărare a fost încălcat, atunci titlul executoriu nu poate fi certificat ca titlu executoriu european, (Art. 6 alin. 1 lit. c.) Același sistem este valabil și pentru **încălcarea regulilor de competență**, care, conform Art. 35 alin. 1 din Regulamentul Bruxelles I, pot fi socotite motive de refuz al recunoașterii (vezi *supra*. IV.B.3).

Consecința faptului că un titlu executoriu european este executat în celelalte State Membre fără a fi necesară procedura exequatur-ului este menționată la Art. 20 alin. 1 teza a 2-a: hotărârea certificată ca titlu executoriu european „se execută în același mod ca o hotărâre dintr-un Stat Membru de executare”; deci, din punct de vedere al executării, hotărârea este tratată „ca și cum ar fi fost pronunțată în Statul Membru de executare” (pct. 8 al Preambulului).

VII. Recunoașterea titlului executoriu european în Statul Membru de executare (STERS)

A. Recunoașterea fără verificarea motivelor de respingere

A doua noutate pe care o aduce Regulamentul, alături de eliminarea procedurii de exequatur, este **înlăturarea motivelor de respingere în cazul recunoașterii hotărârilor. Astfel, nu se mai pune problema recunoașterii unui titlu ce nu are forță executorie, fapt ce reiese din dispozițiile** Art. 6 alin. 1 lit. a), conform căruia confirmarea ca titlu executoriu european presupune că în Statul Membru de origine hotărârea are caracter executoriu.

Recunoașterea hotărârilor certificate ca titluri europene executorii nu apare doar ca o consecință automată, deci fără parcurgerea unei proceduri speciale – la fel ca și în cazul recunoașterii unor hotărâri conform Regulamentului Bruxelles I; în această situație, **eventuale motive de respingere a recunoașterii** nu mai trebuie verificate. În cazul titlului european executoriu se ajunge astfel la o **extindere a efectului ex lege**, ceea ce **exclde** orice verificare a compatibilității titlului cu **ordinea publică** a celuilalt stat.

Singura excepție o reprezintă **incompatibilitatea hotărârii cu o hotărâre anterioară**. Acest impediment nu este influențat de înlăturarea motivelor de respingere a recunoașterii, fiind în același timp unicul motiv pentru care, conform Art. 21, se poate refuza executarea hotărârii certificate ca titlu executoriu european în Statul de executare (vezi *infra*. VIII.E). Nu

este posibilă, pe de o parte, respingerea executării unei hotărâri, iar în același timp, recunoașterea puterii executorii a acesteia. Nu este posibilă **declinarea competenței** în favoarea Statului Membru de origine la momentul verificării incompatibilității între această hotărâre cu una pronunțată anterior în Statul de executare.

Formularea largă din Art. 5, „și fără ca recunoașterea să poată fi atacată“ face referire (doar) la faptul că hotărârea certificată ca titlu executoriu european este recunoscută (și executată) **în mod automat** în celelalte State Membre, neexistând situații în care să poată fi atacată hotărârea.

B. Titluri ce pot fi recunoscute

Art. 5 menționează faptul că **hotărârile** recunoscute ca titluri executorii europene sunt „recunoscute și executate“ în celelalte State Membre, în timp ce în cazul tranzacțiilor judiciare sau al actelor autentice se vorbește doar despre executare, nu și despre recunoaștere (vezi Art. 24 alin. 2 și Art. 25 alin. 2). Aceasta este o consecință a faptului că **tranzacțiile și actele autentice** nu pot conține, în conformitate cu majoritatea legislațiilor Statelor Membre, **constatări privind validitatea**.

C. Efectele recunoașterii

Din dispozițiile referitoare la **recunoașterea hotărârilor** reiese faptul că **hotărârile** certificate ca titluri executorii europene produc efecte juridice și în celelalte state și, în măsura în care acest lucru este în concordanță cu dreptul material, pot dobândi **efecte cu privire la starea de fapt**. Aceste efecte se stabilesc prin *lex fori* din Statul Membru de origine, în măsura în care Art. 11 confirmă principiul conform căruia o hotărâre nu produce niciodată efecte mai extinse într-un al doilea stat decât în cel de origine.

VIII. Executarea titlului executoriu european

A. Considerații generale privind procedura de executare

Pentru procedura de executare se aplică, de principiu, **dreptul statului de executare**; în capitolul IV al Regulamentului se regăsesc doar puține precizări privind executarea propriu-zisă. Regula de bază este că o hotărâre certificată ca titlu executoriu european se execută în Statul Membru de executare **în aceleași condiții** ca o hotărâre pronunțată în acel stat (Art. 20 alin. 1 pct. 2).

Puținele precizări conținute în cuprinsul Regulamentului, referitoare procedura de executare se referă la documentele ce trebuie comunicate autorităților însărcinate cu executarea (Art. 20 alin. 2), interdicția cu privire la depunerea unor cauțiuni decurgând din calitatea de străin a debitorului (Art. 20 alin. 2) și reguli privitoare la refuzul executării (Art. 21), precum și la suspendarea sau limitarea executării (Art. 23).

B. Documentele care trebuie comunicate de către creditor (Art. 20 alin. 2)

Dacă creditorul pune în mișcare procedura de executare în Statul Membru de executare pe baza titlului european executoriu, atunci trebuie să pună la dispoziția autorității competente

documentele menționate la alin. 2. Instanța competentă pentru introducerea cererii de executare trebuie să verifice dacă următoarele **documente** i-au fost puse la dispoziție:

- un exemplar **al hotărârii** (lit. a)
- un exemplar al certificatului de titlu executoriu european (lit. b)

Ambele documente trebuie prezentate într-o formă „care îndeplinește cerințele necesare forței lor probante“. Această formulare este preluată din Art. 53 alin. 1 al Regulamentului Bruxelles I și are menirea să împiedice ca pe baza aceluiași titlu un debitor să fie executat de mai multe ori.

- o traducere legalizată a certificatului titlu executoriu european (lit. c)

În anumite cazuri creditorul trebuie să prezinte o **traducere legalizată** sau o transcriere (greacă/latină) a certificatului de titlu executoriu european (nu a titlului propriu-zis) în **limba oficială a Statului Membru de executare** sau în (altă) limbă acceptată (în ceea ce privește procedurile) de către acest stat. Art. 20 alin. 2 lit. c) pct. 3) impune o certificare pentru conformitate a traducerii de către “o persoană autorizată într-unul dintre Statele Membre” (această prevedere corespunde literal Art. 55 alin. 2 teza II din Regulamentul Bruxelles I).

C. Eliminarea cerinței cautio judicatum solvi (Art. 20 alin. 3)

Articolul 3 interzice, în concordanță cu Art. 51 și 52 ale Regulamentului Bruxelles I, ca unui creditor să i se îngreuneze executarea silită, datorită calității sale de străin sau datorită lipsei unui domiciliu în Statul Membru de executare, prin impunerea unei cauțiuni.

D. Căile de atac prevăzute în dreptul național

Căile de atac ale *lex fori*, la care face trimitere la Art. 20 alin. 1, trebuie examinate din punct de vedere al conformității lor cu Regulamentul. Trimiterea se referă doar la căi de atac naționale pentru categorii pentru care Regulamentul nu prevede el însuși o reglementare și nici nu exclude o cale de atac. Dificile sunt mai ales acele căi de atac care ar putea să împiedice executarea silită pentru că pretenția certificată prin titlul executoriu **nu mai este scadentă** (de exemplu, a fost executată). Aici se ridică pe de o parte problema dacă înlăturarea caracterului executoriu unui titlu executoriu rămâne în limitele competențelor prevăzute de Regulament în ceea ce privește instanța de executare și, pe de altă parte, dacă în asemenea situații, competența internațională a instanței de executare rămâne valabilă conform Art. 22 pct. 5 al Regulamentului Bruxelles I.

E. Refuzul executării ca urmare a neconcordanței cu o hotărâre anterioară (Art. 21 alin. 1)

Singurul motiv pentru un refuz al executării hotărârii certificate ca titlu executoriu european în Statul Membru de executare – refuz posibil numai la solicitarea debitorului – este reprezentat conform Art. 21 alin. 1 de **incompatibilitatea acestei hotărâri cu o hotărâre pronunțată anterior**. Principiul de bază al Regulamentului, de a **declina competența** în întregime, în ceea ce privește examinarea motivelor clasice de recunoaștere, în favoarea primului stat, nu poate fi pus aici în mod logic în aplicare, pentru că instanței de fond din Statul Membru de origine îi este practic imposibil să verifice dacă hotărârea sa este incompatibilă cu o hotărâre proprie sau care urmează a fi recunoscută a unui *posibil* Stat Membru de executare.

Spre deosebire de modelul Art. 34 al Regulamentului Bruxelles I Art. 21 al Regulamentului privind titlul executoriu european nu face deosebirea între incompatibilitatea cu o hotărâre internă (Art. 34 pct. 3 al Regulamentului Bruxelles I) și o hotărâre străină ce trebuie recunoscută (Art. 34 pct. 4 al Regulamentului Bruxelles I). Prin aceasta, în dreptul civil european **se renunță**, în primul rând la **favorizarea** – nejustificată – **a hotărârilor pronunțate în Statul Membru de executare**. Nu (mai) există nicio diferențiere între hotărârile din alte state membre și statele terțe. Toate hotărârile incompatibile sunt **tratate egal**, indiferent în ce țară au fost pronunțate (vezi motivarea Comisiei COM (2002) 159 def 15).

Premisele *eadem res* corespund întrutotul cu Art. 34 pct. 4 al Regulamentului Bruxelles I.

Conform Art. 21 alin. 1 lit. c) debitorul dintr-o procedură de executare, poate valida neconcordanța, doar dacă **acest lucru i-a fost imposibil din motive independente de voința sa, în cursul procedurii inițiale**, în care a fost pronunțată hotărârea executorie. Scopul dispoziției, care nu oferă prea multe explicații prin ea însăși, este să-l oblige pe debitor să facă referire la neconcordanță în cursul procedurii din Statul Membru de origine și să nu aștepte până la executare.

F. Interdicția revizuirii prevăzute de Art. 21 alin. 2 și limitele sale

1. Considerații generale

Deoarece titlul executoriu european trebuie recunoscut și executat în Statul Membru de executare fără impedimente (vezi Art. 1 și 5), nu poate avea loc acolo o revizuire pe fond și în principiu nici o revizuire a certificatului. **Interdicția unei *revision au fonds*** se referă așadar în Regulament, la motivele de refuz ale recunoașterii prevăzute la Art. 34 din Regulamentul Bruxelles I. Definiția exprimă faptul că un refuz al executării **din alte motive decât cele menționate în alineatul 1** nu intră în discuție. Conform acestui concept, în Statul Membru de executare nu ar trebui să existe posibilitatea de verificare a faptului, dacă respectiva creanță intră în domeniul de aplicabilitate al Regulamentului. În procedura de executare nu se ține seama nici de faptul că debitorul arată că în procedura de fond nu i-a fost respectat dreptul la apărare. Ambele reguli pot beneficia – în limite foarte înguste – de o reducere teleologică (diferențiată).

2. Refuzul executării din cauza depășirii domeniului de aplicare a Regulamentului

Există necesitatea luării în considerare a depășirii evidente a domeniului de aplicabilitate al Regulamentului, la cerere sau din oficiu. În conformitate și cu Regulamentul Bruxelles I, conform concepției dominante, o hotărâre nu trebuie recunoscută dacă statului în care aceasta a fost pronunțată i-a lipsit autoritatea juridică asupra pârâtului, chiar dacă acest fapt nu este menționat în Art. 34 din Regulamentul Bruxelles I. Ca motivație, este menționat faptul că Regulamentul Bruxelles I nu vrea să se interpună cu dreptul internațional public. Același lucru e valabil și aici: tot din motive privind dreptul internațional public, Art. 21 alin. 2 nu-i poate interzice statului de executare să verifice dacă statul în care a fost pronunțată hotărârea avea autoritate asupra pârâtului. Ca exemplu poate fi dat cazul când, față de

dispozițiile Art. 2 alin. 1 pct. 2 a fost pronunțată o hotărâre de angajare a răspunderii față de un Stat Membru.

3. Întreruperea executării ca urmare a unei plângeri adresate CEDO

Se mai ridică întrebarea în ce fel poate fi validată în Statul Membru de executare **încălcarea drepturilor fundamentale procesuale, care trebuie să se înscrie în categoria noțiunii de *ordre public* european** (Art. 6 CEDO, Art. 47 din Carta drepturilor fundamentale în UE). În acest caz trebuie ținut cont de faptul că, pe de o parte, fiecare stat membru de executare este obligat să nu sprijine executări pe titluri ce încalcă grav dreptul altor state și, pe de altă parte, se ține cont de pct. 11 din preambulul Regulamentului care trimite la enunțurile fundamentale „care au fost recunoscute odată cu Carta drepturilor fundamentale ale UE”. Executarea unei hotărâri întemeiate pe o procedură în cadrul căreia au fost încălcate drepturile fundamentale ale debitorului în sensul Art. 6 CEDO, constituie **o încălcare a drepturilor fundamentale**.

Deoarece nu se poate schimba faptul că un control al *ordre public* nu intră, conform Regulamentului, în cadrul posibilităților Statului Membru de executare, pentru debitor intră în discuție doar **plângerile individuale adresată CEDO conform Art. 34 CEDO**. De aici rezultă însă necesitatea stringentă de a subsuma această plângere **interesului păstrării standardului culturii europene de drept** sub noțiunea căii de atac în sensul Art. 23, pentru ca debitorul să poată obține măcar **suspendarea executării conform Art. 23 al Convenției**. Plângerea individuală adresată CEDO ar rămâne în mare fără efect, dacă instanța Statului Membru de executare nu ar putea lua în discuție întreruperea executării. Cf conținutului Art. 23 al Regulamentului, nimic nu se opune unei asemenea întreruperi.

G. Suspendarea sau restrângerea executării

1. Motivarea cererii

Ca un prim motiv pentru o asemenea cerere, Art. 23 se referă pur și simplu la „o cale de atac” împotriva hotărârii certificate ca titlu executoriu european, la aceasta adăugându-se și o cerere de revizuire conform Art. 19. Prin aceasta se face referire mai ales la toate **căile de atac ordinare și extraordinare**, puse la dispoziție de dreptul Statului Membru de origine împotriva hotărârii. Formularea permite „extinderea oferită sistematic” la **plângerea individuală conform Art. 34 CEDO**. Debitorul poate apela mai departe la măsurile prevăzute la Art. 23, dacă a formulat o cerere de **rectificare sau retragere a unui certificat** de titlu executoriu european conform Art. 10.

2. Măsurile prevăzute de Art. 23

Instanța competentă din Statul Membru de executare poate dispune măsurile prevăzute la Art. 23 **doar la solicitarea debitorului**. Criterii pentru această hotărâre estimatorie sunt perspectivele de succes ale căii de atac introduse în Statul Membru de origine precum și probabilitatea ca o executare silită necondiționată să cauzeze o pagubă iremediabilă (conform motivării propunerii Comisiei COM (2002) 159 def 15). Aprecierea instanței este limitată în așa măsură, încât suspendarea procedurii de executare, ca măsură cu efecte largi (lit. c) nu este admisibilă decât în „condiții excepționale”.

IX. Excepții în cazul tranzacțiilor judiciare și al actelor autentice

A. Considerații generale

Atât tranzacțiile judiciare, cât și actele autentice trebuie să se refere la pretenții bănești și, conform Art. 3 alin. 1, să fie certificate ca fiind creanțe necontestate

B. Competența pentru cererea de certificare

Competență pentru primirea cererii având ca obiect certificarea, în cazul tranzacțiilor, este instanța din Statul Membru de origine care a aprobat-o sau în fața căreia a fost încheiată (Art. 24 al 1). Pentru actele autentice executorii trebuie desemnată, de către legislația națională a Statului Membru de origine (Art. 25 al 1 al Regulamentului), o autoritate competentă

C. Certificarea

În ceea ce privește premisele certificării, Art. 24 alin. 3 respectiv Art. 25 alin. 3 fac trimitere la precizările capitolului II – cu excepția Art. 6 alin. 1 și Art. 9 alin. 1. Constituie premisă doar caracterul executoriu în Statul Membru de origine, în timp ce verificarea regulilor de competență și a necontestării creanței, nu intră în discuție. Faptul că în continuare nu poate fi invocată favorizarea consumatorilor (Art. 6 alin. 1 lit. d) se explică prin aceea că tranzacțiile și actele autentice sunt puse pe picior de egalitate cu hotărârea privind unui titlu recunoscut. Din același motiv s-a putut renunța și la verificarea cerințelor minimale prevăzute la capitolul III.

D. Efecte

Efectele tranzacțiilor și ale actelor autentice certificate ca titluri europene executorii corespund, în principiu, cu cele ale hotărârilor judecătorești certificate ca titluri executorii europene. Sunt executate în același mod, fără a fi necesară încuviințarea executării. Nu este prevăzută nicio cale de atac (Art. 24 alin. 2, Art. 2 alin. 2) și nu este urmată de nicio verificare ulterioară (Art. 24 alin. 3, Art. 2 alin. 3, vezi și Art. 21 alin. 2). Procedura de executare este aceeași ca și în cazul hotărârilor judecătorești, în conformitate cu *lex fori* a Statului Membru de executare.

Posibilitatea rectificării și retragerii în Statul Membru de origine există și în cazul tranzacțiilor judiciare și al actelor autentice, conform Art. 10 (Art. 24 alin. 3, Art. 25 alin. 3). De asemenea sunt prevăzute suspendarea și restrângerea conform Art. 23 în Statul Membru de executare, în timp ce în lipsa efectelor corespunzătoare ale titlului, nu poate intra în discuție, (Art. 24 alin. 3, Art. 25 alin. 3) un refuz al executării din cauza incompatibilității prevăzute la Art. 21 alin. 1.

Partea 4:
Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului privind competența și recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în proceduri privind răspunderea părintească și de abrogare a Regulamentului nr. 1347/2000 („Regulamentul Bruxelles II bis“)

I. Context și dezvoltare

Libera circulație a persoanelor în spațiul UE, ancorată în TCE, are efect asupra relațiilor de familie internaționale în permanentă creștere. De aici rezultă o multitudine de probleme, ca de pildă **forum shopping**. Cu cât există mai multe instanțe la alegere, reclamantul/cel care formulează o cerere de chemare în judecată, are mai multe posibilități să aleagă o instanță convenabilă pentru el. Alegerea acestei instanțe este legată (indirect) și de alegerea legii aplicabile ce urmează a fi aplicată, ceea ce face această posibilitate cu atât mai convenabilă pentru reclamant, dar cel mai adesea este un dezavantaj pentru pârât, care trebuie să se supună procedurilor unei instanțe care nu îl avantajează.

Problematică este și competiția privind instanța (**race to the court**). Cel care introduce primul cererea de chemare în judecată, decide prin aceasta cel mai adesea și cu privire la instanța competentă și care este și mai convenabilă pentru el, prin aceasta creându-se un impuls de a introduce primul o cerere de chemare în judecată. Astfel se ajunge la o sesizare „preventivă” a instanței, când poate acest lucru nu ar fi deloc necesar pentru soluționarea conflictului.

Un număr mare de competențe posibile duce la proceduri paralele cu hotărâri judecătorești contradictorii, care în alte State Membre nu pot fi recunoscute și executate.

Un prim pas pentru înlăturarea acestor probleme a fost crearea temeiului legal privind competența, pentru CE, în domeniul dreptului procesual civil și al normelor conflictuale. Regulamentul Bruxelles II are la bază, ca și predecesorul său, temeiul legal al competenței, creat în vederea armonizării dispozițiilor dreptului procesual civil al Statelor Membre, conform Art. 61 lit. c) din TCE – Art. 65 din TCE și a fost decisă în unanimitate de Consiliu, în conformitate cu Art. 67 alin. (1) din TCE.

Armonizarea a avut loc imediat prin Regulamentul (CE) nr. 1347/2000 privind competența și recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în procedurile privitoare la răspunderea părintească pentru copiii comuni ai soților („Regulamentul Bruxelles II”), în domeniul competenței, recunoașterii și executării în cazul procedurilor de divorț și al litigiilor conexe având ca obiect încredințarea minorului și dreptul de vizitare. Regulamentul a fost modificat la puțin timp după aceea, pentru că în privința hotărârilor referitoare la dreptul de vizitare a trebuit să fie eliminată procedura de exequatur și în domeniul deosebit de sensibil al răpirilor de copii, în sensul Convenției de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, a fost necesară o elaborare mai eficientă a dispozițiilor privind procedura de înapoiere („Regulamentul Bruxelles II bis”).

Există în acest moment eforturi concrete pentru armonizarea, într-un pas următor, a normelor conflictuale privind legea aplicabilă în domeniul divorțului (Propunerea de modificare a Regulamentului nr. 2201/2003 privind competența în materie matrimonială și introducerea unor prevederi privind legea aplicabilă în acest domeniu („Roma III”) din 17.7.2006, COM (2006) 399).

Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența precum și recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și procedurile privind răspunderea părintească și pentru anularea Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JOI L 338 din 23.12.2003, S 1, modificată ca o consecință a extinderii UE prin Regulamentul

(CE) nr. 2116/2004 al Consiliului din 2.12.2004 [JO L 367, S 1]) **a intrat în vigoare la data 1 martie 2005**, cu excepția Art. 67-70, care intraseră deja în vigoare la data de 1 august 2004, pentru toate statele UE cu excepția Danemarcei. El abrogă astfel Regulamentul (CE) nr. 1347/2000 privind competența și recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în procedurile privind răspunderea părintească pentru copiii comuni ai soților (Regulamentul Bruxelles II).

Textul Regulamentului poate fi găsit la <http://europa.eu.int/eur-lex/lex> (actualizat pe 23 ianuarie 2007) în toate limbile oficiale ale UE. Comisia Europeană a editat pe lângă regulamentul un Ghid practic (http://ec.europa.eu/civiljustice/parental_resp/parental_resp_ec_vdm_de.pdf), actualizat pe 23 ianuarie 2007.

Regulamentul va fi numit în continuare „Regulamentul Bruxelles II bis”, ceea ce este cel mai uzual pe plan internațional. O prescurtare unitară a denumirii Regulamentului nu există.

În cazul **problemelor de interpretare** există posibilitatea introducerii unei proceduri, în vederea pronunțării unei hotărâri preliminare.

Art. 68 din TCE prevede posibilitatea pentru instanțele de ultim grad de jurisdicție, a căror hotărâre nu mai poate fi deci atacată, de a formula o cerere, adresată Curții Europene de Justiție, în vederea pronunțării unei hotărâri privind interpretarea Regulamentului. Posibilitatea de a formula o cerere în vederea pronunțării unei astfel de hotărâri preliminare este de asemenea limitată de regula generală prevăzută la Art. 243 din TCE. Aceasta explică faptul că, până în acest moment nu a fost pronunțată nici o astfel de hotărâre a Curții Europene de Justiție, referitoare la Regulamentul Bruxelles II.

II. Domeniul de aplicare

A. Domeniul de aplicare temporar

1. Acțiuni judiciare introduse după intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II bis

Regulamentul se aplică, în principiu, conform Art. 64 alin. (1), doar în ceea ce privește acțiunile judiciare, actele autentice și acordurile între părți introduse, primite sau încheiate **după intrarea în vigoare a Regulamentului** (Art. 16), deci pentru **proceduri noi**.

Intrarea în vigoare Regulamentului este – din nou în principiu – conform Art. 72 alin. (2), data de **1 martie 2005**. Acest lucru nu este însă valabil pentru Statele Membre care au aderat ulterior la UE. Pentru acestea, intrarea în vigoare Regulamentului este momentul aderării efective în UE, prin care dreptul european a devenit aplicabil, deci, pentru **România și Bulgaria, 1 ianuarie 2007**. Din acest moment România și Bulgaria se numără între Statele Membre. Statutul de membru al UE nu are efect retroactiv. În ceea ce privește aplicarea Regulamentului și stabilirea faptului dacă o hotărâre provine dintr-un Stat Membru, în cazul recunoașterii și executării sau dacă o procedură este în curs de desfășurare într-un Stat Membru (litigii în curs de desfășurare, Art. 19), România și Bulgaria se raportează la data susmenționată. În ceea ce privește perioada anterioară sunt tratate în continuare ca state terțe.

2. Acțiuni judiciare introduse după intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II

Armonizarea dispozițiilor convențiilor încheiate între state cu cele ale Regulamentului Bruxelles II și, mai departe, ale Regulamentului Bruxelles II bis necesită dispoziții tranzitorii privind **procedurile vechi**, care au fost introduse înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II. Și aceste proceduri vechi aveau la bază în mare parte prevederi armonizate privind competența, motiv pentru care hotărârile pronunțate în aceste cauze sunt de asemenea recunoscute și executate în toate Statele Membre. Acest fapt trebuie să fie asigurat de către dispozițiile tranzitorii prevăzute la Art. 64 alin. (2)–(4).

Pentru hotărârile pronunțate în **procedurile vechi**, care **au fost introduse anterior aplicării** Regulamentului Bruxelles II bis, dar **după intrarea în vigoare** a Regulamentului Bruxelles II, **prevederile de recunoaștere și executare** ale noului Regulament sunt valabile dacă :

Hotărârea a fost pronunțată la intrarea în vigoare Regulamentului Bruxelles II bis sau **după** aceasta și instanța era competentă în conformitate cu prevederile Regulamentului Bruxelles II sau convențiilor încheiate Statul Membru cu Statul Membru de origine (Art. 64 alin. (2) **sau**

Hotărârea a fost pronunțată **înainte** de intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II bis și procedura privea o problemă care se găsea în domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles II, deci o cauză matrimonială sau o procedură legată de aceasta, care privea răspunderea părintească (Art. 64 alin. (3).

Momentul intrării în vigoare a Regulamentului Bruxelles II este data de **1 martie 2001**. Pentru statele care au aderat la UE după acest moment, anume **Cehia, Slovacia, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Slovenia, Malta, Ungaria și Cipru** momentul intrării în vigoare a Regulamentului Bruxelles II este momentul aderării lor, anume data de **1 mai 2004** (JO (CE) 2003 L 236 S 33). Dispozițiile tranzitorii se aplică raportat la această modificare.

Pentru **România și Bulgaria** Regulamentului Bruxelles II bis se aplică de la **1 ianuarie 2007**. În schimb Regulamentului Bruxelles II nu a fost niciodată în vigoare. Ca o consecință a principiului neretroactivității aderării la UE reiese că, obligația de recunoaștere și executare în ceea ce privește România și Bulgaria există doar dacă hotărârile au fost pronunțate după 1 ianuarie 2007. Altfel hotărârea trebuie recunoscută și executată numai dacă a fost pronunțată de o instanță competentă din punct de vedere internațional (Art. 64 alin. (2).

3. Acțiuni judiciare introduse înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II

Hotărârile pronunțate în **cauze** care au fost introduse **înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II**, pot fi recunoscute și executate conform noului Regulament Brussels II bis numai dacă.

Hotărârea a fost pronunțată **între** intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II și intrarea în vigoare a Regulamentului Bruxelles II bis **și**

- Instanța a fost competentă conform unor prevederi care corespund celor ale Regulamentului Bruxelles II sau convențiilor încheiate între state, **și**
- Obiectul cauzei intra sub incidența Regulamentului Bruxelles II (Art. 64 alin. (4).

Pentru **Cehia, Slovacia, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Slovenia, Malta, Ungaria și Cipru**, momentul intrării în vigoare a Regulamentul Bruxelles II este **1 mai 2004** în loc de 1 martie 2001.

Pentru **România și Bulgaria** aceste dispoziții **nu sunt aplicabile**, pentru că hotărârile pronunțate înainte de 1 ianuarie 2007 nu intră nici sub incidența Regulamentul Bruxelles II nici sub incidența Regulamentul Bruxelles II bis, în ceea ce privește cele două state menționate.

Hotărârile pronunțate înainte de 1 martie 2001, nu pot fi, în nici un caz, recunoscute și executate în temeiul regulamentului.

Pentru proceduri introduse înainte de **intrarea în vigoare** a Regulamentul Bruxelles II, în care hotărârea a fost însă pronunțată după intrarea în vigoare Bruxelles II bis regulation, nu există dispoziții tranzitorii exprese, ele nefiind menționate în cuprinsul Art. 64 alin. (4). Există opinii conform cărora în acest caz se aplică, prin analogie dispozițiile Art. 64 alin. (4), dar nu există jurisprudență în acest sens.

B. Domeniul de aplicare în spațiu și după calitatea persoanei

Obiectul cauzei trebuie să aibă **legătură cu Comunitatea** și nu poate fi o situație pur internă. Nu există dispoziții exprese în acest sens, dar acest fapt reiese din cuprinsul prevederilor privind competența. Și dispozițiile privind recunoașterea și executarea se aplică numai dacă recunoașterea și executarea este solicitată într-un alt Stat Membru decât cel pe teritoriul căruia a fost pronunțată hotărârea.

Și în ceea ce privește cetățenii Statelor Membre, care își au domiciliul într-un stat terț se aplică aceste dispoziții (prin comparație cu stabilirea competenței numai după criteriul cetățeniei (Art. 3 alin. (1) lit. b)), sau Art. 12 alin. (4)).

Regulamentul se aplică și **cetățenilor statelor terțe**, care domiciliază pe teritoriul unui Stat Membru.

Exemplu: O familie turcă trăiește în Olanda. Mama merge cu copilul în România, tatăl – căruia îi este de asemenea încredințat copilul – rămâne în Olanda. Se aplicară prevederile Regulamentului Bruxelles II privind aspectele civile ale răpirii de copii.

C. Domeniul de aplicare material

Regulamentul Bruxelles II **nu** conține **reglementări juridice privind competența materială**, nici norme conflictuale, ci prevede în primul rând reglementări privind competența, recunoașterea și executarea, în anumite cauze civile.

Regulamentul cuprinde prevederi referitoare la

- Divorțul, separarea de corp și anularea căsătoriei (Art. 1 alin. (1) lit. a)),
- Atribuirea, exercitarea, delegarea și retragerea parțială sau totală a răspunderii părintești (Art. 1 alin. (1) lit. b)),
- deplasarea sau reținerea ilicită a unui copil (Art. 10 și Art. 11).

1. Cauze matrimoniale (alin. (1) lit. a))

Noțiunea de căsătorie, care este de interpretat în mod autonom, deci în afara dreptului comunitar, se referă la căsătoria clasică între bărbat și femeie (și căsătoria poligamă), **nu însă** și concubinajele, parteneriatele înregistrate sau legăturile între persoane de același sex.

În domeniul de aplicare intră procedurile de divorț, procedurile de anulare și de desfacere a căsătoriei și procedurile de separare de corp fără desfacerea căsătoriei, care duc la o relaxare a statutului marital, însă nu la înlăturarea sa. De asemenea sunt pronunțate hotărâri și pentru stabilirea dreptului la o viață separată, cum ar fi cazurile având ca obiect separarea de domiciliu.

Și cauzele având ca obiect existența unei căsătorii intră în domeniul de aplicare a Regulamentului.

Regulamentul **nu** cuprinde dispoziții privind anularea căsătoriilor după decesului unuia dintre soți.

De asemenea **nu** sunt cuprinse dispoziții referitoare la hotărârile privind partajul sau pensia de întreținere, pronunțate ca o consențință a desfacerii căsătoriei. Exceptate sunt doar hotărârile privitoare la răspunderea părintească în legătură cu o cauză matrimonială.

Regulamentul nu reglementează decât procedurile **în fața instanțelor**, în spiritul Art. 2 alin. (1). De aceea nu poate fi aplicat nici în privința hotărârilor pronunțate de autorități bisericești, nici a celor private, adică divorțuri fără intervenția unei autorități.

2. Procedurile privind răspunderea părintească

Ce se înțelege prin **cauze civile având ca obiect răspunderea părintească** nu se definește conform dreptului intern, ci este definit în mod **autonom de către regulament**:

În Art. 1 alin. 2 **cauzele civile** sunt enumerate mai detaliat, nu însă exhaustiv. O cauză poate fi considerată, conform legislației interne, o cauză de drept public (de exemplu măsuri ale autorității pentru protecția copilului), dar cu toate acestea să fie o considerată o cauză civilă în sensul autonom al Regulamentului. Astfel și plasamentul familial intră în domeniul de aplicare Regulamentului (Art. 1 alin. (2) lit. d)).

Răspunderea părintească este definită în Art. 2 alin. (7) și corespunde noțiunii de răspundere părintească prevăzută în cuprinsul Convenției de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii. Ea desemnează totalitatea drepturilor și obligațiilor care au fost transferate unei persoane fizice sau juridice, privitoare la persoana sau bunurile unui copil. **Titular al răspunderii părintești** în sensul Regulamentului poate fi oricine căruia îi revin drepturile privitoare la persoana sau bunurile copilului. De aceea poate fi vorba și despre o autoritate, care are în responsabilitatea în ceea ce privește interesele copilului, precum și despre terți cărora le este încredințat copilul. Copilul poate fi încredințat și mai multor persoane, care exercită în comun acest drept.

Încredințarea copilului se referă la persoana și bunurile **unui copil**, indiferent dacă este vorba despre un copil din căsătorie sau din afara căsătoriei dacă procedura are sau nu legătură cu o cauză matrimonială. Regulamentul nu stabilește pentru copiii luați în discuție o vârstă maximă, cu toate acestea se subînțelege că procedurile privind răspunderea părintească se referă doar la copii **minori**. Minoritatea se stabilește confirm

dispozițiilor dreptului intern. **Nu** sunt cuprinse dispoziții refritoare la încredințare, privind persoanele majore și bunurile acestora. Aceste noțiuni sunt definite, de asemenea, conform dispozițiilor de dreptul intern.

Răspunderea părintească cuprinde foarte multe domenii ale dreptului familiei: dreptul de încredințare, dreptul de a întreține legături personale cu copilul și dreptul de vizitare, administrarea bunurilor și reprezentarea legală a copilului.

- Încredințarea (Art. 2 alin. (9)), o noțiune importantă a Regulamentului, înseamnă drepturile și obligațiile privind îngrijirea persoanei unui copil, în special dreptul de a decide asupra locului său de reședință.
- Dreptul de vizită (Art. 2 alin. (10)), care este similar cu dreptul de a avea legături personale cu copilul aparține domeniului răspunderii părintești.
- Și numirea unui reprezentant legal al copilului, stabilirea domeniului obligațiilor și controlul reprezentantului intră în domeniul de aplicare a Regulamentului (Art. 1 alin. (2) lit. b) și c)).
- Răspunderea părintească cuprinde însă și măsuri pentru protecția copilului în raport cu administrarea bunurilor sale (Art. 1 alin. (2) lit. e)). Aici pot apărea dificultăți de delimitare față de domeniul de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22.12. 2000 privind competența și recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Regulamentul Bruxelles I). O linie directoare pentru delimitare este oferită de pct. nr. (9) din Preambul din Regulament, conform căruia Regulamentul Bruxelles II este valabilă doar pentru măsuri privind bunurile care au legătură cu protecția copilului, adică pentru stabilirea și delimitarea domeniului obligațiilor unei persoane sau instituții, însărcinate cu administrarea bunurilor (Art. 1 alin. (2) lit. d)), și pentru măsuri de administrare a bunurilor, când părinții nu se pot pune de acord. Pentru stabilirea persoanelor responsabile cu plata pensiei de întreținere și pentru cuantumul pensiei de întreținere, precum și obligate la plata pensiei de întreținere se face în continuare referire la Regulamentul Bruxelles I (vezi și Art. 1 alin. (3) lit. e)).
- Un domeniu important de aplicare al Regulamentului este și plasamentul familial sau într-un centru (Art. 1 alin. (2) lit. d)), în măsura în care este vorba despre asumarea unor obligații care țin de răspunderea părintească (cum ar fi plasamentul orfanilor). Nu este cuprinsă conform Art. 1 alin. (3) lit. g) internarea ca măsură educativă, ca o consecință a săvârșirii unei fapte penale de către copil.

Art. 56 prevede, în cazul plasării unui copil într-un alt Stat Membru, anunțarea autorităților Statului Membru unde va fi plasat copilul.

Plasament înseamnă în acest caz că, respectivul copil dobândește reședința obișnuită în celălalt Stat Membru. Nu sunt luate în considerare șederile pe timp de vacanță sau pentru studii, care nu sunt de durată.

Nu intră sub incidența Regulamentului, conform Art. 1 alin. (3) procedurile privind stabilirea filiației, emanciparea, numele, pensia de întreținere, succesiunile, și nici măsurile luate ca urmare a săvârșirii unor fapte penale de către copii.

3. Procedura în cazurile de răpiri de copii

Unul dintre scopurile principale ale Regulamentului Bruxelles II bis este organizarea mai eficientă a procedurii de înapoiere, prevăzută de Convenției de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii la care au aderat toate Statele Membre.

România a aderat la această convenție la data 1 decembrie 1993. Ea reglementează înapoierea copiilor deplasați în mod ilicit în străinătate, sau reținuți acolo în mod ilicit, urmând ca situația anterioară acestor fapte să fie restabilită cât se poate de repede. Aceasta servește pe de o parte protecției copilului, care trebuie să rămână în mediul său obișnuit, pe de altă parte, și protecției părintelui rămas în urmă, căruia, urmare a unei proceduri judiciare în străinătate, îi poate fi de multe ori aproape imposibil participarea la un proces din străinătate.

Art. 10 și Art. 11, precum și alin. (4) din Regulamentul Bruxelles II bis conțin completări ale Convenției de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii dar nu aduc modificări acesteia. De aceea prevederile Regulamentului, privind răpirea de copii, în concordanță cu Art. 4 din Convenția de la Haga se aplică numai până la momentul când copilul împlinește vârsta de 16 ani.

Scopul noilor dispoziții este **să împiedice** o răpire a copilului în alt stat al UE, diminuând astfel avantajele sperate de către părintele răpitor, cum ar fi o motivare favorabilă acestuia din partea noilor instanțe din statul în care este răpit copilul („statul de deplasare“).

În plus, înapoierea copilului trebuie să fie **ușurată** prin termene în cadrul cărora trebuie pronunțată o hotărâre. Hotărârile care dispun înapoierea copilului trebuie să devină o regulă. Invocarea motivului refuzului înapoierii copilului, prevăzut de Art. 13 lit. b) din Convenția de la Haga, invocat adesea în funcție de împrejurări, este îngădită în mod semnificativ.

Noțiunea de **răpire de copii, conform Art. 2 alin. (11) din** Regulamentul se suprapune, în esență cu prevederile Art. 3 din Convenția de la Haga privind răpирile de copii. Condițiile sunt următoarele:

1. **Deplasarea** copilului dintr-un Stat Membru în alt Stat Membru sau **reținerea** copilului în alt Stat Membru
2. **Încălcând** astfel **un drept de încredințare**, care, înainte de deplasare a fost **exercitat** într-adevăr sau ar fi fost exercitat în caz că deplasarea sau reținerea nu ar fi avut loc. Această exercitare se prezumă, de regulă. Pornind de la aceasta, conform Art. 2 alin. (11) lit. b), se pornește de la o exercitare comună a dreptului de încredințare, când unul din titularii încredințării nu poate decide asupra reședinței copilului fără acordul celuilalt titular. Această reglementare este importantă în cazul încredințării comune, unde, pe cât posibil, în funcție de prevederile dreptului intern – ambii părinți pot decide împreună cu privire la reședința copilului și exercită astfel împreună dreptul la încredințare, indiferent cine are efectiv grijă de copil.

Niciodată însă o parte care are doar un drept de vizită nu poate solicita înapoierea copilului din motivul încălcării dreptului său de vizită (a se compara totuși cu Art. 21 din Convenția de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii).

Condițiile răpirii de copii sunt îndeplinite, de exemplu, când deplasarea unui copil în străinătate a fost legală, prin exercitarea dreptului la vizită, dar copilul nu este înapoiat în statul de origine la sfârșitul perioadei de vizită.

Exemplu: Domnul A și doamna B sunt divorțați, doamnei B îi este încredințat copilului comun C. Domnul A locuiește la Helsinki, doamna B la București, cu C. Domnul A are voie să-l ia pentru vacanța de Crăciun pe C la Helsinki, dar trebuie să-l aducă înapoi pe C pe 8 ianuarie. Pe 8 ianuarie îi comunică doamnei B că C trebuie să rămână la Helsinki și să înceapă acolo școala.

III. Competența

Regulamentul reglementează doar **competența internațională**, adică instanțele cărui stat sunt competente, nu însă și competența materială, teritorială sau funcțională a instanțelor separate. Aceasta este stabilită în conformitatea cu dispozițiile dreptului intern. Dacă este fostă competentă Înalta Curte de Casație și Justiție sau Judecătoria Timișoara, este stabilit conform dreptul românesc.

A. Competența privind divorțul, separarea de corp sau anularea căsătoriei

Art. 3 din Regulament prevede diferite instanțe, la care se poate apela în mod alternativ.

Competențele prevăzute Art. 3, Art. 4 și Art. 5 sunt **exclusive** adică, pe lângă, ele nu sunt admise alte instanțe (Art. 6). Nici acordurile privind alegerea instanței competente nu produc efecte efect.

Principalele criterii de stabilire a competenței sunt **reședința obișnuită** al unuia sau al ambilor soți (Art. 3 lit. a)) sau **cetățenia** a ambilor soți (Art. 3 lit. b)).

1. Criteriul reședinței obișnuite

Noțiunea **reședinței obișnuite** este definită în mod autonom de către regulamentul. Se poate vorbi despre o reședință obișnuită când principalele aspecte ale vieții unei persoane se desfășoară în respectivul Stat Membru. Aici este vorba despre împrejurările concrete (a se vedea pct. 12 din Preambul din prezentul regulament), elementul voluntar (intenția de a rămâne acolo), care întărește noțiunea de domiciliu, rămânând în plan secund. Șederea trebuie să fie totuși de o anumită durată („obișnuită”). În general se ia în considerare o perioadă de aproximativ 6 luni.

Șederea obișnuită poate începe din prima zi a șederii într-un Stat Membru, în măsura în care centrul efectiv al vieții persoanei este în acel Stat Membru.

Competente sunt instanțele unui Stat Membru pe teritoriul căruia:

- Ambii soți își au reședința obișnuită (Art. 3 alin. (1) pct. 1)

Nu este important dacă ambii soți își au reședința obișnuită comun în statul membru, se poate să fi trăit acolo și mereu separați.

- Au avut ultima reședința obișnuită, în măsura în care unul dintre ei mai are încă reședința obișnuită în statul respectiv (Art. 3 alin. (1) pct. 2)

Ideea care stă la baza acestei condiții privind stabilirea competenței este protejarea intereselor soțului rămas în urmă față de soțul care s-a mutat.

- Pârâtul are reședința obișnuită (Art. 3 alin. (1) pct. 3)
- În cazul cererii formulate de ambii soți, unde își are unul dintre soți reședința obișnuită (Art. 3 alin. (1) pct. 4)

Acest caz este important mai ales pentru divorțurile de comun acord.

- Își are reședința reclamantul, dacă a domiciliat acolo cel puțin un an înainte de introducerea cererii (Art. 3 alin. (1) pct. 5)

Aici este prevăzută o instanță pentru reclamant. Astfel, soțul care părăsește Bucureștiul pentru doi ani pentru a lucra la Comisia Europeană de la Bruxelles, în timp ce celălalt rămâne în România, poate să introducă, după trecerea unui an, cererea având ca obiect divorțul în fața instanțelor belgiene. Aceasta îl aduce pe soțul care lipsește în situația de a-și expune punctul de vedere, deși el este cel părăsit, în fața instanțelor belgiene. Această reglementare este motivată în mod clar de cerințele impuse de mobilitatea (migrația) persoanelor

Își are reședința obișnuită reclamantul, dacă a domiciliat acolo cel puțin șase luni înainte de formularea cererii și este fie cetățean al respectivului Stat Membru ori își are acolo „domiciliul – *domicile*“ (în cazul Regatului Unit și al Irlandei) (Art. 3 alin. (1) pct. 6).

Această precizare creează o instanță pentru reclamant în « patria » al reclamantului și trebuie să servească intereselor soțului care se întoarce în patria sa ca urmare unui conflict matrimonial. Fondul ei nu este lipsit de controverse.

2. Criteriul cetățeniei

Competența stabilită după criteriul cetățeniei (Art. 3 alin. (1) lit. b)) presupune că ambii soți sunt cetățeni ai aceluiași stat, sau, în cazul Irlandei și al Regatului Unit își au domiciliul comun, pe teritoriul acestuia. Instanțele respectivului stat sunt atunci competente indiferent de reședința soților. Decisivă este cetățenia la momentul introducerii cererii de divorț.

3. Competența privind cererile reconvenționale

Conform dispozițiilor Art. 4 o instanță pe rolul căreia se află o cauză conform Art. 3 (Art. 16), este competentă și pentru soluționarea cererii reconvenționale, în măsura în care aceasta cade sub incidența Regulamentului. Aceste dispoziții referitor la cererile reconvenționale se aplică numai în cauzele privind căsătoria.

Spre deosebire de celelalte dispoziții referitoare la competență, Art. 4 reglementează și competența **teritorială**.

Dacă anumite contestații sunt permise și care sunt acestea se reglementează conform *lex fori*.

4. Competența privind transformarea separării de corp în divorț

Art. 5 reglementează competența pentru soluționarea unei cauze având ca obiect divorțul, după ce a fost deja pronunțată separarea de corp, printr-o hotărâre care produce efecte

juridice. Această dispoziție este relevantă doar pentru statele a căror legislație prevede separarea de corp.

5. Competența reziduală

Art. 7 alin. (1) trimite în subsidiar către prevederile legislației naționale privind stabilirea competenței. Alin. (2) împiedică o discriminare pe motiv de cetățenie în ceea ce privește dispozițiile referitoare la competență, punând pe picior de egalitate toate cetățeniile Statelor Membre.

B. Competența privind răspunderea părintească

Și în acest caz, reședința obișnuită are o importanță decisivă, în ceea ce privește stabilirea competenței.

1. Competența de fond

Conform regulii de bază (Art. 8) sunt competente instanțele Statului Membru în care copilul își are **reședința obișnuită** la momentul introducerii cererii. Este valabilă principiul *a prorogatio fori*, adică o schimbare ulterioară a reședinței obișnuite nu duce la necompetența instanței deja sesizate.

De la regula de bază referitoare la reședința obișnuită există **excepții**, în cazul cărora competența este stabilită după alte criterii.

2. Reglementarea dreptului de vizită în cazul deplasării

Art. 9 prevede, în cazul deplasării copilului, menținerea competenței instanței de la reședința obișnuită, pentru o perioadă de 3 luni de la momentul deplasării.

Condițiile pentru stabilirea acestei competențe sunt:

1. Deplasarea copilului să fie licită. În cazul deplasării ilicite se aplică dispozițiile Art. 10 și Art. 11, precum și Convenția de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii.
2. Copilul este deplasat într-un **Stat Membru**. În cazul **deplasărilor** în state terțe nu se aplică aceste dispoziții.
3. În statul în care copilul își are reședința a fost pronunțată o hotărâre privind dreptul de vizitare/de a avea legături personale cu minorul. Această hotărâre trebuie să-i limiteze unuia dintre părinți dreptul de vizitare/de a avea legături personale cu minorul. Criteriul obiectiv pentru stabilirea competenței nu sunt deci întrunit, dacă există o hotărâre de respingere a cererii având ca obiect dreptul de vizitare/de a avea legături personale cu minorul.
4. Hotărârea privind dreptul de vizitare/de a avea legături personale cu minorul urmează să fie **modificată**.
5. Cererea formulată în acest sens trebuie să fie înaintată într-o perioadă de **trei luni de la deplasare**. Odată introdusă procedura, și aici este valabil principiul fundamental *a prorogatio fori*, adică instanța rămâne competentă până la finalizarea legală a procedurii.

6. Cel care formulează cererea este **părintele** titular al dreptului de vizitare/de a avea legături personale cu minorul.
7. Cel care formulează cererea își are mai departe **reședința obișnuită** în statul în care copilul a avut reședința până la acel moment.

Temeiul acestei prevederi este protejarea părintelui rămas în urmă, astfel încât acesta să nu fie obligat, datorită deplasării să se adreseze, în vederea exercitării dreptului său de vizită, unei instanțe străine, având în vedere situația creată datorită mutării. Se pornește de la ideea că instanța, care a dat pronunțat prima hotărâre referitoare la dreptul de vizită este familiarizată cu cazul și poate pronunța mai rapid și mai eficient o hotărâre. Noua hotărâre privind dreptul de vizitare poate fi recunoscută și executată în noul stat de ședere a copilului **fără a fi necesară procedura de exequatur**.

Cu toate acestea, această dispoziție promovează și proceduri paralele în noul și fostul stat de reședință al copilului, atâta timp cât, conform Art. 8, instanța noului stat este competentă pentru celelalte probleme legate de răspunderea părintească.

3. Prorogarea de competență

Regulamentul permite, în domeniul răspunderii părintești, prorogarea competenței (Art. 12), care permite stabilirea competenței unei alte instanțe, cu acceptarea expresă sau concludentă a părților, la momentul sesizării instanței (Art. 16).

Necontestarea de către pârât, în ceea ce privește obiectul principal al cauzei, este suficientă ca aprobare, în timp ce formularea cererii de către reclamant, în alt Stat Membru este considerată refuz.

În orice caz trebuie verificat, referitor la competența instanței, dacă aceasta este și în interesul superior al **copilului** (Art. 12 alin. (1) lit. b), Art. 12 alin. (3) lit. b)). Decisive în acest sens sunt durată posibilă a procedurii și posibilitatea ca acel copil să poată rămâne în timpul procedurii în mediul său obișnuit.

Posibilitatea acordului privind alegerea instanței competente există în materia privind răspunderea părintească, care are legătură cu procedurile de divorț, anularea căsătoriei sau separarea de corp, (Art. 12 alin. (1)). Pe de altă parte se poate cădea de acord asupra alegerea instanței competente, când copilul are o legătură strânsă cu statul pe teritoriul căruia se află această instanță (Art. 12 alin. (3), de exemplu cetățenia sau reședința obișnuită al unuia dintre titularii al răspunderii părintești).

4. Prezența copilului

În **subsidiar** față de celelalte instanțe, conform Art. 13 și simpla **prezență** a copilului într-un Stat Membru, poate fi un criteriu decisiv pentru stabilirea competenței, în cazul în care nu se poate stabili reședința obișnuită a acestuia. Această precizare se referă la copiii găsiți dar și la cei alungați sau la refugiați (Art. 13 alin. (2)).

5. Măsuri provizorii și asigurătorii

Măsurile și dispoziții cu caracter de urgență pot fi dispuse de orice instanță (sau autoritate pentru protecția copilului) a unui Stat Membru, indiferent dacă o instanță din alt stat este competentă cu privire la cauza principală (Art. 20).

Exemplu: Într-o călătorie, în concediu din Austria către România, prin Ungaria, în Ungaria are loc un accident grav de circulație, în care părinții copilului sunt grav răniți și trebuie ca cineva să se îngrijească imediat de copil.

6. Competența reziduală

Dacă din dispozițiile Art. 8-13 nu reiese nici o competență, intră în vigoare competența reziduală prevăzută de Art. 14, care face trimitere la reglementările statului respectiv privind competența.

C. Competența specială în cazul răpirilor de copii

În cazul aspectelor civile ale răpirilor de copii, instanța statului în care își avea copilul reședința obișnuită **înainte de răpire, rămâne competentă**. Instanțele noului stat de reședință sunt competente doar pentru procedurile care au a temei legal Convenția de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii. Exceptate sunt, conform Art. 10, cazurile când fiecare dintre titularii încredințării a fost de acord cu deplasarea sau cu reținerea (Art. 10 lit. a)) sau dacă de la momentul deplasării sau reținerii a trecut un an, fără să fi fost introdusă o cerere de înapoiere (Art. 10 lit. b)), sau când procedura de înapoiere nu a avut succes nici după efectuarea procedurii conform dispozițiilor Art. 11 alin. (7).

D. Verificarea competenței

1. Verificarea competenței

Art. 17 prevede ca instanța să-și verifice competența din momentul **sesizării**, adică la momentul înaintării cererii introductive (Art. 16) și se declară din oficiu **necompetentă**, dacă în temeiul prezentului regulament, este competentă o instanță dintr-un alt Stat Membru.

Dacă instanța ajunge la momentul verificării *a limine* la concluzia că este competentă, îi comunică părâtului cererea (Art. 18), care are acum la rândul său posibilitatea să invoce excepția necompetența instanței.

Dacă pe rolul **instanțelor din State Membre diferite se află proceduri paralele (excepția de litispendență)**, trebuie procedat conform Art. 19. Este o problemă, când există litigii având ca obiect divorț, separarea de corp sau anularea căsătoriei între aceleași părți, sau când sunt sesizate instanțele unor State Membre diferite, cu cereri privind răspunderea părintească pentru un copil, având același obiect și aceeași cauză. În asemenea cazuri instanța sesizată mai târziu trebuie să suspende din oficiu procedura, până când **se stabilește competența primei instanțe sesizate**. Dacă se stabilește competența primei instanțe sesizate, instanța sesizată ulterior trebuie să își decline competența în favoarea primei instanțe sesizate (Art. 19 alin. (3)). Numai dacă prima instanță sesizată s-a declarat necompetentă, instanța sesizată ulterior are dreptul să continue procedura. O încălcare a

acestor prevederi poate avea ca efect pronunțarea unor hotărâri ireconciliabile contradictorii și nerecunoașterea și neexecutarea primei hotărâri pronunțate (Art. 23 lit. e) și lit. f)).

2. Declinarea competenței în favoarea unei instanțe mai potrivite

În cazul procedurilor privind **răspunderea părintească, dispozițiilor** Art. 15 permit o organizare mai flexibilă a instanțelor. Art. 15 prevede în mod excepțional **declinarea competenței în favoarea unei instanțe**, care poate decide mai bine asupra cazului, când anumite împrejurări arată instanța sesizată ca fiind nepotrivită.

Premisele pentru o astfel de trimitere este:

- Să fie vorba despre un **caz excepțional**.

Trebuie să existe motive speciale care justifică retrimiterrea. O mutare a copilului și schimbarea domiciliului stabil în timpul unei proceduri în desfășurare nu sunt suficiente.

- Instanța care își declină competența trebuie să fie, la rândul său **competentă** soluționeze cauza.
- Instanța unui alt Stat Membru să poată **decide mai bine** în legătură cu un caz sau cu o parte a cazului.

Acest lucru apare în cazul unei legături mai strânse/speciale, pentru că, de pildă, alte proceduri sunt deja în curs de desfășurare sau persoanele în cauză (martori, părți) sunt domiciliat în alte State Membre.

- Copilul să aibă o **legătură specială** cu acest stat.

Art. 15 alin. (3) enumeră exemplificativ situațiile când se poate vorbi de o astfel de legătură specială (cetățenie, domiciliu stabil, starea bunurilor copilului).

- Declinarea competenței are loc în interesul superior al **copilului**.

Această condiție este îndeplinită atunci când declinarea competenței nu are consecințe care să constituie dificultăți în ceea ce îl privește pe copil, de pildă acesta nu trebuie să se deplaseze pentru audierea în fața instanței sau procedura se încheie mai repede, pentru că toți martorii importanți se află în alt stat.

- Cel puțin una dintre părți trebuie să **fie de acord cu declinarea competenței**.
- **Instanțele ambelor state** trebuie să fie convinse, de comun acord, că declinarea competenței, având la bază circumstanțe speciale, servește intereselor copilului.

Declinarea competenței, poate avea loc, ca urmare a **solicitării** părților sau **din oficiu** (de către instanța care își declină competența) sau a **solicitării instanței altui Stat Membru**.

Dacă instanța pe rolul căreia se află **cauza principală** își declină competența, are următoarele posibilități:

1. Poate **suspenda** procedura și **pune în vedere părților**, să se adreseze, într-un termen stabilit, instanței celuiilalt Stat Membru (Art. 15 alin. (1) lit. a) vezi și alin. (4)).
2. Poate solicita **instanței** celuiilalt Stat Membru să se declare competentă (Art. 15 alin. (1) lit. b)).

Instanța în favoarea căreia va fi declinată competența trebuie, după ce se pronunță prima instanță, să decidă la rândul său dacă este de acord cu primirea cererii (Art. 15 alin. (5)). O asemenea hotărâre trebuie pronunțată în șase săptămâni de la sesizarea părților sau a instanței care își declină competența. În cazul în care declinarea competenței este acceptată, instanța inițial sesizată trebuie să se declare necompetentă. Dacă declinarea competenței nu este acceptată, procedura va rămâne în continuare pe rolul primei instanțe sesizate.

3. Verificarea competenței în procedura de recunoaștere și executare

În procedura de recunoaștere și executare, conform Art. 24, competența instanței din statul membru de origine, în care a fost pronunțată hotărârea **nu poate fi controlată** de instanțele Statului Membru pe teritoriul căruia urmează să fie executată hotărârea.

Recunoașterea și executarea hotărârilor în temeiul lui Regulamentul Bruxelles II bis nu poate fi refuzată, dacă hotărârea a fost pronunțată de o instanță necompetentă după criteriile Regulamentului. Interdicția cu privire la controlul competenței nu poate fi încălcată nici prin invocarea criteriului ordinii publice (Art. 24 alin. (2)).

Numai în cazul hotărârilor pronunțate după intrarea în vigoare a Regulamentului Brussels II și care sunt pronunțată în **proceduri vechi**, care au fost introduse în temeiul lui Regulamentul Bruxelles II (Art. 64 alin. (2)), sau care au fost pronunțate imediat înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului, și care au fost pronunțate în proceduri, introduse chiar înainte de intrarea în vigoare a Regulamentul Bruxelles II (Art. 64 alin. (4)), verificarea competenței este prevăzută în continuare.

Pentru **România** și Bulgaria acest lucru înseamnă că, în cazul tuturor hotărârilor, a căror executare a fost solicitată după intrarea în vigoare a Regulamentul Bruxelles II bis, verificarea competenței nu are loc, decât în situația în care procedura, în care a fost pronunțată hotărârea, a fost introdusă **după 1 ianuarie 2007**.

E. Procedura de recunoaștere și executare

1. Procedura de recunoaștere

Conform Art. 21 orice hotărâre care intră în domeniul de aplicare al Regulamentul Bruxelles II trebuie să fie recunoscută în alte State Membre **fără a fi necesar să se recurgă la vreo procedură** (Art. 21 alin. (1)).

Hotărârea produce astfel efecte pe întreg teritoriul UE, prin forța executorie pe care a dobândit-o în statul pe teritoriul căruia a fost pronunțată. În temeiul unei asemenea hotărâri pot fi efectuate înregistrări în registrele de stare civilă, în mod direct (Art. 24 alin. (2)).

Dacă problema recunoașterii este invocată, pe cale incidentală în fața unei instanțe, această instanță trebuie să verifice posibilitatea de recunoaștere pe cale incidentă (recunoaștere pe cale incidentală, Art. 21 alin. (4)).

Cu toate acestea Statele Membre prevăd o **procedură facultativă de recunoaștere** (Art. 64 alin. (3)) pentru persoanele care au un interes special în ceea ce privește o anumită hotărâre, distinctă.

2. Procedura de executare

a. Hotărârile privind dreptul de vizită

Hotărârile privind dreptul de vizită trebuie să fie executate **direct**, fără să fie necesară o procedură de exequatur. Condiția pentru acest lucru este ca hotărârea să fie executorie și respectarea anumitor principii procedurale să fie certificată, prin emiterea unui certificat, **conform** dispozițiilor Art. 41 alin. (1) (**anexa III**). Prin aceasta judecătorul se asigură de anumite măsuri de protecție în ceea ce privește procedura de informare (în primul rând garantarea audierii părții și ascultării copilului de către instanță) în limba în care a fost pronunțată hotărârea. Emiterea acestuia are loc, în cauze cu caracter transfrontalier, din oficiu, imediat după ce hotărârea devine executorie, fie chiar și provizoriu, altfel, când caracterele transfrontalier apare mai târziu, la cererea părților (Art. 41 alin. (3)). Emiterea certificatului nu este supusă nici unei căi de atac, există însă posibilitatea formulării unei cereri de rectificare, în cazul în care în cuprinsul certificatului nu este redat corect conținutul hotărârii (Art. 43, pct. 24 din Preambul). Dacă una dintre părți dorește executarea hotărârii într-un alt Stat Membru, trebuie să transmită hotărârea împreună cu certificatul. Acesta din urmă nu trebuie tradus (cu excepția cazului când există un acord special privind exercitarea dreptului de vizită).

b. Alte hotărâri privind răspunderea părintească

Celelalte hotărâri privind răspunderea părintească sunt declarate executorii, în principiu, conform Art. 28 și urm. Executarea poate fi refuzată doar în cazul motivelor prevăzute la Art. 23 (încălcarea ordinii publice, pronunțarea hotărârii cu încălcarea dreptului persoanei de a fi ascultată, omiterea audierii copilului, existența unei hotărâri ireconciliabile pronunțată ulterior), o verificare ulterioară a competenței internaționale fiind exclusă (Art. 24), de asemenea o revizuire ulterioară pe fond (Art. 26). În vederea confirmării executării în statul membru, va fi utilizat certificatul eliberat de către instanța competentă din statul membru de origine (Art. 30, **anexa III**), certificat care trebuie anexat cererii de executare.

Pentru hotărârile în materia aspectelor civile ale răpirii de copii sunt valabile proceduri speciale.

IV. Procedura de înapoiere în cazurile de răpire de copii

Prevederile procedurale ale Art. 10 și Art. 11 trebuie să asigure imediata înapoiere a copilului în statul unde copilul își avea reședința obișnuită înainte de deplasare sau reținere („statul membru de origine”). Important este ca aceste prevederi să aibă efect doar atunci când existența unei răpiri de copii este confirmată în sensul Art. 2 alin. (11). Această competență trebuie deci verificată ca o competență **prealabilă (pe cale incidentă)**. În cazul în care se constată că nu este vorba de o răpire de copii, se aplică dispozițiile generale cu privire la stabilirea competenței, competență care în esență se referă la reședința obișnuită a copilului și cel mai adesea redirecționează cazul către instanțele statului de deplasare. Statul membru trebuie să aplice cea mai rapidă procedură din dreptul său intern, astfel încât instanța să acționeze în conformitate cu acestea.

O dezbateră verbală nu este prevăzută în mod obligatoriu, cu toate acestea însă **copilului** trebuie să i se dea posibilitatea să fie **ascultat** (Art. 11 alin. (2)), cu excepția cazurilor în care acest lucru este considerat nepotrivit, în puținele cazuri excepționale, din cauza vârstei sau a gradului de maturitate a copilului. Copilul poate fi audiat și de către funcționari sau angajați ai autorității pentru protecția copilului.

Scopul hotărârii privind înapoierea este restabilirea status quo-ului, ca punct de pornire pentru proceduri ulterioare, asemănător cu o procedură provizorie. Principiul aplicat trebuie să fie: **în caz că există dubii trebuie dispusă înapoierea copilului.**

Instanța trebuie să se pronunțe asupra înapoierii, în termen de **șase săptămâni** de la momentul sesizării. În opinia Comisiei, hotărârea trebuie să devină **executorie** în termen de șase săptămâni, astfel încât și procedura exercitării căilor de atac trebuie să fie încheiată în acest termen, să nu fie admisă exercitarea nici unei căi de atac împotriva hotărârii privind înapoierea sau hotărârea să devină executorie, în ciuda posibilității de a exercita căile de atac. Asupra acestui fapt, la negocierile pentru elaborarea Regulamentului nu s-a ajuns la un acord între Statele Membre, motiv pentru care textul alin. (3) lasă deschisă problema dacă hotărârea trebuie să fie și executorie și reprezintă mai degrabă o reluare a termenului de 6 săptămâni în vederea pronunțării hotărârii menționat deja în Art. 3 din Convenția de la Haga. Cu toate acestea efectul de celeritate al termenului lipsește, dacă nu este stabilit un termen limită pentru procedura de exercitare a căilor de atac, de momentul încheierii acestora, depinzând executarea. De aceea la seminarul de formare a autorităților centrale din februarie 2006 de la Roma a fost gândită, ca o soluție de compromis, într-un **Ghid de bune practici**, limitarea termenului până la care hotărârea trebuie să devină executorie, la o perioadă de 90 de zile. (sprijinindu-se pe Art. 10 alin. (1) din Regulamentul (CE) nr. 1206 din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele Statelor Membre în domeniul obținerii de probe în cauze civile și comerciale (JO 2001 L 174, 1)).

O încălcare a termenului de șase săptămâni nu are consecințe directe în ceea ce privește procedura concretă. Dacă totuși într-un Stat Membru UE asemenea încălcări apar frecvent, Comisia are posibilitatea să ia măsurile necesare împotriva acestui Stat Membru, măsuri care se vor desfășura întâi pe plan politic (eventual etichetarea ca „rele practici”).

O abatere de la termenul de șase săptămâni este posibilă doar dacă în cazuri izolate apar **circumstanțe speciale**. De pildă în cadrul procedurii de obținere de probe, conform Art. 11 alin. (4) se ajunge la tergiversări, care nu îi sunt imputabile statului de deplasare.

Dispozițiile privind aspectele civile ale răpirii de copii prevăzute în Regulamentul Bruxelles II bis trebuie să ducă la un „automatism al înapoierii”, iar un refuz al înapoierii este posibil doar în cazuri rare. Un rol important au în acest caz dispozițiile alin. (4)-(8) din Art. 11.

De importanță majoră este Art. 11 alin. (4), care prevede posibilitatea legală a „demersurilor”. Dacă o instanță intenționează să respingă cererea de înapoiere, în baza Art. 13 lit. b) din Convenția de la Haga, trebuie să se asigure înainte, că nu pot fi luate măsurile necesare care să garanteze protecția copilului după întoarcerea lui. De exemplu în cazurile acuzării de abuz sexual sau violență sunt de cântărit asemenea măsuri. Poate fi necesară și prevederea unor măsuri care să facă posibilă întoarcerea copilului cu părintele, dacă o despărțire a celor doi ar avea consecințe grave pentru copil. Este vorba aici despre o asigurare din partea reclamantului, pentru a-l convinge pe pârât să înapoieze copilul de bunăvoie.

Ce măsuri sunt necesare pentru a fi asigurată o astfel de protecție, este un lucru ce ține de creativitatea autorităților implicate și depinde și de circumstanțele fiecărui caz în parte. Posibile ar fi:

- Retragerea unei plângeri penale de către reclamant sau revocarea unui mandat de arestare împotriva părintelui răpitor, pentru a face posibilă întoarcerea ambilor părinți;
- Mutarea reclamantului din locuința comună, în care urmează să se întoarcă părintele răpitor și copilul;
- Verificarea periodică a situației locative efectuat de către autoritatea pentru protecția copilului;
- Măsuri judiciare de siguranță, eventual sub forma unor încheieri cu caracter de urgență (întreținere, îndepărtare, interdicția contactului...);
- Măsuri pentru împiedicarea contra-răpirilor (înapoierea pașaportului de călătorie în care este înscris copilul);
- Asistență privind educația și legăturile personale cu copilul din partea autorității pentru protecția copilului;
- Plasarea copilului, prin intermediul autorităților, după înapoiere.

Dacă în cadrul procedurii apar motive pentru refuzul înapoierii copilului conform Art. 13 lit. b) din Convenția de la Haga, instanța va trebui să ia de îndată **legătura** cu autoritățile **Statului Membru de origine**, și să întrebe ce măsuri vor lua acestea pentru protecția copilului după întoarcerea sa, și să solicite documentele corespunzătoare, care sunt suficiente, în opinia sa pentru garantarea unei astfel de protecții. Pentru aceasta poate fi suficientă sensibilizarea autorităților pentru protecția copilului din statul de origine în privința situației copilului, sau este necesară o hotărâre judecătorească pronunțată în statul membru de origine. Un simplu indiciu că în statul membru de origine există legi pentru protecția copilului, nu este suficientă.

Dacă demersurile sunt executorii sau nu, se stabilește după *lex fori*. De aceea cel mai adesea au rost doar acele demersuri care trebuie îndeplinite înainte de înapoiere, altfel lipsește controlul și foarte posibil și aplicarea lor și respectarea lor.

Un refuz al înapoierii conform Art. 11 alin. (5), este posibil numai dacă **reclamantului** i s-a oferit posibilitatea să fie **audiat** în cadrul procedurii. Pentru celeritate, se face trimitere la dispozițiile Regulamentului CE privind obținerea de probe, cum ar fi cele referitoare obținerea de probe prin intermediul videoconferinței.

Întărirea poziției instanțelor din statul membru de origine, în care copilul își avea reședința obișnuită înainte de deplasare, servește scopurilor regulamentului. Acestea rămân competente în toate procedurile privind răspunderea părintească, până când apare unul dintre cazurile menționate în Art. 10. Instanțele statului de deplasare devin competente doar atunci când copilul și-a dobândit reședința obișnuită în statul de deplasare și fiecare titular al încredințării (căruia i-a fost încălcat acest drept prin deplasarea și reținerea ilicită a copilului) a fost de acord cu deplasarea sau reținerea sau copilul se află în statul de deplasare de un an, calculat din momentul în care titularul dreptului de încredințare a aflat unde se află copilul sau ar fi putut să afle și nu a formulat o cerere de înapoiere, sau locul de reședință al copilului a fost stabilit pe cale judecătorească.

În acest sistem intră și dispozițiile alin. (6)-(8) din Art. 11, care oferă instanțelor din statul de origine posibilitatea să deroge de la o hotărârea pronunțată în statul de deplasare care refuză aducerea înapoi, printr-o hotărâre privind încredințarea, prin care să fie stabilită și reședința copilului. **Hotărârea de înapoiere pronunțată în statul membru de origine prevalează față de hotărârea pronunțată în statul de deplasare** și este executorie de drept, fără procedură de exequatur, în statul de deplasare.

În cazurile particulare sunt valabile următoarele: dacă înapoierea a copilului este refuzată de statul de deplasare din motivele menționate în **Art. 13 din Convenția de la Haga**, instanța trebuie să trimită instanței competente sau autorității centrale din statul membru de origine o copie a hotărârii și un proces verbal al audierii părților, precum și alte documente relevante. Documentele trebuie **înaintate** instanței competente din statul membru de origine în termen de o **lună** de la data hotărârii.

Aceasta informează părțile cu privire hotărâre și le invită, în decursul a **trei luni** de la comunicarea acesteia să formuleze o cerere de încredințare. Dacă nu este formulată o asemenea cerere, instanța încheie procedura. Dacă este formulată o cerere de încredințare, se ajunge la o procedură de încredințare. Dacă prin aceasta se stabilește ca acel copil să trăiască în continuare în statul membru de origine, instanța va dispune **înapoierea** fără să țină seama de hotărârea pronunțată statului de deplasare. Această hotărâre este executorie de drept și fără să fie necesară încuviințarea executării, în toate Statele Membre (Art. 42 alin. (1)). Instanța titulară trebuie, în acest scop, să elibereze un certificat conform Art. 42 alin. (2), folosind formularul din **anexa IV**, ceea ce nu se poate întâmpla decât dacă instanța a ținut seama de argumentele care au stat la baza refuzului înapoierii în statul de deplasare.

Acest sistem are și consecințe în ceea ce privește procedura din statul de deplasare, pentru că instanța competentă de acolo trebuie să le transmită instanțelor din statul membru de origine hotărârea privind refuzul înapoierii, indiferent dacă aceasta produce deja efecte juridice și este executorie, și acestea să introducă procedura conform Art. 11 alin. (6) și urm. Astfel se poate ajunge ușor la proceduri paralele, care au ca obiect locul de reședință al copilului.

În ceea ce privește dispozițiile Art. 11 alin. (4) și alin. (6) și urm. este foarte important ca judecătorii instanțelor în cauză să **comunic**, direct sau prin intermediul Autorităților Centrale, pentru a ajunge la o soluție corespunzătoare.

Un rol important trebuie să joace și **medierea** și soluționarea extrajudiciară a conflictului, mai ales în domeniul răpirii de copii. Aici se apelează la autoritățile centrale pentru a oferi un sprijin activ (Art. 55 lit. e)).

V. Obligațiile autorităților centrale și ale rețelei judiciare europene

Noile autorități centrale – în Austria Ministerul Federal de Justiție și în România Ministerul Justiției – au atribuții în domeniul facilitării colaborării între instanțele diferitelor State Membre și în ceea ce privește sprijinul părților. Printre acestea se numără informațiile cu privire la legislațiile naționale, procedurile în curs de desfășurare, hotărârile existente sau situația copilului, precum și facilitarea colaborării între instanțe conform Art. 11 și Art. 14 (Art. Art. 54, Art. 55), și punerea la dispoziție a traducerilor.

O îndatorire specială au autoritățile centrale și în privința **plasamentului** unui copil într-un alt Stat Membru (Art. 56), sau – în funcție de stabilirea competenței la nivel național – pot să aprobe un astfel de plasament.

Și titularii răspunderii părintești pot solicita **sprijinul** autorității centrale a Statului Membru în care copilul are reședința obișnuită, printr-o cerere de asistență formulată conform Art. 55 (Art. 57). Important în toate aceste cazuri este ca autoritatea centrală să respecte independența jurisprudenței și să nu aibă astfel nici o influență asupra procedurilor în fața instanței. Autoritatea centrală îndeplinește atribuții, care au numai rolul de a oferi sprijin (asistență instanțelor și părinților).

În plus autoritățile centrale trebuie să promoveze o înțelegere amiabilă, eventual prin **mediere**.

Autoritățile centrale și datele lor de contact au fost aduse la cunoștința Comisiei de către Statele Membre și introduse în atlasul judiciar.

VI. Sinteză: cele mai importante reglementări

- Reguli unitare de competență pentru procedurile în cauzele matrimoniale.
- Recunoașterea de plin drept a hotărârilor în materie matrimonială în alte State Membre.
- Reguli unitare privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materia încredințării, dreptului de vizită pronunțate într-un Stat Membru.
- Posibilitatea declinării competenței față de o instanță mai potrivită din punct de vedere material (Art. 15).
- Eliminarea procedurii de exequatur pentru hotărârile privind dreptul de vizită și hotărârile pronunțate în temeiul Art. 11 alin. (8) (anumite hotărâri privind încredințarea, care se referă și la înapoierea copilului).
- Refuzul înapoierii unui copil conform Convenției de la Haga.
- Audierea copilului în funcție de vârstă și grad de maturitate, în orice procedură.
- Informații și sprijin din partea autorităților centrale, printre altele, în mod special, promovarea medierii.